

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ І ТОРГІВЛІ

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК II

навчально-методичний посібник
у структурно-логічних схемах
для студентів напрямку підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

Харків – 2016

Акімова Н. С. Навчально-методичний посібник у структурно-логічних схемах з дисципліни «Фінансовий облік II» (для студентів напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит») / Н.С. Акімова, Л.О. Кирильєва, О.О. Говоруха, Д.Д. Шеховцова; Харк. держ. ун-т харч. та торг. – Х.: ХДУХТ, 2016 – 204 с.

Затверджено на засіданні кафедри
обліку, аудиту та оподаткування
протокол №___ від _____ 2016 р.

Позиція за планом видавничої
діяльності університету № 200

ЗМІСТ

Модуль 1

<i>Тема 1.1.</i>	Облік зобов'язань та розрахунків з постачальниками .	4
<i>Тема 1.2.</i>	Облік короткострокових та довгострокових зобов'язань за розрахунками з банками та іншими позиками.	17
<i>Тема 1.3.</i>	Облік зобов'язань за довгостроковими та короткостроковими вексями виданими	25
<i>Тема 1.4.</i>	Облік довгострокових зобов'язань за облігаціями та з фінансової оренди	40
<i>Тема 1.5.</i>	Облік інших довгострокових та короткострокових зобов'язань	55

Модуль 2

<i>Тема 2.1.</i>	Облік розрахунків з бюджетом	57
<i>Тема 2.2.</i>	Облік розрахунків з заробітної плати та соціального страхування.	88

Модуль 3.

<i>Тема 3.1.</i>	Облік доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємства	124
<i>Тема 3.2.</i>	Облік формування і змін статутного капіталу.	147
<i>Тема 3.3.</i>	Облік додаткового, резервного, вилученого капіталу та нерозподіленого прибутку	171
<i>Тема 3.4.</i>	Облік забезпечення зобов'язань, цільового фінансування та цільових надходжень	178
<i>Тема 3.5.</i>	Фінансова звітність	189
Література	. . . . .	199

МОДУЛЬ 1

ТЕМА 1: ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ.

Лекція 1

Цільова спрямованість: з'ясувати поняття та визначити класифікаційні ознаки зобов'язань, вивчити порядок оцінки та відображення у Балансі зобов'язань підприємства. з'ясувати особливості розрахунків з постачальником та їх відображення в обліку

Питання для розгляду

1. Поняття довгострокових та поточних зобов'язань.
2. Облік кредиторської заборгованості з постачальниками та підрядниками.

1. Поняття довгострокових та поточних зобов'язань.

Зобов'язання виникають унаслідок здійснення підприємством господарських операцій, пов'язаних з отриманням кредитів, а також товарів і послуг з відстроченням платежу.

Цивільно-правові сторони зобов'язань

Суб'єктами зобов'язання можуть виступати фізичні і юридичні особи:

- **кредитор** - особа, якій належить право вимоги;
- **боржник** - особа, яка несе обов'язок, що відповідає праву вимоги кредитора.

Зміст зобов'язання становлять права, вимоги кредитора й обов'язки боржника.

Об'єктом зобов'язання є те, на що спрямовані права й обов'язки суб'єктів. Так, кредитор має право вимагати від боржника, а боржник зобов'язаний вчинити на користь кредитора певну дію: передати майно, виконати роботу, сплатити гроші.

Виникнення зобов'язання здійснюється шляхом:

1) *передачі майна:*

- у власність на підставі договорів купівлі-продажу, міни, дарування, поставки, контрактації сільськогосподарської продукції, позики, довічного утримання;
- у тимчасове користування на підставі договорів майнового найму, найму житлового приміщення, безоплатного користування майном;

2) *виконання робіт* на підставі замовлення чи договорів про спільну діяльність або підряду;

3) *надання послуг* на підставі договорів перевезення, страхування, доручення, комісії;

4) *сплати грошей* на підставі договорів позики, кредитних договорів, договорів банківського вкладу і банківського рахунка;

5) *відшкодування втрат, заподіяних у результаті протиправних дій*

6) *повернення безпідставно придбаного майна.*

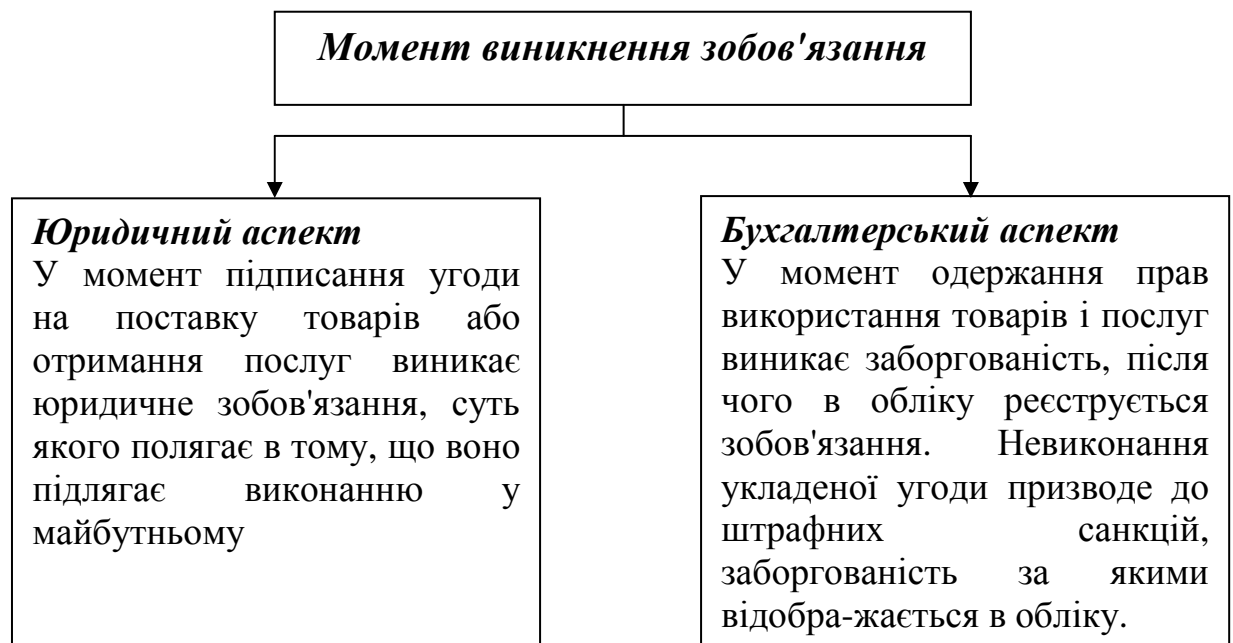
Договори, угоди, контракти - основні документи, що передбачають права й обов'язки сторін. Вони є підставами виникнення зобов'язань.

Зобов'язання - це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Зобов'язання визнається і відображається у бухгалтерському обліку за умови, що:

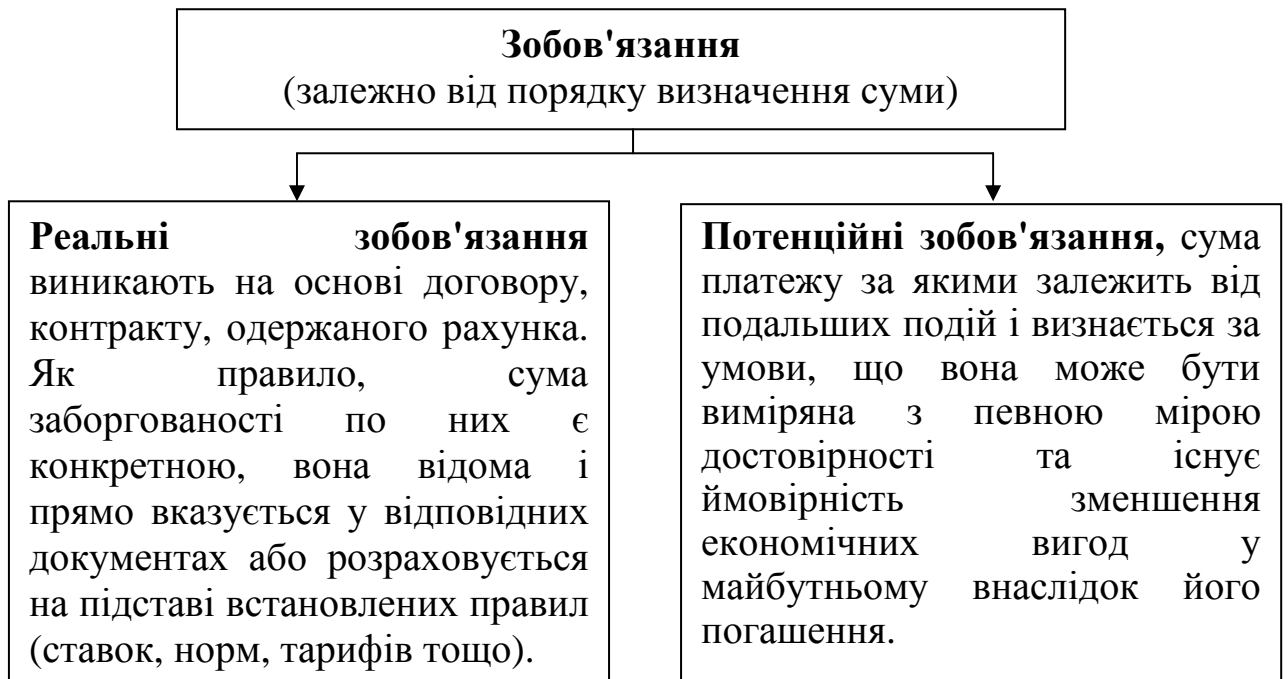
- його оцінка може бути достовірно визначена
- існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення.

Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

Строк погашення зобов'язання – термін протягом якого повинно бути погашено зобов'язання. З метою визнання, класифікації та оцінки у бухгалтерському обліку розрізняють:

- термін з моменту виникнення зобов'язання до моменту погашення;
- термін з дати складання фінансової звітності до дати погашення.

Оцінка зобов'язань. Відповідність між типами зобов'язань та рахунками бухгалтерського обліку

Вид зобов'язання	Оцінка (відображення у фінансовій звітності)
1	2
Довгострокові	<i>Теперішня вартість</i> – дисконтова на сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка буде потрібна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.
Поточні	<i>Сума погашення</i> – недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства – номінальна сума боргу (основна частина боргу)
Забезпечення зобов'язань	Аналітична або експертна оцінка
Непередбачені обставини	Облікова оцінка
Доходи майбутніх періодів	Облікова оцінка

Зобов'язання

Погашення (анулювання) зобов'язання може здійснюватися шляхом:

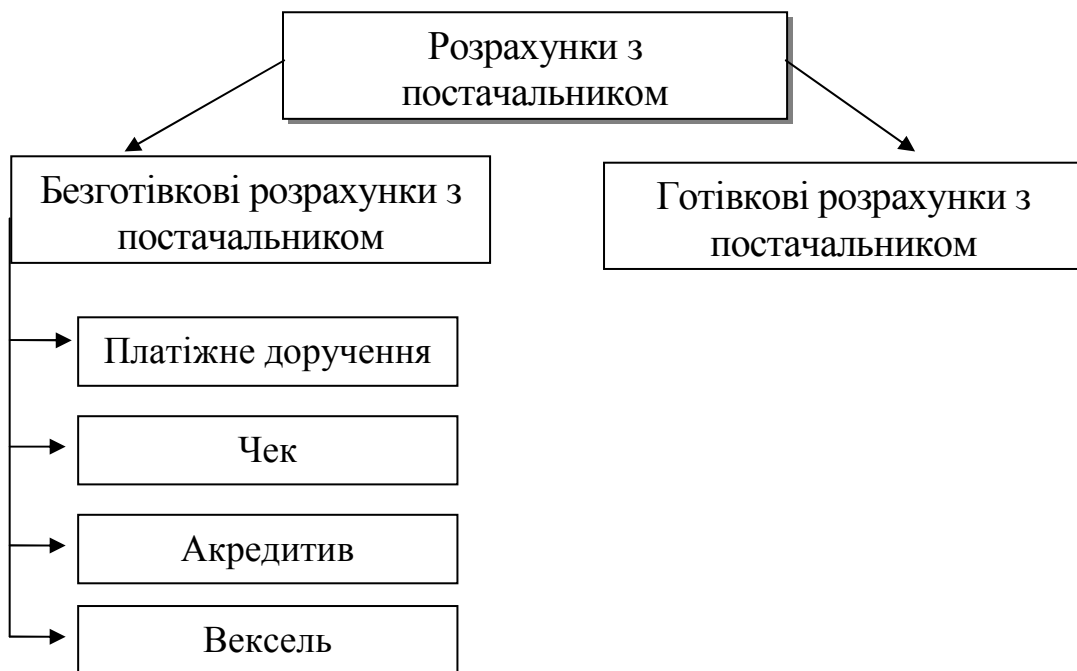
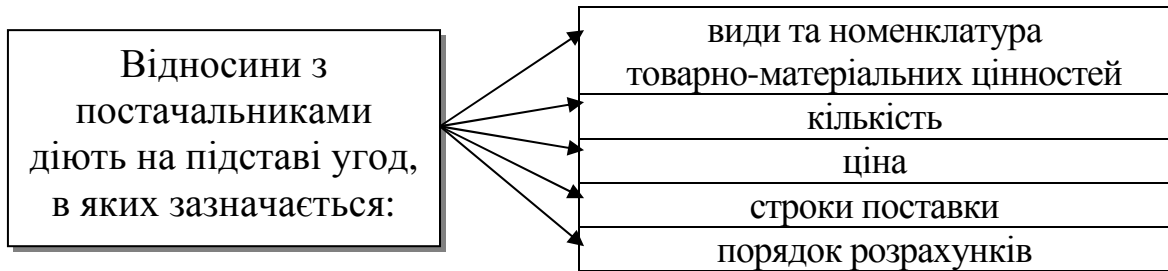
- сплати кредиторів грошових коштів;
- відвантаження готової продукції, товарів або надання послуг у рахунок одержаного авансу від покупця або у порядку заліку заборгованості;
- переведення зобов'язань у корпоративні права, які належать кредитору (елементи капіталу) тощо;
- заміни одного зобов'язання на інше.

Відповідність між видами зобов'язань та рахунками бухгалтерського обліку

Вид зобов'язань	Клас та розділ рахунків	Ознака обліку
<i>Забезпечення</i> II розділ пасиву Балансу	47	Забезпечення майбутніх витрат і платежів
	48	Цільове фінансування і цільові надходження
<i>Довгострокові зобов'язання</i> III розділ пасиву Балансу	50	Довгострокові позики
	51	Довгострокові векселі видані
	52	Довгострокові зобов'язання за облігаціями
	53	Довгострокові зобов'язання з оренди
	54	Відстрочені податкові зобов'язання
	55	Інші довгострокові зобов'язання
<i>Поточні зобов'язання</i> IV розділ пасиву Балансу	60	Короткострокові позики
	61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями
	62	Короткострокові векселі видані
	63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками за товари, роботи та послуги
	64	Розрахунки за податками й платежами
	65	Розрахунки за страхуванням
	66	Розрахунки з оплати праці
	67	Розрахунки з учасниками
	68	Розрахунки за іншими операціями
<i>Доходи майбутніх періодів</i> V розділ пасиву Балансу	69	Доходи майбутніх періодів
<i>Непередбачувані обставини</i> Забалансова частина	03	Контрактні зобов'язання
	04	Непередбачені активи й зобов'язання
	05	Гарантії та забезпечення надані

2. Облік кредиторської заборгованості з постачальниками та підрядниками

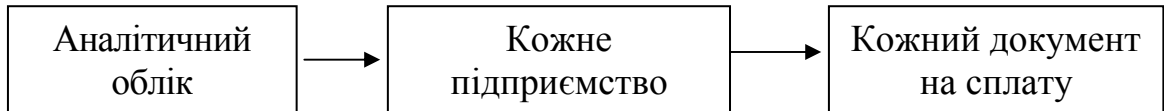

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Дт	Кт
Погашення та списання заборгованості	Заборгованість за одержані товарно-матеріальні цінності,

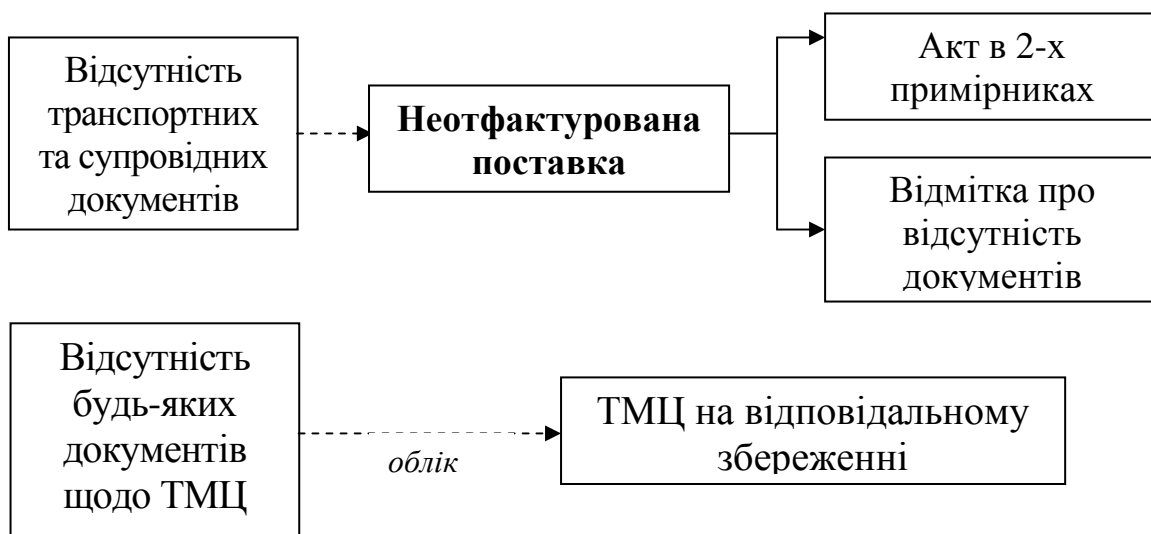
Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядчиками»

Дт Погашення та списання заборгованості	Кт Заборгованість за одержані товарно-матеріальні цінності,
--	--

Субрахунок	Характеристика
631 "Розрахунки вітчизняними постачальниками"	3 Ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними постачальниками
632 "Розрахунки іноземними постачальниками"	3 Ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з іноземними постачальниками

Відображення в обліку неотфактурованих поставок

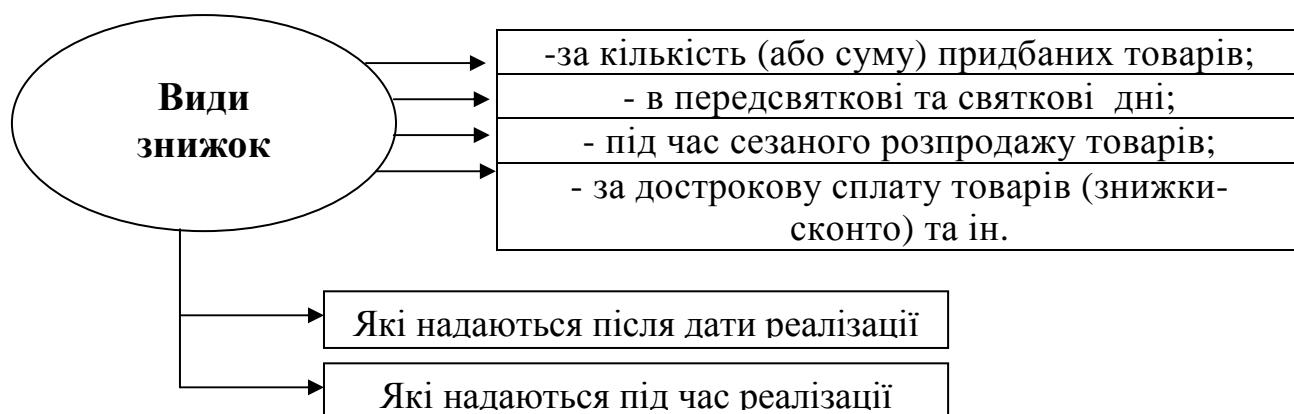
№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Отриманні ТМЦ, на які відсутня угода	023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні»	-
2	Оформлена угода с постачальником та отриманні документи, на підставі яких ТМЦ оприбутковуються на баланс	20 «Виробничі запаси», 28 «Товари»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
3	Відображено податковий кредит на підставі податкової накладної постачальника	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
4	Списано з забалансового рахунку отримані ТМЦ	-	023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні»

**Відображення в обліку розрахунків
з постачальниками підприємства**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Проведено розрахунок із постачальниками за одержані основні (оборотні) засоби — з поточного рахунку — з акредитива, чека	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	311 “Поточні рахунки в національній валюті” 313 “Інші рахунки в банку в національній валюті”
2	Проведено залік сум виконаних постачальниками претензій в погашення заборгованості ними за одержані ТМЦ	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	374 “Розрахунки за претензіями”
3	Проведено залік заборгованості сумою раніше зробленої передоплати	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	371 “Розрахунки за виданими авансами”
4	Видано постачальнику за отриману продукцію (товари, роботу, послуги) вексель - короткостроковий - довгостроковий	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	621 “Короткостроковий вексель, виданий в національній валюті” 511 “Довгострокові векселя, видані в національній валюті”
5	Проведено залік заборгованості при виконанні бартерних операцій	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	361 “Розрахунки з вітчизняними покупцями”

1	2	3	4
6	Передано вексель постачальнику за індосаментом	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	341 Короткострокові векселя, отримані в національній валюті
7	Нарахована курсова різниця за заборгованістю іноземному постачальнику від операційної (інвестиційної) діяльності — при зростанні курсу НБУ - при зниженні курсу НБУ	945 “Збитки від операційної курсової різниці” 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	632 “Розрахунки з іноземними постачальниками” 714 “Прибуток від операційної курсової різниці”(744 “прибуток від не операційної курсової різниці”)
8	Списано кредиторську заборгованість постачальників за закінченням терміну позикової давності	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”	717 “Прибуток від списання кредиторської заборгованості”
9	Відображено заборгованість постачальника за отримані товари, сировину, МБП і т.д.	20 “Виробничі запаси”, 22 «МБП», 28 «Товари» та ін.	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”
10	Отримано основні засоби, нематеріальні активи від постачальника	152 “Придбання (виробництво) основних засобів” 154 “Придбання (виробництво) нематеріальних активів”	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”
11	Відображено нестачу кухарів, сировини, матеріалів в межах встановлених норм збитку в дорозі	20 “Виробничі запаси”, 22 «МБП», 28 «Товари» та ін.	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”

1	2	3	4
12	Відображено суму податкового кредиту за ПДВ в ціні товару (ОЗ) – за отримані товари без передоплати (при наявності податкової накладної) - за отримані товари в рахунок передоплати або за відсутності податкової накладної	641 “Розрахунки за податками” 644 ”Податковий кредит”	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками” 631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”
13	Відображено нестачу товарів, сировини, матеріалів, встановлена при прийнятті і визнана постачальником	374 “Розрахунки за претензіями”	631 “Розрахунки з вітчизняними постачальниками”

Відображення в обліку знижок в підприємствах роздрібної торгівлі

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Сума знижки списана за рахунок торгової націнки	285 «Торгова націнка»	282 «Товари в торгівлі»

Відображення в обліку знижок в підприємствах оптової торгівлі

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
		Дебет	Кредит	Сума
1	2	3	4	5
Які надаються після дати реалізації				
1	Відображена реалізація товару	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	702 «Дохід від реалізації товарів»	6000
2.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	702 «Дохід від реалізації товарів»	641 «Розрахунки за податками»	1000
3.	Списана собівартість реалізованого товару	902 «Собівартість реалізованих товарів»	281 «Товари на складі»	4600
4.	Отримані грошові кошти в оплату товарів	311 «Поточний рахунок в національній валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	5700
5.	Відображено сума знижки	704 «Вирахування з доходу»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	300
6.	Здійснено корегування податкового зобов'язання з ПДВ	704 «Вирахування з доходу»	641 «Розрахунки за податками»	50
Які надаються під час реалізації				
1.	Відображена реалізація товару	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	702 «Дохід від реалізації товарів»	26508
2.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	702 «Дохід від реалізації товарів»	641 «Розрахунки за податками»	4418
3.	Списана собівартість реалізованого товару	902 «Собівартість реалізованих товарів»	281 «Товари на складі»	Собівартість реал.
4.	Отримані грошові кошти в оплату товарів	311 «Поточний рахунок в національній валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	26508

Важливо !

Сума знижки, яка надається має вплив на фінансовий результат від продажу товару в бік зменшення. Собівартість реалізованих товарів не залежить від факту, надана або ні знижка під час реалізації товарів. Тому при розрахунку середнього відсотку торговельної надбавки сума наданої знижки не враховується. Сума наданої знижки буде врахована під час корегування обороту з дебета субрахунка 902 «Собівартість реалізованих товарів» для того, щоб зформувати первінсу вартість реалізованих за звітний період товарів.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення зобов'язання.
2. Що є моментом виникнення зобов'язання з юридичної та економічної точки зору?
3. Назвіть умови визнання і відображення зобов'язань у Балансі.
4. Як оцінюються зобов'язання ?
5. Як класифікуються зобов'язання?
6. Які зобов'язання відносять до поточних?
7. Які зобов'язання є довгостроковими?
8. Що таке забезпечення і на які цілі воно створюється?
9. Що таке непередбачені зобов'язання?
10. За яких умов підприємство списує зобов'язання з балансу?
11. Що таке потенційні (умовні) зобов'язання і як вони відображаються у Балансі?
12. У чому відмінність між потенційними і реальними зобов'язаннями?
13. На підставі яких документів формуються відносини з постачальниками?
14. Де ведеться аналітичний облік розрахунків з постачальниками ?
15. Дайте характеристику форм розрахунків із постачальниками ?
16. Як в обліку відображаються розрахунки з постачальниками ?
17. Який П(С)БО регламентує облік з постачальниками ?
18. В яких випадках підприємство виставляє претензію постачальнику ?
19. В якому випадку при надходженні ТМЦ підприємство не має право на податковий кредит ?

Тема 1.2. ОБЛІК КОРОТКОСТРОКОВИХ ТА ДОВГОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З БАНКАМИ ТА ЗА ІНШИМИ ПОЗИКАМИ.

Лекція 2-3

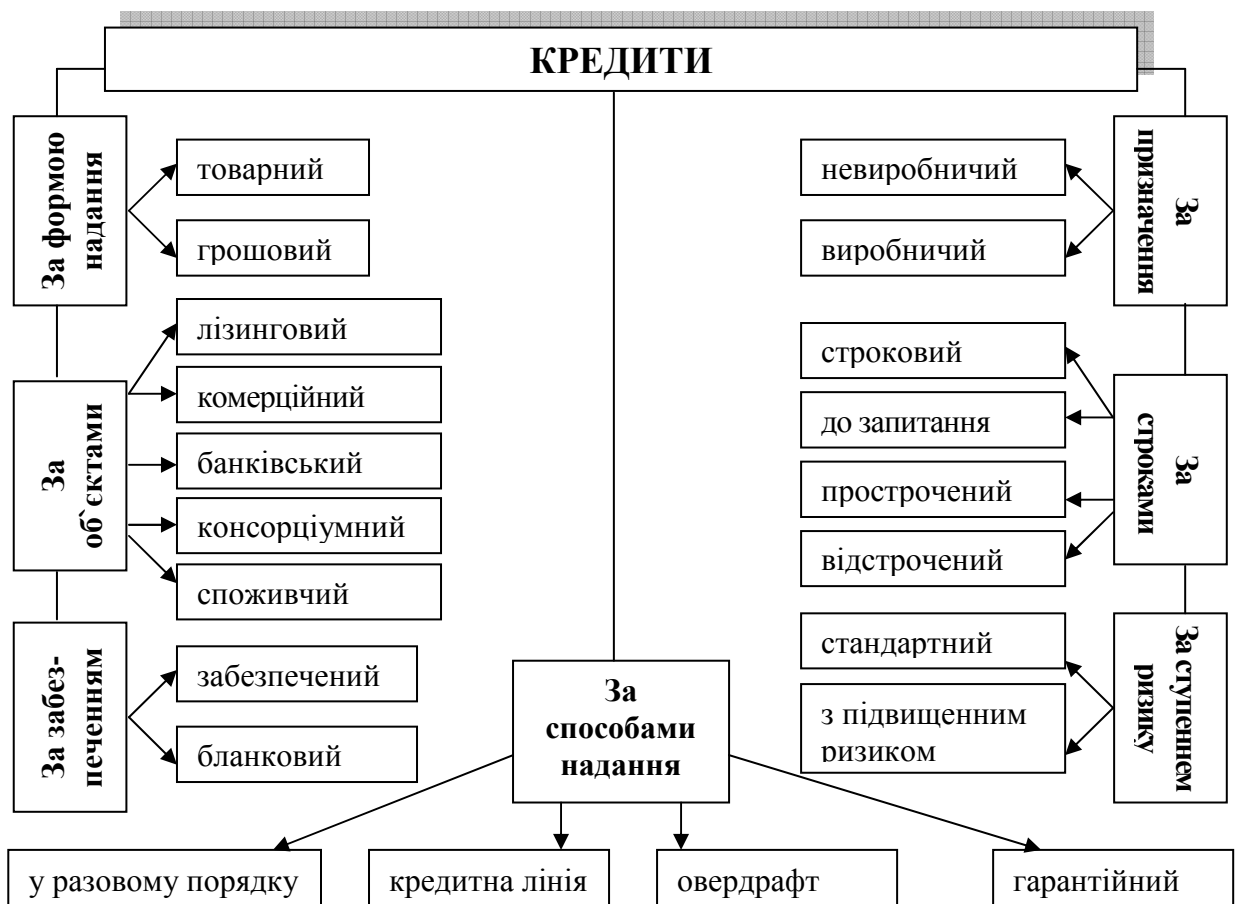
Цільова спрямованість: засвоїти поняття кредитів та умови їх надання; розглянути класифікацію кредитів та їх документальне оформлення; вивчити відображення в обліку отриманих позик.

Питання для розгляду

1. Поняття та класифікація кредитів.
2. Облік довгострокових кредитів.
3. Облік короткострокових кредитів

1. Поняття та класифікація кредитів

Кредит – це надання банком грошових коштів юридичним і фізичним особам у тимчасове користування на визначених умовах

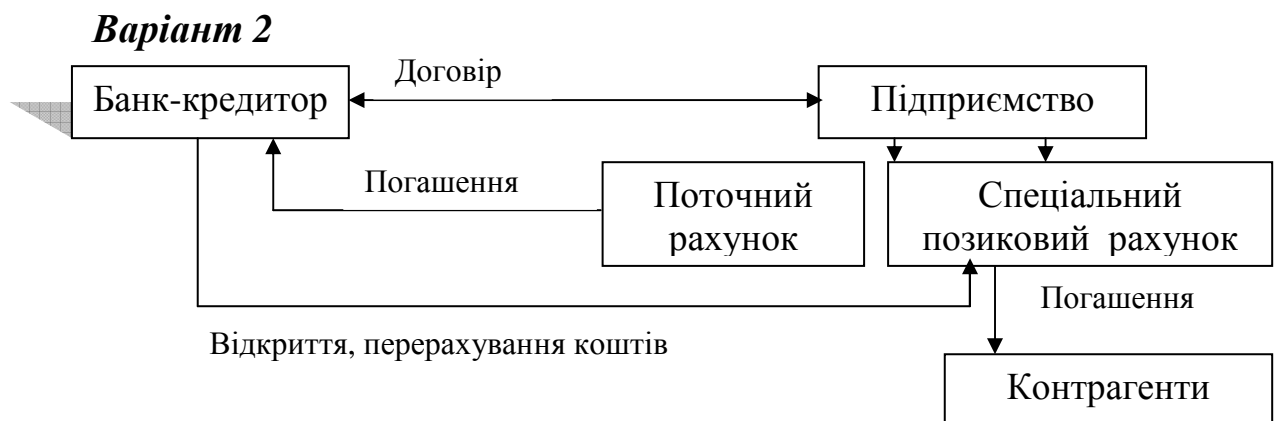
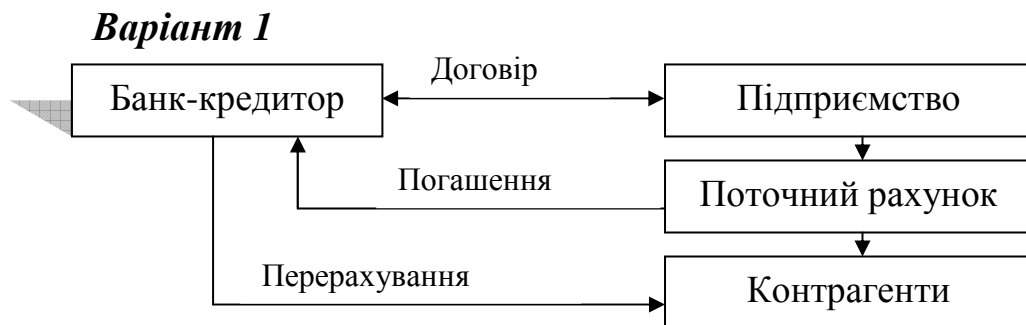
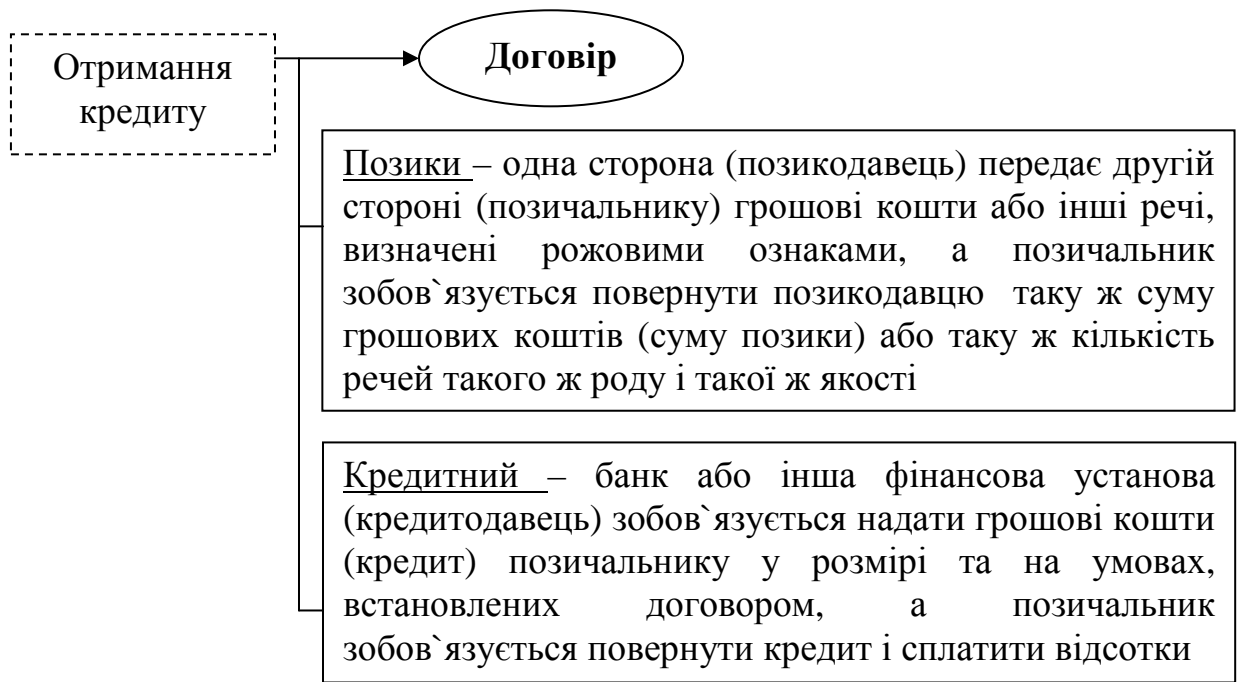

ДОКУМЕНТИ
для
отримання
кредиту

1. Заява про надання кредиту (відкриття кредитної лінії) в довільній формі, але із обов'язковим зазначенням суми кредиту, мети його отримання, терміну користування та виду забезпечення.
2. Анкета отримувача кредиту.
3. Якщо потенційний позичальник не є клієнтом банку (тобто не має відкритих у данному банку поточних рахунків), то додатково надаються:
  1. Статут (нотаріально завірена копія).
  2. Установчий договір (нотаріально завірена копія).
  3. Картка із зразками підписів, завірена нотаріально, або банком, у якому обслуговується позичальник.
  4. Свідоцтво про реєстрацію (нотаріально завірена копія).
  5. Довідка із статистики (нотаріально завірена копія).
  6. Копії протоколів, або наказів про призначення чи обрання перших посадових осіб (завірені печаткою).
4. Виписки з усіх банків, де відкриті рахунки позичальника про обороти по рахунках за попередні шість повних місяців.
5. Довідки з усіх банків, де відкриті рахунки позичальника про наявність або відсутність заборгованості по кредитам.
6. Копії контрактів, договорів, угод, на виконання котрих необхідний кредит із додатковими угодами, доповненнями, специфікаціями та рахунками-фактурами.
7. Копії контрактів, договорів, угод, надходженнями від котрих планується здійснювати погашення кредиту.
Всі копії договорів повинні бути завірені печаткою позичальника.
8. Фінансово-економічна інформація:
  1. Розгорнутий бізнес-план із описом основних напрямів діяльності позичальника, характеристикою керівників, характеристикою продукції, що випускається та послуг, котрі надаються.
  2. Техніко-економічне обґрунтування (може бути одним із розділів бізнес-плану).
  3. Баланси (форма 1) та звіти про фінансові результати (форма 2) позичальника на три попередні звітні дати.
9. Документи на предмет застави – в залежності від виду застави.
* В процесі роботи із позичальником банк залишає за собою право змінювати або доповнювати наведений перелік документів.

!!! Забороняється надавати кредити підприємствам:

- покриття збитків господарської діяльності;
- формування та збільшення статутного фонду.

2. Облік довгострокових кредитів

50 «Довгострокові позики»

- 501** Довгострокові кредити банків у національній валюті
- 502** Довгострокові кредити банків в іноземній валюті
- 503** Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті
- 504** Відстрочені довгострокові кредити банків у іноземній валюті
- 505** Інші довгострокові позики в національній валюті
- 506** Інші довгострокові позики в іноземній валюті

Відображення в обліку надання та погашення довгострокових позик

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Отримано довгострокову позику в національній валюті	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	501 «Довгострокові кредити в національній валюті»
2.	Отримано довгострокову позику в іноземній валюті	311 «Поточні рахунки в іноземній валюті»	502 «Довгострокові кредити в іноземній валюті»
3.	Здійснено поточні фінансові інвестиції за рахунок довгострокових позик	35 «Поточні фінансові інвестиції»	50 «Довгострокові позики»
4.	Погашено за рахунок довгострокових позик довгострокові векселі видані	51 «Довгострокові векселі видані»	50 «Довгострокові позики»

1	2	3	4
5.	Погашено за рахунок довгострокових позик довгострокові зобов'язання за облігаціями	52 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями»	50 «Довгострокові позики»
6.	Переведено короткострокову позику у розряд довгострокових у зв'язку зі зміною умов кредитування	60 «Короткострокові позики»	50 «Довгострокові позики»
7.	Відображено зміну теперішньої вартості кредиту	952 «Інші фінансові втрати»	50 «Довгострокові позики»
8.	Відображено частину довгострокової позики у складі поточної заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями	50 «Довгострокові позики»	61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»
9.	Відображено негативну курсову різницю за довгостроковим кредитом в іноземній валюті	974 «Втрати від неопераційних курсових різниць»	502 «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті»
10.	Відображено позитивну курсову різницю за довгостроковим кредитом в іноземній валюті	502 «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті»	744 «Дохід від неопераційної курсової різниці»

3. Облік короткострокових кредитів

Короткострокові кредити банків - це сума поточних зобов'язань підприємства перед банками за отриманими від них позиками

строк повернення яких не перевищує дванадцяти місяців з дати балансу, та позики, термін погашення яких минув

60 «Короткострокові позики»

- 601** Короткострокові кредити банків у національній валюті
- 602** Короткострокові кредити банків в іноземній валюті
- 603** Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті
- 604** Відстрочені короткострокові кредити банків у іноземній валюті
- 605** Прострочені позики в національній валюті
- 606** Прострочені позики в іноземній валюті

Рахунок 60 «Короткострокові позики»

Лт	Кт
Сума їх погашення та переведення до довгострокових зобов'язань у разі відстрочення кредитів (позик)	Суми одержаних кредитів (позик)

Відображення в обліку операцій з короткостроковими позиками

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Отримана на поточний рахунок короткострокова позика банку	31 «Рахунки в банках»	60 «Короткострокові позики»
2.	Нараховані відсотки за отриманий кредит	951 «Відсотки за кредит»	684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»
3.	У кінці звітної періоду списані нараховані відсотки за отриманий кредит	792 «Результат фінансових операцій»	951 «Відсотки за кредит»
4	Погашення заборгованості перед банком за: - нарахованими відсотками	684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»

1	2	3	4
4.	- короткостроковими позиками	60 «Короткострокові позики»	31 «Рахунки в банках»
5.	Короткострокова позику банку спрямована на погашення заборгованості перед постачальниками	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті»
6.	Короткостроковий кредит пролонговано і переведено у довгостроковий <i>одночасно</i>	601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті» 603 «Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті»	603 «Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті» 501 «Довгострокові кредити банків у національній валюті»
7.	Неоплачений у строк короткостроковий кредит переведено у прострочену позику	601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті»	605 «Прострочені позики в національній валюті»
8.	Нараховано пеню за прострочення платежів за відсотками за кредит	948 «Визнані штрафи, пені, неустойки»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
9.	Списання позик внаслідок надзвичайних подій (ліквідація під-ва)	60 «Короткострокові позики»	717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості»
10.	Переуступка банку заборгованості різних дебіторів	60 «Короткострокові позики»	37 «Розрахунки з різними дебіторами»
11.	Погашення позик грошовими документами	60 «Короткострокові позики»	331 «грошові документи в національній валюті»
12.	Погашення позик передачею капітальних інвестицій	60 «Короткострокові позики»	15 «Капітальні інвестиції»
13.	Отримання інших доходів внаслідок погашення позики	60 «Короткострокові позики»	74 «Інші доходи»

Питання для самоконтролю:

1. Який П(С)БО регламентує облік отриманих кредитів ?
2. На яких принципах будується облік кредитів ?
3. За якими двома ознаками характеризують у бухгалтерському обліку господарські засоби підприємства ?
4. Як відображається заборгованість по кредитам в балансі ?
5. На які види поділяють кредити ?
6. Як на рахунках бухгалтерського обліку відображаються операції по отриманим кредитам банку ?
7. Що таке пролонгований кредит ?
8. Як банк перевіряє платоспроможність кредитора ?

Тема 1.3. ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ДОВГОСТРОКОВИМИ ТА КОРОТКОСТРОКОВИМИ ВЕКСЕЛЯМИ ВИДАНИМИ

Лекція 4-5

Цільова спрямованість: Визначити загальну характеристику векселів та розкрити норми вексельного законодавства, правила роботи з вексями та вимоги до вексельних розрахунків. Виявити фактори, які впливають на облік векселів та дати їм характеристику. Розглянути порядок розрахунків та особливості обліку векселів у векселедавця.

Питання для розгляду

1. Облік довгострокових векселів виданих.
2. Облік операцій з короткостроковими вексями виданими.

1. Облік довгострокових векселів виданих

*Бухгалтерське визначення
векселю*

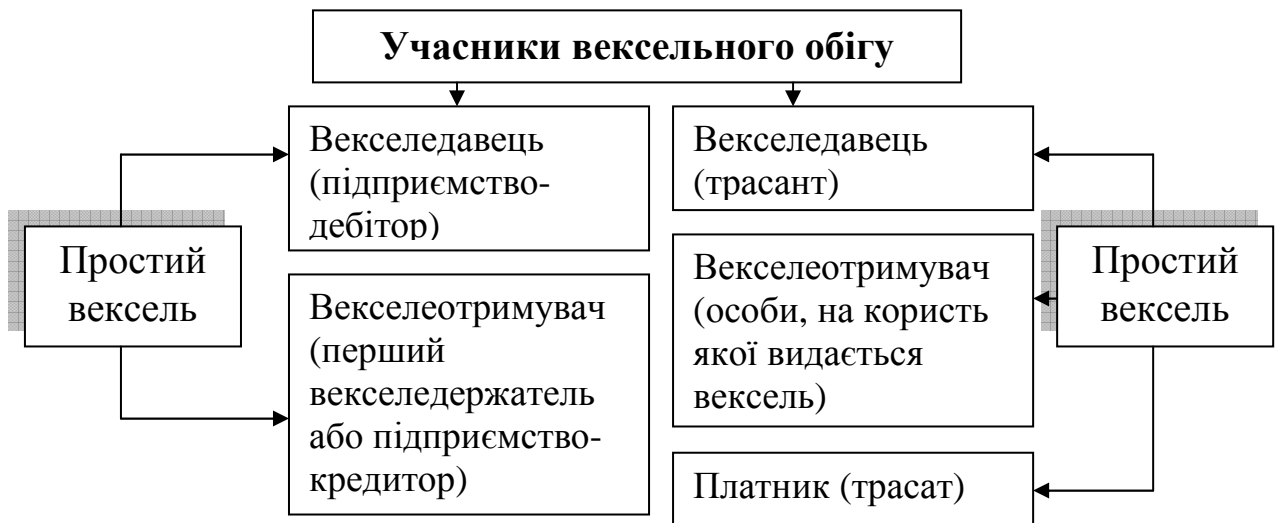

вексель є одним із видів цінних паперів, які знаходяться в обігу, засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця (трасанта) сплатити після настання строку певну суму грошей власнику векся (векселедержателю - індосанту).

Простий вексель виписується позичальником (векседавцем) і містить нічим не зумовлене зобов'язання сплатити певну суму грошей кредиторві (векселедержателю).

Переказний вексель виписується кредитором (векседавцем) і містить нічим не обумовлену пропозицію до позичальника сплатити певну суму грошей третій особі.

ПРОСТИЙ ВЕКСЕЛЬ Серія ЕН № 4567890

ЗРАЗОК

гривня 4000,00
(валюта) (сума цифрами)

м. Київ 22 грудня 2014 року
(місце складання) (дата складання)

За пред`явленням ми заплатимо проти цього простого векселя наказу

Товариству з обмеженою відповідальністю «Зима»
(найменування того, кому або за наказом кого платіж повинен бути здійснений)

Гривня чотири тисячі гривень 00 коп.
(валюта) (сума словами)

Підлягає сплаті в **м. Києві,**
вул. Здолбунівського, б.7
(місце платежу)
в ПАТ «Банк». МФО 304789
(найменування банківської установи)
260000003400

Приватне акціонерне товариство «Промінь»
м. Київ, вул. Здолбунівського, б.7
ідентифікаційний код **67090098**
заступник директора за довіреністю
ПРАТ «Промінь» від 23.04.14 р. №4
Жученко Жученко І.Б.
Головний бухгалтер Лебідь Лебідь В.С.

П
Л
А
Т
Н
И
К
А

я
к
а
в
а
л
і
с
т
з
а

Підпис і точна адреса векселедавця; Ідентифікацій номер (код)

ПЕРЕКАЗНИЙ ВЕКСЕЛЬ Серія ЯМ № 0078900

ЗРАЗОК

гривня 1000,00
(валюта) (сума цифрами)

м. Дніпропетровськ 14 грудня 2014 року
(місце складання) (дата складання)

«12» січня 2015 р. Заплатіть проти цього переказного векселя инаказу

Товариству з обмеженою відповідальністю «Ранок»
(найменування того, кому або за наказом кого платіж повинен бути здійснений)

Гривня одна тисяча гривень 00 коп.
(валюта) (сума словами)

Платник **Приватне акціонерне товариство «Вогнище»**
(трасат) (найменування)
49100, м. Дніпропетровськ, пр. Героїв, буд. 10
(точна адреса)

Підлягає сплаті в **м. Дніпропетровську, Приватне підприємство «Плюс»**
вул. Пряма, б.10
(місце платежу)
м.Дніпропетровськ, вул. Прогресивна, б.11
ідентифікаційний код **34567898**
в ПАТ «Банк». МФО 300112
(найменування банківської установи)
Директор Іванов Іванов Л.О.
260067000000

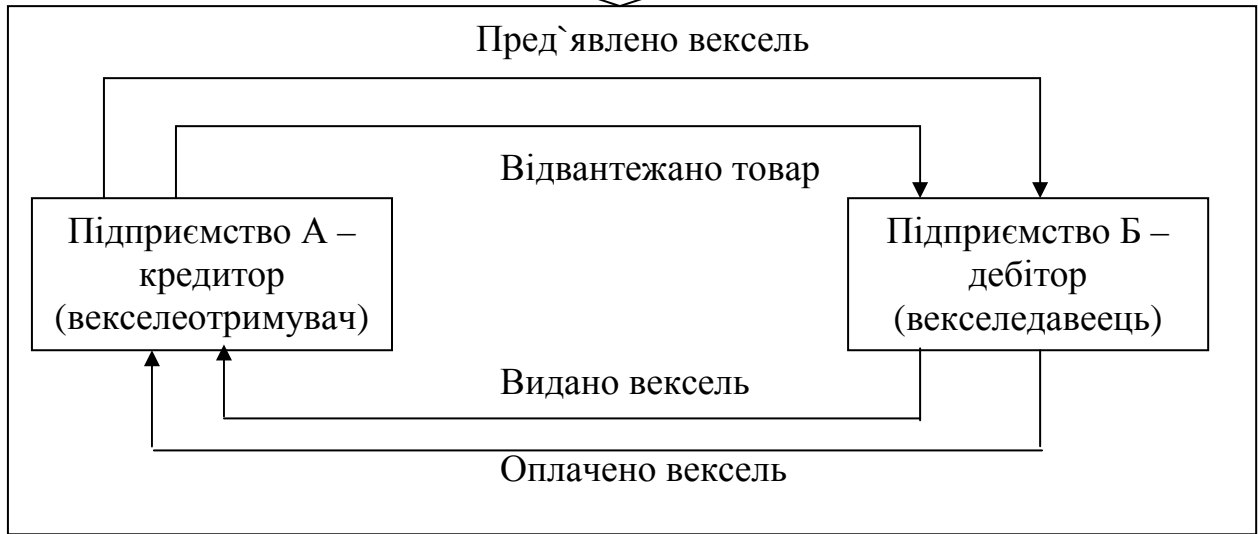
Головний бухгалтер Петрова Петрова Н.С.

а
к
ц
е
п
т
о
в
а
н
о
п
і
д
п
и
с
п
л
а
т
н
и

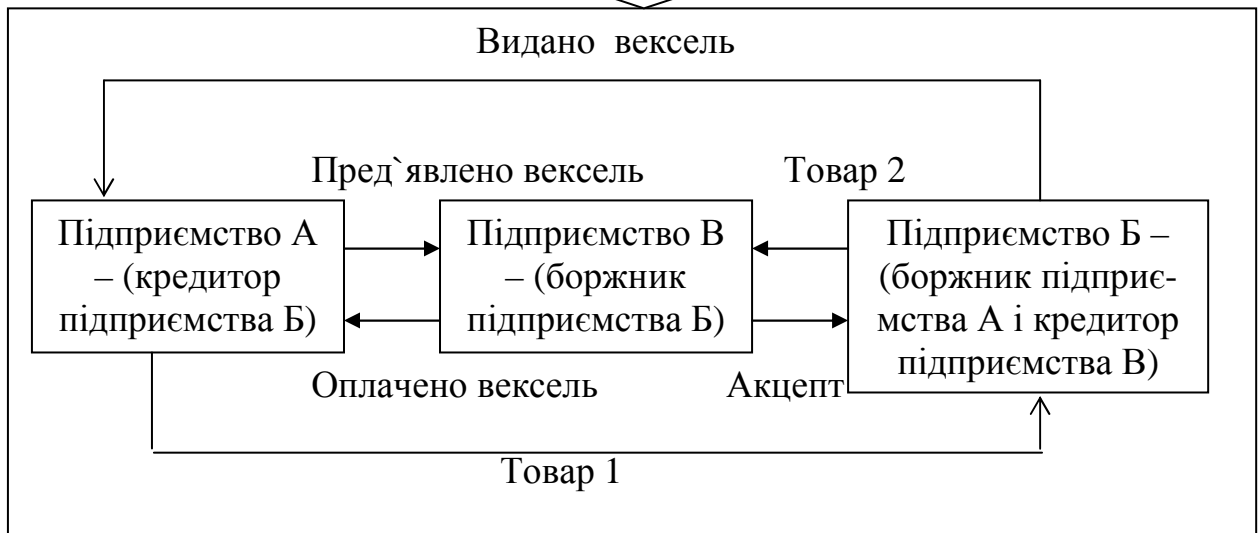
я
к
а
в
а
л
і
с
т
з
а

Підпис і точна адреса векселедавця; Ідентифікацій номер (код)

Схема обігу простого векселя

Схема обігу переказного векселя

Глосарій термінів

<i>№ n/n</i>	<i>Термін</i>	<i>Характеристика</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1	аваль	порука за векселем
2	авізо	повідомлення однією особою чи установою інших осіб про видачу перевідного векселю, наказу, тобто документа, за яким ці особи повинні заплатити певну суму зазначений в авізо строк, в обмін на виданий їм документ
3	адато	строк, через скільки днів треба здійснити оплату
4	акцепт	прийнято до оплати вексель («акцептовано»)
5	акцептант	особа, яка на себе приймає платіж за векселем
6	бланковий напис	підпис індосанта на зворотному боці векселя без зазначення конкретної особи (особи, що придбала вексель)
7	бронзовий вексель	вексель, що не має майнового забезпечення
8	дамно	спеціальна плата за інкасування й облік векселів, коносаментів, залізничних накладних та інших документів
9	дата вексельна	зазначення місця і часу складання векселя
10	депонування векселя	Внесення суми, що підлягає сплаті за векселем у депозит суду чи банку
11	депозитор	зберігач акцептованого взірця трати, власник депозиту
12	доміцильований вексель	вексель із вказівкою на місце відмінне платежу, яке відрізняється від місця складання і місця проживання векселезобов'язаній особі
13	емісія векселя	видача векселя
14	індосамент	передавальний напис на векселі, що засвідчує перехід права на нього
15	індосант	особа, яка передає право стягнення боргу за переказним векселем іншій особі через оформлення індосаменту
16	порто	покриття поштово-телеграфних витрат банку
17	пролонгація векселю	відстрочка векселю шляхом виписки нового

1	2	3
18	ремітент	перший тримач перевідного векселя
19	регресант	особа, яка пред`являє зворотну вимогу до іншої особи щодо відшкодування збитків, яких зазнала перша особа на користь другої
20	регрес	зворотна вимога відшкодувати сплачену суму за векселем однією особою іншій зобов`язаній особі
21	соло	- вексель – простий вексель
22	трасат	платник - особа, яка приймає перевідний вексель
23	трасант	векселедавець перевідного векселя

Відображення в обліку операцій із придбання довгострокового векселя

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Видано постачальнику довгостроковий вексель	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	51 «Довгострокові векселі видані»
2.	Оформлення заборгованості перед бюджетом довгостроковим векселем за погодженням у порядку реструктуризації боргу (відстрочки)	64 «Розрахунки за податками й платежами»	51 «Довгострокові векселі видані»
3.	Оформлення заборгованостей з операцій страхування довгостроковим векселем	65 «Розрахунки за страхуванням»	51 «Довгострокові векселі видані»
4.	Оформлення заборгованості з поточної заборгованості за іншими операціями довгостроковими векселями	68 «Розрахунки за іншими операціями»	51 «Довгострокові векселі видані»
5.	Відображення курсової різниці у зв'язку зі зниженням курсу гривні по відношенню до іноземних валют	945 «Втрати від операційної курсової різниці»	512 «Довгострокові векселі видані в іноземній валюті»

За векселями з платежами не за місцем обліку банк бере плату «*порто*» (поштово-телеграфні витрати) і «*дамно*» - комісія банку за інкасацію іногородніх векселів

$$D = V * T * P / 360 * 100$$

Д – сума дисконту
 В – номінальна вартість векселя
 Т – строк у днях з початку до дня платежу
 П – процентна ставка

Дт 952 «Інші фінансові витрати»	Кт 51 «Довгострокові векселі видані»
на суму дисконту	на суму дисконту

Відображення в обліку операцій з погашення довгострокового векселя

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Погашення векселя готівкою або у порядку безготівкового розрахунку	51 «Довгострокові векселі видані»	30 «Каса» 31 «Рахунки в банках»
2.	Зараховано зустрічні вимоги в рахунок погашення векселя	51 «Довгострокові векселі видані»	37 «Розрахунки з різними дебіторами»
3.	Заміна зобов'язань з довгострокового векселя зобов'язанням з позики	51 «Довгострокові векселі видані»	50 «Довгострокові позики» 60 «Короткострокові позики»
4.	Переведення заборгованості за довгостроковим векселем в поточні заборгованість	51 «Довгострокові векселі видані»	61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»
5.	Відображення доходу від списання довгострокового векселя у зв'язку з зростанням курсу гривні по відно-	512 «Довгострокові векселі видані»	744 «Дохід від неопераційної курсової різниці»
6.	Дохід від списання заборгованості за векселем (минули строки)	51 «Довгострокові векселі видані»	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»

2. Облік операцій з короткостроковими векселями виданими

Відображення в обліку операцій із придбання та погашення відсоткового короткострокового векселя

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
		Дебет	Кредит	Сума
1	2	3	4	5
1.	Відвантажено продукцію	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	701 «Дохід від реалізації готової	2000.00
2.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	701 «Дохід від реалізації готової продукції»	641 «Розрахунки за податками»	333.33
3.	Отримано відсотковий вексель	341 «Короткострокові векселі одержв нац валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	2000.00
4.	Нараховані відсотки за векселем	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»	732 «Відсотки одержані»	50.00

1	2	3	4	5
5.	Отримано грошові кошти в погашення векселя	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	341 "Короткострокові векселі, одержані в нац. валюті"	2000.00
6.	Одержано відсотки за векселем	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	373 "Розрахунки за нарахованими доходами"	50.00
Облік у векселедавця				
1	Видано вексель	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	621 «Короткострокові векселі видані в національній валюті»	48000.00
2	Нараховано проценти за місяць за процентним векселем	952 «Інші фінансові втрати»	684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»	600.00
3	Нараховано податковий кредит із ПДВ за процентами	641 «»Розрахунки за податками»	684«Розрахунки за нарахованими відсотками»	120.00
4	Оплачено вексель	621 «Короткострокові векселі видані в національній валюті»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	48000.00
5	Сплачено проценти за векселем	684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	720.00

Відображення в обліку операцій із придбання та погашення безвідсоткового короткострокового векселя

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
		Дебет	Кредит	Сума
1	2	3	4	5
1.	1 лютого зараховано вексель на суму дебіторської заборгованості	341 «Короткострокові векселі одержані в національній валюті»	361«Розрахунки з вітчизняними покупцями»	1820.00

1	2	3	4	5
2.	Дохід за векселем віднесено на доходи майбутніх періодів	341 «Коротко-строкові векселі одержані в національній валюті»	69 «Доходи майбутніх періодів»	180.00
3.	На дату складання балансу дохід за перші два місяці віднесено до доходів звітного періоду	69 «Доходи майбутніх періодів»	732 "Відсотки одержані"	120.00
4.	1 травня отримано грошові кошти в погашення векселя	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	341 «Коротко-строкові векселі, одерж в нац вал»	2000.00
5.	Визнано дохід за векселем	69 «Доходи майбутніх періодів»	732 "Відсотки одержані"	60.00

Облік векселедаця

1	Отримано товари від підприємства	281 «Товари на складі»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	40000.00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	8000.00
3	Видано вексель у забезпечення заборгованості за отримані товари	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	621 «Коротко-строкові векселі видані в національній валюті»	48000.00
4	Списано витрати на вартість виклористаного бланка векселю	949 «Інші витрати операційної діяльності»	209 «Інші матеріали»	12.00
5	Списано із позабалансового обліку вартість бланка векселю	-	08 «Бланки суворого обліку»	12.00
6	Погашено вексель за строком платежу	621 «Коротко-строкові векселі видані в національній валюті»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	48000.00

Відображення в обліку операцій у випадку непогашення векселя

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
		Дебет	Кредит	Сума
1	2	3	4	5
1.	Віднесено заборгованість за векселем до складу дебіторської забор-ті на суму номін. вартості	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	341 «Коротко-строкові векселі одержв нац валюті»	2000.00
2.	Віднесено нараховані відсотки до складу дебіторської заборгованості	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»	50.00

Відображення в обліку операцій із придбання вексельних бланків

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ, сплаченого у складі вартості вексельних бланків (за наявності податкової накладної)	641 «Розрахунки за податками»	644 «Податковий кредит»
2.	Нараховано і сплачено суму державного мита	84 «Інші операційні витрати»	642 «Розрахунки за обов`язковими платежами»
		92 «Адміністративні витрати»	84 «Інші операційні витрати»
		642 «Розрахунки за обов`язковими платежами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»

1	2	3	4
3.	Оприбутковано бланки векселів	209 «Інші матеріали»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
4.	Оприбутковано вексельні бланки на позабалансовий рахунок	08 «Бланки суворого обліку»	—
5.	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644 «Податковий кредит»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
6.	Відображено залік заборгованостей	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	371 «Розрахунки за виданими авансами»
7.	Списано витрати на сплату державного мита на фінансовий результат	791 «Результат операційної діяльності»	92 «Адміністративні витрати»

Відображення в обліку операцій у випадку доміциляції векселя та передачі векселя на інкасо

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
		Дебет	Кредит	Сума
1	2	3	4	5
Доміциляція векселя (у векселедавця)				
1.	Перераховано на рахунок банку: - вексельну суму - комісійні доміциліату	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	40000.00 2000.00
2.	Оплачено доміцильований вексель	621 «Короткострокові векселі видані в національній валюті»	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	40000.00

1	2	3	4	5
3.	Списано на витрати суму винагороди банку	949 «Інші витрати операційної діяльності»	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	2000.00
Передача векселя на інкасо				
<i>- у векселедержателя</i>				
1	Отримано вексель від підприємства в рахунок оплати відвантаженого товару	341 «Короткострокові векселі одержані в національній валюті»	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»	26000.00
2	Передано вексель банку на інкасо	-	-	-
3	Пред`явлено вексель до оплати банком і погашено підприємством	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	341 «Короткострокові векселі одержані в національній валюті»	26000.00
4	Виплачено винагороду банку за послуги	949 «Інші витрати операційної діяльності»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	350.00
<i>- у векселедавця</i>				
1	Видано підприємству вексель за отриманий товар	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	621 «Короткострокові векселі видані в національній валюті»	26000.00
2	Отримано вимогу від банку про оплату векселю	-	-	-
3	Погашено заборгованість за векселем	621 «Короткострокові векселі видані в національній валюті»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	26000.00

Питання для самоконтролю

1. Що таке вексель ?
2. Як групуються векселя за формою та способом використання ?
3. Дайте характеристику простого та переказного векселя ?
4. Хто є учасниками вексельного обігу ?
5. Дайте характеристику «відсоткового» і «безвідсоткового» векселя ?
6. Як на рахунках бухгалтерського обліку відображається облік короткострокових векселів ?
7. Як на рахунках бухгалтерського обліку відображається облік довгострокових векселів ?
8. Як ведеться облік вексельних бланків ?
9. Що таке дисконтування векселя ?
10. Як оподатковуються операції з векселями ?

ТЕМА 1.4. ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ОБЛІГАЦІЯМИ ТА З ФІНАНСОВОЇ ОРЕНДИ.

Лекція 6-8

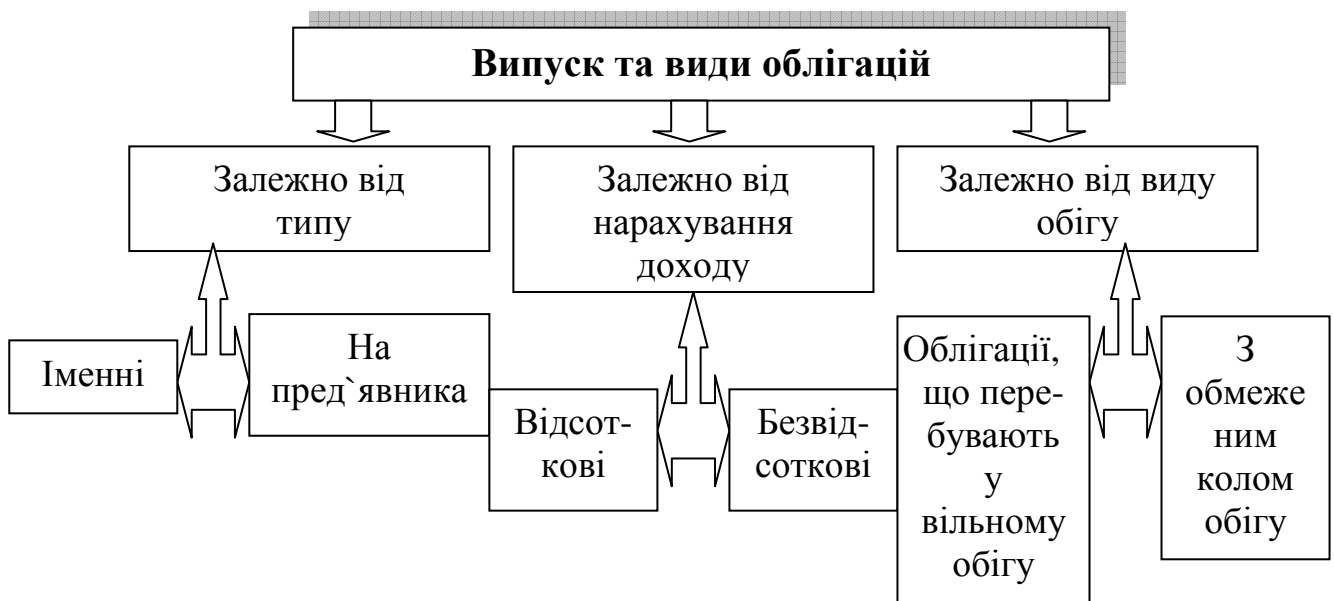
Цільова спрямованість: визначити правове регулювання операцій емітента та інвестора, процес емісії облігацій, порядок викупу та погашення облігацій усіх видів. Виявити підстави для переходу права власності на цінні папери та обмеження у здійсненні операцій з облігаціями підприємств. Розглянути організацію бухгалтерського обліку операцій емітента та інвестора. Розкрити порядок використання методу ефективної ставки відсотка

Питання для розгляду

1. Поняття облігаційних позик.
2. Облік довгострокових облігацій, випущених за номінальною вартістю.
3. Облік довгострокових облігацій, випущених зі знижкою.
4. Облік довгострокових облігацій, випущених з премією.
5. Облік операцій з фінансової оренди.

1. Поняття облігаційних позик

Облігація – це цінний папер, що засвідчує внесення його власником грошових коштів та підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цього цінного паперу в передбачений у ньому строк з виплатою фіксованого відсотка.

За строком обігу облігації підприємств поділяють

1	Короткострокові		До 1 року
2	Середньострокові		Від 1 до 3 років
3	Довгострокові		Понад 3 роки

Емітентами облігацій є:

Юридичні особи всіх форм власності та організаційно-правових форм

Алгоритм емісії облігацій

ЕТАПИ	1	Рішення про випуск
	2	Підготовка документів на реєстрацію випуску облігацій
	3	Підготовка заяв
	4	Реєстрація інформації про емісію облігацій та опублікування, реєстрація випуску
	5	Оформлення та депонування тимчасового глобального сертифіката
	6	Проведення передплати на облігації, призначені для відкритого продажу
	7	Друкування бланків, оформлення та депонування глобального сертифіката
	8	Отримання номеру (коду) для випущених та зареєстрованих облігацій підприємств.

ФОРМА

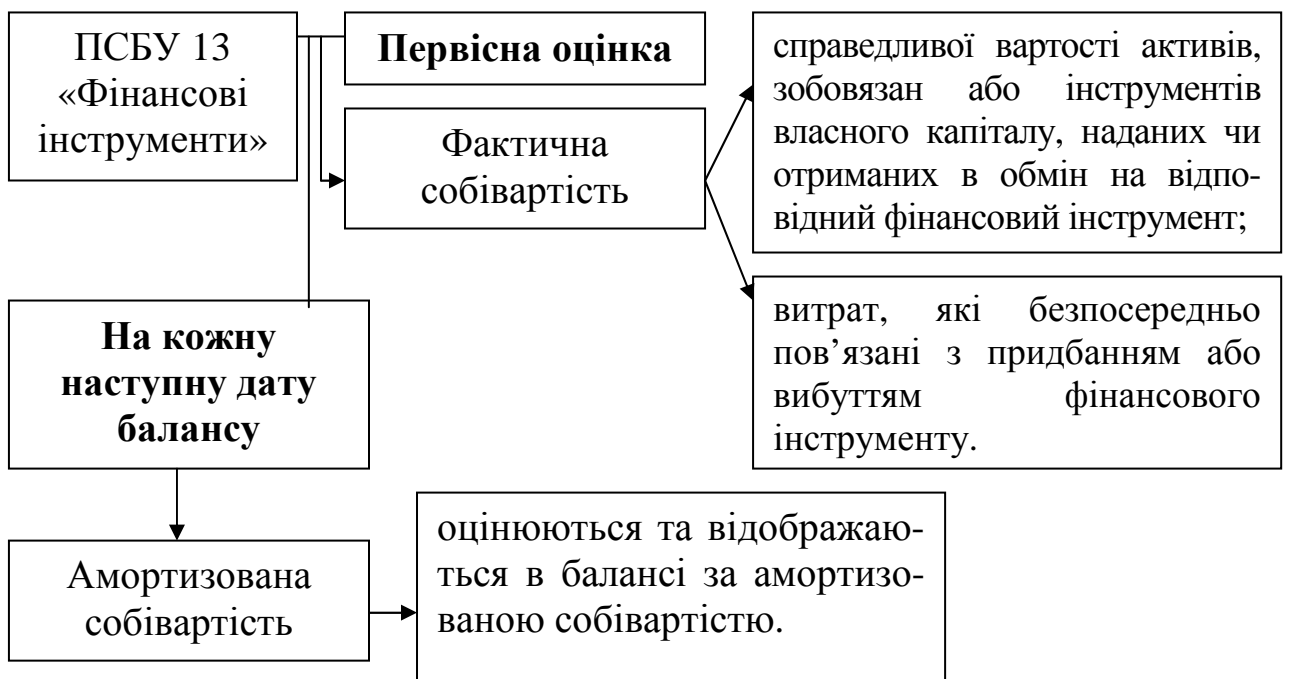
Бездокументарна форма облігацій

Передбачає облік права власності на них у вигляді запису на рахунку в цінних паперах власника у зберігача.

Лише іменні облігації. Зберігання та обіг неможливо без відкриття рахунка в цінних паперах.

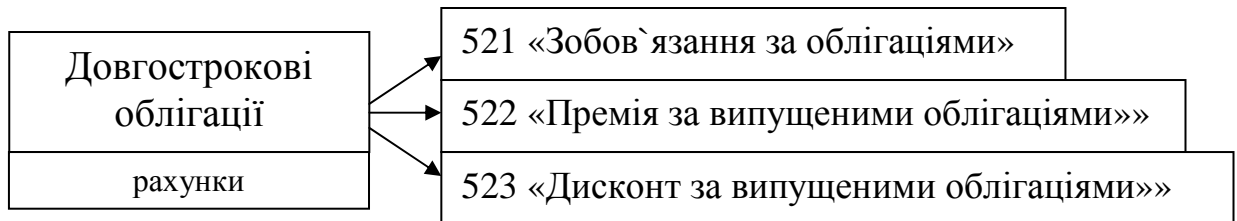

2. Облік довгострокових облігацій, випущених за номінальною вартістю

Номинальна вартість облігації – вартість, зазначена в самій облігації (основна сума боргу)

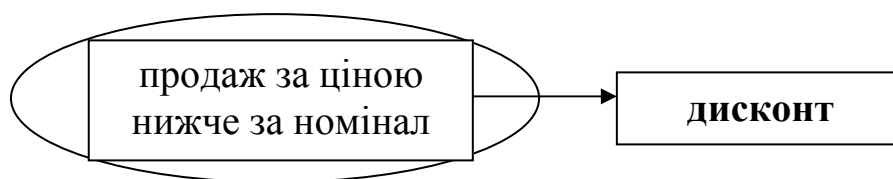
$$\text{Фактична вартість розміщення облігацій} = \sum_{i=1}^N \frac{\text{Фактична сума відсотків за } i\text{-й звітний період}}{(1 + ECV)^i} + \frac{\text{Номинальна вартість облігацій}}{(1 + ECV)^N} \quad (3)$$

521 „Зобов'язання за облігаціями”	<i>по кредиту</i> якого ведеться облік боргових зобов'язань за номінальною вартістю облігацій, <i>по дебету</i> – погашення заборгованості щодо розрахунків із власниками облігацій.
522 „Премія за випущеними облігаціями”,	обліковуються суми премії емітента, тобто суми перевищення ціни розміщення облігацій над їх номінальною вартістю. (Ця сума є доходом емітента і записуються до кредиту рахунка 733 „Інші доходи від фінансових операцій”)
523” Дисконт за випущеними облігаціями”	обліковується від'ємна різниця між ціною розміщення облігацій та їх номінальною вартістю (дисконт).(Ця сума є витратами емітента і списується до дебету рахунка 952 „Інші фінансові витрати”)

Дт Рахунок 521 “Зобов’язання за облігаціями” Кт	
<p>Дт <u>301, 302</u> Кт</p> <p>Погашення або викуп облігацій Відображається так</p> <hr/>	<p style="text-align: right;">Дт <u>301, 302</u> Кт</p> <p>Гроші знаходять у гривнях і валютах іноземних держав</p> <hr/>
<p>Дт <u>311, 312</u> Кт</p> <p>Погашення або викуп облігацій Відображається так</p> <hr/>	<p style="text-align: right;">Дт <u>311, 312</u> Кт</p> <p>При продажу облігацій у безготівковій формі</p> <hr/>
<p>Дт <u>313, 314</u> Кт</p> <p>Погашення або викуп облігацій Відображається так</p> <hr/>	<p style="text-align: right;">Дт <u>45</u> Кт</p> <p>Викуп акцій за рахунок випущених облігацій (обмін акцій на облігації)</p> <hr/>
<p>Дт <u>46</u> Кт</p> <p>Передача облігацій в якості внеску до статутного капіталу</p> <hr/>	<p style="text-align: right;">Дт <u>50</u> Кт</p> <p>Переоформлені довгострокові позики на облігаційну (випуск облігацій під отриману позику)</p> <hr/>
<p>Дт <u>50</u> Кт</p> <p>Конвертація (перетворення) облігаційної позики у звичайну</p> <hr/>	<p style="text-align: right;">Дт <u>523</u> Кт</p> <p>На суму дисконту</p> <hr/>
<p>Дт <u>523</u> Кт</p> <p>Відображення дисконту за випущеними облігаціями</p> <hr/>	<p style="text-align: right;">Дт <u>63</u> Кт</p> <p>Погашення заборгованості постачальникам передачею в їх Розпорядження облігацій</p> <hr/>
<p>Дт <u>61</u> Кт</p> <p>Переведення довгострокових зобов’язань за облігаціями в поточні у зв’язку з настанням або Зміною строків погашення</p> <hr/>	<p style="text-align: right;">Дт <u>68</u> Кт</p> <p>Погашення кредиторської заборгованості передачею облігацій</p> <hr/>
<p>Дт <u>744</u> Кт</p> <p>Відображення не операційної курсової різниці в зв’язку з ростом Курсу національної валюти по відношенню до іноземних валют</p> <hr/>	

3. Облік довгострокових облігацій, випущених зі знижкою (дисконтом)

Дисконт – різниця між номінальною вартістю та ціною придбання, тобто знижка з номінальної вартості облігації

$$\text{ЕСВ} = \frac{\text{Номінальна вартість облігацій} \times \text{Ставка відсотка за період} + \text{Дисконт}}{\text{Кількість періодів обігу облігацій} \cdot 2} = \frac{\text{Фактна собівартість розміщення облігацій} + \text{Номінальна вартість облігацій}}{2}$$

! На практиці при поетапному списанні сум дисконту і премії виникають помилки, а для їх мінімізації можна рекомендувати округлення ЕСВ при амортизації дисконту – у бік збільшення, а ЕСВ при амортизації премії – у бік зменшення

Дт		Рахунок 523 “Дисконт за випущеними облігаціями”		Кт	
Дт	521	Кт	Дт	443	Кт
	На суму дисконту		Прибуток використаний у звітному періоді		
			Нарахована амортизація дисконту	952	
			Відображення дисконту за випущеними облігаціями	521	

4. Облік довгострокових облігацій, випущених з премією

Премія – це сума, що перевищує номінальну вартість облігації

$$\Xi_{CB} = \frac{\text{Номінальна вартість облігацій} \times \text{Ставка відсотка за період} - \text{Премія}}{\text{Кількість періодів обігу облігацій}} \quad (2)$$

$$= \frac{\text{Фактична собівартість розміщення облігацій} + \text{Номінальна вартість облігацій}}{2}$$

Розрахунок суми амортизації премії

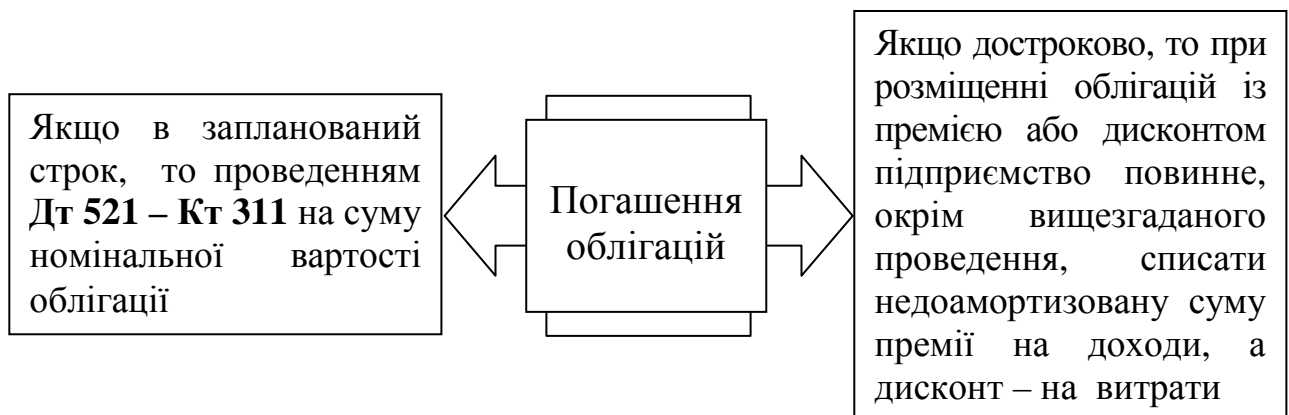
Дата	Номінальна сума процентів	Сума процента за ефективною ставкою	Сума амортизації премії (гр.2-гр.3)	Амортизована собівартість інвестиції
1	2	3	4	5
04.01.10 р	-	-	-	2 165 000
31.12.10 р	240 000	192 685	47 315	2 117 685
31.12.11 р	240 000	188 474	51 526	2 066 159
31.12.12 р	240 00	173 841	66 159	2 000 000

* Формула розрахунку ЕСП дає неточні показники амортизованої премії через приблизну суму процентів . Але залишок суми недоамортизованої премії також списуємо на доходи в останньому періоді

Відображення в обліку облігацій з премією

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
		Дебет	Кредит	Сума
1	2	3	4	5
04.01.10 р.				
1.	Надійшли кошти від покупців облігацій	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	521 «Зобов'язання за облігаціями»	2200 000.00

2.	Відображено премію за облигаціями	521 «Зобов'язання за облигаціями»	522 «Премія за випущеними облигаціями»	165 000.00
3	Відображено витрати, пов'язані з емісією облигацій	521 «Зобов'язання за облигаціями»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»	35 000.00
31.12.10 р.				
1.	Нараховано проценти за облигаціями	952 «Інші фінансові витрати»	684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»	
2.	Перераховано проценти	684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	240 000.00
3	Відображено дохід у вигляді суми амортизації премії	522 «Премія за випущеними облигаціями»	733 «Інші доходи від фінансових операцій»	47 315.00

5. Облік операцій з фінансової оренди

ПСБО 14 «Оренда»

Оренда – це господарська операція, яка передбачає надання орендодавцем основних фондів у користування іншій юридичній або фізичній особі на визначений строк, за цільовим призначенням та за орендну плату.

Орендарем вважається юридична або фізична особа, яка взяла певний об'єкт в оренду, **орендодавцем** - юридична або фізична особа, яка його передала.

ВИДИ ОРЕНДИ	
ОПЕРАЦІЙНА	ФІНАНСОВА
це господарська операція фізичної чи юридичної особи, що передбачає передачу орендарю права користування основними фондами на строк, що перевищує строку їх повної амортизації, з обов'язковим поверненням таких основних фондів їх власнику після закінчення строку дії орендної (лізингової) угоди.	це господарська операція фізичної чи юридичної особи, що передбачає придбання орендодавцем за замовленням орендаря основних фондів з подальшою їх передачею у користування орендарю на строк, що не перевищує строку повної амортизації таких основних фондів з обов'язковою подальшою передачею права власності на такі фонди орендарю.

!!! Ознаки визнання оренди «фінансовою»:

- 1) орендар придбає право власності на орендований актив по закінченні строку оренди;
- 2) орендар має можливість придбання об'єкту оренди за ціною нижче його справедливої вартості на дату придбання;
- 3) строк оренди складає більшу частину строку корисного використання об'єкту оренди;
- 4) вартість мінімальних орендних платежів з початку оренди дорівнюється або перевищує справедливу вартість об'єкта оренди.

Зворотня оренда (лізинг) - це господарська операція фізичної чи юридичної особи, що передбачає продаж основних фондів фінансовій організації з одночасним зворотнім отриманням таких основних фондів фізичною чи юридичною особою в операційний або фінансовий лізинг.

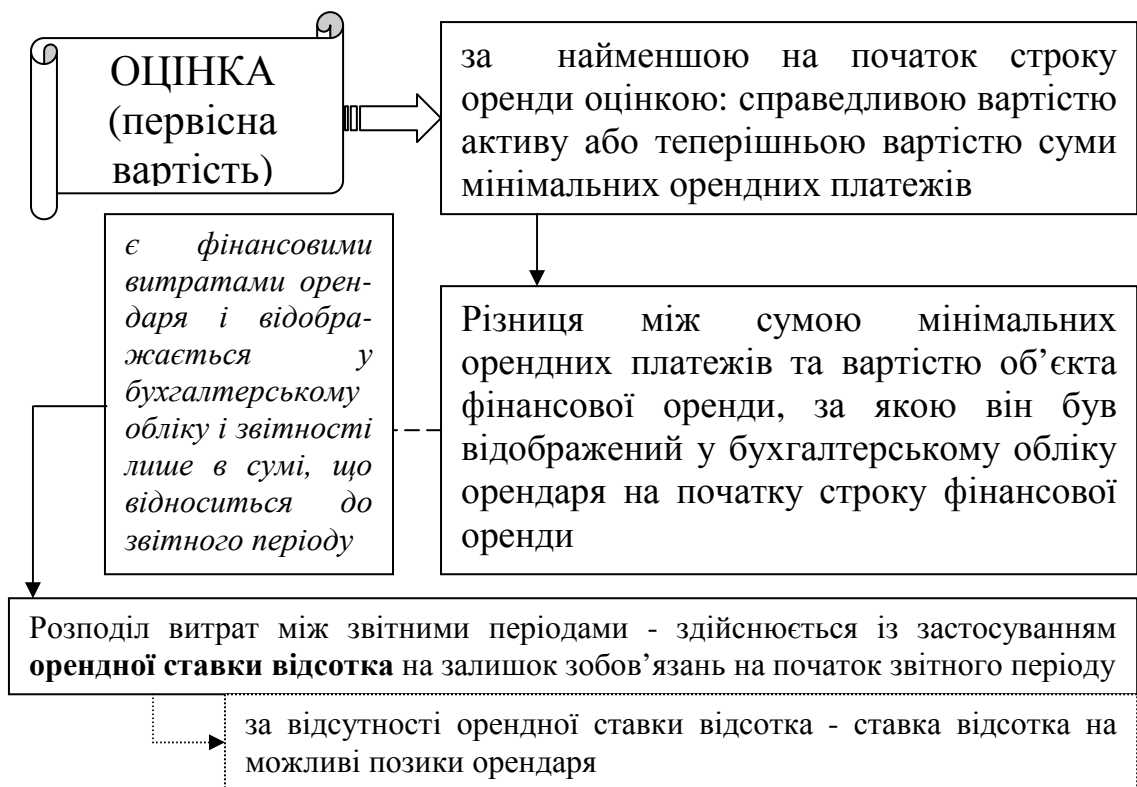
Основні фонди, передані в оренду (лізинг), залишаються в складі основних фондів орендодавця.

Основні фонди, передані у фінансову оренду (лізинг), включаються до складу основних фондів орендаря.

01 «Орендовані необоротні активи»

збільшення залишку рахунку 01 «Орендовані необоротні активи» відбувається при прийнятті на облік основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів, що отримані в оперативну оренду

зменшення – при їх поверненні орендодавцю та у випадках перенесення заборгованості перед орендодавцем за орендовані необоротні активи на баланс.

Теперішня вартість мінімальних орендних платежів (ТВА) орендаря розраховується за формулою:

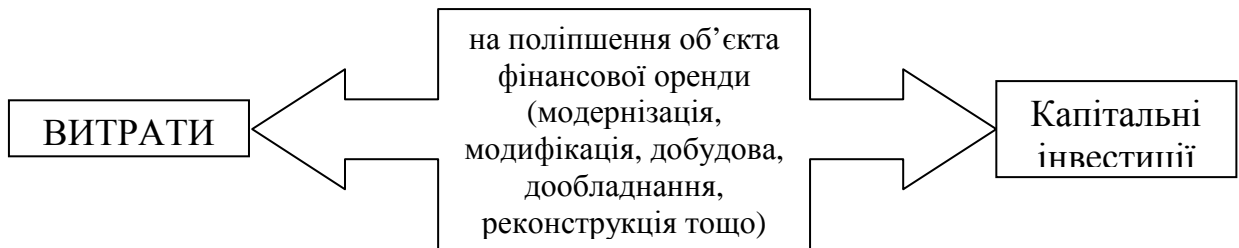
$$ТВА = А \times \left[1 + \left(1 - \frac{1}{(1+i)^n} \right) : i \right],$$

де **A** - сума мінімального орендного платежу, що сплачується регулярно (ануїтет $\frac{1}{i}$);

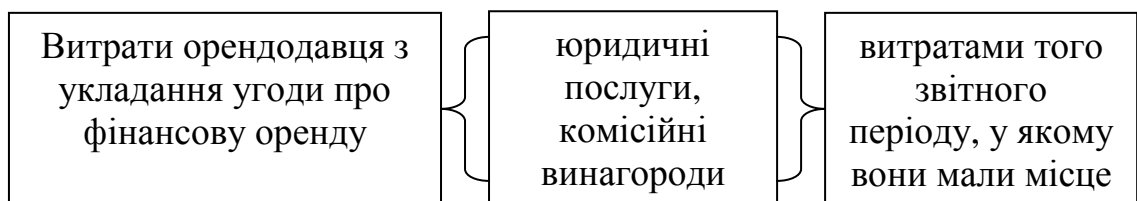
n - кількість періодів, за які сплачується орендна плата і нараховуються відсотки;

i - ставка відсотка для вказаного періоду.

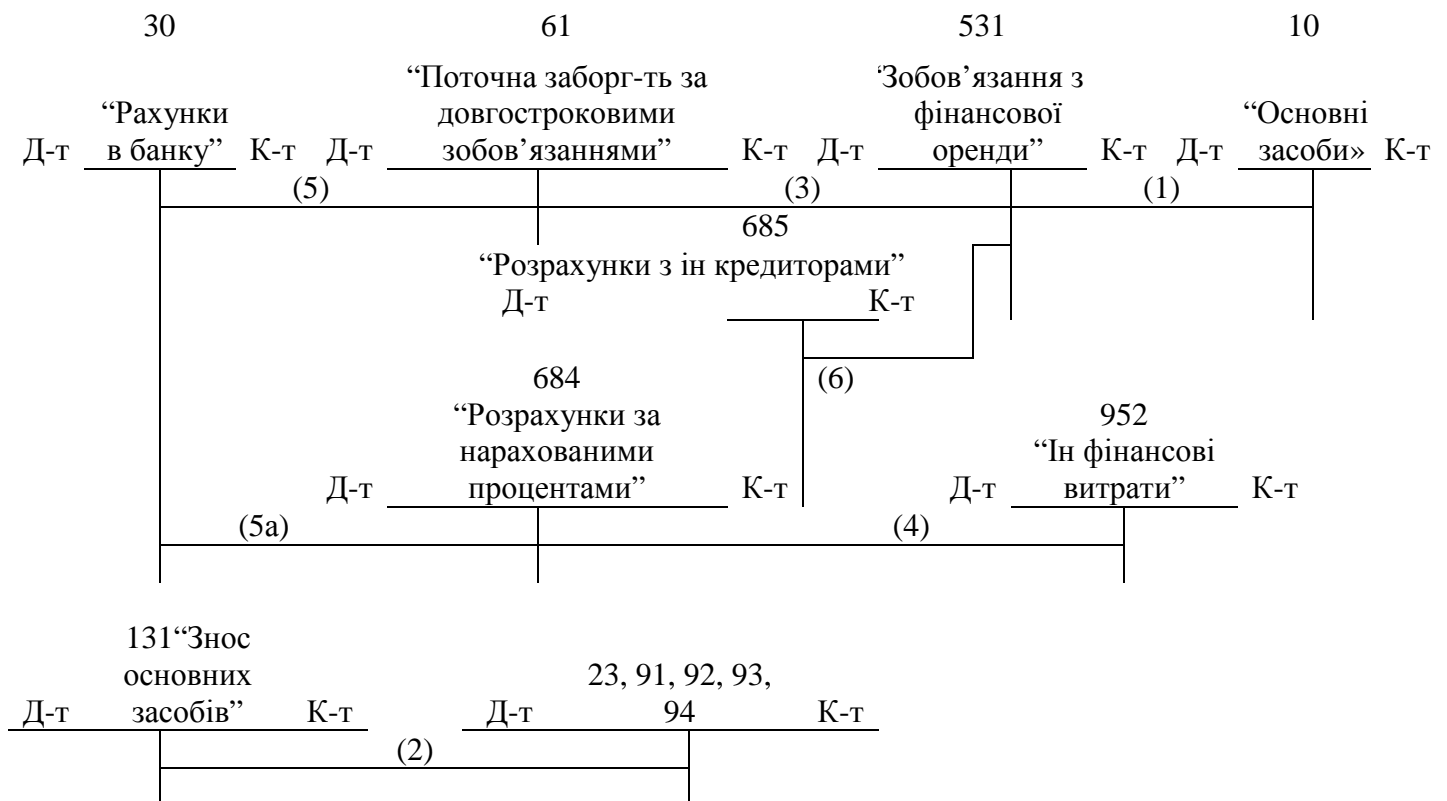
Рахунок 53 «Довгострокові зобов'язання з оренди»	
531 „Зобов'язання з фінансової оренди”	За кредитом рахунок 53 “Довгострокові зобов'язання з оренди” відображається нарахування заборгованості перед орендодавцем за одержані об'єкти довгострокової оренди, за дебетом – її погашення, переведення до короткострокових зобов'язань, списання тощо.
532 „Зобов'язання з оренди цілісних майнових комплексів”	<i>Аналітичний</i> облік ведеться за кожним орендодавцем та об'єктом орендованих необоротних активів.

Собівартість реалізованого об'єкта фінансової оренди визначається за його балансовою вартістю, зменшеною на теперішню негарантовану ліквідаційну вартість, яка відноситься на збільшення дебіторської заборгованості орендаря.

Облік операцій з фінансової оренди в орендаря

Пояснення:

1 – відображена вартість узятих в оренду об'єктів за вартістю, узгодженою з орендодавцем;

2 – нарахована амортизація за взятим в оренду об'єктом:

3 – відображена заборгованість орендодавцю в сумі мінімального орендного платежу;

4 – відображена заборгованість винагороди орендодавцю за користування взятими у фінансову оренду основними засобами (фінансові витрати);

5 і 5а – перерахована з поточного рахунка в банку сума орендної плати й винагороди орендодавцю;

6 – відображена залишкова вартість об'єкта оренди, що має викуплена після завершення строку оренди.

Відображення в обліку фінансової оренди (фінансового лізингу)

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
<i>Облік у орендаря</i>			
1.	Введено до складу основних засобів об'єкт, отриманий у фінансову оренду	10 «Основні засоби»	531 «Зобов'язання з фінансової оренди»
2.	Відображено ПДВ з суми належної до сплати орендодавцю	64 «Розрахунки за податками»	531 «Зобов'язання з фінансової оренди»
3.	Нараховано амортизацію по орендованому об'єкту	23 «Виробництво» 91 «Загальнови-робничі витрати» 92 «Адміністративні витрати» 93 «Витрати на збут» 94 «Інші витрати діяльності»	131 «Знос основних засобів»
4.	Нараховано належну до сплати в кінці кожного періоду суму частини вартості об'єкта фінансової оренди	531 «Зобов'язання з фінансової оренди»	611 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті»

1	2	3	4
5.	Відображено заборгованість по фінансовій оренді перед орендодавцем	952 «Інші фінансові витрати»	684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»
6.	Погашено заборгованість по фінансовій оренді перед орендодавцем	611 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в нац валюті» 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»	301 «Каса в національній валюті»
7.	Відображено залишкову вартість основних засобів, що взяті у фінансову оренду та підлягають придбанню після закінчення терміну оренди	531 «Зобов'язання з фінансової оренди»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
8.	Віднесено на фінансові результати витрати, пов'язані з орендою об'єкта	792 «Результат фінансових операцій»	952 «Інші фінансові витрати»
9.	Зарахування на баланс основних засобів, які перебували у фінансовій оренді та за якими закінчився термін фінансової оренди - на вартість основних засобів, за оцінкою, що передбаченою угодою оренди - на суму нарахованої амортизації	10 «Основні засоби» 131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби» 131 «Знос основних засобів»
10.	Віднесено амортизацію на собівартість продукції, що виготовляється (об'єкт оренди використовується у виробничій діяльності)	23 «Виробництво»	131 «Знос основних засобів»

Питання для самоконтролю:

1. Види облігаційних позик, які використовуються в Україні?
2. За строком обігу облігації підприємств поділяють на ?
3. Емітенти цінних паперів.
4. Форми випуску облігацій.
5. Характеристика рахунку 52 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями»
6. Характеристика рахунку 521 «Зобов'язання за облігаціями»
7. Характеристика рахунку 522 «Премії за випущеними облігаціями»
8. Характеристика рахунку 523 «Дисконт за випущеними облігаціями»
9. Поняття амортизації премії та особливості її розрахунку за методом ефективної ставки відсотка.
10. Поняття амортизації дисконту та її розрахунок за методом ефективної ставки відсотка».
11. Порядок розрахунку щорічної суми витрат на виплату відсотків, неамортизованої знижки та балансової вартості облігації.
12. Порядок розрахунку суми витрат на виплату відсотків за ринковою ставкою, неамортизованої премії та балансової вартості облігації.
13. Аналітичний облік довгострокових зобов'язань за облігаціями.
14. Види продажу облігацій.
15. Види зобов'язань, на які нараховуються відсотки і які підлягають дисконтуванню.
16. Загальна характеристика та нормативне забезпечення орендних операцій.
17. Значення фінансової оренди та порядок включення основних фондів, переданих у фінансову оренду (лізинг) до складу основних фондів орендаря.
18. Характеристика рахунку 53 «Довгострокові зобов'язання з оренди»
19. Порядок відображення в обліку фінансової оренди.

ТЕМА 1.5. ОБЛІК ІНШИХ ДОВГОСТРОКОВИХ ТА КОРОТКОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Лекція 9

Цільова спрямованість: усвідомити загальні принципи обліку інших зобов'язань підприємства.

Питання для розгляду

1. Облік інших короткострокових та довгострокових зобов'язань.

1. Облік інших короткострокових та довгострокових зобов'язань

Рахунок 55 «Інші довгострокові зобов'язання»

узагальнюється інформація про розрахунки з іншими кредиторами, заборгованість за якими не є поточною (перевищує один рік). На цьому рахунку відображається відстрочена, відповідно до законодавства, заборгованість із податків і зборів (обов'язкових платежів), фінансова допомога на умовах повернення.

Дебет

в дебеті — погашення боргів.

Кредит

У кредиті рахунка показується збільшення заборгованості кредиторам

Відображення в обліку інших довгострокових зобов'язань

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Отримання безпроцентної довгострокової фінансової допомоги на основі повернення в готівковій та безготівковій формі:	Д 30 «Каса»; Д 31 «Рахунки в банках»	К 55 «Інші довгострокові зобов'язання».

2.	2. Переоформлення довгострокової або короткострокової позики в довгострокову безпроцентну фінансову допомогу на основі повернення:	Д 50 «Довгострокові позики» (субрах 501—502, 505—506); Д 60» Короткострокові позики» (субрах 601—602, 605—606);	К 55 «Інші довгострокові зобов'язання».
3.	Переведення поточної заборгованості перед постачальниками та ін кредиторами у склад довгострокової за домовленістю сторін:	Д 63«Розрахунки з постачальниками і підрядниками»; Д 68 «Розрахунки за ін операціями»;	К 55 «Інші довгострокові зобов'язання».
4.	Відстрочка оплати поточної заборгованості перед бюджетом та фондами страхування більше як на рік	Д 64 «Розрахунки за податками і платежами»;	К 55 «Інші довгострокові зобов'язання».
		Д 65 «Розрахунки за страхуванням»;	К 55 «Інші довгострокові зобов'язання».
<i>Зменшення заборгованості</i>			
1.	Погашено безпроцентну фінансову допомогу на умовах повернення:	Д 55 «Інші довгострокові зобов'язання»;	К 30 «Каса»; К 31 «Рахунки в банках»
2.	Переведено довгострокову заборгованість у склад поточної в зв'язку з настанням строків оплати у найближчий рік	Д 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»;	К 55 «Інші довгострокові зобов'язання».
3.	Отримання доходу, пов'язаного із зменшенням чи припиненням зобов'язань: - фінансова допомога іноз. партнерів); - списання у зв'язку з закінченням строку давності	Д 55 «Інші довгострокові зобов'язання»;	К 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» К 746 «Ін доходи від звичайної діяльності»

Синтетичний облік ведеться в журналі 3 розділі І (записи здійснюються за кредитом рахунка 55 «Інші довгострокові зобов'язання» аналітичний — у відомості довільної форми з відображенням даних у розрізі кредиторів і видів залучених коштів.

МОДУЛЬ 2

ТЕМА 2.1. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ .

Лекція 10-11

Цільова спрямованість: засвоїти класифікацію податків та платежів та їх нормативно-правове забезпечення; вивчити суть та облік податку на додану вартість, акцизного збору; податку на прибуток; розглянути облік податкових різниць та облік місцевих податків та зборів.

Питання для розгляду

1. Класифікація податків і зборів України.
2. Джерела сплати податків підприємствами.
3. Облік податків та зборів.
4. Облік податку на додану вартість та акцизного збору.
5. Облік податку на прибуток.
6. Облік податкових різниць.
7. Облік інших загальнодержавних податків та зборів.
8. Облік місцевих податків та зборів.

1. Класифікація податків і зборів України

Податки - це обов'язкові платежі підприємств та окремих осіб до державного або місцевого бюджетів.

<i>Основні нормативні акти</i>
Податковий кодекс України
Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”
та ін

ПОДАТКИ

загальнодержавні	місцеві
<ul style="list-style-type: none"> - податок на прибуток підприємства; - податок на доходи фізичних осіб; - податок на додану вартість; - акцизний податок; - екологічний податок; - рентна плата; - мито; - військовий збір. 	<ul style="list-style-type: none"> - податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки; - податок на землю; - транспортний податок; - єдиний податок; - збір для місця паркування транспортних засобів; - туристичний збір

Порядок нарахування та сплати *загальнодержавних* податків регулюється відповідним податковим законодавством України, а *місцевих* податків і зборів - рішенням органів місцевого самоврядування.

Бухгалтерські документи	
з податку на додану вартість	“Податкова накладна”
з прибуткового податку	“Розрахунково-платіжна відомість”
комунального податку та податку з власників транспортних засобів	розрахунок бухгалтерії

2. Джерела сплати податків підприємствами.

Ставка податку - це законодавчо закріплений розмір податкового платежу, що встановлюється на одиницю оподаткування.

Ставки податку можуть бути виражені у твердому фіксованому розмірі або у відсотковому.

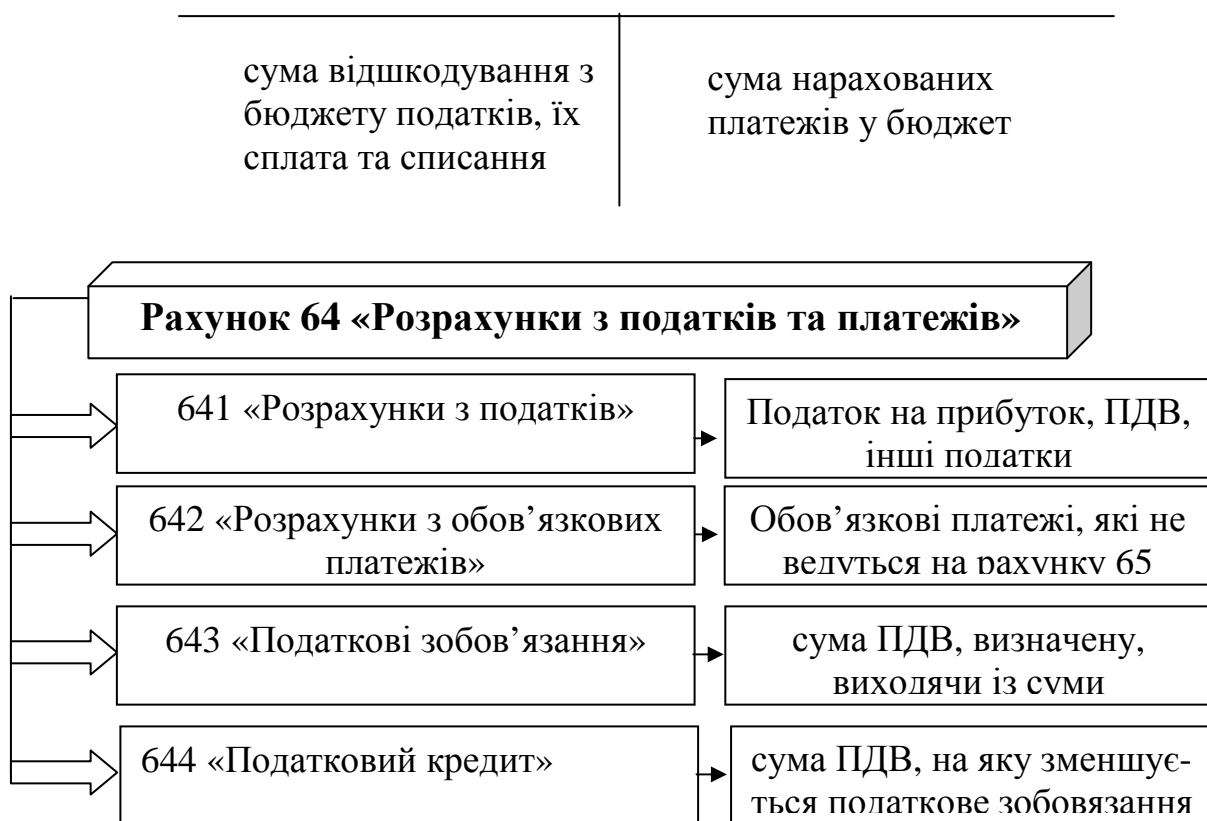
- з індивідуального доходу;
- з виручки (від продажу товарів, робіт, послуг);
- майна і немайнових цінностей;
- випуску цінних паперів;
- з фінансового результату;
- з собівартості та ін. джерел

Джерела сплати

3. Облік податків та зборів.

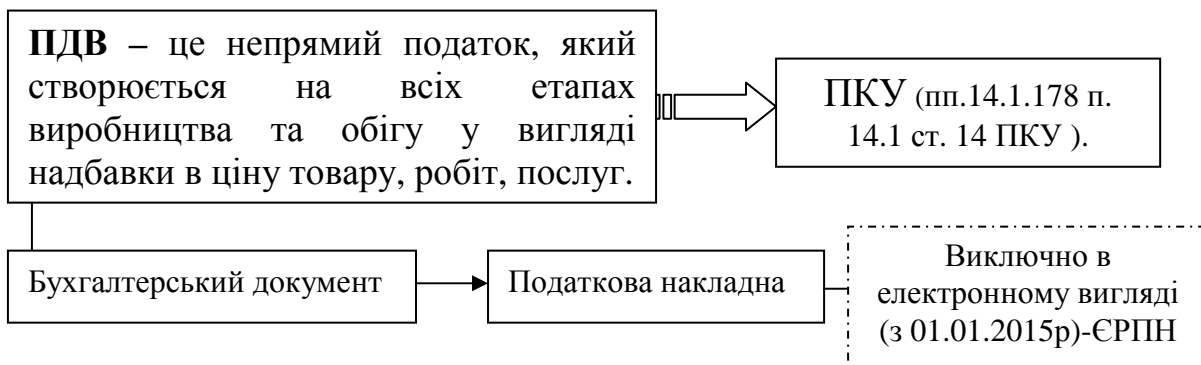
Сплата податків і платежів до бюджету із розрахункового рахунку здійснюється за допомогою документа “Платіжне доручення”.

рахунок 64 «Розрахунки з податків та платежів».

Синтетичний облік розрахунків за податками і платежами здійснюється при журнально-ордерній формі обліку у журналі-ордері №3, а при спрощеній формі обліку – у відомості В-5.

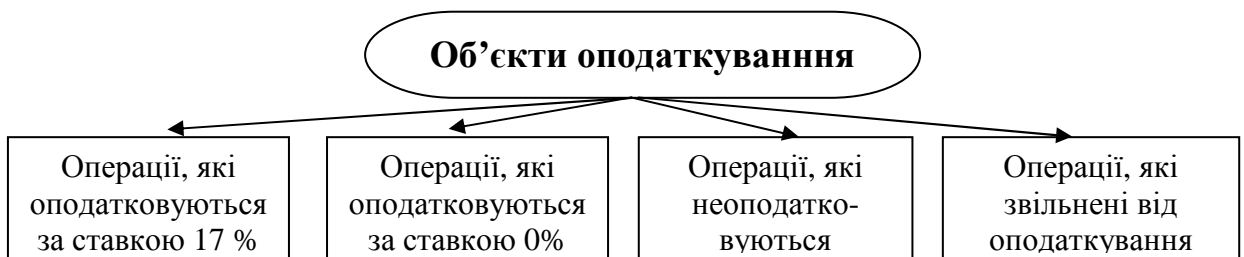
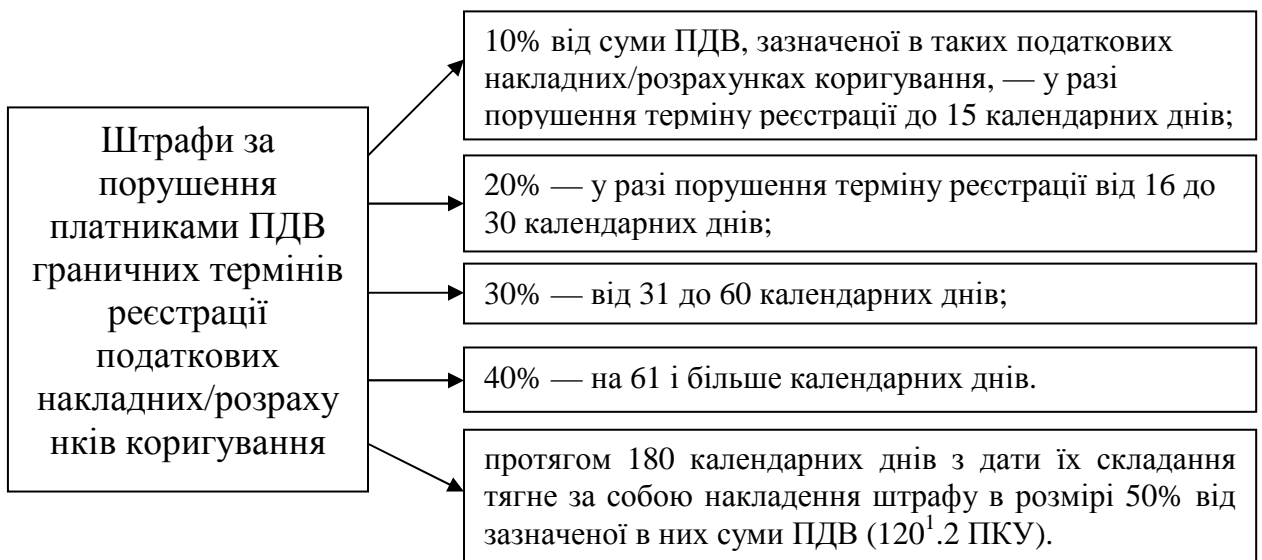
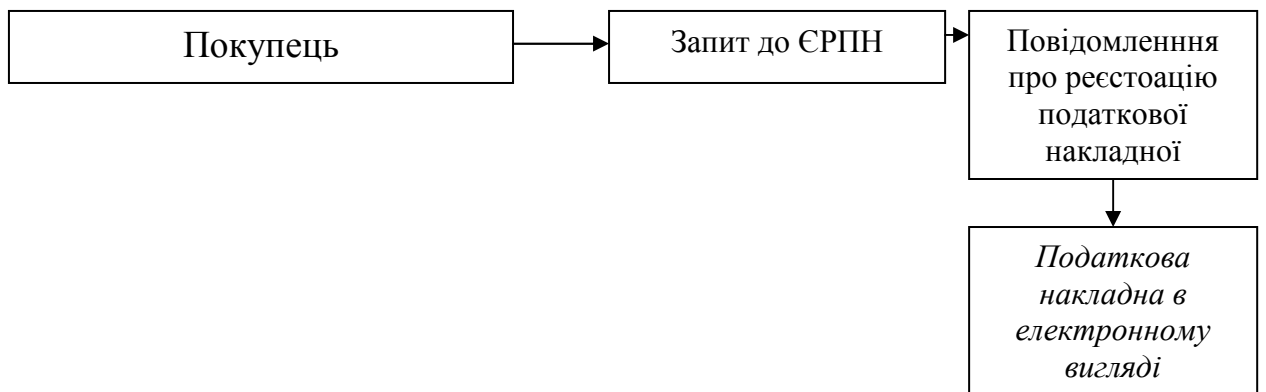
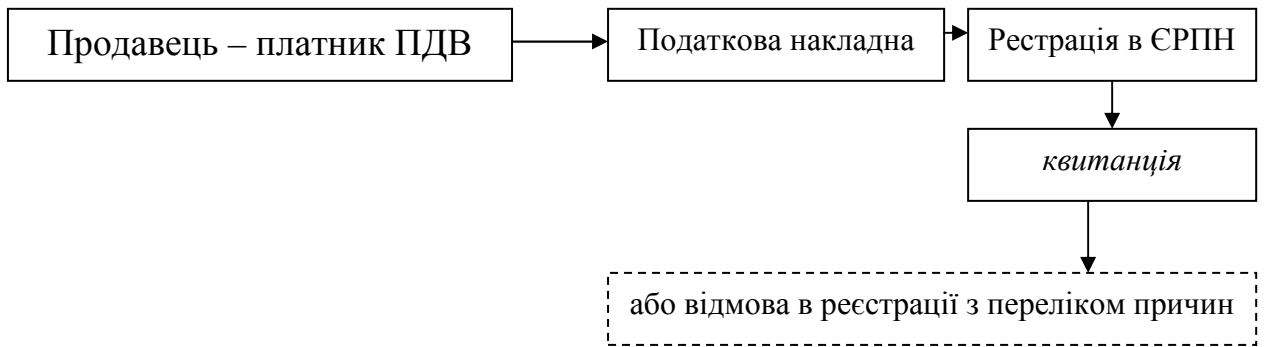
4. Облік податку на додану вартість та акцизного збору.

Платники ПДВ – це фізичні та юридичні особи, у яких загальна сума від здійснення операцій із постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно *перевищуватиме 1 млн. грн.* без врахування ПДВ

ЄРПН - реєстр відомостей щодо податкових накладних та розрахунків коригування, який ведеться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує, податкову і митну політику, в електронному вигляді згідно з наданими платниками ПДВ електронними документами

Л1490901

КВИТАНЦІЯ
про реєстрацію податкової накладної / розрахунку коригування
кількісних і вартісних показників до податкової накладної
в Єдиному реєстрі податкових накладних

26012015 <small>(дата)</small>	11:42:01 <small>(час)</small>	в ЄРПН зареєстровано за №	9003717967 <small>(реєстраційний номер)</small>
від 16012015 <small>(дата складання)</small>	порядковий номер	1	/ /
J1201007 <small>(код форми)</small>	Податкова накладна № від <small>(назва документа)</small>		
від	порядковий номер	/	/
<small>(дата складання)</small>			

Платник податку – продавець:

Приватне підприємство "ЕОН ПЛЮС" <small>(найменування, прізвище, ім'я, по батькові)</small>	
36174414 <small>(код ЄДРПОУ/РНОКПП/серія та номер паспорта)</small>	361744126570 <small>(індивідуальний податковий номер)</small>

Платник податку – покупець:

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЧЕРКАСИЕЛЕВАТОРМАШ" <small>(найменування, прізвище, ім'я, по батькові)</small>	
00952522 <small>(код ЄДРПОУ/РНОКПП/серія та номер паспорта)</small>	00952523257 <small>(індивідуальний податковий номер)</small>

В документі заявлено:

Загальна сума з ПДВ	Сума коригування податкового зобов'язання та податкового кредиту	
	за основною ставкою	за ставкою 7 %
61652.40		

Результат обробки:	Документ доставлено до ДФС України ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО.
Виявлені помилки:	
Відправник:	Відправник: Єдине вікно подання електронної звітності 'ДФС України', версія 2.2.5.19 <small>(інформація про відправника)</small>

Підписи документа: - перший - печатка, 36174414 електронна печатка ПП "ЕОН ПЛЮС" - другий - директор, 36174414, 2770009118 Бабіч Микола Володимирович ----- Платники податків надсилають звітність на поштову адресу zvrit@sta.gov.ua
 Інформацію щодо стану обробки податкової звітності та податкових накладних можна отримати за телефоном 0-800-501-007 (напрямок 5). -----
 ----- Увага! Платники податків можуть безкоштовно скористатися: - програмним забезпеченням для формування та подання звітності до "Єдиного вікна подання електронної звітності" <http://minrd.gov.ua/elektronna-zvitnist/spetsializovane-klientske-program/> - електронним кабінетом платника податків <http://kpp.minrd.gov.ua/Publish/PublishedApp.aspx> -----

Л1300103

Запит № 3

щодо отримання відомостей з Єдиного реєстру податкових накладних

Платника податків - покуця	Приватне підприємство "ЕОН ПЛЮС"	
	Найменування; прізвище, ім'я, по батькові - для фізичної особи-підприємця	
	36174414	
	Код ЄДРПОУ/РНОКПП/серія та номер паспорта/податковий номер, який виданий контролюючим органом	
	361744126570	
Який зареєстрований в	2657	ДП У СВЯТОШИНСЬКОМУ РАЙОНІ ГУ ДФС У М.КИСВІ
	Код та	назва територіального органу ДФС України
Електронна адреса покуця	ion_zvit@ukr.net	

- ПН/РК, видані та отримані платником податку, зареєстровані в ЄРПН
за 26012015
Дата
- видані
 отримані
- За списком

№ п/п	Номер документа	Дата виписки документа	Вид документа	Індивідуальний податковий номер продавця
1	2	3	4	5

- Імпорт документу з квитанцією

Дата формування запиту 27012015Керівник 2770009118
Регістраційний номер облікової картки

Підпис

Бабіч Микола Володимирович
Ініціали та прізвище

Витяг з Єдиного реєстру податкових накладних № 2на запит від 27012015 № 2

Платника податків - покуця	ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ЕОН ПЛЮС"	
	Найменування (прізвище, ім'я, по батькові)	
	36174414	
	Код ЄДРПОУ/РНОКПП/серія та номер паспорта/податковий номер, який виданий контролюючим органом	
	361744126570	
Який зареєстрований в	2657	ДП У СВЯТОШИНСЬКОМУ Р-НІ М.КИЄВА
	Код та	назва територіального органу ДФС України
Електронна адреса покуця	ion_zvit@ukr.net	

ПН/ПК, видані та отримані платником податку, зареєстровані в ЄРПН за 26012015

Дата

 видані отримані За списком

Отримані

№ п/п	Дата внесення відомостей продавцем до Єдиного реєстру	Номер документа	Дата виписки документа	Вид документа	Індивідуальний податковий номер продавця	Сума ПДВ	ПІБ уповноваженої особи, що виписала податкову накладну
1	2	3	4	5	6	7	8
	26012015	11 / <input type="text"/> /	14012015	<input type="text"/>	341872726573	7686.59	О. А. Овчаренко

Видані

№ п/п	Дата внесення відомостей продавцем до Єдиного реєстру	Номер документа	Дата виписки документа	Вид документа	Індивідуальний податковий номер продавця	Сума ПДВ	ПІБ уповноваженої особи, що виписала податкову накладну
1	2	3	4	5	6	7	8
	26012015	1 / <input type="text"/> /	16012015	<input type="text"/>	361744126570	10275.40	М. В. Бабіч
	26012015	2 / <input type="text"/> /	23012015	<input type="text"/>	361744126570	1112.60	М. В. Бабіч

Дата формування відповіді 27012015

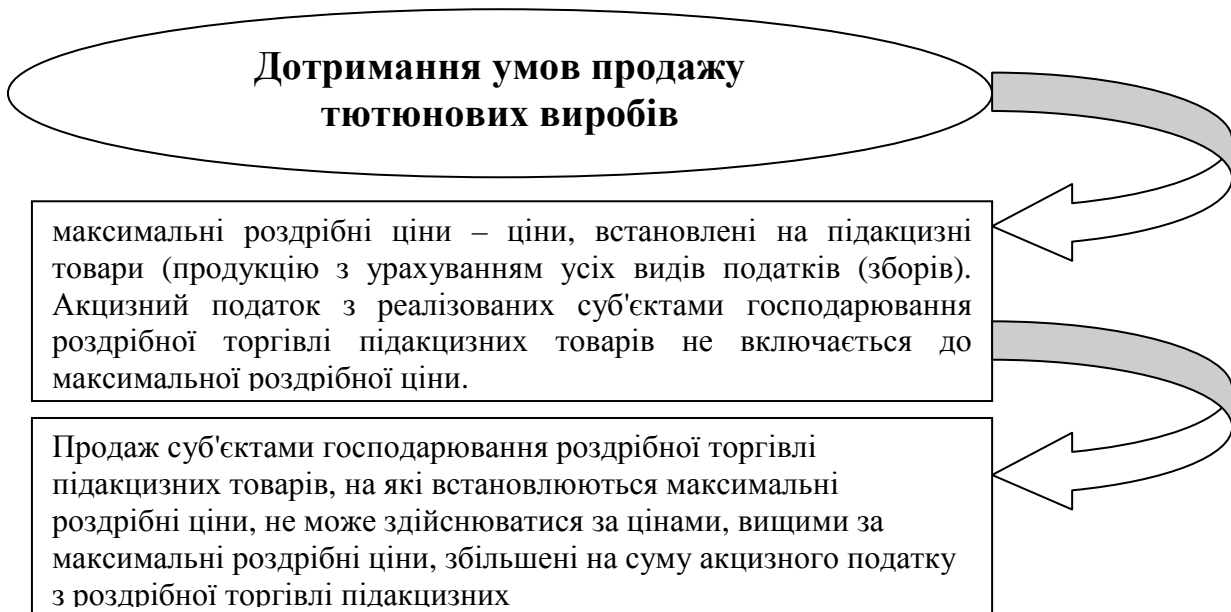
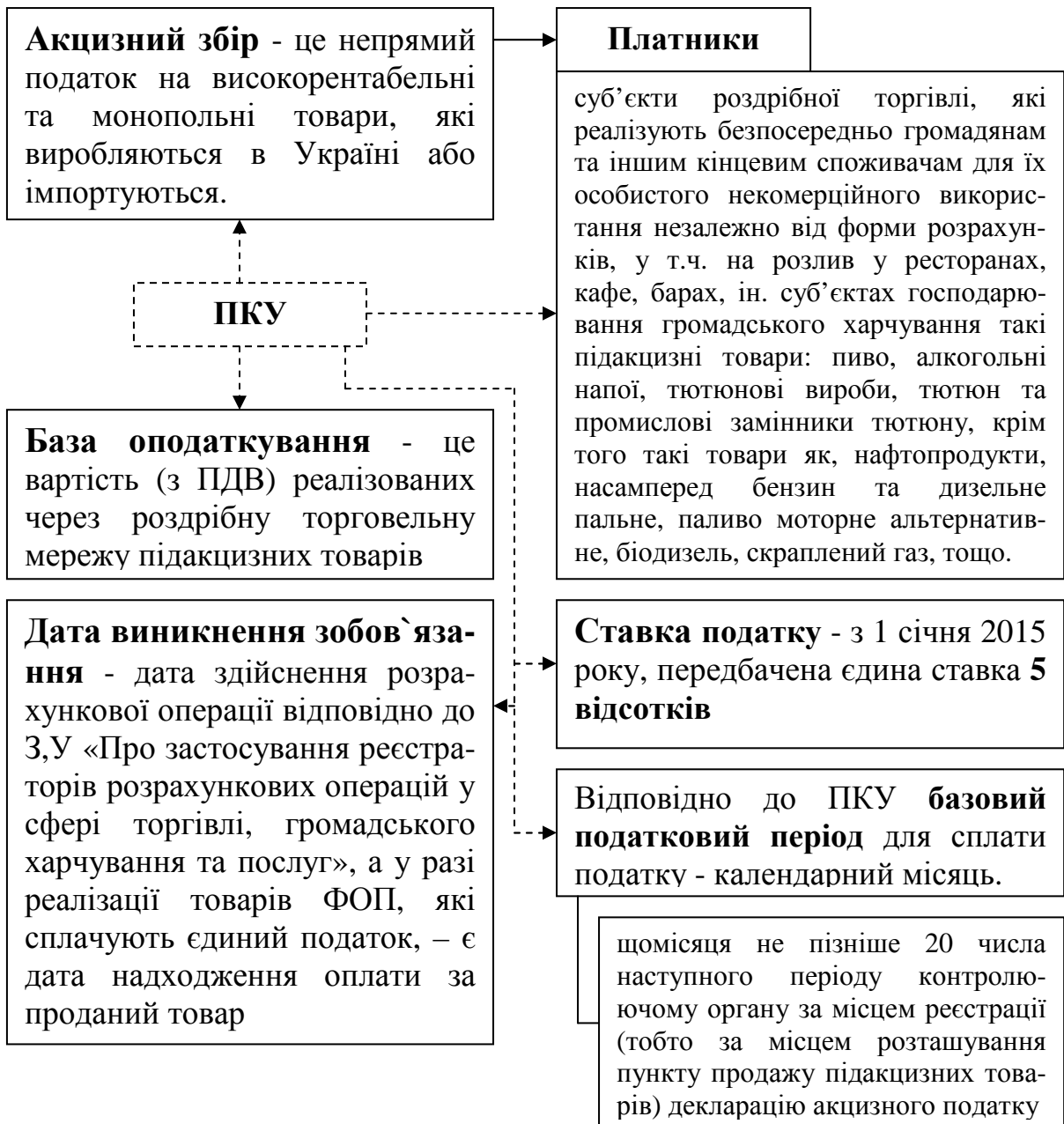
Податкові зобов'язання та податковий кредит

<i>Юридична особа</i>	<i>Фізична особа</i>
по першій дії	касовий метод

643 «Податкові зобов'язання»		644 «Податковий кредит»	
Дт рах. 643	Кт рах. 644	Дт рах. 644	Кт рах. 643
Оплата за товари (роботи, послуги) надійшла раніше (передоплата), ніж відвантаження (виконання, надання)	Перерахована передоплата постачальнику за товари (роботи, послуги)	Отриманні раніше оплачені товари, роботи, послуги	Відвантажені товарно-матеріальні цінності, раніше оплачені покупцем

Якщо с початку має місце відвантаження або придбання ТМЦ (при наявності податкової накладної), тоді сума ПДВ обліковується на субрахунку **641 «Розрахунки по податкам»**.

Відображення в обліку акцизного податку

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Відображено дохід від реалізації товарів:	301 «Готівка в національній валюті» (303)	702 «Дохід від реалізації товарів»
2.	Нараховано акцизний податок, що включається до ціни товару	702 «Дохід від реалізації товарів»	641/акциз «Акцизний податок»
3.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702 «Дохід від реалізації товарів»	641/ПДВ «Податок на додану вартість»

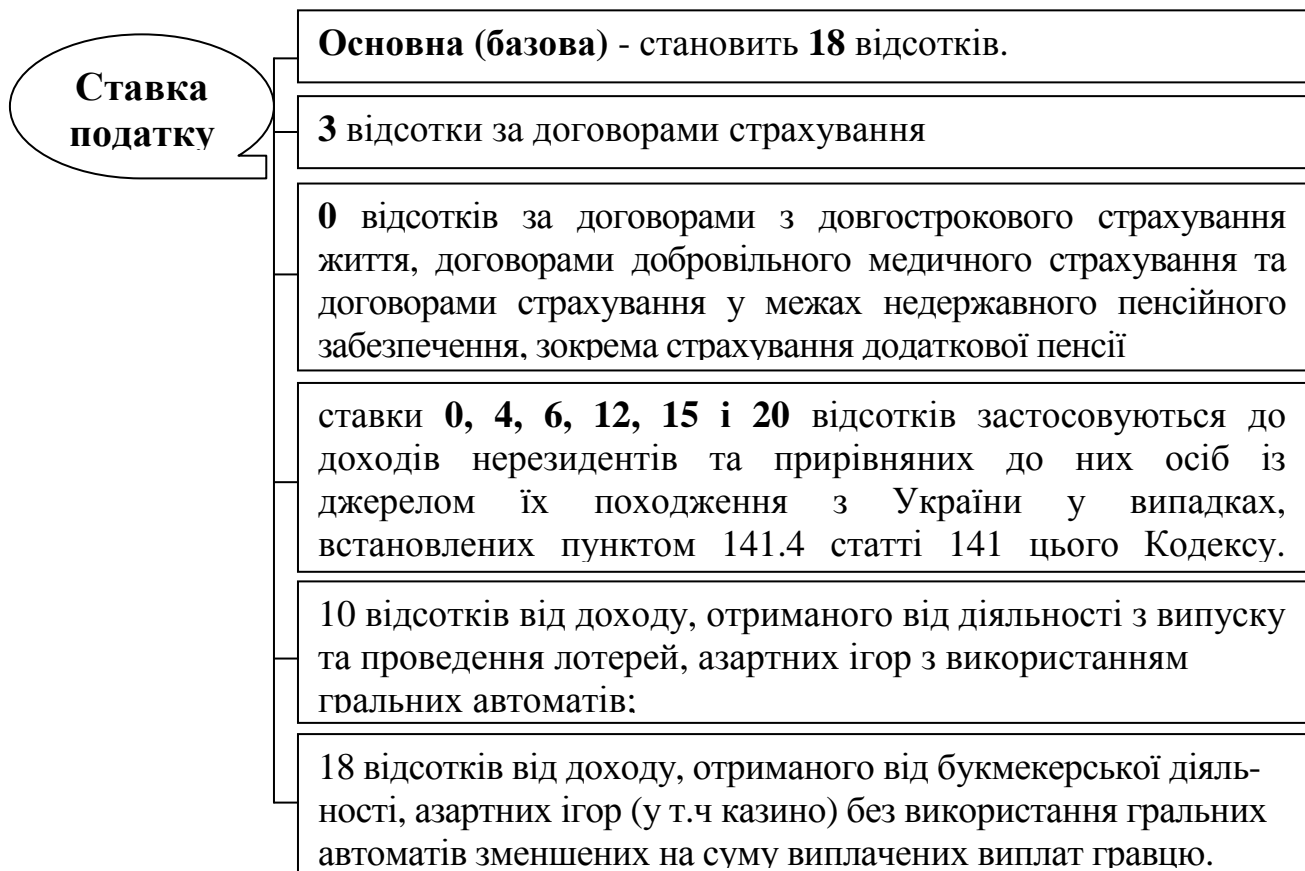
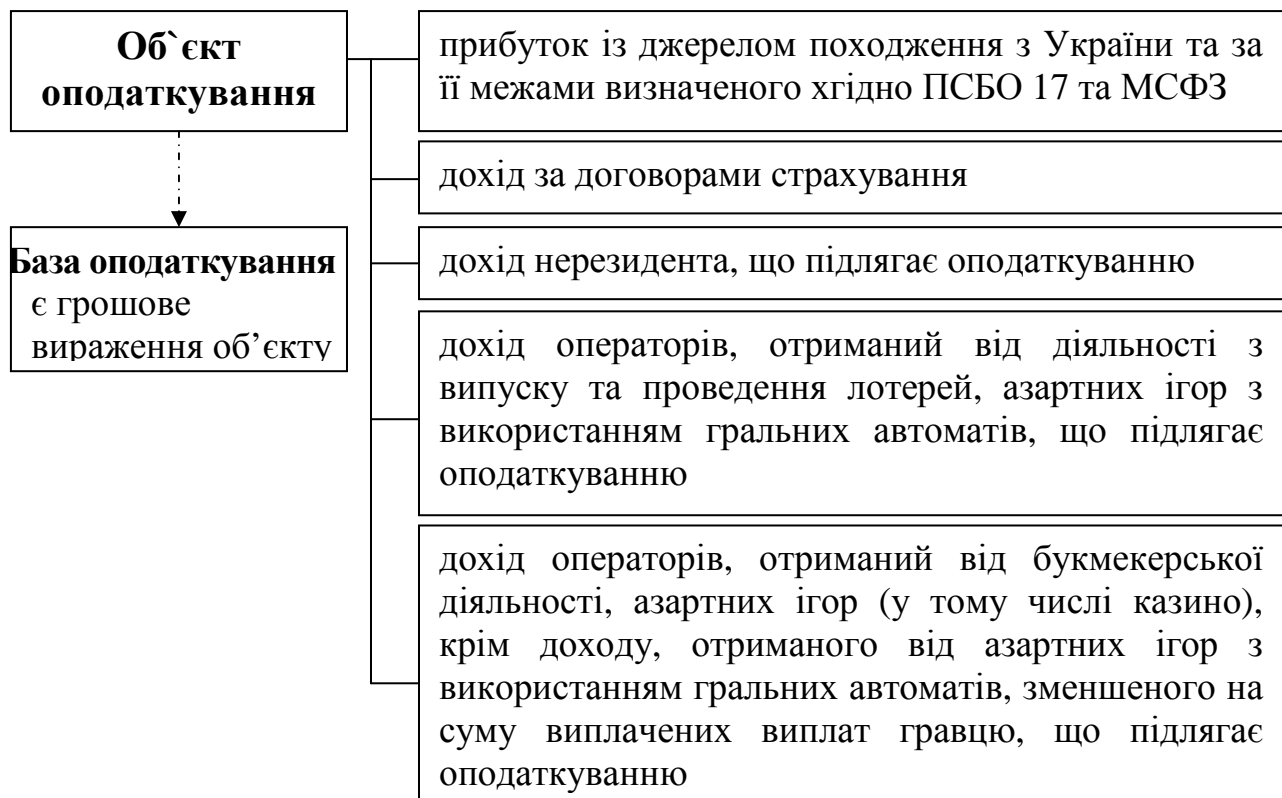
5. Облік податку на прибуток.

Платниками податку – (резиденти) є суб'єкти господарювання - юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами

Платниками податку – (нерезиденти) є юридичні особи, які утворені в будь-якій організаційно-правовій формі та отримують доходи з джерелом походження з України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичні привілеї або імунітет згідно з міжнародними договорами України; 133.2.2. постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи із джерелом походження з України або виконують агентські (представницькі) та інші функції стосовно таких нерезидентів чи їх засновників.

Не є платниками податку неприбуткові підприємства, установи та організації

Не є платниками податку суб'єкти господарювання, що застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, визначені ПКУ.

рахунок 98 «Податок на прибуток»

За дебетом рахунка відображається нарахована сума податку на прибуток	за кредитом - включення до фінансових результатів на рахунок 79 "Фінансові результати".
---	---

рахунок 98 «Податок на прибуток»

субрахунок 981 «Податок на прибуток від звичайної діяльності» ведеться облік нарахованої суми податку на прибуток від звичайної діяльності, що визначається від прибутку, відображеного в бухгалтерському обліку (незалежно від суми прибутку для цілей оподаткування) і у Звіті про фінансовий результат за звітний період.

субрахунок 982 «Податок на прибуток від надзвичайної діяльності» ведеться облік нарахованої суми податку на прибуток від надзвичайних подій.

Відображення в обліку акцизного податку

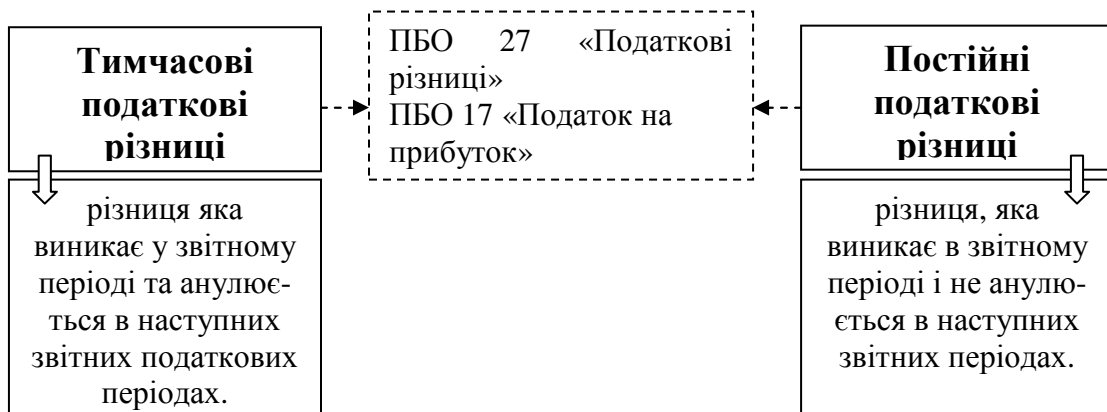
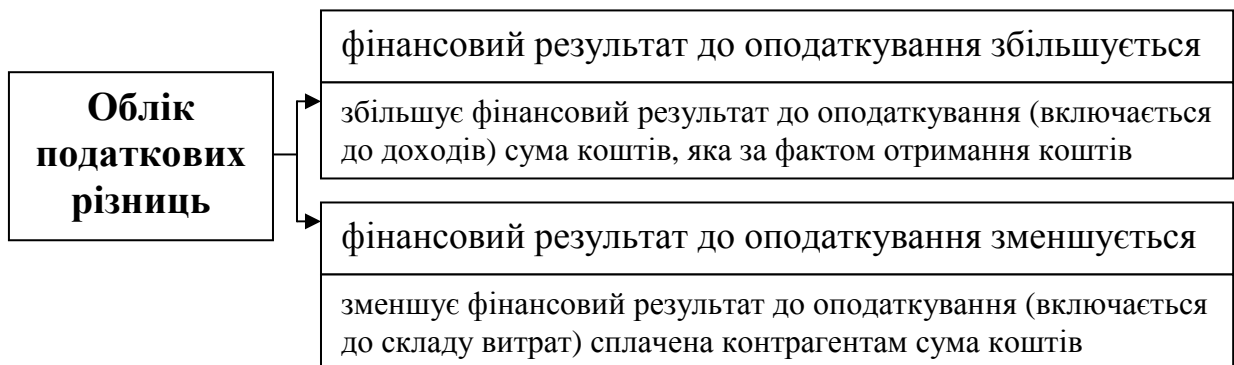
№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Відображено авансові внески з податку на прибуток	64 «Розрахунки за податками й платежами»/Податок на прибуток	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
2.	У кінці року зобов'язання з податку на прибуток підприємством відображається:	98 «Податок на прибуток»	64 «Розрахунки за податками й платежами»/Податок на прибуток

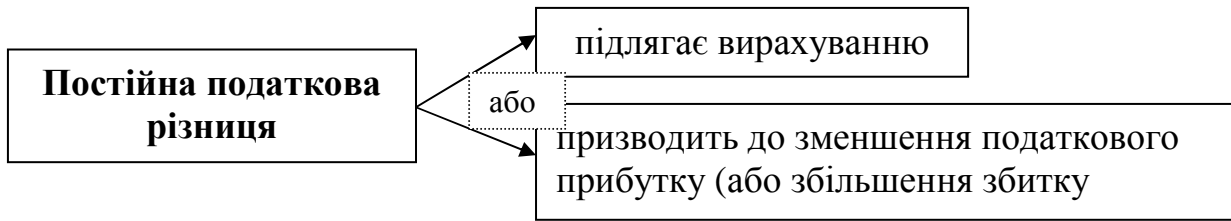
6. Облік податкових різниць.

Підприємства, які мають річний дохід від будь-якої діяльності, що не перевищує 20 мільйонів гривень, **можуть за власним рішенням відмовитись від обліку податкових різниць** (крім збитків минулих років) і визначати об'єкт оподаткування виключно на підставі фінансового результату (прибутку оподаткування), визначеного за правилами бухгалтерського обліку

Підприємства, які мають річний дохід в обсязі, що перевищує 20 мільйонів гривень, **зобов'язані вести облік податкових різниць**, визначених ПКУ.

Податкова різниця - різниця, яка виникає між оцінкою і критеріями визнання доходів, витрат, активів, зобов'язань за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності, та доходами і витратами, визначеними згідно з розділом цього Кодексу.

Податкові різниці виникають внаслідок розбіжності між методологією бухгалтерського та податкового обліку.

Тимчасові різниці виникають при встановленні різних строків амортизації основних засобів, їх ремонті та модернізації, в операціях з сумнівними боргами тощо.

рахунок 17 «Відстрочені податкові активи»

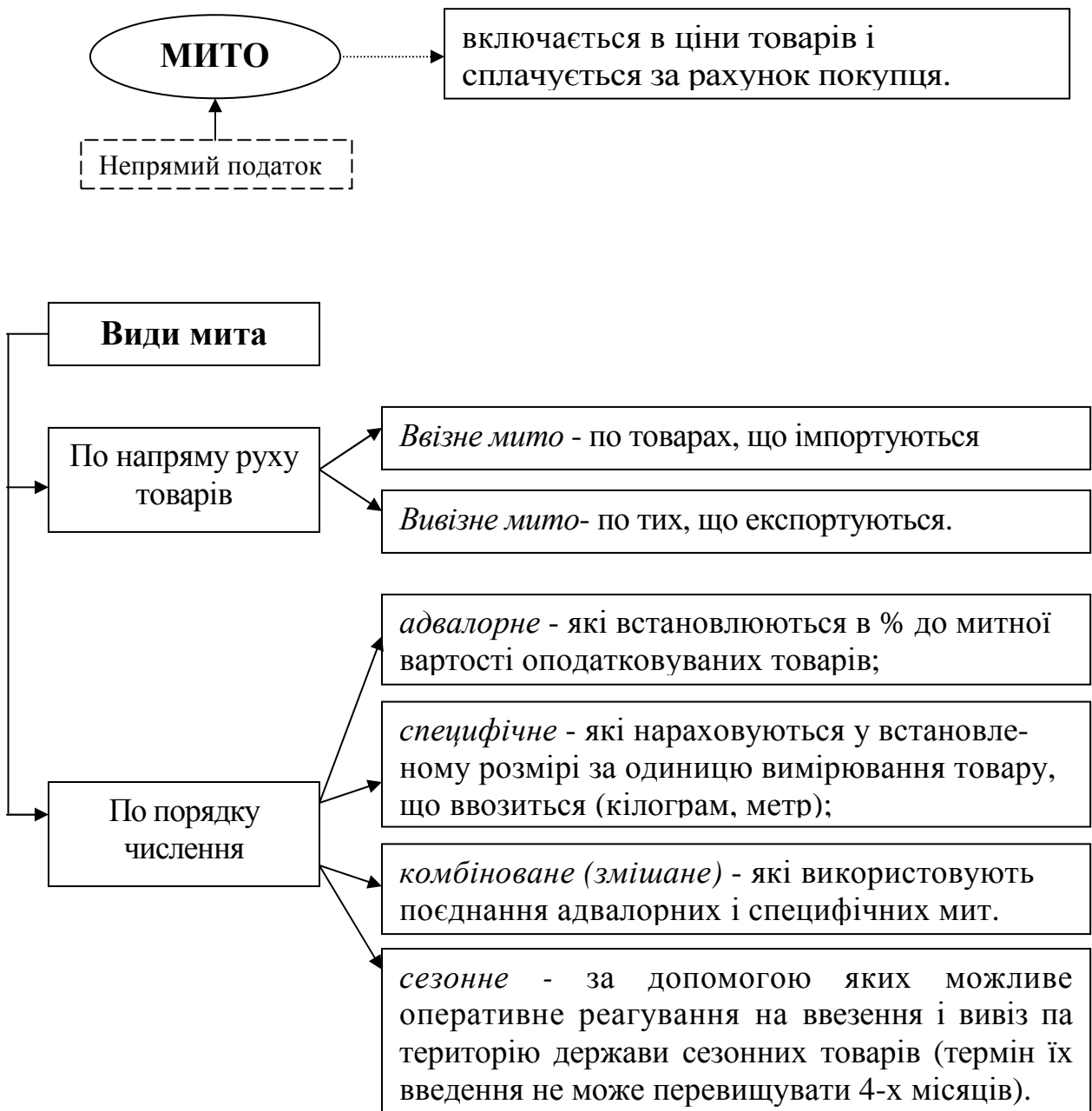
сума перевищення податку на прибуток, що підлягає сплаті в поточному звітному періоді, над витратами, пов'язаними з нарахуванням податку на прибуток у поточному звітному періоді	зменшення відстрочених податкових активів за рахунок витрат, пов'язаних з нарахуванням податків на прибуток у поточному звітному періоді.
---	---

рахунок 54 «Відстрочені податкові зобов'язання»

зменшення відстрочених податкових зобов'язань за рахунок нарахування поточних податкових зобов'язань.	відображається сума податку на прибуток, що підлягає сплаті в майбутніх періодах відповідно до оподатковуваних тимчасових різниць
---	---

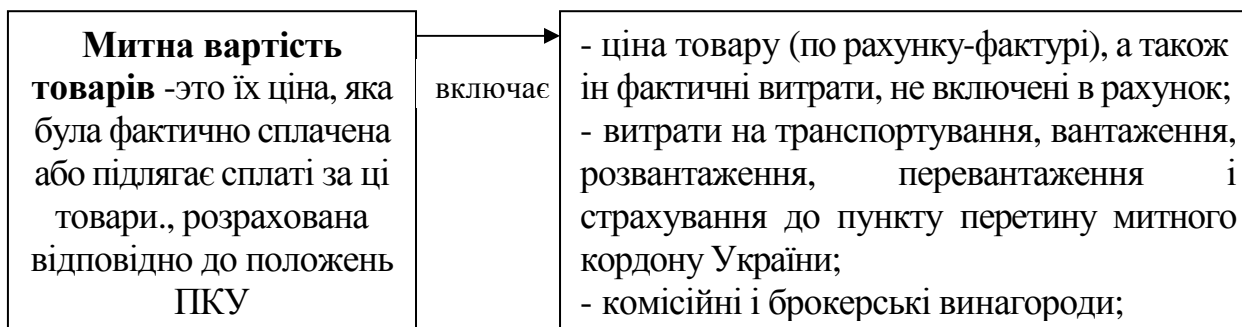
7. Облік інших загальнодержавних податків та зборів.

Мито - обов'язковий особливий вид податку, що стягується митними органами країни при ввезенні товару на її митну територію або його вивозі з цієї території

Платниками мита є юр. і физ. особи, *що ввозять (або вивозять), через митницю держави товар.* Їм може бути як власник товару, так і уповноважена особа (декларант).

Об'єктом обкладення є *митна вартість або фізична одиниця товарів, що імпортуються, або інших предметів, які переміщуються через митний кордон*

Методи визначення митної вартості товарів		
1	2	3
1	Метод оцінки за ціною операції з товарами, що ввозяться (що імпортуються)	(основний метод), - митна вартість визначається як ціна операції, що фактично сплачена або підлягає сплаті за товар, що ввозиться, на момент перетину ним митного кордону
2	Метод оцінки за ціною операції з ідентичними товарами	митна вартість визначається як ціна операції з ідентичними товарами. Ідентичність припускає схожість по основних характеристиках (виробник, країна виготовлення, якість, знос). Цей метод використовується після використання основного методу, який не дав можливості визначити митну вартість оцінюваного (імпортованого) товару
3	Метод оцінки за ціною операції з подібними товарами	Однорідні товари не обов'язково однакові в усіх відношеннях, але мають схожі характеристики і комерційно замінені. В цьому випадку використовуються ціни аналогічних товарів, які продаються на експорт до України
4	Метод оцінки на основі віднімання вартості	- митна вартість визначається як ціна за продаж ідентичних або однорідних товарів на внутрішньому ринку за вирахуванням сум імпортованих митних платежів, комісійних винагород, витрат на транспортування.

1	2	3
5	Метод оцінки на основі підсумовування вартості	- митна вартість визначається як сума загальних витрат, характерних для продажу ідентичних або однорідних товарів
6	Резервний метод	- використовується при неможливості застосувати попередні методи. Ціна операції визначається з урахуванням світової практики і на основі чинного законодавства. Рішення про використання даного методу ухвалюється митними органами

Мито сплачується безпосередньо митному органу одночасно з прийняттям митної декларації або до її прийняття.

$$M = MB * C_m$$

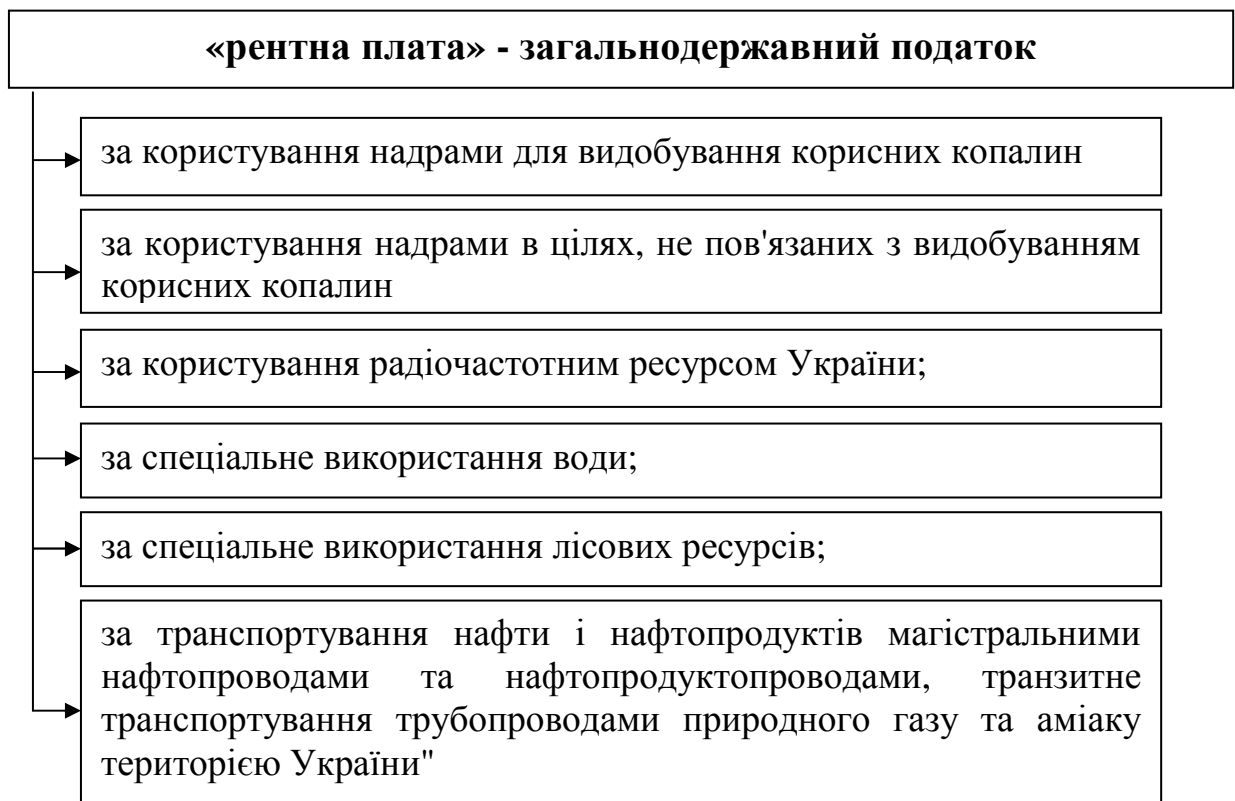
M – мито;
 MB – митна вартість;
 C_m – ставка мита

Відображення в обліку типових операцій по нарахуванню та сплати мита

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, \$	Сума, грн.
1	2	3	4	5	6
1	Підприємством «Старт» відвантажені на експорт товари за контрактною вартістю 10000 \$ США. Курс НБУ на дату складання вантажної	362 «Розрахунки з іноземними покупцями»	702 «Дохід від реалізації товарів»	10 000	220800
2	Сума нарахованого та сплаченого мита – 10000 грн.	93 «Витрати на збут»	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	-	10000
		377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»		

1	2	3	4	5	6
3	Підприємством «Майстер» одержані за імпортом товари за контрактною вартістю 20000 \$ США	28 «Товари»	632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»	20000	441600
4	Сума нарахованого та сплаченого мита – 20000 грн.	28 «Товари»	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	-	20000
		377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	-	20000

Рентна плата

за користування надрами для видобування корисних копалин є суб'єкти господарювання, у т.ч громадяни України, іноземці та особи без громадянства, зареєстровані як підприємці, які набули права користування об'єктом надр на підставі дозволів

платниками рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, є юридичні та фізичні особи - суб'єкти господарювання, які використовують у межах території України ділянки надр для:

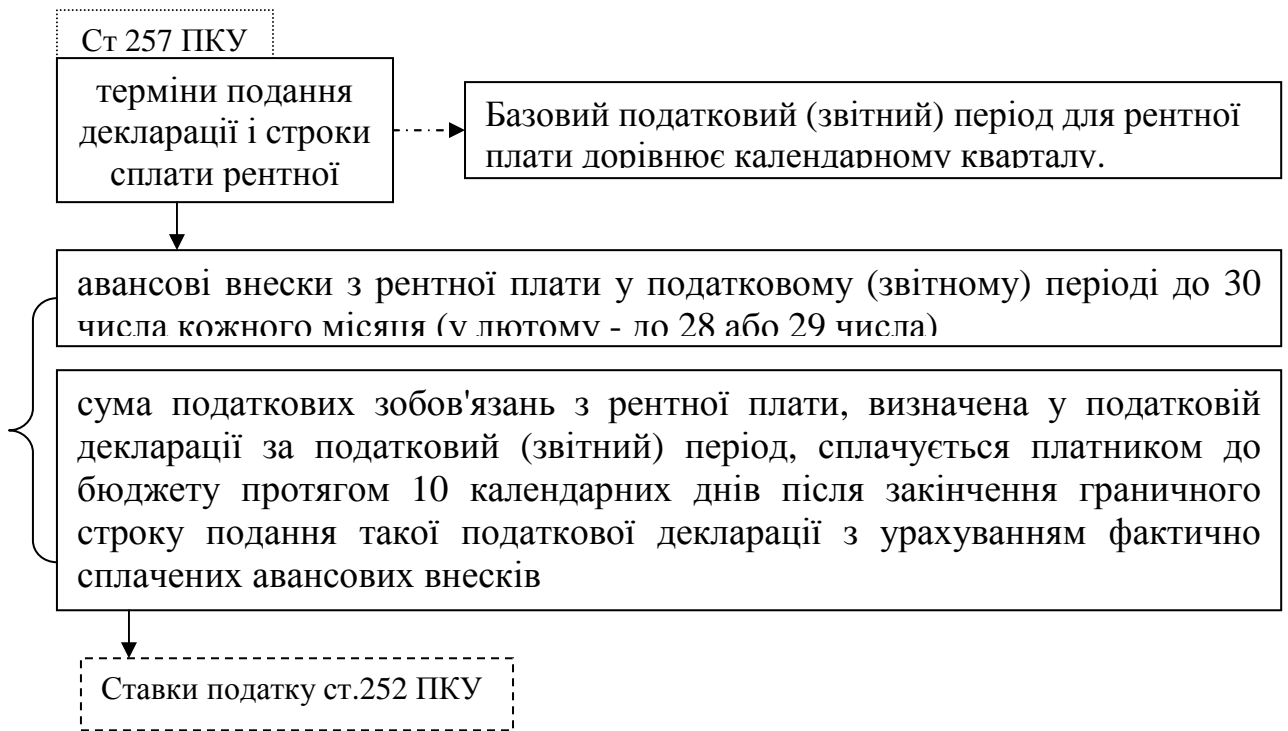
- зберігання природного газу, нафти, та ін нафтопродуктів
- витримування і зберігання винопродукції
- вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин;
- зберігання харчових продуктів, промислових та ін

платниками рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України є загальні користувачі радіочастотного ресурсу які діють на підставі відповідних ліцензій та дозволів

- платниками рентної плати за спеціальне використання води є водокористувачі - суб'єкти господарювання незалежно від форми власності: юридичні особи, їх філії, відділення, представництва, інші відокремлені підрозділи без утворення юридичної особи (крім бюджетних установ), постійні представництва нерезидентів, а також фізичні особи - підприємці, які використовують воду, отриману шляхом забору води з водних об'єктів (первинні водокористувачі) та/або від первинних або інших водокористувачів (вторинні водокористувачі), та використовують воду для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва

- платниками рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів є лісокористувачі - юридичні особи, їх філії, відділення, ін відокремлені підрозділи, що не мають статусу юр. особи, постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи з джерел їх походження з України або виконують представницькі функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, фізичні особи (крім осіб, які мають право безоплатно без видачі спеціального дозволу використовувати лісові ресурси відповідно до лісового законодавства), а також фізичні особи - підприємці, які здійснюють спеціальне використання лісових ресурсів на підставі спеціального дозволу (лісорубного квитка або лісового квитка) або відповідно до умов договору довгострокового тимчасового користування лісами.

П
Л
А
Т
Н
И
К
И

8. Облік місцевих податків та зборів.

Єдиний податок

Спрощена система оподаткування = Єдиний податок

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених ПКУ, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Юридична особа чи фізична особа – підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає вимогам, встановленим ПКУ, та реєструється платником єдиного податку.

Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на відповідні групи платників єдиного податку.

Єдиний податок – характеристика та умови перебування на ньому

Характеристика	1 група	2 група	3 група
Хто може скористатися	Фіз-особи підприємці (ФОП)		ФОП; юридичні особи
Граничний обсяг доходу протягом року, грн.	300 000	1500 000	5 000 000
Максимальне число найманих працівників *	-	10*	Необмежена кількість
* не враховуються наймані працівники, які перебувають у відпустці по вагітності та у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею передбаченого законодавством віку (п.п.291.4.1 ПКУ)			
Види господарської діяльності	Роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або надання побутових послуг ** населенню (п.1. п.п. 291.4 ПКУ)	1) виробництво та/або продаж товарів; 2) надання послуг у т.ч. побутових** єдинноподатникам та/або населенню, крім* посередницьких послуг з купівлі, продажу, оренди, та оцінювання нерухомого майна (група 70.31 КВЕД), а також здійснення діяльності з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та напівдорогоцінного каміння 3) діяльність у сфері ресторанного господарства (п.2 п.п. 291.4 ПКУ)	Будь-які види діяльності крім неприпустимих для єдинноподатників (п.3 п.п. 291.4 ПКУ)
* такі фіз. особи мають право обирати тільки третю групу з дотриманням її критеріїв ** винятковий перелік побутових послуг для цілей спрощеної системи – п.291.7 ПКУ			
Розрахунки за відвантажені товари (виконані роботи, надані послуги)	Виключно в грошовій формі (готівковій або/та безготівковій) (п. 291.6 ПКУ) Бартер - заборонений		

Слід зазначити, що є суб'єкти господарської діяльності, які не можуть бути платниками єдиного податку (за видами діяльності).

Види діяльності заборонені для платників єдиного податку

<i>Види діяльності</i>	<i>Норма</i>
1) діяльність з проведення азартних ігор і лотерей (крім розповсюдження лотерей), парі (букмекерські парі, тоталізатори)	п.п. 291.5.1
2) обмін іноземної валюти	
3) виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (крім роздрібного продажу ПММ в емкостях до 20л та діяльність фіз. осіб, пов'язана з роздрібним продажем пива та столових вин)	
4) видобуток, виготовлення, реалізація, дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, у т.ч. органогенного утворення (крім виробництва, постачання, продажу ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, каміння та напівдорогоцінного каміння)	
5) видобуток, реалізація корисних копалин місцевого значення	
6) діяльність у сфері фінансового посередництва, крім діяльності у сфері страхування, яка здійснюється страховими агентами, сьрвейєрами, аварійними комісарами та аджерайстерами	
7) діяльність з управління підприємствами	
8) діяльність з надання послуг пошти (крім кур'єрської діяльності) та зв'язку (крім діяльності, що не підлягає ліцензуванню)	
9) діяльність з продажу предметів мистецтва та антикваріату	
10) діяльність з організації торгів (аукціонів) предметами мистецтва, колекціонування або антикваріату	
11) діяльність з організації та проведення гастрольних заходів	
Фіз. особи-підприємці, які виконують технічні випробування та дослідження (група 74.3 КВЕД)	п.п. 291.5.2.
Фіз. особи-підприємці, які здійснюють діяльність у сфері аудиту	
Фіз. особи-підприємці, які здійснюють діяльність з надання в оренду: земельних ділянок площею понад 0.2 га; житлових приміщень загальною площею понад 100 кв.м.; нежитлових приміщень та/або їх частин, площа яких перевищує 300 кв.м.	п.п. 291.5.3.
Страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди й ін., реєстратори цінних паперів	п.п. 291.5.4.
Суб'єкти господарювання, у статутному фонді яких сукупність часток, що належать юридичним особам, які не є платниками єдиного податку, дорівнює або перевищує 25%	п.п. 291.5.5.
Представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичних осіб, які не є платниками єдиного податку	п.п. 291.5.6.
Нерезиденти	291.5.7.
Суб'єкти господарювання, які на день подання заяви щодо єдиного податку мають податковий борг (крім безнадійного податкового боргу, який виник форс-мажорних обставин)	п.п. 291.5.8.

Визначення доходу здійснюється за особливими правилами для платників єдиного податку (табл.

Визначення доходу для платників єдиного податку

Фіз. особи-підприємці (1-3 групи)	Юридичні особи (група 3)
1	2
<i>Що буде вважатися доходом (п. 292.1-292.10 ПКУ)</i>	
Дохід у грошовій формі (готівковій або/та безготівковій)	
Дохід у матеріальній або у нематеріальній формі	
Кредиторська заборгованість, за якою минув строк позовної давності (для платників єдиного податку третьої групи платників ПДВ)	
Безкоштовно отримані товари (роботи, послуги) – надані платнику єдиного податку згідно з письмовими договорами дарування та іншими письмовими договорами, укладеними відповідно до законодавства, за якими не передбачено грошової або іншої компенсації вартості таких товарів (робіт, послуг) чи їх повернення, а також товари, передані платнику єдиного податку на відповідальне збереження і використане таким платником	
Фінансова поворотна допомога, надана на термін понад 12 місяців	
Винагороду за договорами доручення, комісії, транспортного експедирування, агентськими договорами (без урахування транзитних сум). Тепер до переліку посередницьких договорів включені договори комісії	
X	При продажі основних засобів: - сума коштів від продажу таких основних засобів (якщо такі основні засоби продані після їх використання менш ніж 12 календарних місяців з дня введення їх в експлуатацію; - різниця між сумою коштів, отриманих від продажу основних засобів та їх залишковою балансовою вартістю що склалася на день продажу (якщо такі основні засоби продані після використання їх протягом 12 календарних місяців з дня введення їх в експлуатацію
X	Вартість реалізованих товарів (робіт, послуг) за які отримано передоплату (аванс) у період оплати інших податків і зборів, встановлених ПКУ
X	Дивіденди, не оподатковані за ПКУ (наприклад від нерезидента)

<i>1</i>	<i>2</i>
Що не буде вважатися доходом (п. 292.1 та п.п. 292.11 ПКУ)	
Дивіденди	Дивіденди, отримані юр. особою платником єдиного податку від інших платників податку, оподатковані в порядку визначеному ПКУ **
Проценти	
Роялті	
Страхові виплати і відшкодування	
Доходи від продажу рухомого та нерухомого майна * яке не знаходиться в праві власності фізичної особи та використовується в його господарстві	
* І хоча наведені вище доходи у фізосіб-підприємців не будуть обкладатися єдиним податком, вони будуть обкладатися ПДФО згідно з розділом 4 ПКУ	
Суми ПДВ (ті, хто застосовують ставку 2%, беруть дохід без ПДВ)	
Суми коштів, отримані за внутрішніми розрахунками між структурними підрозділами	
Суми поворотної фінансової допомоги, поверненої протягом 12 календарних місяців з моменту отримання	
Сума кредитів	
Сума коштів цільового призначення, що надійшли з пенсійного та інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування з бюджетів або державних цільових фондів у тому числі в межах державних або місцевих програм	
Сума коштів (аванс, передплата), які повертаються покупцю товарів (робіт, послуг) – платнику єдиного податку та/або повертаються платником цього податку покупцю товарів (робіт, послуг), якщо таке повернення відбувається внаслідок повернення товару, розірвання договору або за листом-заявою про повернення коштів	
Сума коштів, що надійшли як оплата товарів (робіт, послуг), реалізованих у період оплати інших податків і зборів, встановлених ПКУ, вартість яких була включена до доходу юр. особи при обчисленні податку на прибуток підприємств або загального оподаткованого доходу ФОП	
Суми ПДВ, що надійшли в ціні товарів (послуг), відвантажених (поставлених) платником податку в період оплати інших податків та зборів встановлених ПКУ	
Суми коштів або вартості майна, внесених засновниками або учасниками, як внесок до статутного капіталу платника	
Сума коштів у частині надмірно сплачених податків і зборів, встановлених ПКУ та суми ЄСВ, що повертаються платнику єдиного податку з бюджетів або державних цільових фондів	
* дивіденди, які виплачуються юридичними особами власникам корпоративних прав (засновників платників єдиного податку), оподатковуються згідно з розділами III /IV ПКУ	

Порядок визнання доходу для платників єдиного податку

<i>Вид доходу</i>	<i>Норма ПКУ</i>	<i>Дата визнання доходу</i>
Дохід, отриманий у грошовій (готівковій та/або безготівковій) формі	п. 292.6	Дата надходження грошових коштів на розрахунковий рахунок (у касу)
Вартість безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг)	п. 292.6	Дата підписання платником єдиного податку акта приймання-передачі безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг)
Сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позивної давності (для платників єдиного податку третьої групи платників ПДВ)	п. 292.6	Дата списання кредиторської заборгованості, за якою минув строк позивної давності
Дохід отриманий в іноземній валюті	п. 292.5	Перераховується у гривні за офіційним курсом НБУ, встановленим на дату одержання такого доходу (на дату надходження коштів на банківський рахунок)
Дохід отриманий від реалізації товарів (робіт, послуг) за які була отримана передоплата у період оплати інших податків і зборів, встановлених ПКУ (для платників єдиного податку III гр (юр. осіб)).	п. 292.6	Дата відвантаження товарів (виконаних робіт, наданих послуг)
Дохід від торгівлі товарами або послугами з використанням торговельних автоматів або ін. подібного обладнання не передбачає наявності РРО	п. 292.7	Дата вилучення з автоматів (обладнання) грошових коштів
Дохід від торгівлі товарами (роботами, послугами) через торговельні автомати з використанням жетонів, карток або інших замінних грошових знаків	п. 292.8	Дата продажу таких жетонів, карток та/або інших замінників грошових знаків

Ставки єдиного податку встановлюються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, та у відсотках до доходу (відсоткові ставки).

Зведена інформація про застосування ставок платниками єдиного податку наведена у табл.

Ставки єдиного податку

<i>1 група</i>	<i>2 група</i>	<i>3 група</i>
Фіксована – встановлюється місцевою владою у відсотках від мінзарплати на 1 січня в залежності від виду госп. діяльності		3 % зі сплатою ПДВ і 5 % без сплати ПДВ (п.293.3 ПКУ)
До 10% (п.293.2 ПКУ)	До 20% (п.293.2 ПКУ)	
У разі здійснення декількох видів госп. діяльності – застосовується максимальна ставка податку, встановлена для таких видів діяльності (п.293.6 ПКУ) Здійснення госп. діяльності на територіях більш однієї сільської, селищної чи міської ради – застосовується максимальна ставка податку для відповідної групи (п.293.7 ПКУ)		
ФОП, які здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення, а також напівдорогоцінного каміння є платниками єдиного податку 3 групи та сплачують ставку 5 %		

Розмір підвищеної ставки єдиного податку

<i>1 група</i>	<i>2 група</i>	<i>3 група</i>
15 % (п. 293.4. ПКУ)		Для ФОП – 15% (п.293.4 ПКУ) Для юр. осіб – 4 % зі сплатою ПДВ; 8% - без сплати ПДВ (п.293.5 ПКУ)

Податковий (звітний) період для ведення обліку, складання і подання звітності

<i>Характеристика</i>	<i>1 група</i>	<i>2 група</i>	<i>3 група</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
У загальному порядку (п.294.1 ПКУ)	Календарний рік		Календарний квартал
Податковий (звітний) період починається з першого числа місяця податкового (звітного) періоду і закінчується останнім календарним днем останнього місяця податкового (звітного) періоду (п.294.2 ПКУ)			
При переході з сплати інших податків і зборів (п.294.3 ПКУ)	Перший податковий (звітний) період починається з 1-го числа місяця, наступного за звітним кварталом, в якому особа зареєстрована платником єдиного податку, і закінчується останнім календарним днем останнього місяця такого періоду		
Для новостворених, знову зареєстрованих	До закінчення місяця в якому відбулася державна реєстрація, подати заяву про обрання спрощеної системи – першу податковий (звітний) період починається з 1-го числа місяця, наступного за місяцем, в якому особа зареєстрована платником єдиного податку (п.294.4 ПКУ)	Протягом 10 календ. днів з дня держ. реєстрації, подали заяву щодо обрання спрощеної системи – перший податковий (звітний) період починається з 1-го числа місяця, в якому відбулася державна реєстрація (п.294.4 ПКУ)	
Для створених в результаті реорганізації	х	Мають непогашені податкові зобов'язання та податковий борг – перший податковий (звітний) період починається з 1-го числа місяця, наступного за податковим кварталом, у якому погашено такі податкові зобов'язання або податковий борг і подано заявку на застосування спрощеної системи оподаткування (п.294.5. ПКУ)	

При припиненні держреєстрації (п. 294.6 ПКУ)	Останнім податковим (звітним) періодом вважається період, у якому подано до контролюючого органу заяву про відмову від спрощеної системи оподаткування у зв'язку з припиненням госп. д-ті	
При зміні податкової адреси (п.294.7 ПКУ)	Останнім податковим (звітним) періодом за такою адресою вважається період, у якому було подано до контролюючого органу заяву щодо зміни податкової адреси	
Порядок нарахування та строки сплати (ст. 295 ПКУ)	Сплачують щомісяця авансовим платежем – не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця. Існує можливість оплати авансом на весь податковий (звітний) період (квартал, рік) але не більше як до кінця поточного звітного року	Сплачують єдиний податок протягом 10 календ. днів після граничного строку подання декларації за податковий (звітний) квартал
	<ul style="list-style-type: none"> - у разі здійснення діяльності без залучення найманих працівників можуть не сплачувати єдиний податок (п.295.5 ПКУ) - за час відпустки (не більше 1 кал. місяця в році) - у разі хвороби (якщо вона триває 30 і більше кал. днів і підтверджена листком непрацездатності. Сплата – за місцем податкової адреси (п. 295.4 ПКУ) 	
Єдиний податок, нарахований за перевищення обсягу доходу сплачується протягом 10 кал. днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал (п.295.7 ПКУ)		
Припинення платником податку своєї діяльності – податкові зобов'язання нараховуються до останнього дня (включно) кал. місяця, в якому до контролюючого органу подано заяву про відмову від спрощеної системи або анульована реєстрація за рішенням контролюючого органу щодо припинення підприємницької діяльності (п.295.8 ПКУ)		
Ведення обліку	Ведуть книгу обліку доходів шляхом щоденного за підсумками робочого дня, відображення отриманих доходів (п. 296.1.1 ПКУ)	ФОП – не платники ПДВ – ведення обліку як для 1 та 2 груп; платники ПДВ – облік доходів і витрат за формою та в порядку встановленому законодавством. Книга реєструється в контролюючому органі за місцем обліку; юридичні особи – використовують дані спрощеного обліку

Зведені дані з облікових реєстрів відображаються у Податковій декларації платника єдиного податку.

Застосування РРО

Характеристика	1 група	2 група	3 група	
			Фіз. ос	Юр. ос.
Застосування РРО*	Не застосовують	з 01.01.16 р	01.07.15	
		Не застосовують – при здійсненні діяльності на ринках, при продажу товарів дрібнооптової торговельної мережі через засоби пересувної мережі (п. 296.10)		У порядку встановленому законодавством
* РРО застосовують при роботі з готівкою (готівкові розрахунки)				

Відповідальність за порушення правил роботи на єдиному податку визначено ПКУ, зокрема: для 1,2 та 3 групи – п.п. 293.4 та п.п. 298.2.3.; крім того для 3 групи – п. 293.5.

Відображення в обліку єдиного податку

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Нараховано єдиний податок	92 «Адміністративні витрати»	641.х «Єдиний податок»
2.	Сплачено єдиний податок	641.х «Єдиний податок»	311 «Рахунки в національній валюті»

Питання для самоконтролю:

1. Як класифікують податки ?
2. Що таке податкова система ?
3. В чому полягає відмінність податкового і бухгалтерського обліку оподаткованого прибутку ?
4. Як розраховується сума ПДВ, яка підлягає сплаті до бюджету ?
5. Що таке податкове зобов'язання і податковий кредит ?
6. Що є моментом виникнення податкових зобов'язань та податкового кредиту ?
7. Як на рахунках бухгалтерського обліку відображаються операції по розрахунках з бюджетом ?
8. Для яких суб'єктів господарювання запроваджується спрощена система оподаткування, обліку та звітності?
9. Що є виручкою від реалізації основних засобів при сплаті єдиного податку при спрощеній системі оподаткування ?
10. Які застосовують ставки сплати єдиного податку ?
11. Визначте суб'єктів підприємництва на яких не поширюється застосування спрощеної системи оподаткування ?

ТЕМА 2.2. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ.

Лекція 12-18

Цільова спрямованість: засвоїти поняття про заробітну плату та її склад, розглянути форми і системи оплати праці, вимоги щодо порядку нарахування зарплати та її документального оформлення; облік заробітної плати; усвідомити, що представляють собою утримання із заробітної плати, їх види та порядок здійснення; облік та оподаткування інших доплат і виплат.

Питання для розгляду

1. Законодавче регулювання організації оплати праці.
2. Склад фонду оплати праці.
3. Форми і системи оплати праці.
4. Порядок нарахування доплат та надбавок до заробітної плати.
5. Документальне оформлення операцій по нарахуванню та виплаті заробітної плати.
6. Синтетичний облік нарахування заробітної плати.
7. Види утримань із заробітної плати.
8. Податок з доходу фізичних осіб. Податкова соціальна пільга.
9. Виплата заробітної плати по банківським платіжним карткам.
10. Натуральна оплата праці.
11. Матеріальна допомога.
12. Щорічні відпустки.
13. Допомога по тимчасовій непрацездатності.
14. Облік інших виплат.

1. Законодавче регулювання організації оплати праці.

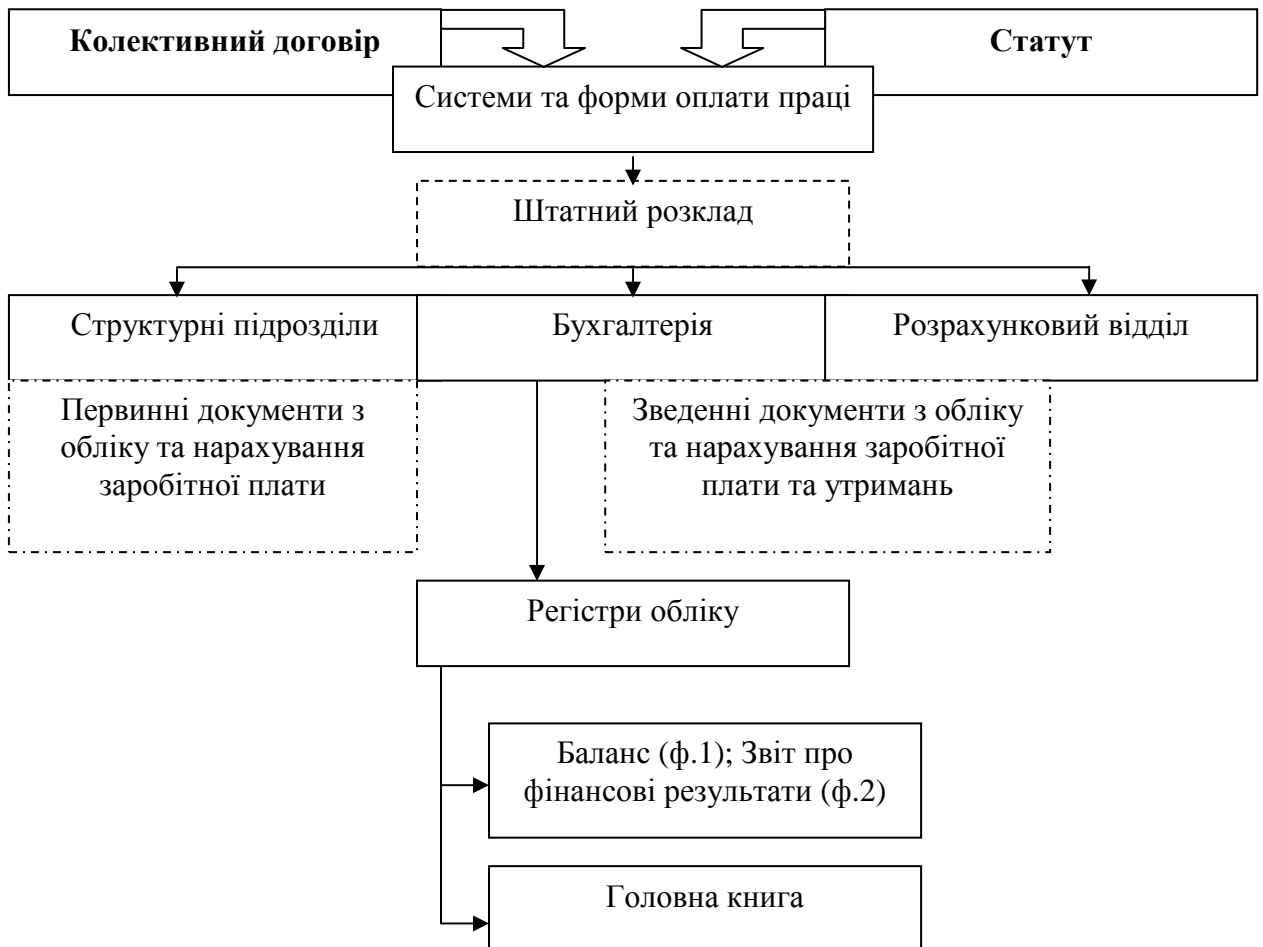
Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило в грошовому вираженні, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу.

Законодавче нарахування та виплата заробітної плати регулюється:

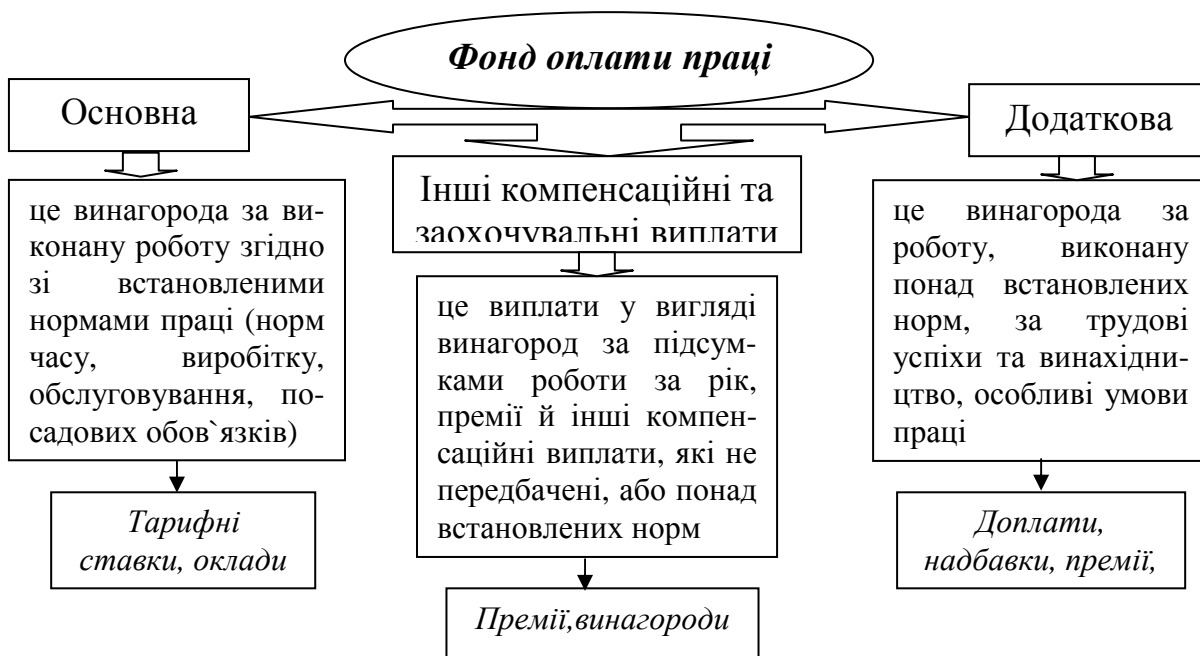
- Кодекс законів про працю України;
- Податковий кодекс України;
- Закон України «Про індексацію грошових доходів населення» від 03.07.91 р. № 1282-XII;
- Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95 р. № 108/95-ВР;
- Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування» від 08.07.10 р. №2464-VI;
- Закон України «Про компенсацію населення втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати» від 19.10.2000 р. №2050-III;
- ПСБО 26 «Виплати працівникам»;
- Порядок проведення індексація грошових доходів населення, затв. Постановою КМУ від 17.07.03 р. №1078;
- Порядок вирахування середньої заробітної плати

Загальна схема організації обліку розрахунків з оплати праці наведена нижче:

2. Склад фонду оплати праці.

До фонду оплати праці включаються : основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Виплати, які не включаються до фонду оплати праці наведені нижче:

Не включаються до фонду оплати праці

- допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, з вагітністю та пологами, одноразова допомога при народженні дитини, із догляду за дитиною до встановленого законодавством строку, грошові виплати матерям, що доглядають трьохті більше дітей віком до 16-ти років, допомога на дітей віком до 16 років (учням – до 18 років);
- суми вихідної допомоги;
- одноразові допомоги та добові, які виплачуються при переведенні, прийманні та направленні на роботу в іншу місцевість, витрати на відрядження;
- надбавки за пересувний, роз'їздний характер робіт для працівників безпосередньо зайнятих у будівництві, реконструкції, капітальному ремонті;
- суми виплат щорічної та щомісячної компенсації сім'ям на дітей, які потерпіли внаслідок ЧАЕС (певні категорії);
- щорічна допомога на оздоровлення дітей, вартість подарунків дітям до свят;
- витрати на підготовку та перепідготовку кадрів;
- компенсації працівникам за використання для потреб виробництва власного інструменту й особистого транспорту;
- компенсації працівникам втрати частини заробітної плати у зв'язку із затримкою строків її виплати;
- суми матеріальної допомоги на поховання;
- доходи працівників у вигляді дивідендів, відсотків;
- інші види виплат передбачені законодавством.

3. *Форми і системи оплати праці.*

На підприємствах застосовують дві форми оплати праці : погодинна та відрядна.

Погодинна - - це оплата праці за відпрацьований час.

Відрядна - це оплата праці за кількість зробленої продукції (робіт, послуг), вона заснована на оплаті праці в прямій залежності від його результатів.

Крім того, існують різновиди цих форм, які називаються **системами оплати праці** : проста погодинна, погодинно-преміальна, пряма відрядна, відрядно-бригадна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, аккордна.

Система оплати праці – це сукупність правил, які визначають співвідношення між мірою праці та мірою винагороди працівників

Характеристика форм оплати праці наведена нижче :

Система оплати праці	Характеристика
Погодинна	оплата праці, яка залежить від кількості відпрацьованих годин і тарифної ставки (окладу) за одну годину
Погодинно-преміальна	різновид погодинної оплати праці, при якій понад заробітної плати, належної за фактично відпрацьований час, сплачується преміальна винагорода за досягнення високих кількісних і якісних показників
Пряма відрядна	заробіток нараховується тільки за виконану роботу (виготовлену продукцію)
Відрядно-преміальна	різновид відрядної форми оплати праці при якій понад заробітної плати, належної за виконану роботу, виплачується премія
Відрядно-прогресивна	різновид відрядної форми оплати праці. При якій робота, в межах встановлених оплачується за звичайними відрядними розцінками, а частина роботи, виконана понад встановлених норм – за прогресивно-зростаючими розцінками та залежно від відсотку перевиконання норм

Аккордна	різновид відрядної системи, при якій норма та розцінка для виконавця або групи виконавців встановлюється не за кожною окремою операцією, а на весь комплекс робіт
Відрядна бригадна	це оплата, яку визначають шляхом множення розцінки за одиницю роботи на фактично виконаний обсяг робіт бригадою.

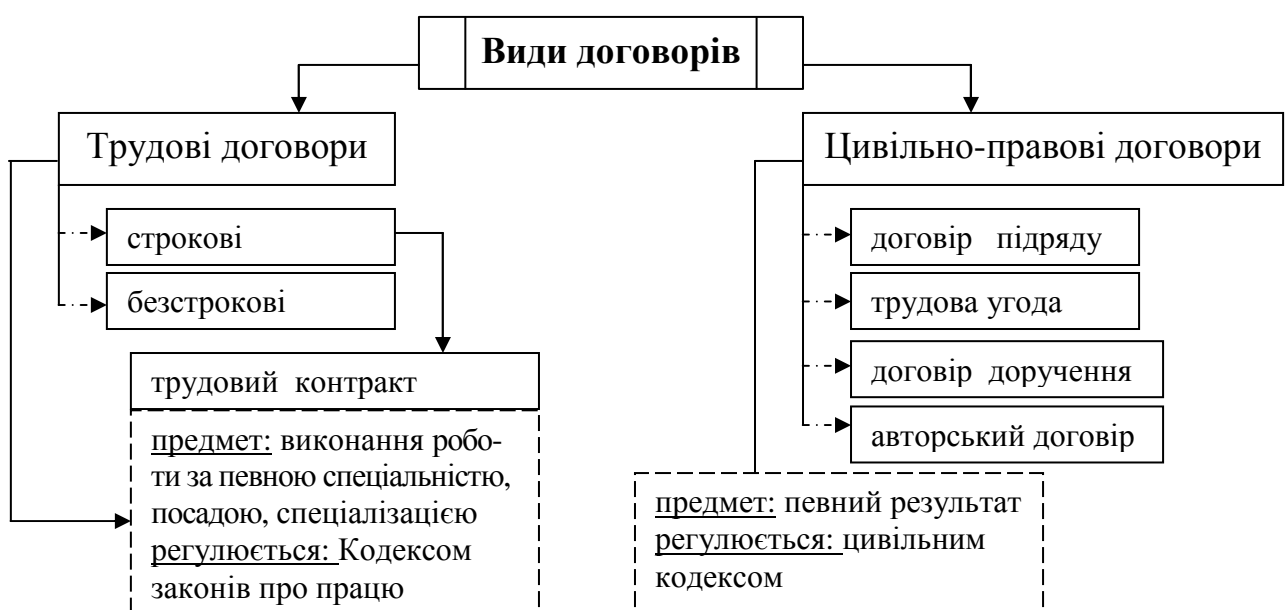
Трудові відносини між роботодавцем і робітником підприємства, крім нормативних та законодавчих актів, регулюються трудовими договорами та угодами (контрактами).

Трудовий договір – угода між працівником і роботодавцем, або фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішнього трудового розпорядку, а роботодавець чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством, колективним договором і угодою сторін (ст 21 КЗпП).

Основним договором цивільно-правового характеру, що передбачає оплату за виконану роботу є договір підряду.

Договір підряду – це угода, за якою підрядник зобов'язується виконати на свій ризик певну роботу за завданням замовника з його, або своїх матеріалів, а замовник зобов'язується прийняти й оплатити виконану роботу.

Види договорів наведені нижче:

Основні відмінності трудового договору від цивільно-правового договору наведено нижче:

	Трудові договори	Цивільно-правові договори
Правове регулювання	Кодекс законів про працю України	Цивільний кодекс України
Об'єкт оплати	Процес роботи на конкретній посаді, що зазначена в штаті	Результат праці
Підпорядкування внутрішньому трудовому розпорядку	Підпорядковується	Не підпорядковується
Оплата праці	Заробітна плата нараховується щомісяця відповідно до штатного розкладу виходячи з окладів (тарифних ставок)	Винагорода за результатами виконаної роботи згідно з актом приймання-здачі виконаних робіт (наданих послуг)

4. Порядок нарахування доплат та надбавок до заробітної плати.

Доплата за роботу в нічний час

Оплата роботи нічної роботи здійснюється відповідно до колективного договору або угоди, в підвищеному розмірі – не менше 20% тарифної ставки (окладу) за кожну годину роботи у нічний час .

Годиннами нічної роботи вважається період з 22 годин до 6 годин. При цьому встановлена тривалість роботи (зміни) скорочується на 1 годину.

До роботи в нічний час не допускаються:

- вагітні жінки;
- жінки, які мають дітей віком до 3 років;
- працівники до 18 років;
- інші працівники (відповідно до законодавства).

Доплата за години надурочної роботи:

Надурочною вважається робота понад встановлену законом тривалість робочого дня

До надурочних робіт не допускаються:

- вагітні жінки;
- жінки, які мають дітей віком до 3 років;

- працівники до 18 років;
- у дні занять працівники, які навчаються без відриву від виробництва в загальноосвітніх школах або професійних технічних училищах;
- інші працівники (відповідно до законодавства).

Оплата роботи в надурочний час оплачується при відрядній оплаті праці – в розмірі 100 % тарифної ставки працівника-відрядника відповідної кваліфікації, при погодинній – у подвійному розмірі годинної тарифної ставки.

Надурочні роботи не повинні перевищувати для кожного працівника 4 години протягом 2 днів підряд і 120 годин на рік.

Компенсація надурочних годин відгулом не допускається.

Оплата роботи у святкові та неробочі дні

Оплата роботи у святкові та неробочі дні компенсуються шляхом надання іншого дня відпочинку або у грошовій формі.

Робота у святкові та неробочі дні оплачується не менше, ніж в подвійному розмірі:

- відрядникам – не менше, ніж за подвійними відрядними розцінками;
- працівникам, праця яких оплачується погодинно – в розмірі не менше подвійної годинної ставки;
- працівникам, які одержують місячний оклад, - у розмірі не менше однієї годинної (денної) ставки окладу, якщо робота проводилася в межах місячної норми робочого часу.

5. Документальне оформлення операцій по нарахуванню та виплаті заробітної плати.

Типові форми щодо документального оформлення операцій з обліку розрахунків з оплати праці наведено нижче в таблиці:

<i>№ з/п</i>	<i>Номер типової форми</i>	<i>Назва типової форми</i>
1	2	3
Кадрова документація		
1	П-1	Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу
2	П-2	Особова картка
3	П-3	Алфавітна картка
4	П-4	Особова картка фахівця з вищою освітою, який виконує науково-дослідні, проектно-конструкторські та іншу роботу

1	2	3
5	П-5	Наказ (розпорядження) про переведення на іншу роботу
6	П-6	Наказ (розпорядження) про надання відпустки
7	П-7	Список про надання відпустки
З обліку використання робочого часу		
8	П-8	Наказ (розпорядження) про припинення дії трудового договору (контракту)
9	П-12	Табель обліку використання робочого часу та розрахунку заробітної плати
10	П-13	Табель обліку використання робочого часу
11	П-14	Табель обліку використання робочого часу
12	П-15	Список осіб, які працювали в понадурочний час
13	П-16	Листок обліку простоїв
З обліку розрахунків з працівниками з оплати праці		
14	П-49	Розрахунково-платіжна відомість
15	П-50	Розрахункова відомість
16	П-51	Розрахункова відомість
17	П-52	Розрахунок заробітної плати
18	П-53	Платіжна відомість
19	П-54	Особовий рахунок
20	П-54А	Особовий рахунок
21	П-55	Накопичувальна картка виробітку та заробітної плати
22	П-56	Накопичувальна картка обліку заробітної плати

На всіх працівників при прийомі на роботу (на підставі наказу чи розпорядження) відкривається особова картка працівника (П-2), де зазначаються всі основні відомості про нього та зміни, які відбуваються у роботі. Крім того, всі працівники, які працюють на підприємстві повинні мати трудові книжки, які зберігаються на основному місці роботи.

До того ж, на кожному підприємстві незалежно від режиму роботи повинен бути організований табельний облік часу. Табель заповнюється раз на місяць, в одному примірнику, відповідальною особою і подається до бухгалтерії у встановлені на підприємстві терміни.

Виплата заробітної плати оформлюється:

- видатковим касовим ордером;
- розрахунково-платіжною відомістю;
- або платіжною відомістю (зразки яких наведено нижче).

Розрахунково-платіжна відомість – це зведений документ, який відображає розрахунки з робітниками та службовцями з оплати праці

У міру виконання обсяги робіт фіксуються в індивідуальних або бригадних нарядах. Первинними документами з обліку виробітку є рапорти або відомості виробітку бригад.

Зразок «Платіжної відомості»

ТОВ фірма "Скіф"

(найменування підприємства (установи, організації))

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ

24345175

(структурний підрозділ підприємства (установи, організації))

До відомості N

ВЗП-00012

У касу для оплати в строк

з 14.01.2015 до 16.01.2015 р.

у сумі

Двадцять одна тисяча сорок дві**грн. 12 копійки****21042,12****(21042 грн. _12_ коп.)**Кореспондуючий
рахунокрахунок,
субрахуноккод
аналітичного
рахунку

66

Керівник

Ткаченко Л.І.

Головний бухгалтер

Петрик О.Т.**" 14" січня 2015 р****Відомість на виплату грошей N ВЗП-00012****за грудень 2014 р.**

За цією відомістю виплачено гривень

Двадцять одна тисяча сорок дві гривні 12 копійок**(21042 грн. _12_ коп.)**

і депоновано гривень

(_____ грн. ____ коп.)

Виплату здійснив

Куліш А.А.

(підпис, прізвище, ініціали)

Перевірив бухгалтер

Петрик О.Т.

(підпис, прізвище, ініціали)

Вставний аркуш до додатка № ВЗП-00012

№ з/п	Табельний номер	Прізвище, ім'я, по батькові	Сума	Підпис про одержання
1	2	3	4	5
1	2	Ткаченко Людмила Іванівна	8042,12	
2	4	Петрик Оксана Петрівна	5700,80	
3	5	Куліш Аліна Анатольівна	2850,24	
4	8	Щедрик Іван Федорович	3044,65	
5	12	Бондаренко Валентин Борисович	1404,31	
ВСЬОГО			21042,12	

і т. д.

Відомість склав

(підпис, прізвище, ініціали)

Відомість перевірів

(підпис, прізвище, ініціали)

Зразок «Розрахунково-платіжної відомості»

ТД фірма "Гулівер"Ідентифікаційний код ЄДРПОУ
Цех, відділ

54312345

В касу для оплати в строк з _____ до _____ року

В сумі Одна тисяча сто одинадцять гривень 27 копійокКерівник **Яремчук А. А.**

Головний бухгалтер

Розрахунково-платіжна відомість № ВЗП-00001 за січень 2016 р.

№ з/п	Таб. №	Професія, посада	Відпрацьовано днів, годин	Нараховано за видами виплат									Утримано та враховано				Сума, грн.		Розписка в отриманні	
				Доплат та надбавок				Премія	За невикор. відпус-тку	Допомога за тимчасовою непрацездатністю			Разом, грн.	Податок на доход фізич. осіб 18%	Військ збір 1.5%	Інші утри-мання	Разом	Виплач за поперед періоди		Разом до видачі
				За тариф. ставками (посад. окладами)	Благод. допом.	Обклад. податками мат. допомога	Індексація			місяць	дні	сума, грн.								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1	4	директор	20	1378,00	-	-	-	-	-	-	-	-	1378,0	246,06	20,67	-	266,73	1111,27	1111,27	
Разом			20	1378,00	-	-	-	-	-	-	-	-	1378,0	246,06	20,67	-	266,73	1111,27	1111,27	

Директор _____ **Яремчук А. А.** Головний бухгалтер _____ -

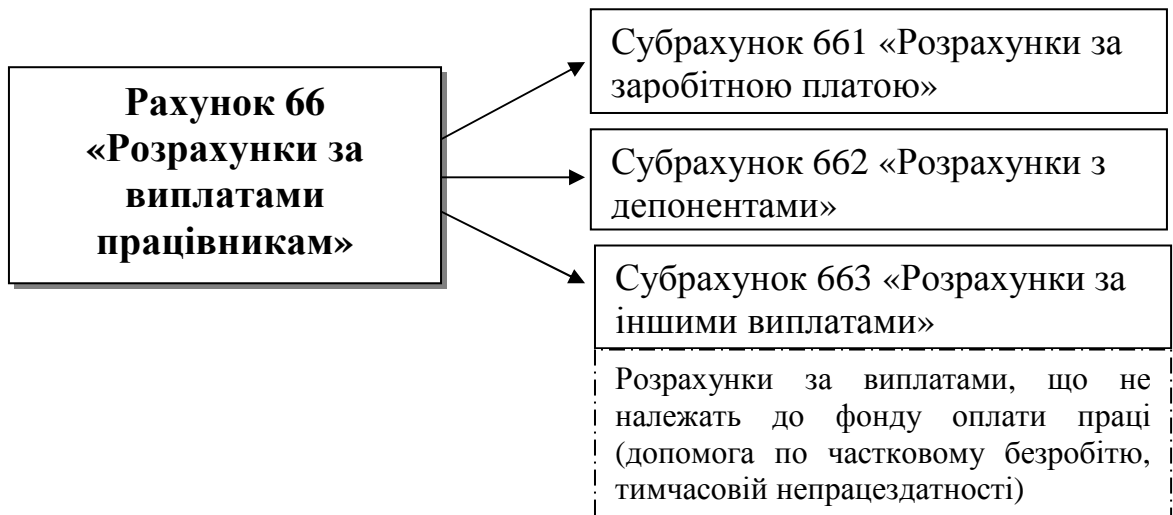
Звідний для відрахувань у Фонди   за _січень_ 2016 р.

Разом відрахувань з фонду заробітної плати	Ставка		Вал. витрати	З прибутку	Всього
Соціальний фонд	22 %		303,16	-	303,16
Соціальний фонд (інваліди)	8,41 %		-	-	-
Соціальний фонд (лікарн)			-	-	-
Соціальний фонд (лікарняні інвал)			-	-	-

Директор _____ **Яремчук А. А.**   Головний бухгалтер _____

6. Синтетичний облік нарахування заробітної плати.

В бухгалтерському обліку інформація щодо розрахунків з оплати праці з персоналом підприємства (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), а також за неoderжану (депоновану) заробітну плату ведеться на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»

за дебетом - виплата основної та додаткової заробітної плати, премій, допомоги по тимчасовій непрацездатності тощо; вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів у рахунок заробітної плати (погашення заборгованості перед працівниками за іншими виплатами); утримання податку з доходів фізичних осіб, відрахування на загально-обов'язкове державне соціальне страхування, платежів за виконавчими документами та інші утримання з виплат працівникам.

за кредитом рахунку відображаються нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога по тимчасовій непрацездатності, інші належні до нарахування працівникам виплати

Аналітичний облік розрахунків ведеться за кожним працівником, видами виплат та утримань.

Відображення в обліку розрахунків з оплати праці наведено нижче:

Відображення в обліку розрахунків з оплати праці

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
<i>Нарахування заробітної плати</i>			
1.	Нараховано зарплату працівникам:		661 «Розрахунки за заробітною платою»
	- зайнятих у капітальному будівництві та виготовленні необоротних активів	15 «Капітальні інвестиції»	
	- основного, допоміжних та обслуговуючих виробництв і господарств	23 «Виробництво» 24 «Брак у виробництві»	
	- зайнятим підготовкою до роботи в сезонних галузях, в підготовці до освоєння нових виробництв	39 «Витрати майбутніх періодів»	
	- зайнятим обслуговуванням машин та обладнання, а також на загальновиробничих роботах цехів та інших підрозділів	91 «Загальновиробничі витрати»	
	- адміністративно-управлінського апарату	92 «Адміністративні витрати»	
	- зайнятим збутом готової продукції, працівникам торговельних, посередницьких та інших підприємств	93 «Витрати на збут»	
	- за виконання гарантійного ремонту	15 «Забезпечення гарантійних зобов'язань»	
- зайняти на роботах з ліквідації стихійного лиха	991 «Втрати від стихійного лиха»		
2.	Здійснено відрахування на соціальне страхування з фонду оплати праці працівників зайнятих:		65 «Розрахунки за страхуванням»
	- виготовленням необоротних активів	15 «Капітальні інвестиції»	
	- зайнятих виправленням браку	24 «Брак у виробництві»	

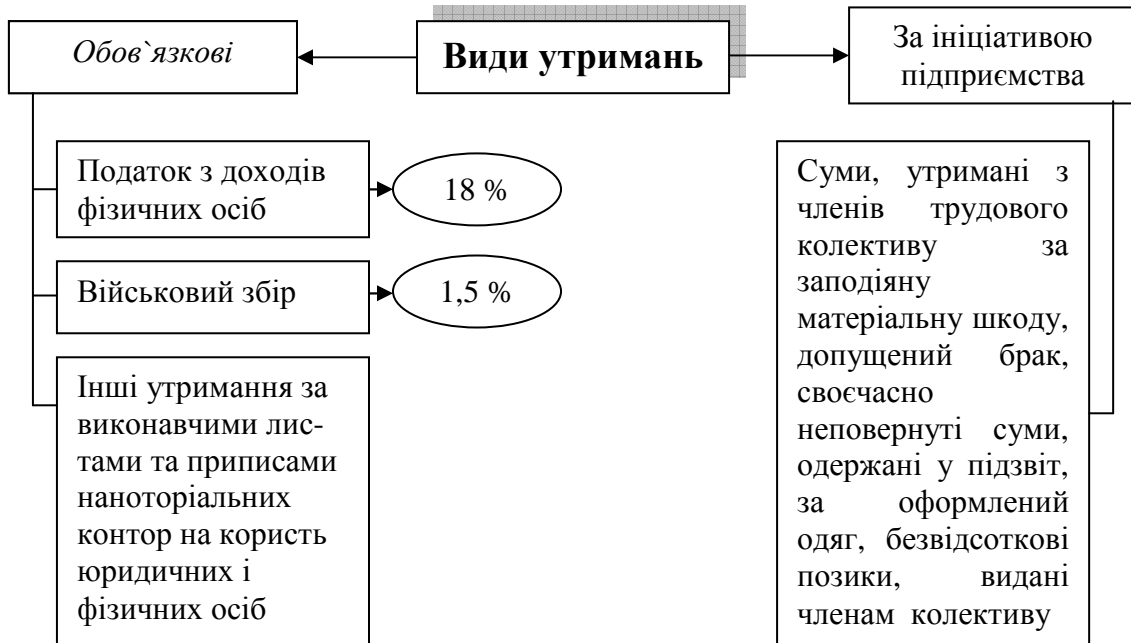
1	2	3	4
2.	- зайнятих розробкою нових видів продукції	39 «Витрати майбутніх періодів»	65 «Розрахунки за страхуванням»
	- апарату управління цехами, ділянками	91 «Загальнови-робничі витрати»	
	- адміністративного персоналу	92 «Адміністра-тивні витрати»	
	- працівників збуту	93 «Витрати на збут»	
	- працівникам житлово-комунального господарства	949 «Інші витрати операційної діяльності»	
3.	Нараховані відпускні за рахунок резерву на оплату відпусток	471 «Забезпечення виплат відпусток»	661 «Розрахунки за заробітною платою»
4.	Нарахована працівникам винагорода за вислугу років та інші премії за рахунок коштів цільового фінансування	48 «Цільове фінансування та цільове надходження»	661 «Розрахунки за заробітною платою»
5.	Нараховано працівникам допомогу з тимчасової непрацездатності за рахунок фонду соціального страхування	652 «За соціальним страхуванням»	661 «Розрахунки за заробітною платою»
6.	Утримано із заробітної плати працівників:	661 «Розрахунки за заробітною платою»	24 «Брак у виробництві»
	- суму втрат від браку, допущеного з вини працівника		372 «Розрахунки з підзвітними особами»
	- неповернуті своєчасно підзвітні суми		375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»
	- суми недостач і розкрадання матеріальних цінностей		46 «Неоплачений капітал»
7.	- частку внеску до статутного капіталу		
	Утримано із заробітної плати працівників:		641 «Розрахунки за податками»
	- суму податку з доходів фізичних осіб		

1	2	3	4
7.	<p>- суму внеску на соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та витратами зумовленими народженням і похованням</p> <p>- суму грошових коштів, перерахованих підприємством за навчання працівника (дитини працівника) в навчальному закладі, за лікування працівника в медичному закладі; за проживання в гуртожитку підприємства; за перебування на базі відпочинку (пансіонаті), що належить підприємству (без оформлення путівки); за перебування дитини в дитячому садку або піонерському таборі</p>		<p>652 «За соціальним страхуванням»</p> <p>685 «Розрахунки з іншими кредиторами»</p>
8.	<p>Утримано із заробітної плати працівників:</p> <p>- вартість готової продукції (товарів, робіт, послуг), придбаних працівниками у підприємства</p> <p>- вартість матеріалів, сировини, комплектуючих, МШП тощо, придбаних працівниками у підприємства</p> <p>- кошти на додаткове пенсійне забезпечення за пенсійною програмою</p>	661 «Розрахунки за заробітною платою»	<p>70 «Доходи від реалізації»</p> <p>712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»</p> <p>472 «Додаткове пенсійне забезпечення»</p>
<i>Виплата і депонування заробітної плати</i>			
9.	Виплачено з каси суми, нараховані працівникам (заробітна плата, допомога, премії, доходи від участі)	661 «Розрахунки за заробітною платою»	301 «Готівка в національній валюті»
10.	Виплачено заробітну плату з особового рахунку		312 «Інші рахунки в банку в національній валюті»
11.	Виплачено заробітну плату іншими коштами	661 «Розрахунки за заробітною платою»	33 «Інші кошти»
12.	Депоновану в строк не отриману вчасно заробітну плату з каси	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	301 «Готівка в національній валюті»

7. Види утримань із заробітної плати.

З заробітної плати працівників підприємства здійснюють різні утримання.

За своїм характером утримання поділяють на обов'язкові й за ініціативою підприємства.

Нормативне регулювання утримань із заробітної плати:

- Податковий кодекс України;
- Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95 р. №108/95 ВР;
- Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування» від 08.07.10 р. № 2464-VI;
- Інструкція про порядок нарахування та сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування затв. Наказом Мінфіну України від 20.04.15 р. № 449.

Платниками зазначених податків є:

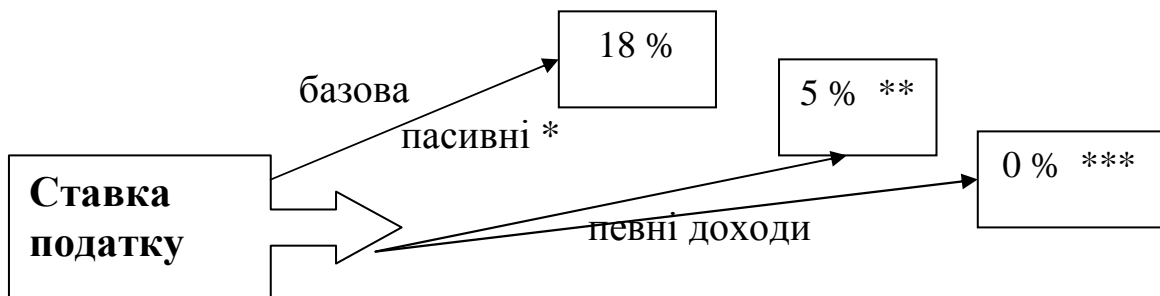
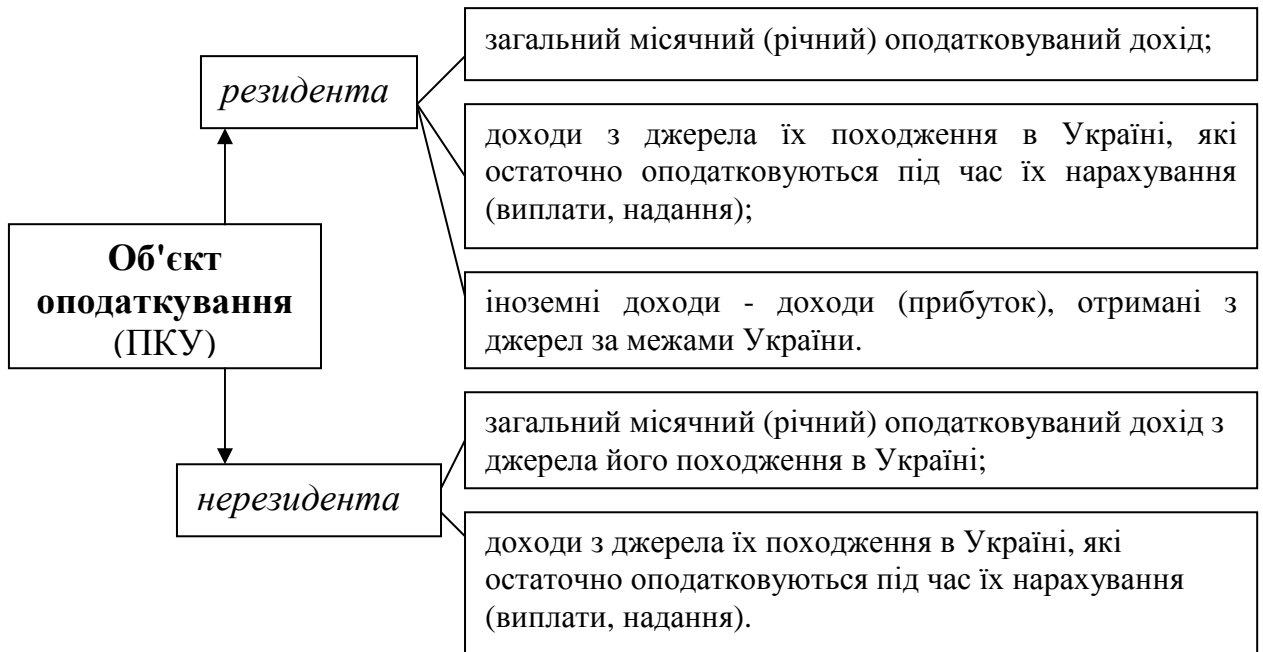
- фізична особа - резидент, яка отримує доходи, як із джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;
- фізична особа - нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;
- податковий агент.

Відображення з обліку утримань із заробітної плати

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
<i>Обов'язкові утримання</i>			
1.	Утримано із заробітної плати та гонорару податок на доходи фізичних осіб	661 «Розрахунки за заробітною платою»	641.1 «Розрахунки за податками. ПДФО»
2.	Утримано із заробітної плати військовий збір		641.2 Розрахунки за податками. ВЗ»
<i>Утримання за приписом судових та інших органів</i>			
3	– аліменти	661 «Розрахунки за заробітною платою»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
4	– вартість забракованої продукції з вина працівника		24"Брак у виробництві"
5	– вчасно нелювернені підзвітні суми		372 Розрахунки з підзвітними особами
6	– завданий підприємству матеріальний збиток		375 Розрахунки за відшкодуванням
7	– суму, позики, виданої працівнику		377 Розрахунки з іншими
<i>Утримання з ініціативи працівника</i>			
8	– профспілкові внески	661 «Розрахунки за заробітною платою»	685 «Розрахунки з іншими
9	– інші утримання		377 Розрахунки з іншими

8. Податок з доходу фізичних осіб. Податкова соціальна пільга.

* - дивіденди за акціями або інвестиційними сертифікатами, роялті, інвестприбуток від операцій із цінними паперами, деривативами та корпправами, проценти, вигрші, призи, подарунки тощо ставка 18%.

** - стосується доходу від продажу (обміну) об'єктів рухомого та нерухомого майна. Виключення дохід від продажу (обміну) рухомого майна фізособами-резидентами (ставка 18%).

*** - йдеться про об'єкти спадщини .

Пенсії та щомісячне грошове утримання в сумі, що перевищує три мінзарплати (у 2016 році – 4134 грн.) – оподатковують за ставкою 15%.

Податок утримується з нарахованого доходу платника, використовуючи ставку податку, визначену в статті 167 цього Кодексу.

Податок сплачується (перераховується) до бюджету під час виплати оподаткованого доходу єдиним платіжним документом. Банки приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання розрахункового документа на перерахування цього податку до бюджету.

Якщо оподатковуваний дохід надається у негрошовій формі чи виплачується готівкою з каси податкового агента, податок сплачується (перераховується) до бюджету протягом банківського дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання).

Податкова соціальна пільга

Податкова соціальна пільга - право платника на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги

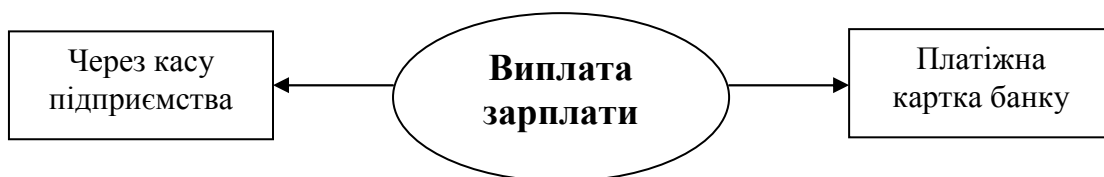
Розмір звичайної податкової соціальної пільги (ПСП) становить 50% від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (у розрахунку на місяць) на 1 січня звітного року.

Види та розміри ПСП

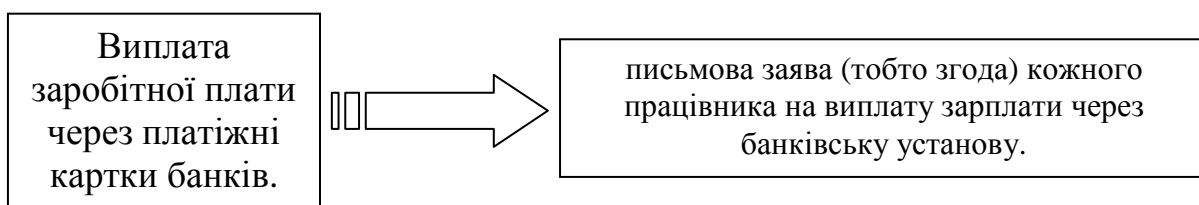
<i>Вид ПСП</i>	<i>Величина ПСП, грн.</i>
Загальна пільга (п. 169.1.1 ПКУ)	689,00
Підвищена соціальна пільга для платника податку, який утримує 2 чи більше дітей віком до 18 років (100% на кожну дитину)	689,00
Підвищена соціальна пільга для платника податку згідно п169.1.3 ПКУ (150% від загальної)	1033,50
Підвищена соціальна пільга для осіб зазначених у 169.1.4 ПКУ (200% від загальної)	1378,00

Граничний розмір доходу, що дає право на застосування ПСП – 1930,00 грн. (мін. зарплата на початок звітного року помножена на коеф. 1,4 та округлена до десятих). Під час застосування пільг на дітей граничний розмір доходу збільшується кратно кількості дітей.

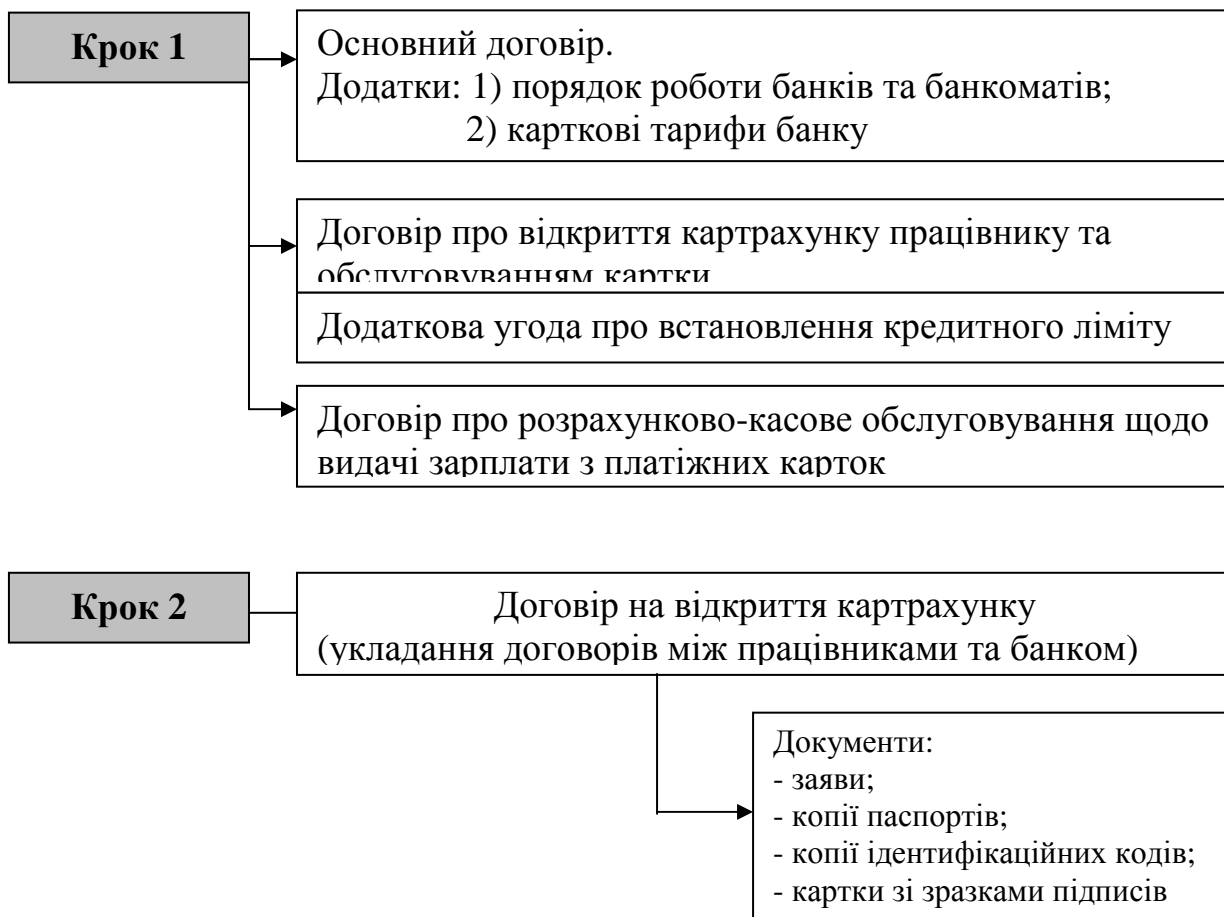
9. Виплата заробітної плати по банківським платіжним карткам.

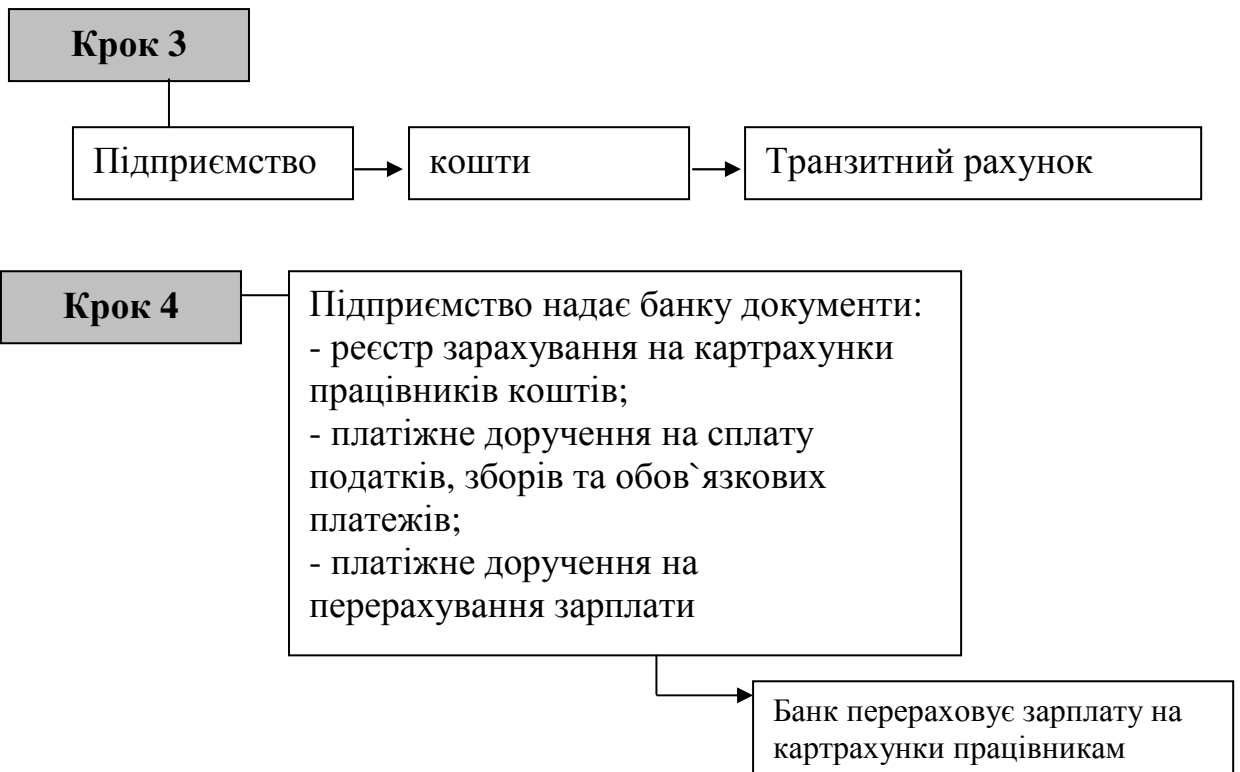

За особистою письмовою згодою працівника виплата заробітної плати може здійснюватися через установи банків, поштовими переказами на вказаний ними рахунок (адресу) з обов'язковою оплатою цих послуг за рахунок власника або уповноваженого ним органу (Закон України від 05.04.2001 р. №2346-III «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»).

Механізм виплати заробітної плати за платіжними картками

Платіжна картка — спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки.

Відображення в обліку нарахування та виплати зарплати через картрахунки

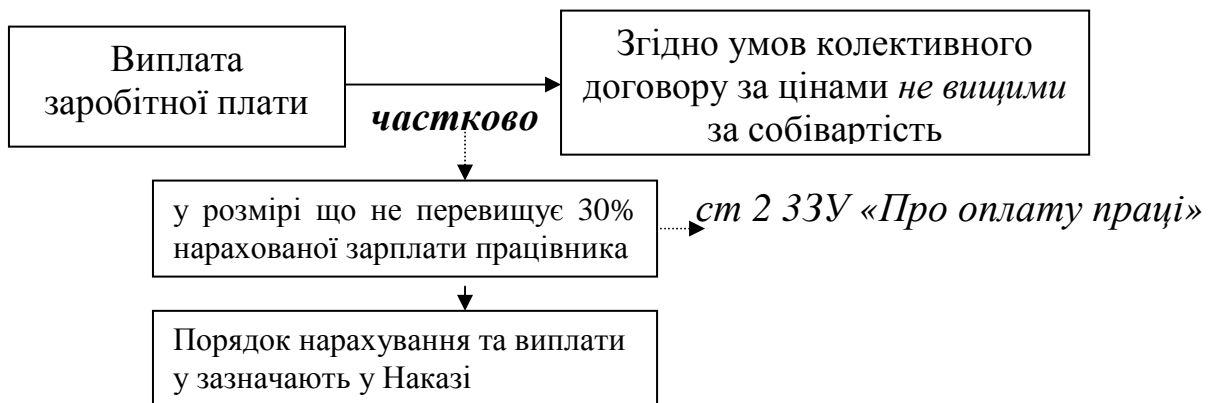
№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Д-т	К-т	
1.	Нараховано зарплату працівникам за серпень 2006 р.	23, 91, 92, 93	661	15450,00
	Утримано із заробітної плати:			
	- ПДФО	661	641	2781,00
	- військовий збір	661	642	231,75
3.	Нараховано внесків (22%)	23, 91, 92, 93	65	3399,00
4.	Перераховано суму зарплати, що підлягає зарахуванню на карткові рахунки працівників	661	311	12437,25
5.	Сплачено ПДФО та соціальні внески	641, 65	311	6411,75
6.	Сплачено комісійні банку (умовно)	92	685	38,92
		685	311	38,92

Відображення в обліку перерахування зарплати на транзитний рахунок

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		Сума, грн
		Д-т	К-т	
1.	Перераховано суму зарплати, що підлягає зарахуванню на карткові рахунки працівників на транзитний рахунок	313 Поточні рахунки для обліку коштів, отриманих як плата за послуги"	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	12971,05
2.	Зараховано суму заробітної плати на карткові рахунки працівників	661 «Розрахунки за заробітною платою»	313 «Поточні рахунки для обліку коштів, отриманих як плата за послуги"	12971,05

10. *Натуральна оплата праці*

Натуроплата – це винагорода в натуральній формі, яку нараховують і видають співробітнику за певний виконаний обсяг робіт

Відображення в обліку нарахування зарплати в натуральній формі

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік	
		Д-т	К-т
1.	Нараховано заробітну плату в натурформі	23 «Виробництво»	661 «Розрахунки за заробітною платою»

11. *Матеріальна допомога.*

Відображення матеріальної допомоги в обліку нічим не відрізняється від нарахування зарплати

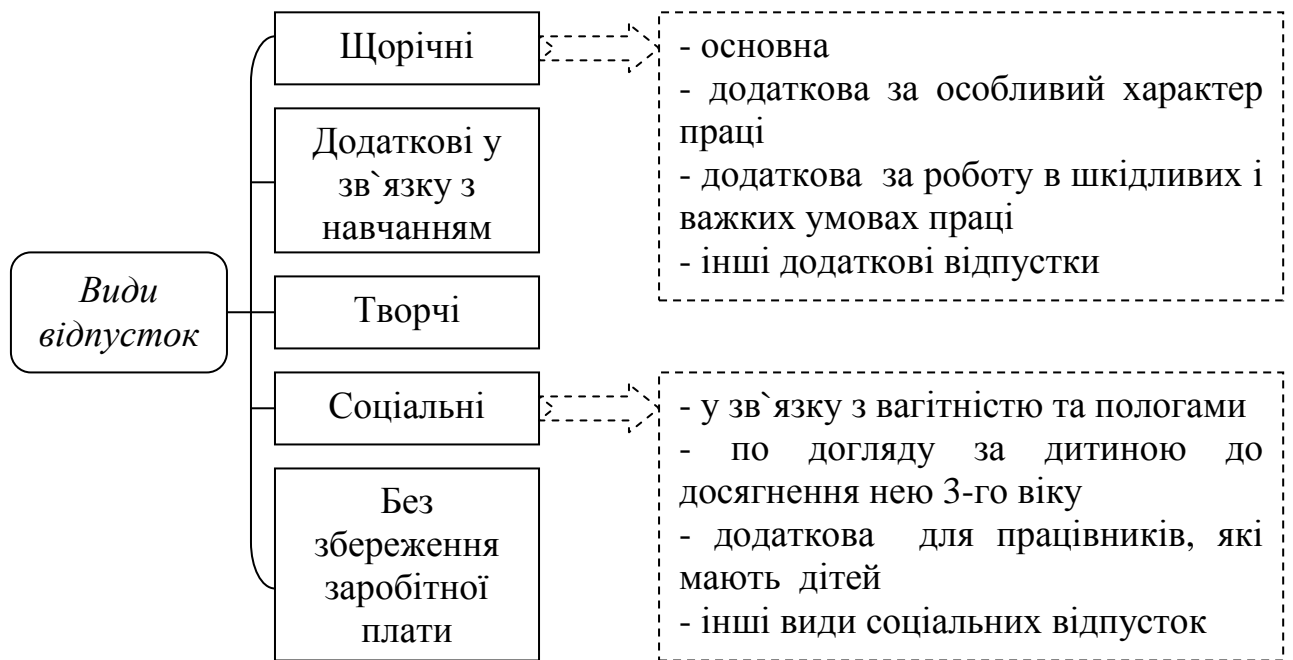
12. Щорічні відпустки.

Кожна людина, що перебуває у трудових відносинах з організацією будь-якої організаційно-правової форми, має право на щорічну відпустку.

Відпустка – це тимчасове звільнення працівника від роботи, на певний термін, для відпочинку

Терміни, види та порядок нарахування відпусток регулюється Законом України «Про відпустки» та Кодексом Законів про працю в Україні.

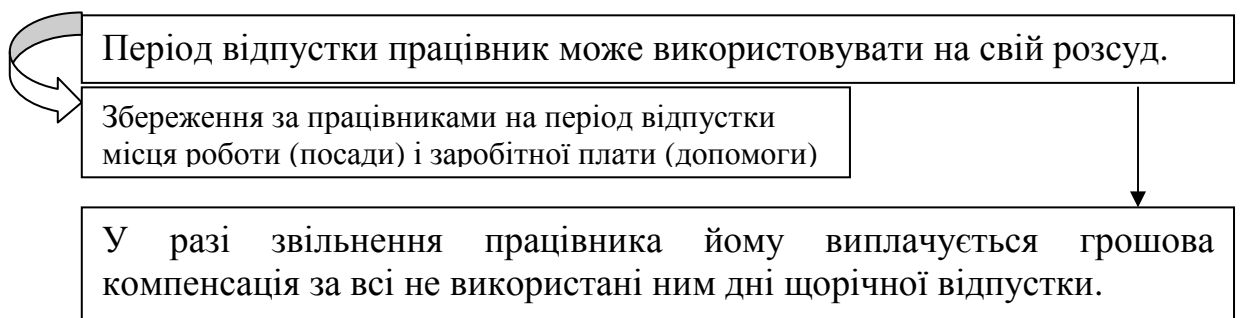
Згідно зазначеного вище Закону існують наступні види відпусток, наведені нижче:

Право працівника на щорічні основну та додаткові відпустки повної тривалості у перший рік роботи настає після закінчення **шести місяців** безперервної роботи на даному підприємстві.

до настання шестимісячного терміну правом на відпустку можуть скористатися

- 1) жінки - перед відпусткою у зв'язку з вагітністю та пологами або після неї, а також жінкам, які мають двох і більше дітей віком до 15 років або дитину-інваліда;
- 2) інваліди;
- 3) особам віком до вісімнадцяти років;
- 4) чоловіки, дружини яких перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами;
- 5) особам, звільненим після проходження строкової військової або альтернативної (невійськової) служби, якщо після звільнення із служби вони були прийняті на роботу протягом трьох місяців, не враховуючи часу переїзду на постійне місце проживання;
- 6) сумісники - одночасно з відпусткою за основним місцем роботи;
- 7) працівники, які успішно навчаються в навчальних закладах та бажають приєднати відпустку до часу складання іспитів, заліків, написання дипломних, курсових, лабораторних та інших робіт, передбачених навчальною програмою;
- 8) працівники, які не використали за попереднім місцем роботи повністю або частково щорічну основну відпустку і не одержали за неї грошової компенсації;
- 9) батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу;
- 10) в інвипадках, передбачених законодавством, колективним або трудовим договором.

Розрахунок тривалості відпустки

Відповідно до ч. 1 ст. 75 КЗпП та ч. 1 ст. 6 Закону № 504 мінімальний термін щорічної основної відпустки складає 24 календарних дні за відпрацьований робочий рік, який відлічується з дня укладення трудового договору.

Святкові та неробочі дні під час розрахунку тривалості щорічної основної відпустки не враховуються, тому якщо на період відпустки припадають святкові чи неробочі дні, її тривалість збільшується на кількість таких днів. Натомість вихідні дні до тривалості щорічних відпусток включаються як звичайні календарні дні.

У ст. 6 Закону № 504 передбачено надання деяким категоріям працівників щорічної основної відпустки подовженої, тобто більшої від мінімальної тривалості, враховуючи при цьому специфічні особливості трудової діяльності, певні умови праці, стан здоров'я працівника, його вік та інші обставини, що наведено нижче у таблиці:

Таблиця

Тривалість щорічних основних відпусток

№ з/п	Категорія працівників	Тривалість щорічної основної відпустки (кален. дні)	Особливості надання	Законодавча підстава
1	2	3	4	5
1	Промислово-виробничий персонал вугільної, сланцевої, металургійної, електроенергетичної промисловості, а також зайнятий на відкритих гірничих роботах, на роботах на поверхні шахт, розрізів, кар'єрів і рудників, на будівельно-монтажних роботах у шахтному будівництві, на транспортуванні та збагаченні корисних копалин	До 28	Збільшення за кожних два відпрацьованих роки на 2 календарних дні, але не більше 28 календарних днів	Ч. 2 ст. 6 Закону № 504
2	Працівники, зайняті на підземних гірничих роботах та в розрізах, кар'єрах і рудниках глибиною 150 м і нижче	28	Незалежно від стажу роботи	Ч. 3 ст. 6 Закону № 504

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
3	Працівники, зайняті на підземних гірничих роботах, у розрізах, у кар'єрах і рудниках глибиною до 150 метрів	До 28	Збільшення відпустки на чотири календарних дні зі стажем роботи на цьому підприємстві два роки та більше	Ч. 3 ст. 6 Закону № 504
4	Працівники лісової промисловості та лісового господарства, держ. заповідників, нац. парків, що мають лісові площі, лісомисливських господарств, постійних лісозаготівельних і лісгосподарських підрозділів ін підприємств, а також лісництв	28	Згідно зі Списком робіт, професій і посад працівників лісової промисловості та лісового господарства, держ. заповідників, нац. парків, а також лісництв	Ч. 4 ст. 6 Закону № 504
5	Воєнізований особовий склад гірничорятувальних частин	30	—	Ч. 5 ст. 6 Закону № 504
6	Невоєнізовані працівники гірничорятувальних частин	До 28	Збільшення відпустки за кожних два відпрацьованих роки на два календарних дні, але не більше 28 днів	Ч. 5 ст. 6 Закону № 504
7	Керівні працівники навчальних закладів і установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічні, науково-педагогічні працівники та наукові працівники	До 56	Згідно з Порядком надання відпустки керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам, затв. постановою КабМіну України від 14 квітня 1997 р. № 346.	Ч. 6 ст. 6 Закону № 504
8	Інваліди I та II груп	30	—	Ч. 7 ст. 6 Закону № 504
9	Інваліди III групи	26	—	Ч. 7 ст. 6 Закону № 504
10	Особи віком до 18 років	31	—	Ч. 8 ст. 6 Закону № 504
11	Сезонні та тимчасові працівники	Пропорційно відпрацьованому часу	Згідно зі Списком затв. постановою КабМіну України від 28.03.97 р. № 278	Ч. 9 ст. 6 Закону № 504

Додаткова відпустка — дні відпустки понад встановлені дні основної щорічної відпустки

Відповідно до ст. 19 Закону № 504 щорічно надається додаткова оплачувана відпустка тривалістю 10 календарних днів (без урахування святкових і неробочих днів), таким працівникам:

- жінці, яка працює та має двох і більше дітей віком до 15 років або дитину-інваліда;
- жінці, яка усиновила дитину;
- одинокій матері;
- батьку, який виховує дитину без матері (в т. ч. у разі тривалого перебування матері в лікувальному закладі);
- особі, яка взяла дитину під опіку, чи одному з прийомних батьків.

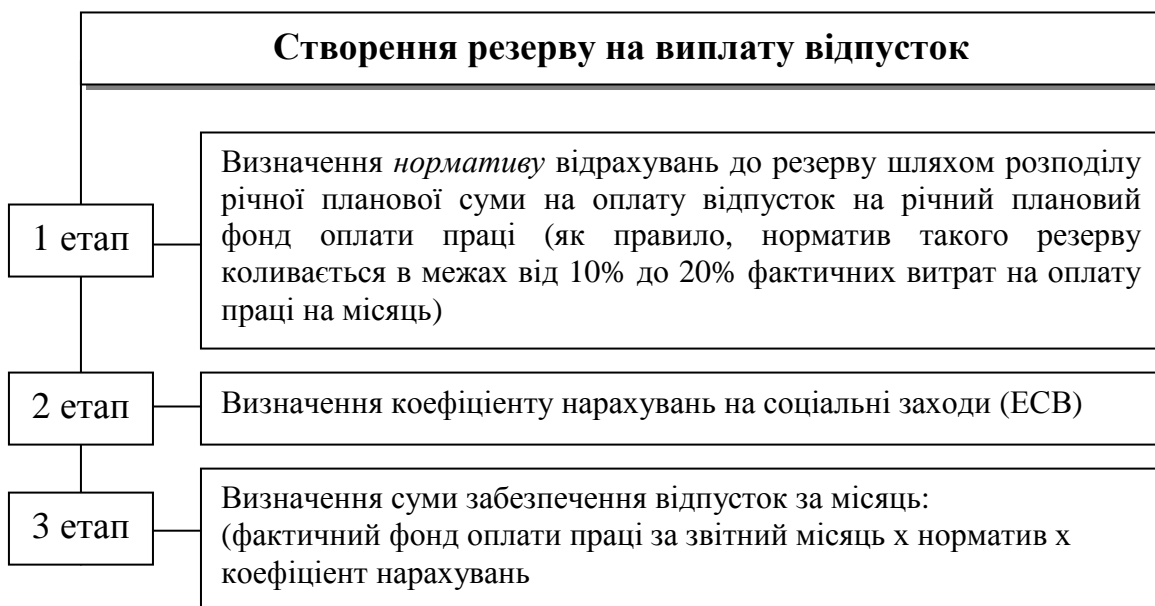
За наявності декількох підстав для надання цієї відпустки загальна її тривалість не може перевищувати 17 календарних днів.

Обчислення суми відпускних здійснюється за наступною формулою:

$$\boxed{\Sigma \text{ відпускних}} = \boxed{\text{Середньоденна заробітна плата}} \times \boxed{\text{Кількість днів відпустки}}$$

З метою рівномірного розподілу витрат на виплату відпусток на підприємствах створюються резерви на виплати відпусток, шляхом щомісячних відрахувань до фонду.

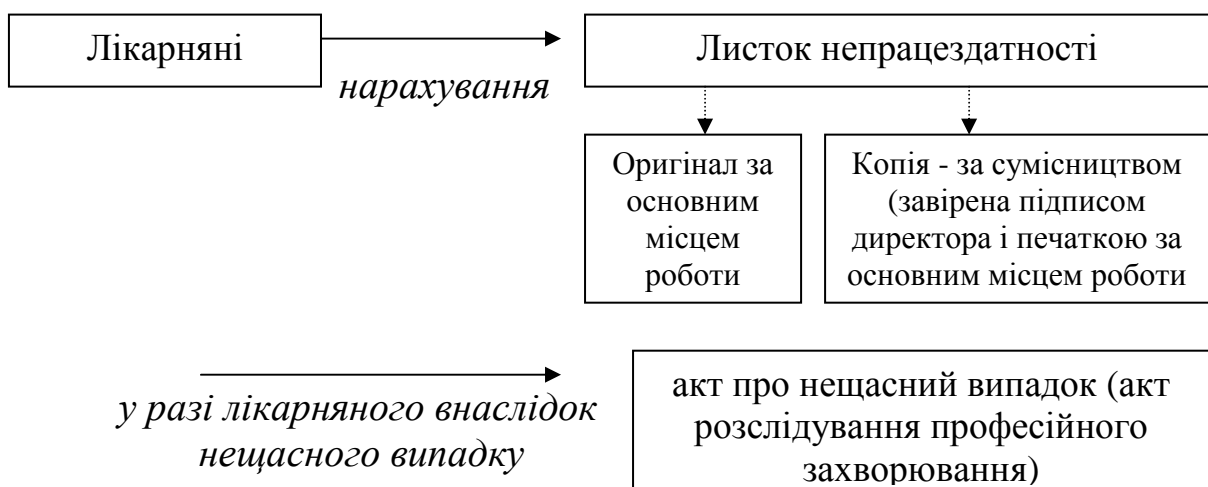
Порядок розрахунку резерву на виплату відпусток здійснюється за наступними етапами:

Відображення в обліку нарахування відпусток

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік	
		Д-т	К-т
1.	Нараховано відпускні без наявності резерву на виплату відпусток (або понад його величину)	92 «Адміністративні витрати»	661 «Розрахунки за заробітною платою»
2.	Нараховано відпускні за рахунок створеного резерву	471 «Забезпечення виплат відпусток»	661 «Розрахунки за заробітною платою»
3.	Нараховано на поточний місяць ЕСВ на відпускні	92 «Адміністративні витрати» 471 «Забезпечення виплат відпусток»	65 «Розрахунки за страхуванням»
4.	Утримано ПДФО, ВЗ з суми відпускних	661 «Розрахунки за заробітною платою»	64 «Розрахунки за податками»
5.	Перераховано зарплату поточного та відпускні поточного і наступного місяців на картковий рахунок працівника		311 «Поточні рахунки в національній валюті»

12. Допомога по тимчасовій непрацездатності.

Заповнюється лікарем і зберігається в закладі охорони здоров'я	<h2 style="margin: 0;">ЛИСТОК НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ</h2> <p style="margin: 0;">ПЕРВИННИЙ, ПРОДОВЖЕННЯ ЛИСТКА № ..... <small>(відомості лікарів)</small></p> <p style="margin: 0;">..... <small>(прізвище, ім'я, по батькові непрацездатного)</small></p> <p style="margin: 0;">..... <small>(місце роботи: назва підприємства, установи, організації)</small></p> <p style="margin: 0;">Випавший ..... 20... р. <small>(число, місяць)</small></p>	Серія ..... № ..... <small>(прізвище лікаря)</small> № медичної картки ..... <small>(Підпис обстежувача)</small>	КОРІНЦЬ																				
ЗАПОВНЮЄТЬСЯ ЛІКАРЕМ ЛІКУВАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	<h2 style="margin: 0;">ЛИСТОК НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ</h2> <p style="margin: 0;">ПЕРВИННИЙ, ПРОДОВЖЕННЯ ЛИСТКА № ..... Серія ..... № .....</p> <p style="margin: 0;">..... <small>(ім'я і відомості лікарів закладу охорони здоров'я)</small></p> <p style="margin: 0;">Випавший ..... 20... р. <small>(число, місяць)</small></p> <p style="margin: 0;">..... <small>(прізвище, ім'я, по батькові непрацездатного)</small></p> <p style="margin: 0;">..... <small>(місце роботи: назва підприємства, установи, організації)</small></p> <p style="margin: 0;">Вік: ..... <small>(повний рік)</small></p> <p style="margin: 0;">Діагноз первинний: ..... Діагноз заключний: .....</p> <p style="margin: 0;">Причина непрацездатності: захворювання загальне – 1, професійне та його наслідки – 2, наслідок аварії на ЧАЕС – 3, нещасний випадок на виробництві та його наслідки – 4, невиробничі травми – 5, контакт з хворими на інфекційні захворювання та бактеріоносійство – 6, санаторно-курортне лікування – 7, вагітність та пологи – 8, ортопедичне протезування – 9, догляд (вік) – 10.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">РЕЖИМ:</td> <td>Відмітки про порушення режиму: Підпис лікаря</td> </tr> <tr> <td>Перебував у стаціонарі</td> <td>Направлений у МСЕК ..... 20... р.</td> </tr> <tr> <td>З ..... 20... р. по ..... 20... р.</td> <td>Підпис голови ЛКК</td> </tr> <tr> <td>Перевести тимчасово на іншу роботу</td> <td>Оглянутий у МСЕК ..... 20... р.</td> </tr> <tr> <td>з ..... 20... р. по ..... 20... р.</td> <td>Висновок МСЕК</td> </tr> <tr> <td>Підпис голови ЛКК ..... М. П.</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Видачу листка непрацездатності дозволяю:</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Підпис головного лікаря ..... М. П.</td> <td>Підпис голови МСЕК ..... М. П. МСЕК</td> </tr> </table>	РЕЖИМ:	Відмітки про порушення режиму: Підпис лікаря	Перебував у стаціонарі	Направлений у МСЕК ..... 20... р.	З ..... 20... р. по ..... 20... р.	Підпис голови ЛКК	Перевести тимчасово на іншу роботу	Оглянутий у МСЕК ..... 20... р.	з ..... 20... р. по ..... 20... р.	Висновок МСЕК	Підпис голови ЛКК ..... М. П.		Видачу листка непрацездатності дозволяю:		Підпис головного лікаря ..... М. П.	Підпис голови МСЕК ..... М. П. МСЕК	Початок закладу охорони здоров'я Чис. Жив. відомості лікарів Шифр МКХ-10					
РЕЖИМ:	Відмітки про порушення режиму: Підпис лікаря																						
Перебував у стаціонарі	Направлений у МСЕК ..... 20... р.																						
З ..... 20... р. по ..... 20... р.	Підпис голови ЛКК																						
Перевести тимчасово на іншу роботу	Оглянутий у МСЕК ..... 20... р.																						
з ..... 20... р. по ..... 20... р.	Висновок МСЕК																						
Підпис голови ЛКК ..... М. П.																							
Видачу листка непрацездатності дозволяю:																							
Підпис головного лікаря ..... М. П.	Підпис голови МСЕК ..... М. П. МСЕК																						
<h3 style="margin: 0;">З В І Л Ь Н Е Н Н Я В І Д Р О Б О Т И</h3> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 15%;">З якого числа</th> <th style="width: 40%;">До якого числа включно</th> <th style="width: 20%;">Посада і прізвище лікаря</th> <th style="width: 25%;">Підпис та печатка лікаря</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>З ..... <small>(число, місяць, рік)</small></td> <td>До ..... <small>(словесно число і місяць)</small></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>З ..... <small>(число, місяць, рік)</small></td> <td>До ..... <small>(словесно число і місяць)</small></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>З ..... <small>(число, місяць, рік)</small></td> <td>До ..... <small>(словесно число і місяць)</small></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>З ..... <small>(число, місяць, рік)</small></td> <td>До ..... <small>(словесно число і місяць)</small></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				З якого числа	До якого числа включно	Посада і прізвище лікаря	Підпис та печатка лікаря	З ..... <small>(число, місяць, рік)</small>	До ..... <small>(словесно число і місяць)</small>			З ..... <small>(число, місяць, рік)</small>	До ..... <small>(словесно число і місяць)</small>			З ..... <small>(число, місяць, рік)</small>	До ..... <small>(словесно число і місяць)</small>			З ..... <small>(число, місяць, рік)</small>	До ..... <small>(словесно число і місяць)</small>		
З якого числа	До якого числа включно	Посада і прізвище лікаря	Підпис та печатка лікаря																				
З ..... <small>(число, місяць, рік)</small>	До ..... <small>(словесно число і місяць)</small>																						
З ..... <small>(число, місяць, рік)</small>	До ..... <small>(словесно число і місяць)</small>																						
З ..... <small>(число, місяць, рік)</small>	До ..... <small>(словесно число і місяць)</small>																						
З ..... <small>(число, місяць, рік)</small>	До ..... <small>(словесно число і місяць)</small>																						
<h3 style="margin: 0;">СТАТИ ДО РОБОТИ</h3> <p style="margin: 0;">З ..... <small>(словесно число і місяць)</small></p> <p style="margin: 0;">ПРОДОВЖУЄ ХВОРИТИ</p> <p style="margin: 0;">Видно новий листок непрацездатності (продовження) № .....</p>																							
			Печатка закладу охорони здоров'я																				
			ПІСЛЯ ПРІЗВИЩА ПІСЛЯ ІМ'Я ПІСЛЯ ПІСЬОРА																				
			ПРИМІТКА:																				

Зворотний бік

ДО ВІДОМА ЛІКАРЯ

Бланки листка непрацездатності повинні зберігатись як бланки суворої звітності.
Про витрачання бланків листка непрацездатності лікар повинен звітувати
в установленому порядку зданням керівників виданих листків непрацездатності.

Законність табелятника або уповноваженої особи	(назва підприємства, установи, організації)				
	Структурний підрозділ	Посада	Таб. №		
Законність підрозділу або уповноваженої особи	Робота постійна, тимчасова, сезонна (потрібне підкреслити).				
	Не працював з «.....» 20... р. до «.....» 20... р.				
	Неробочі дні за період непрацездатності				
	(числа)				
Законність команди соціального страхування або уповноваженої особи, на яку надано призначення допомоги	До роботи став з «.....» 20... р.				
	Підпис і прізвище табельника або уповноваженої особи				
Дата					
Законність команди соціального страхування або уповноваженої особи, на яку надано призначення допомоги	Застрахована особа віднесена до осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС або доглядають хвору дитину віком до 14 років, яка потерпіла від Чорнобильської катастрофи; ветеран війни (потрібне підкреслити).				
	Страховий стаж на день настання непрацездатності: до 5 років, від 5 до 8, від 8 і більше років (потрібне підкреслити).				
(посада, підпис і прізвище працівника відділу кадрів або уповноваженої особи)					
ПРИЗНАЧЕНА ДОПОМОГА:					
З тимчасової непрацездатності в розмірі ..... % за ..... робочих (календарних) днів					
З вагітності та пологу в розмірі ..... % за ..... робочих (календарних) днів					
Допомога не надається з причини					
Акт про нещасний випадок на виробництві, акт розслідування нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання від ..... 20... р. №					
(посада, підпис і прізвище уповноваженої особи)					
Законність бухгалтерської (професійно-уповноваженої методом) підприємства, установи, орг. організації	ДОВІДКА ПРО ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ				
	Місячний оклад		Денна тарифна ставка		
	грн		грн		
	Місяці	Кількість робочих днів (години)	Сума фактичної заробітної плати, з якої нараховуються страхові внески	Середньоденна (середньогодинна) заробітна плата	
	Усього:				
При переведенні під час хвороби на іншу роботу з «.....» 20... р. до «.....» 20... р. заробітна плата за ..... днів становить ..... грн.					
НАЛЕЖИТЬ ДО ВИПЛАТИ					
З якого часу і до якого	За скільки днів (години)	Розмір допомоги в % до заробітної плати	Денна (годинна) допомога в грн. і коп.	Усього нараховано	Усього, з урахуванням заробітної плати при переведенні на іншу роботу
(усього нараховано — сума словами)					
Включено до платіжної відомості за ..... місяць 20... р.					
Печатка	Прізвище і підпис керівника		Підпис головного (старшого) бухгалтера		

Нормативно-правове регулювання розрахунку лікарняних

Закон № 1105	Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.99 р. № 1105-XIV.
Порядок № 1266	Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затверджений постановою КМУ від 26.09.2001 р. № 1266
Постанова № 439	постанова КМУ «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2001 р. № 1266» від 26.06.2015 р. № 439.
Порядок № 440	Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця, затверджений постановою КМУ від 26.06.2015 р. № 440.
Інструкція № 5	Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Держкомстату від 13.01.2004 р. № 5.

Поетапним порядок розрахунку лікарняних

Визначаємо розрахунковий період		
<i>Критерій</i>	<i>Порядок</i>	<i>Приклад</i>
<i>Загальний порядок</i>	12 повних календарних місяців, що передують місяцю страхового випадку настання (п.25 Порядку №1266)	Працівник працює з вересня 2013 року. 13 липня 2015 року він захворів. Розрахунковий період – з 1 липня 2014 року по 30 червня 2015 року
<i>Немає повністю відпрацьованого робочого періоду</i>	Фактична кількість повністю відпрацьований календарних місяців (з 1-го по 1 число), що передують місяцю страхового випадку настання	Працівницю прийнято на роботу з 16 березня 2015 року. З 27 липня 2015 року вона йде у відпустку у зв'язку з вагітністю і пологами. Розрахунковий період – з 1 квітня по 30 червня 2015 року (п. 26 порядок №1266)
<i>Менше одного календарного місяця</i>	Фактично відпрацьований час (календарні дні перед настанням страхового випадку)	Працівницю прийнято на роботу 25 червня 2015 року. З 10 липня 2015 року вона захворіла. Розрахунковий період – з 25 червня по 9 липня 2015 року. (п.27 порядку 1266)

<i>Критерій</i>	<i>Порядок</i>	<i>Приклад</i>
<i>Місяці, які виключають із розрахункового періоду</i>	Місяці розрахункового періоду, які повністю не відпрацьовані працівником з поважних причин (з 1-го по 1-ше число), виключають з розрахункового періоду	Розрахунковим періодом є липень 2014 –червень 2015. у розрахунковому періоді з 1 грудня 2014 року по 16 січня 2015 року працівник хворів. Тобто, дні лікарняних виключаємо.
<i>Критерій</i>	<i>Порядок</i>	
<i>Поважні причини</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тимчасова непрацездатність. 2. Відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами 3. відпустка по догляду за дитиною до 3 (6) років 4. Відпустка без збереження зарплати (абз 2 п.3 Порядку №1266) 	
Визначаємо кількість днів у розрахунковому періоді		
<i>Для лікарняних</i>	<p>При підрахунку кількості календарних днів у розрахунковому періоді не враховуйте тільки дні, не відпрацьовані з поважних причин. Решта невідпрацьованих днів з інших причин (наприклад дні щорічної відпустки), а також святкові та неробочі дні, що припадають на розрахунковий період, беруть участь у розрахунку</p>	
<i>Для декретних</i>		
Визначаємо виплати, що беруть участь у розрахунку середньої зарплати		
<i>Для лікарняних</i>	<p>Беруть участь виплати, нараховані за розрахунковий період, які увійшли до бази справляння ЄСВ у складі заробітної плати.</p> <p>Графа 18 таблиці 6 ЄСВ-звіту за відповідні місяці розрахункового періоду.</p>	
<i>Для декретних</i>	<p>Важливо! Лікарняні та допомога по вагітності та пологах не беруть участі в розрахунку середньої зарплати, незважаючи на те, що відомості про їх суми вказують у звіті про ЄСВ. Перехідні відпускні враховуємо за місяць, за який вони нараховані</p>	
<i>Разові та заохочувальні виплати</i>	<p>Включають до розрахунку в повному обсязі, незалежно від того повністю відпрацьований місяць чи ні.</p>	
Розраховуємо лікарняні /декретні		
Визначаємо середню зарплату		
<i>Для лікарняних</i>	<p>Середньоденну зарплату за один календарний день (показник середньогодинної зарплати не використовують)</p>	
<i>Для декретних</i>		

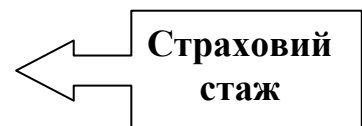
<i>Критерій</i>	<i>Порядок</i>
<i>Якщо в розрахунковому періоді немає заробітку з поважної причини</i>	Для розрахунку середньоденної виплати тарифну ставку (посадовий оклад) або їх частину, установлену на день настання хвороби (декретної відпустки), ділять на 30,44 (пп 5 та 28 Порядку №1266).
<i>Якщо страховий випадок настав у перший робочий день</i>	Якщо тарифна ставка (оклад) працівнику не встановлені, то розрахунок провадитиме виходячи з розміру МЗП (чи її частини), установленої на день настання страхового випадку, і середньомісячної кількості календарних днів (30,44)
Формули розрахунку середньоденної зарплати	
<i>Для лікарняних</i>	$ЗП\text{ сер} = ЗП : Крп$
<i>Для декретних</i>	(п.3 Порядку №1266)
Формули розрахунку для оплати періоду	
<i>Тимчасової непрацездатності</i>	$L = Зпсер * С : 10 * К$ $Д = Зпсер * Кв$ (п.2 Порядку №1266)
<i>Відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами</i>	
Умовні позначення: Зпсер – розмір середньоденної зарплати; ЗП – нарахована за розрахунковий період сума заробітної плати; Крп - кількість календарних днів у розрахунковому періоді; Д (Л) – сума лікарняних (декретних); Кв – кількість календарних днів, що припадають на відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами; К – кількість пропущених у зв'язку з хворобою календарних днів; С – відсоток оплати листка непрацездатності	
Обмеження	
Максимальна межа:	
<i>Для лікарняних</i>	Середньоденна зарплата не повинна перевищувати розмір максимальної величини бази нарахування ЄСВ у розрахунку на один календарний день. Визначають її діленням максимальної величини бази нарахування ЄСВ у останньому місяці розрахункового періоду на середньомісячне число календарних днів (30,44)
<i>Для декретних</i>	
Мінімальна межа:	
<i>Для лікарняних</i>	Не встановлено
<i>Для декретних</i>	Не нижче МЗП на час настання страхового випадку. Середньоденний обмежувач визначають діленням МЗП на середньомісячну кількість календарних днів (30,44)
Страховий стаж менше 6 місяців	

Максимальна межа:	
<i>Для лікарняних</i>	Не вище МЗП, середньоденний обмежувач визначають діленням МЗП на середньомісячну кількість календарних днів (30,44)
<i>Для декретних</i>	Не вище за двократний розмір МЗП. Середньоденний обмежувач визначають діленням двократного розміру МЗП на середньомісячну кількість календарних днів (30,44)
Мінімальна межа:	
<i>Для лікарняних</i>	Не встановлено
<i>Для декретних</i>	Не нижче МЗП на час настання страхового випадку. Середньоденний обмежувач визначають діленням МЗП на середньомісячну кількість календарних днів (30,44)
Оплата лікарняних сумісникам	
<i>Підстава для виплати допомоги</i>	Копія листка непрацездатності, завірена підписом керівника і печаткою за основним місцем роботи, а також довідка про середню зарплату за основним місцем роботи
<i>Особливості розрахунку</i>	Середню зарплату обчислюють окремо за основним місцем роботи та за сумісництвом. Розрахунковий період у такому разі визначають за кожним місцем роботи окремо.

За період тимчасової непрацездатності працівник отримує матеріальне забезпечення, яке повністю або частково компенсує втрату заробітної плати. Розмір лікарняних залежить від страхового стажу працівника, крім категорій пільговиків, зазначених уч. 1 ст. 24 Закону № 1105.

Страховий стаж	% оплати від середньої зарплати
до 3 років	50
від 3 до 5 років	60
від 5 до 8 років	70
понад 8 років	100
пільгові категорії працівників незалежно від страхового стажу (чорнобильці 1-3 категорії, донори, учасники бойових дій та інші)	100

13. Облік інших виплат.

Відображення в обліку нарахування інших виплат

№ з/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік	
		Д-т	К-т
1.	Нараховано лікарняні за перші 5 днів непрацездатності	949 «Ін витрати операційної діяльності»	663 «Розрахунки за іншими виплатами»
2.	Нараховано лікарняні зарахунок Фонду	378 "Розрахунки з держ цільовими фондами"	
3.	Нараховано ЄСВ (22%)	949 «Ін витрати операційної діяльності»	65 «Розрахунки за страхуванням»
4.	Утримано ПДФО	663 «Розрахунки за іншими виплатами»	641 «Розрахунки за податками»
5	Утримано військовий збір		642 "Розрахунки за обов'язковими платежами"
6	Перераховано оплату перших 5 днів непрацездатності на картку працівника	663 «Розрахунки за іншими виплатами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
7	Надійшли кошти від Фонду на спецрахунок	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	378 "Розрахунки з держ цільовими фондами"
8	Перераховано решту лікарняних працівнику	663 «Розрахунки за іншими виплатами»	311 «Поточні рахунки в нац валюті»

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні положення нормативно-правових актів з регулювання оплати праці на підприємствах.
2. Які є вимоги до оформлення первинних документів з обліку працівників підприємства (від прийняття до звільнення)?
3. Розкрийте сутність робочого часу, його регламентування.
4. Оплата праці – її види та форми.
5. Перелічіть види доплат та надбавок.
6. Який порядок нарахування заробітної плати?
7. У чому полягає сутність відпустки працівника ?
8. Нормативно-правове регулювання нарахування та виплати відпусток.
9. Назвіть класифікацію відпусток.
10. Яким чином обчислюється середній заробіток для розрахунку відпускних ?
11. Тривалість щорічної відпустки.
12. У яких випадках може бути надана додаткова відпустка ?
13. Податкова соціальна пільга: умови та порядок застосування.
14. Синтетичний облік розрахунків з оплати праці.
15. Які існують види утримань із зарплати?
16. Який порядок утримань із зарплати та відображення в обліку ?
17. Документальне оформлення результатів нарахування та виплати заробітної плати.
18. Порядок нарахування аліментів.
19. Порядок розрахунку лікарняних.
20. Які доходи з метою оподаткування прирівнюються до доходів в грошовій формі ?
21. Нарахування допомоги за перші п'ять днів тимчасової непрацездатності ; необхідні умови.
22. Нарахування допомоги за рахунок ФСС. Документальне оформлення та особливості відображення в обліку.

МОДУЛЬ 3

ТЕМА 3.1. ОБЛІК ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.

Лекція 19-22

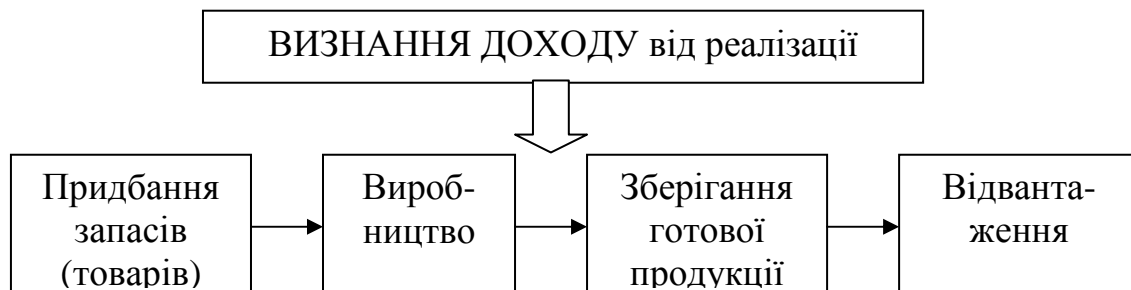
Цільова спрямованість: усвідомити економічну сутність доходу, витрат підприємства; вивчити класифікацію доходів; розібрати сутність фінансових результатів підприємства та процес його формування.

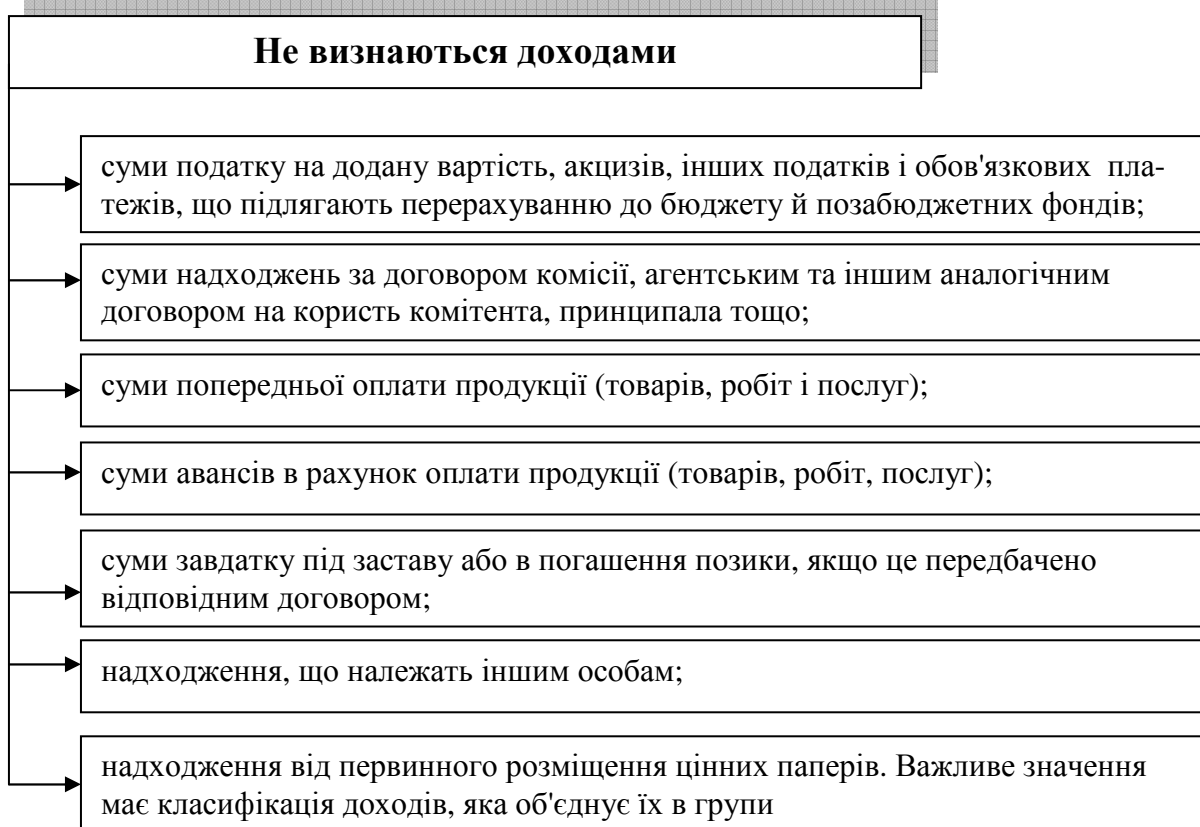
Питання для розгляду

1. Основні вимоги до визнання, складу та оцінки доходів.
2. Класифікація доходів.
3. Облік доходів від звичайної та надзвичайної діяльності.
4. Облік витрат діяльності підприємства.
5. Поняття фінансових результатів та облік їх формування.
6. Облік використання прибутку.

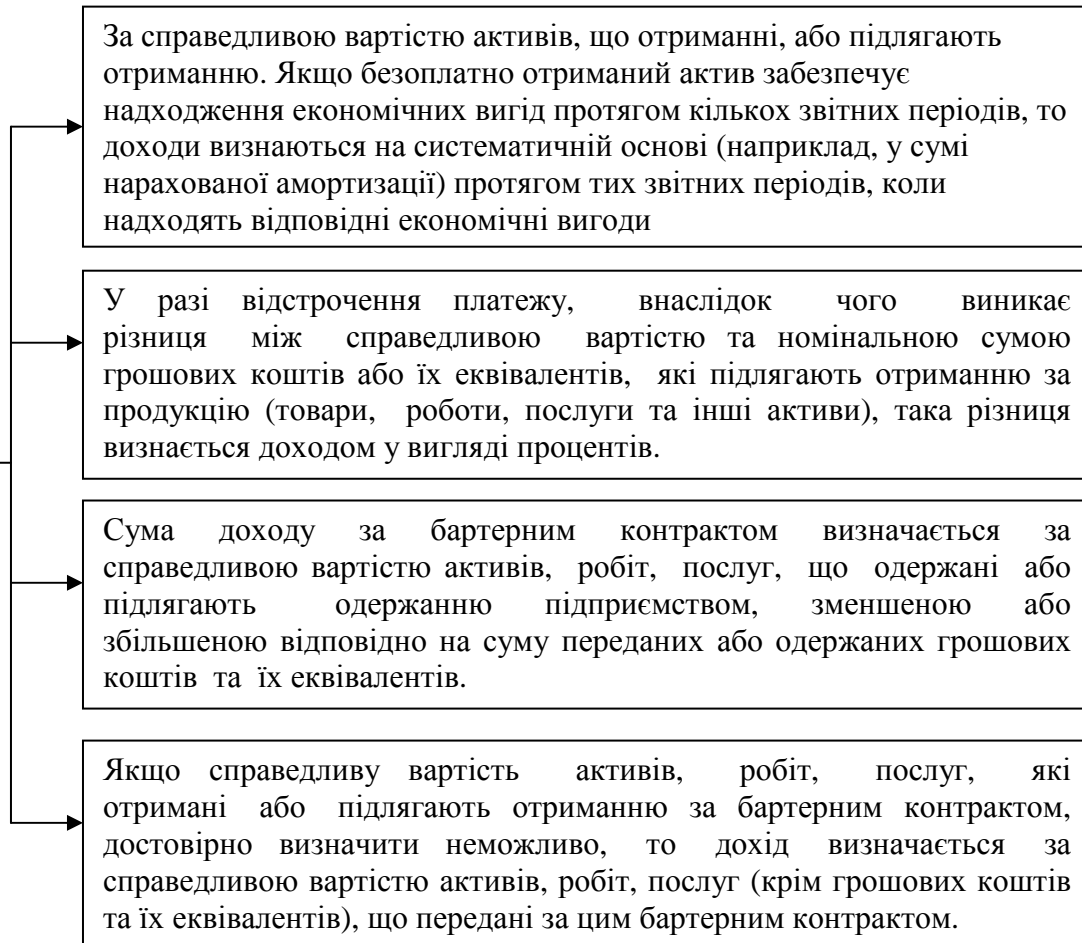
1. Основні вимоги до визнання, складу та оцінки доходів.

Дохід є отриманням економічних вигод, які виникають у результаті діяльності підприємства. Для визнання доходу необхідне не лише надходження активу або зменшення зобов'язання, його наслідком є і збільшення власного капіталу (крім внесків учасників).

**ОЦІНКА
ДОХОДІВ**

2. Класифікація доходів.

Для організації бухгалтерського обліку доходів необхідна їх класифікація (табл.).

Таблиця

Класифікація доходів за видами діяльності

Види діяльності	Доходи	
1	2	3
ЗВИЧАЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ		
<i>Основна діяльність</i>		
Операційна діяльність	Доходи від реалізації	доходи від реалізації продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг
	<i>Інша операційна діяльність</i>	
	Інші операційні доходи	доходи від реалізації іноземної валюти, реалізації інших оборотних активів, операційної оренди активів, операційної курсової різниці, одержані штрафи, пені, неустойки тощо
Фінансова діяльність	Доходи від участі в капіталі	доходи від інвестицій в асоційовані або спільні підприємства, які обліковуються за методом участі в капіталі тощо
	Фінансові доходи	дивіденди, відсотки за кредитами отриманими, облігаціями випущеними, фінансовою орендою тощо
Інвестиційна діяльність	Інші доходи	доходи від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів, списання необоротних активів, втрати від неопераційних курсових різниць тощо
НАДЗВИЧАЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ		
Надзвичайна діяльність	Доходи від надзвичайних подій	відшкодування збитків від надзвичайних подій тощо

Класифікація доходів на групи (згідно ПСБО 15 «Дохід»

<i>Група</i>	<i>Класифікація</i>
I	дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
II	чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);
III	інші операційні доходи;
IV	фінансові доходи;
V	інші доходи.

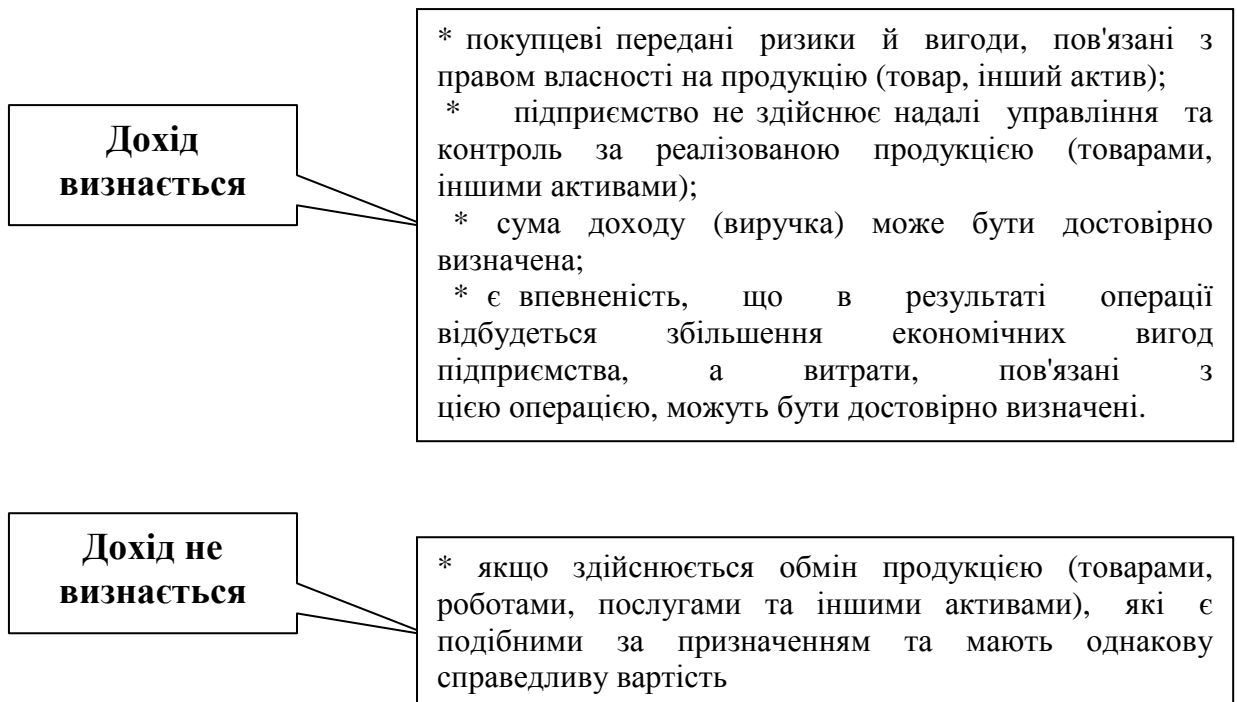
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо).

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів.

До складу **інших операційних доходів** включаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо.

До складу **фінансових доходів** включаються дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі).

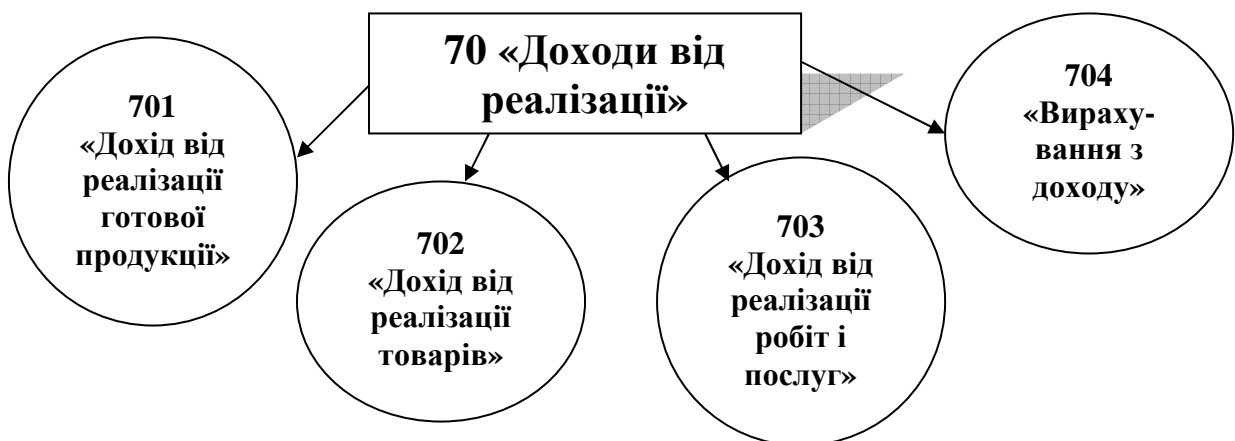
До складу **інших доходів**, зокрема, включаються дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від неопераційних курсових різниць та інші доходи, які виникають у процесі господарської діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

3. Облік доходів від звичайної та надзвичайної діяльності.

Узагальнення інформації про доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства відбуваються на рахунках класу 7 «Доходи і результати діяльності».

Облік доходів від операційної діяльності узагальнюється на субрахунках рахунку 70 «Доходи від реалізації»

На субрахунку 701 "Дохід від реалізації готової продукції" узагальнюється інформація про доходи від реалізації готової продукції.

На субрахунку 702 "Дохід від реалізації товарів" підприємства торгівлі та ін організації узагальнюють інформацію про доходи від реалізації товарів.

На субрахунку 703 "Дохід від реалізації робіт і послуг" підприємства і організації, що виконують роботи і надають послуги, узагальнюють інформацію про доходи від реалізації робіт і послуг, зокрема, дохід від

орендних платежів за оренду об'єктів інвестиційної нерухомості, про результати зміни резервів незароблених премій.

На субрахунку 704 "Вирахування з доходу" за дебетом відображаються суми надходжень за договорами комісії, агентськими та ін договорами на користь комітентів; сума наданих після дати реалізації знижок покупцям, вартість повернутих покупцем продукції та товарів та ін суми, що підлягають вирахуванню з доходу. За кредитом субрахунку 704 відображається списання дебетових оборотів на рахунок 79 "Фінансові результати".

Бухгалтерські проводки за рахунком 70 "Доходи від реалізації"

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Відображено вартість поверненої покупцем продукції	70 "Доход від реалізації"	36 "Розрахунки з покупцями та замовниками"
2	Нараховано ПДВ на виручку від реалізації продукції	70 "Доход від реалізації"	641 "Розрахунки за податками"
3	Відображено надходження страхових платежів від страхувальника	70 "Доход від реалізації"	76 "Страхові платежі"
4	Визначено фінрезультат від реалізації продукції	70 "Доход від реалізації"	79 "Фінансові результати"
5	Отримано готівку за продану продукцію	30 "Готівка"	70 "Доход від реалізації"
6	Отримано основні засоби в обмін на неподібний об'єкт	15 "Капітальні інвестиції"	70 "Доход від реалізації"
7	Отримано кошти на поточний рахунок в банку	31 "Рахунки в банках"	70 "Доход від реалізації"
8	Відображено доход від одержаних короткострокових векселів	34 "Короткострокові векселі одержані"	70 "Доход від реалізації"
9	Відображено доход за одержані товарно-матеріальні цінності або надані послуги	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядчиками"	70 "Доход від реалізації"
10	Видано заробітну плату готовою продукцією	66 "Розрахунки з оплати праці"	70 "Доход від реалізації"
11	Зараховано та відображено доход з отриманих відсотків	68 "Розрахунки за іншими операціями"	70 "Доход від реалізації"
12	Списано доходи майбутніх періодів та включено до складу доходів звітнього періоду	69 "Доходи майбутніх періодів"	70 "Доход від реалізації"

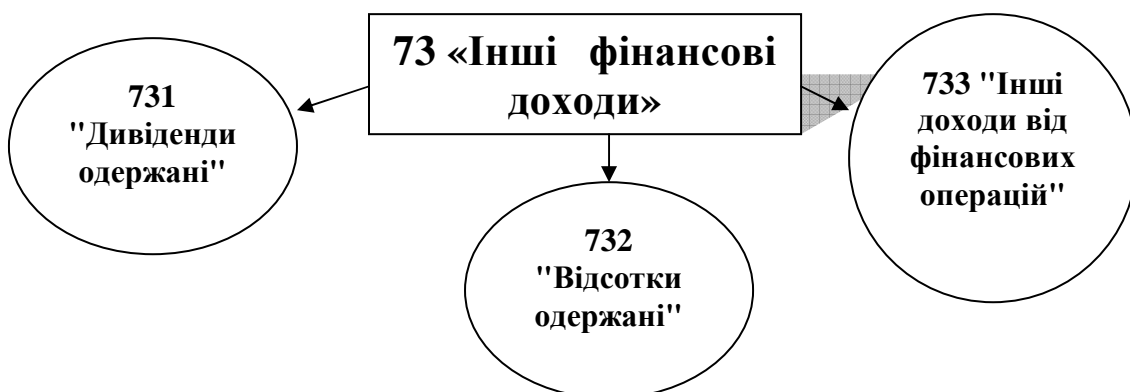
Інший операційний дохід, зокремаінші доходи від операційної діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відображаються на субрахунках рахунку 71 «Інший операційний дохід».

Основні бухгалтерські проводки з обліку інших операційних доходів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Нараховано суму ПДВ	71 «Інший операційний дохід»	64 «Розрахунки за податками»
2	Відбито фінансовий результат	71 «Інший операційний дохід»	79 «Фінансові результати»
3	Безоплатно отримані запаси	20 «Виробничі запаси»,	71 «Інший операційний дохід»
4	Оприбутковано раніше не враховані на балансі засоби	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»	
5	Реалізовано виробничі запаси та малоцінні і швидкозношувані предмети	31 «Рахунки у банках», 37 «Розрахунки з різними дебіторами»	71 «Інший операційний дохід»
6	Отримано готівку від реалізації інших оборотних активів	30 «Готівка»	71 «Інший операційний дохід»

Для обліку доходів, які виникають у ході фінансової діяльності підприємства, зокрема дивідендів, відсотків та інших доходів від фінансової діяльності підприємства, призначено пасивний рахунок 73 «Інші фінансові доходи».

На субрахунку 731 "Дивіденди одержані" узагальнюється інформація про належні дивіденди від інших підприємств, що не є асоційованими, дочірніми та спільними

На субрахунку 732 "Відсотки одержані" узагальнюється інформація про відсотки за облігаціями чи іншими цінними паперами, за якими не ведеться облік на субрахунку 731 "Дивіденди одержані", зокрема винагороди за здані в фінансову оренду необоротні активи тощо

На субрахунку 733 "Інші доходи від фінансових операцій" узагальнюється інформація про інші доходи від фінансової діяльності, що не знайшли відображення на інших субрахунках рахунку 73 "Інші фінансові доходи", зокрема про доходи від амортизації премії за випущеними облігаціями, а також відсотки, отримані за строковими депозитними вкладками.

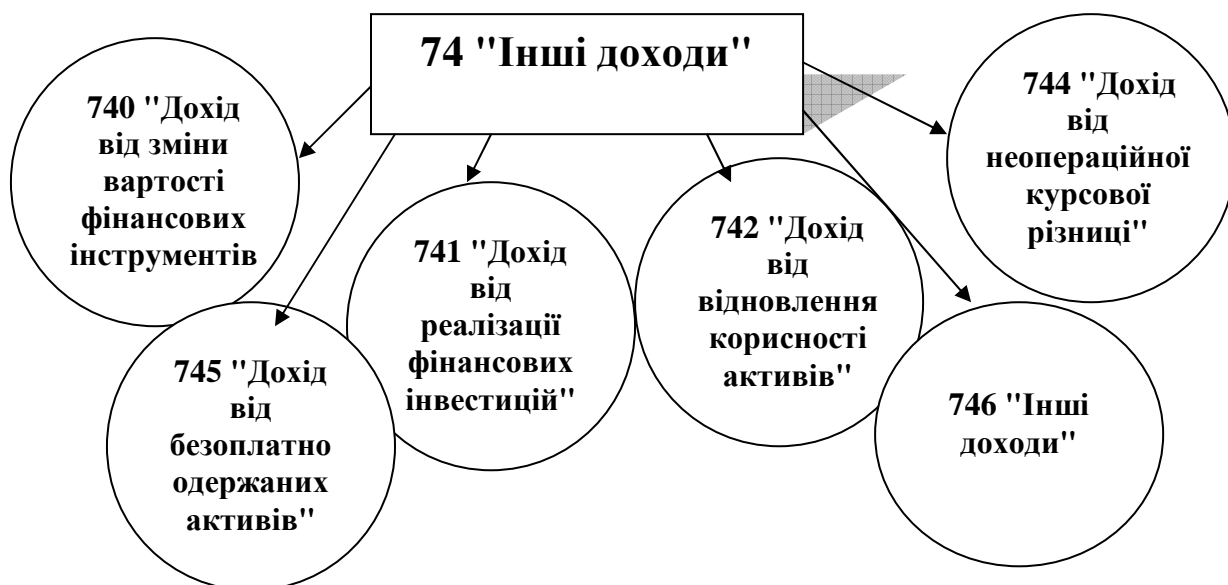
Основні бухгалтерські проводки з обліку інших фінансових доходів наведено в таблиці.

Таблиця

Основні бухгалтерські проводки по рахунку 73 «Інші фінансові доходи»

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Відбито фінансовий результат від фінансової діяльності підприємства	73 «Інші фінансові доходи»	79 «Фінансовий результат»
2	Визнано доходи від інших фінансових операцій	37 «Розрахунки з різними дебіторами»	73 «Інші фінансові доходи»
3	Визнано доходи від фінансових операцій	60 «Коротко-строкові позики»	73 «Ін фінансові доходи»

Для обліку доходів, які виникають в процесі діяльності, але не пов'язані з операційною та фінансовою діяльністю підприємства призначено рахунок 74 "Інші доходи".

На субрахунку 740 "Дохід від зміни вартості фінансових інструментів" підприємства, крім тих, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, узагальнюють інформацію про доходи від зміни балансової вартості фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю.

На субрахунку 741 "Дохід від реалізації фінансових інвестицій" узагальнюється інформація про доходи від реалізації фінансових інвестицій.

На субрахунку 742 "Дохід від відновлення корисності активів" узагальнюється інформація про визнані відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 "Зменшення корисності активів" доходи від відновлення корисності активів.

На субрахунку 744 "Дохід від неопераційної курсової різниці" узагальнюється інформація про курсові різниці за активами та зобов'язаннями в іноземній валюті, які пов'язані з фінансовою та інвестиційною діяльністю підприємства.

На субрахунку 745 "Дохід від безоплатно одержаних активів" узагальнюється інформація про доходи від безоплатно одержаних необоротних активів, фінансових інвестицій та цільового фінансування капітальних інвестицій.

На субрахунку 746 "Інші доходи" узагальнюється інші доходи, які не відображені на субрахунках рахунку 74 "Інші доходи", зокрема від списання кредиторської заборгованості, що не виникла в ході операційного циклу, по закінченні строку позовної давності, сума дооцінки об'єктів необоротних активів у випадках, передбачених ПСБО, одержаних земельних ділянок і фінансових інвестицій визнається при їх вибутті.

Основні бухгалтерські проводки з обліку інших доходів наведено в таблиці.

Таблиця

Основні бухгалтерські проводки з обліку інших доходів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Відбито фінансовий результат від реалізації необоротних активів	74 «Інші доходи»	79 «Фінансові результати»
2	Відбито суму податкових зобов'язань з ПДВ (у випадку реалізації виробничих ОЗ)	74 «Інші доходи»	64 «Розрахунки за податками»
3	Відбито результати дооцінки основних засобів, раніше уцінені	10 «Основні засоби»	74 «Інші доходи»
4	Різниця між залишковою вартістю переданих основних засобів і справедливою вартістю інвестицій	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	
5	Отримані виробничі запаси в обмін на неподібні активи (наприклад, в обмін на основні засоби)	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»	
6	Відбито доходи від реалізації основних засобів	31 «Рахунки в банках»	74 «Інші доходи»
7	Відбито суму, яка підлягає відшкодуванню винними особами	37 «Розрахунки з різними дебіторами»	74 «Інші доходи»
8	Відбито доходи від ліквідації	20 «Виробничі запаси» або інші рахунки	74 «Інші доходи»

Щодо надзвичайних доходів вони виникають в разі:

- відшкодування надзвичайних витрат страховими компаніями;
- значних благодійних внесків з боку інших підприємств або фізичних осіб.

Для відображення доходів, отриманих в результаті надзвичайних подій застосовується також рахунок 74 «Інші доходи», який застосовується для обліку будь-яких доходів, що виникають у процесі діяльності підприємства, але не пов'язані з його операційною та фінансовою діяльністю. До цих доходів належать і надзвичайні доходи, які раніше обліковувалися на рахунок 75.

4. Облік витрат підприємства.

Під **витратами** розуміють зменшення економічних вигід внаслідок вибуття активів, або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками)

ПСБО 16
«Витрати»

Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.

Не визнаються витратами

Платежі за договорами комісії, агентськими угодами та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала тощо.

Попередня (авансова) оплата запасів, робіт, послуг.

Погашення одержаних позик.

Інші зменшення активів або збільшення зобов'язань, що не відповідають ознакам, наведеним у пункті 6 цього Положення (стандарту).

Витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Балансова вартість валюти.

Всі витрати підприємства групуються за такими ознаками:

- за економічними елементами;
- за статтями калькуляції;
- за видами діяльності.

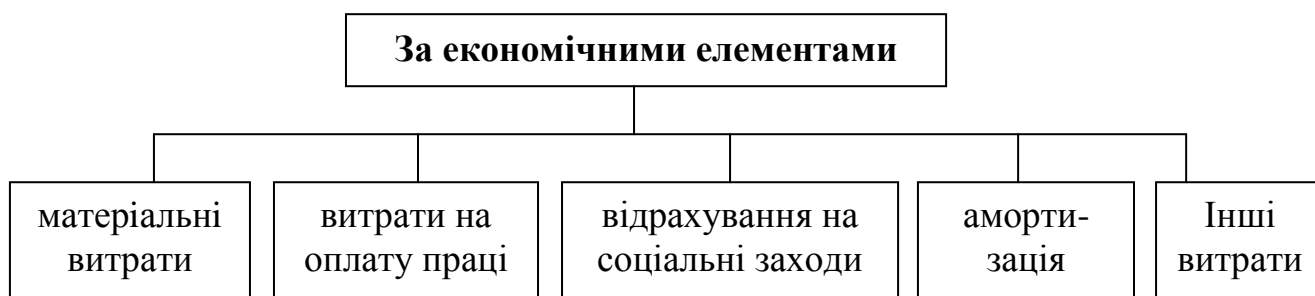
Елемент витрат — сукупність економічно однорідних витрат.

Нормативний документ

ПСБО 16 «Витрати»

Відповідно до економічного змісту всі витрати поділяються за такими елементами:

- матеріальні витрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація;
- інші витрати

Класифікація витрат за елементами дає узагальнене значення про витрачені кошти, але часто на підприємстві необхідна більш детальна інформація:

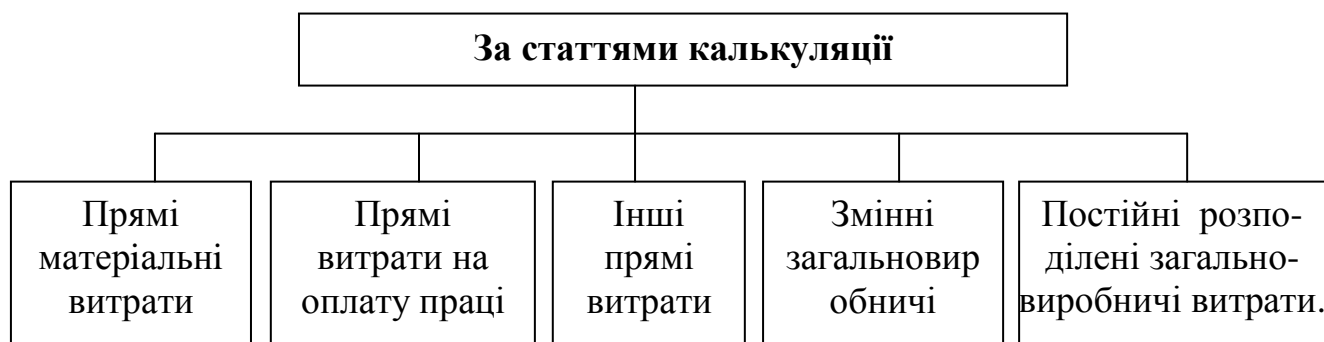
- за місцем виникнення витрат (цехи, підрозділи);
- за носіями витрат (замовлення, види продукції, напівфабрикати).

Таку інформацію дає калькуляція.

Методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) (затверджені наказом Державного комітету промислової політики України від 2 лютого 2001 р. № 47) визначено 12 калькуляційних статей. Але Положенням (Стандартом) бухгалтерського обліку №16 «Витрати» перелік калькуляційних статей не регламентується. Цим нормативним документом надається право самостійно встановлювати перелік і склад калькуляційних статей на підприємстві.

Згідно ПСБО 16 «Витрати» до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

До складу *прямих матеріальних витрат* включається вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

До складу *прямих витрат на оплату праці* включаються заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат.

До складу *інших прямих витрат* включаються всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат, зокрема відрахування на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв, амортизація, втрати від браку, які складаються з вартості остаточно забракованої з технологічних причин продукції (виробів, вузлів, напівфабрикатів), зменшеної на її справедливую вартість, та витрат на виправлення такого технічно неминучого браку.

До *змінних загальновиробничих витрат* належать витрати на обслуговування і управління виробництвом (цехів, дільниць), що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо), виходячи з фактичної потужності звітного періоду.

До *постійних загальновиробничих витрат* відносяться витрати на обслуговування і управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при зміні обсягу діяльності. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу (годин праці, заробітної плати, обсягу діяльності, прямих витрат тощо) при нормальній потужності. Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати включаються до складу собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у періоді їх виникнення.

Залежно від видів діяльності всі витрати розподіляють на дві великі групи: витрати, які виникають в процесі звичайної діяльності, та витрати, які виникають у процесі надзвичайної діяльності. Витрати, що виникають в процесі звичайної діяльності, поділяються на витрати операційної (основної та іншої операційної), інвестиційної та фінансової діяльності (табл.).

Класифікація витрат за видами діяльності

Види діяльності		Витрати
<i>Звичайна діяльність</i>		
<i>ОСНОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ</i>		
Операційна діяльність	Собівартість реалізації Адміністративні витрати	собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) корпоративні витрати, витрати на утримання адміністративно-управлінського персоналу тощо
	Витрати на збут	витрати на пакувальні матеріали та ремонт тари, оплата праці та комісійні продавцям, витрати на рекламу тощо
	<i>ІНША ОПЕРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ</i>	
	Інші операційні витрати	витрати на дослідження і розробки, собівартість реалізованої іноземної валюти, визнані штрафи та пені, безнадійні борги тощо
Фінансова діяльність	Втрати від участі в капіталі	збитки, які виникли внаслідок інвестицій в асоційовані або спільні підприємства, які обліковуються методом участі в капіталі тощо
	Фінансові витрати	витрати на відсотки (за кредитами отриманими, облігаціями випущеними, фінансовою орендою) тощо
Інвестиційна діяльність	Інші витрати	собівартість реалізованих фінансових інвестицій, необоротних активів, втрати від неопераційних курсових різниць тощо
<i>НАДЗВИЧАЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ</i>		
Надзвичайна діяльність	Надзвичайні витрати	втрати від стихійного лиха, пожежі тощо

Таким чином, в залежності від виду діяльності підприємства всі витрати поділяють на:

- 1) витрати на виробництво продукції, товарів, робіт, послуг;
- 2) адміністративні витрати;
- 3) витрати на збут;
- 4) інші операційні витрати;
- 5) фінансові витрати: відсотки за кредит, інші фінансові витрати;
- 6) втрати від участі в капіталі: втрати від інвестицій в асоційовані підприємства; в дочірні підприємства; втрати від спільної діяльності;
- 7) витрати на інвестиційну діяльність.

Для обліку витрат Планом рахунків, передбачено два класи рахунків: 8-й «Витрати за елементами» і 9-й «Витрати діяльності».

Рахунки восьмого класу використовують малі підприємства, які можуть вести облік витрат тільки на рахунках цього класу. Всі інші підприємства можуть використовувати:

- тільки рахунки дев'ятого класу;
- за власним бажанням рахунки восьмого класу одночасно з використанням рахунків дев'ятого класу.

Рахунки восьмого класу узагальнюють інформацію в розрізі економічних елементів витрат: матеріальні витрати (рахунок 80), витрати на оплату праці (рахунок 81), відрахування на соціальні заходи (рахунок 82), амортизація (рахунок 83), інші операційні витрати (рахунок 84), інші затрати (рахунок 85). Суми витрат, відображені на рахунках 80-85, в кінці звітнього періоду перегруповують та відображають на рахунках дев'ятого класу бухгалтерськими записами:

Д -т: 23 «Виробництво», 91-99 «Витрати діяльності»

К-т: рахунки 8-го класу.

Основні бухгалтерські проводки щодо відображення понесених витрат підприємством на виробництво

№	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Списано на виробництво сировину і матеріали (відпущено зі складу на виробництво)	23 «Виробництво»	201 «Сировина й матеріали»
2	Списано на виробництво МШП	23 «Виробництво»	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»
3	Нараховано амортизацію основних засобів виробничого призначення	23 «виробництво»	131 «Знос основних засобів»
4	Нараховано заробітну плату працівникам основного виробництва	23 «Виробництво»	661 «Розрахунки за заробітною платою»
5	Проведено відрахування на соціальні заходи від зарплати згідно чинного законодавства	23 «Виробництво»	651 «Розрахунки за страхуванням»
6	Передано готову продукцію з виробництва на склад за собівартістю	26 «Готова продукція»	23 «Виробництво»
7	Списано суму загально виробничих витрат	23 «Виробництво»	91 «Загально виробничі витрати»

Основні бухгалтерські проводки щодо відображення понесених підприємством загальновиробничих витрат

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Відображено суму амортизації, нарахованої на вартість необоротних активів загальновиробничого (цехового, дільничного, лінійного) призначення і визнаної витратами звітнього періоду	91 "Загально виробничі витрати "	13 "Знос необоротних активів"
2	Списано вартість виробничих запасів, використаних на загальновиробничі потреби	91 "Загальновиробн ичі витрати"	20 "Виробничі запаси"
3	Списано вартість МШП, визнану витратами звітнього періоду у зв'язку з використанням на загальновиробничі потреби	91 "Загальновироб- ничі витрати"	22 "Малоцінні та швидкозношува ні предмети"
4	Відображено суму готівкових коштів, визнану витратами звітнього періоду	91 "Загальновиробни чі витрати"	30 "Готівка"
5	Відображено суму дебіторської заборгованості, визнану витратами звітнього періоду	91 "Загальновиробни чі витрати"	37 "Розрахунки з різними дебіторами"
6	Списано витрати на відрядження персоналу цехів, дільниць тощо	91 "Загальновиробни чі витрати"	372 "Розрахунки з підзвітними особами"
7	Відображено вартість робіт та послуг, виконаних для підприємства, яку визнано витратами звітнього періоду	91 "Загальновиробн ичі витрати"	63 "Розрахунки з постачальни- ками та підрядчиками"
8	Відображено суму податків та обов'язкових платежів, визнану витратами звітнього періоду	91 "Загальновироб- ничі витрати"	64 "Розрахунки за податками "
9	Відображено суму страхових внесків, визнану витратами звітнього періоду	91 "Загальновироб- ничі витрати"	65 "Розрахунки за страхуванням"
10	Відображено суму розрахунків на оплату праці визнану витратами звітнього періоду	91 "Загальновироб- ничі витрати"	66 "Розрахунки з оплати праці"
11	Нараховано орендну плату	91 "Загальновиробн ичі витрати"	685 "Розрахунки з ін кредиторами"

12	Нараховано послуги на опалення та освітлення, водопостачання та інші послуги третіх осіб з утримання виробничих приміщень	91 "Загальновиробничі витрати"	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядчиками" / 685 "Розрахунки з ін кредиторами"
13	Списано суму загальновиробничих змінних витрат та постійних загальновиробничих витрат	23 "Виробництво"	91 "Загальновиробничі витрати"

Основні бухгалтерські проводки щодо відображення понесених підприємством адміністративних витрат

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Нараховано знос основних засобів та нематеріальних активів загальногосподарського призначення	92 "Адміністративні витрати"	13 "Знос необоротних активів"
2	Списано виробничі запаси на загальногосподарські потреби	92 "Адміністративні витрати"	20 "Виробничі запаси"
3	Відображено витрати на службові відрядження управлінського персоналу	92 "Адміністративні витрати"	372 "Розрахунки з підзвітними особами"
4	Відображено витрати по розрахунково-касовому обслуговуванню та інших послугах банку	92 "Адміністративні витрати"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"
5	Нараховано податки, збори й обов'язкові платежі	92 "Адміністративні витрати"	64 "Розрахунки за податками"
6	Нараховано заробітну плату адміністративному апарату	92 "Адміністративні витрати"	66 "Розрахунки з оплати праці"
7	Проведені відрахування на соціальні заходи від зарплати згідно з чинним законодавством	92 "Адміністративні витрати"	65 "Розрахунки за страхуванням"
8	Нараховано орендну плату, комунальні послуги, ремонт, здійснений сторонніми організаціями, послуги зв'язку, охорони, аудиторські, юридичні, консультаційні послуги	92 "Адміністративні витрати"	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"
9	Списано адміністративні витрати на фінансові результати	79 "Фінансові результати"	92 "Адміністративні витрати"

Основні бухгалтерські проводки щодо відображення понесених підприємством витрат на збут

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Нараховано амортизацію торговельного обладнання	93 "Витрати на збут"	13 "Знос необоротних активів"
2	Списано пакувальні матеріали	93 "Витрати на збут"	20 "Виробничі запаси"
3	Передано в експлуатацію МШП для потреб по збуту	93 "Витрати на збут"	22 "Малоцінні та швидкозношувані предмети"
4	Включено у витрати на збут вартість готової продукції, використаної для реалізації	93 "Витрати на збут"	26 "Готова продукція"
5	Оплачено готівкою витрати на збут	93 "Витрати на збут"	301 "Готівка в національній валюті"
6	Відображено витрати на службові відрядження працівників збуту	93 "Витрати на збут"	372 "Розрахунки з підзвітними особами"
7	Отримано маркетингові послуги	93 "Витрати на збут"	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"
8	Нараховано заробітну плату продавцям	93 "Витрати на збут"	66 "Розрахунки з оплати праці"
9	Проведені відрахування на соціальні заходи від зарплати згідно з чинним законодавством	93 "Витрати на збут"	65 "Розрахунки за страхуванням"
10	Акцептовано рахунок рекламного агентства за рекламу продукції, призначеної для реалізації; прийняті до оплати платіжні документи різних підприємств за послуги, надані при реалізації продукції	93 "Витрати на збут"	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"
11	Списано витрати на збут на фінансові результати	79 "Фінансові результати"	93 "Витрати на збут"

5. Поняття фінансових результатів та облік їх формування.

Фінансовий результат – це приріст (або зменшення) вартості власного капіталу підприємства, який відбувався у процесі його господарської діяльності за певний період.

Прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

формується

Збитки – перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснені ці витрати.

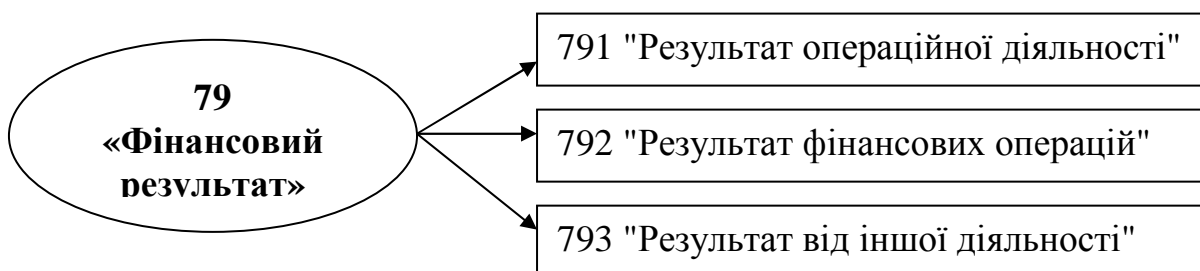
Визначення фінансового результату полягає у обчисленні чистого прибутку (збитку) звітного періоду. Для цього у бухгалтерському обліку передбачається послідовне порівняння доходів і витрат (принцип відповідності та нарахування доходів і витрат).

Для обліку й узагальнення інформації про фінрезультати призначено рахунок 79 «Фінансові результати».

Дт	79 «Фінансові результати»	Кт
Суми в порядку закриття рахунків з обліку витрат та нарахованого податку на прибуток (рахунки класу 9)		Суми в порядку закриття рахунків з обліку доходів (рахунки класу 7)

Сальдо рахунку 79 при його закритті списують на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки» (непокриті збитки):

- якщо кредитовий оборот більший за дебетовий, то підприємство на суму різниці має нерозподілений прибуток;
- якщо дебетовий оборот більший за кредитовий, то підприємство зазнало збитку.

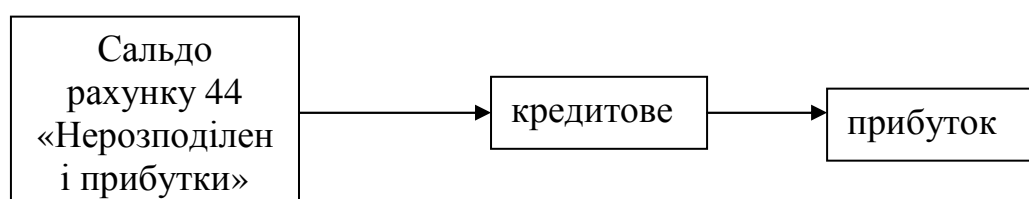

Кореспонденція рахунків з обліку фінрезультатів від операційної діяльності

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Списано на фінрезультат: - доходи від реалізації продукції	701 "Дохід від реалізації готової продукції"	791 "Результат операційної діяльності"
	- інші операційні доходи	71 "Інший операційний дохід"	
	- собівартість від реалізації продукції	791 "Результат операційної діяльності"	901 «Собівартість виготовленої продукції»
	- адміністративні витрати		92 «Адміністративні витрати»
	- витрати на збут		93 «Витрати на збут»
	- інші операційні витрати		94 "Інші витрати операційної діяльності"
	- нарахований податок на прибуток		98 «Податок на прибуток»
2	Визначено та списано фінрезультат		
	- прибуток	791 "Результат операційної діяльності"	441 "Прибуток нерозподілений"
	- збиток	442 "Непокриті збитки"	791 "Результат операційної діяльності"

6. Облік використання прибутку.

Для суб'єктів господарювання, які здійснюють підприємницьку діяльність, узагальнюючим показником фінансових результатів господарської діяльності є чистий прибуток (збиток), для визначення якого необхідне послідовне порівняння всіх доходів і витрат звітного періоду.

Кореспонденція рахунків з обліку чистого прибутку

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Відображено суму чистого прибутку звітного періоду	79 «Фінансовий результат»	441 "Прибуток нерозподілений"
2	Спрямовано суму нерозподіленого прибутку на покриття збитків минулих років	443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"	442 "Непокриті збитки"

Якщо суми нерозподіленого прибутку минулих років недостатньо для покриття збитку звітного періоду, то він покривається за рахунок резервного або додаткового капіталу (за винятком сум дооцінки майна при переоцінці).

Фінансовий результат, який призводить до збільшення власного капіталу (тобто прибуток) може залишатися нерозподіленим протягом певного періоду. Однак, частіше його розподіляють за напрямками майбутнього використання, які визначає власник (власники, учасники) підприємства або уповноважений ним орган згідно з установчими документами.

Чистий прибуток, одержаний підприємством після сплати податків до бюджету, а також інших платежів, може розподілятися на виплату дивідендів учасникам товариства в розмірі, обумовленому зборами акціонерів, поповнення статутного капіталу, створення резервного капіталу тощо.

Розподіл прибутку між власниками (нарахування дивідендів), виплати за облігаціями, відрахування до резервного капіталу та інше використання в поточному періоді відображається за дебетом субрахунку 443 "Прибуток, використаний у звітному періоді".

Аналітичний облік на рахунку 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" ведеться за оборотами звітного року (напрямами використання).

За всіма аналітичними позиціями облік ведеться наростаючим підсумком з початку звітного періоду.

Первинними документами при відображенні інформації про використання прибутку є розрахунки та довідки бухгалтерії, протоколи або рішення власника (засновників).

Дані субрахунку 443 "Прибуток, використаний у звітному періоді" відображаються у Звіті про власний капітал.

**Кореспонденція рахунків з обліку використання
нерозподіленого прибутку**

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Відображено частину прибутку, спрямованого на збільшення статутного капіталу	443	40
2	Відображено частину прибутку, спрямованого на збільшення резервного капіталу	443	43
3	Списано частину прибутку, використану в звітному періоді	441	443
4	Нараховано дивіденди за результатами звітного періоду	443	671

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні принципи обліку доходів і витрат ?
2. Назвіть основні умови визнання доходів і витрат ?
3. Як класифікують доходи і витрати за видами діяльності ?
4. Яким П(С)БО регулюється порядок обліку витрат ?
5. З чого складається собівартість готової та реалізованої продукції ?
6. Дайте характеристику рахунків, на яких відображають витрати підприємства ?
7. Які основні напрямки класифікації витрат ?
8. Ким встановлюється перелік та склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції ?
9. Які витрати включаються до складу прямих витрат ?
10. Які витрати відносяться до загальновиробничих ? На якому рахунку ведеться облік витрат, яким чином організовується аналітичний облік ?
11. На якому рахунку і як формується виробнича собівартість готової продукції ?
12. Як формується фактична собівартість реалізованої продукції ? Які рахунки застосовують ?
13. Як організується аналітичний та синтетичний облік витрат іншої операційної діяльності та іншої діяльності ?
14. Який порядок обліку витрат майбутніх періодів ?
15. Який П(С)БО регламентується порядок обліку доходів ?
16. Який клас рахунків передбачено планом рахунків для обліку доходів фінансової діяльності підприємства ?
17. Які доходи відносяться до доходів від реалізації ? На якому рахунку ведеться облік цих доходів яким чином організовується аналітичний облік ?
18. Які доходи виникають від участі в капіталі ?
19. Що відноситься до інших фінансових доходів ?
20. Які доходи відносяться до надзвичайних доходів ?
21. Яким чином визначається фінансовий результат діяльності підприємства ?
22. Для отримання яких показників використовується рахунок 79 «Фінансові результати» ?

ТЕМА 3.2. ОБЛІК ФОРМУВАННЯ І ЗМІН СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ.

Лекція 23-24

Цільова спрямованість: розкрити сутність статутного капіталу підприємства; розглянути процес формування та змін статутного капіталу підприємства, його відображення в бухгалтерському обліку; виявити особливості формування та змін статутного капіталу акціонерного товариства; розглянути порядок нарахування та виплати дивідендів за акціями.

Питання для розгляду

1. Визначення власного капіталу, його структура та призначення.
2. Порядок формування та облік статутного капіталу
3. Шляхи та облік змін статутного капіталу в господарських товариствах (крім акціонерних).
4. Порядок формування, шляхи та облік змін статутного капіталу в акціонерних товариствах.
5. Порядок нарахування та виплати дивідендів за акціями акціонерного товариства.

1. Визначення власного капіталу, його структура та призначення.

Власний капітал є основним джерелом формування господарських засобів, що спостерігається із рівняння бухгалтерського балансу:

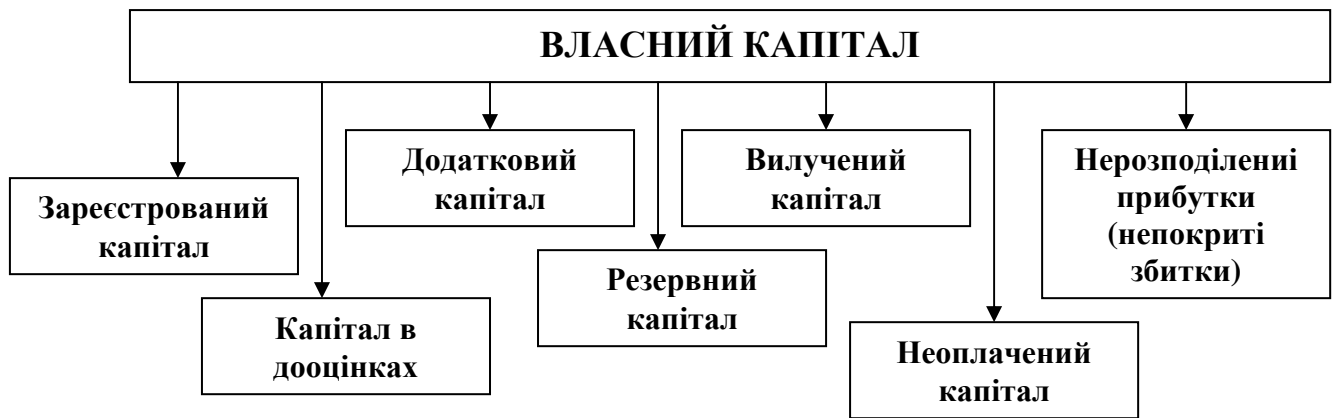
«Актив = Власний капітал + Зобов'язання».

Величина власного капіталу підприємства характеризує його платоспроможність та кредитоспроможність, забезпеченість коштами для покриття власних зобов'язань.

власний капітал – це частина в активах підприємства, що лишається після вирахування його зобов'язань

НПСБО 1

Власний капітал складається з : зареєстрованого (пайового) капіталу, капіталу в дооцінках, додаткового капіталу, резервного капіталу, нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), вилученого та неоплаченого капіталів.

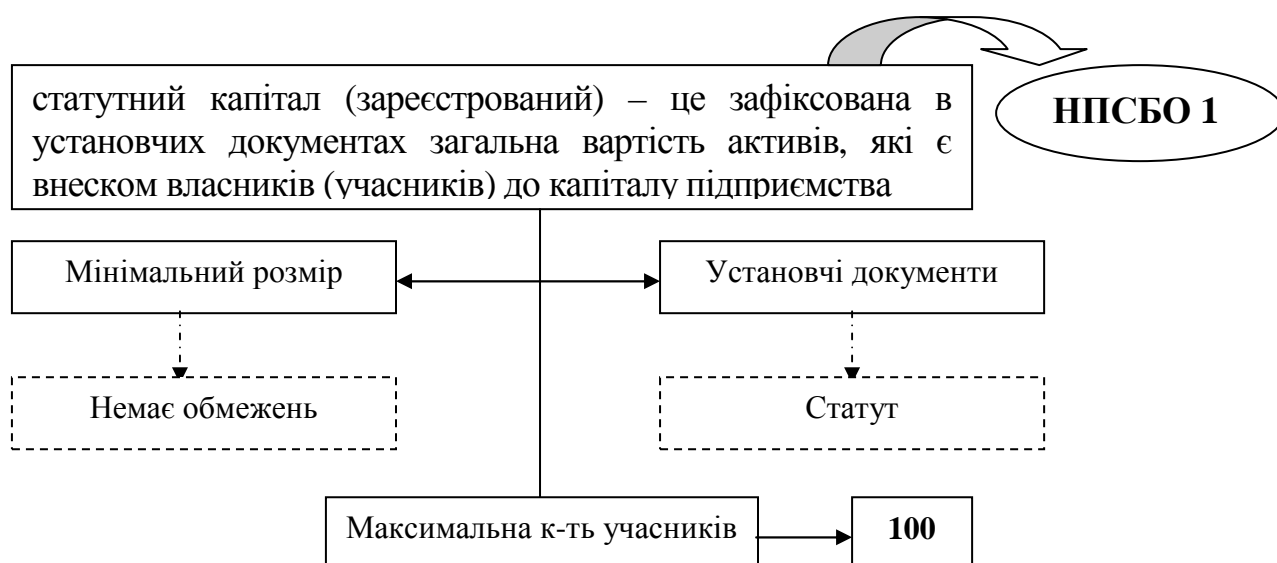

Характеристика складових власного капіталу

<i>Складова</i>	<i>Характеристика</i>
Зареєстрований (пайовий) капітал	це юридично оформлена, офіційно оголошена і належним чином зареєстрована частина внесків власників до капіталу підприємства.
Капітал в дооцінках	відображається інформація про дооцінку (уцінку) необоротних активів та фінансових інструментів
Додатковий капітал підприємства	відображається інформація про суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також про вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу.
Резервний капітал	представляє собою суму резервів, створених згідно з чинним законодавством або статутними документами за рахунок нерозподіленого прибутку у розмірі не менше 5% від прибутку щорічно
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	представляє собою чистий фінансовий результат діяльності підприємства після виплати доходів власників, створення резервного фонду.
Вилучений капітал	може бути створений тільки на корпоративних підприємствах. Вилучений капітал являє собою фактичну собівартість викуплених акцій власної емісії. Викуплені акції мають бути реалізовані чи анульовані протягом року.
Неоплачений капітал	Цей вид капіталу являє собою суму боргових вимог до засновників стосовно внесків до статутного (пайового) капіталу

Серед названих видів капіталу найважливіше місце належить статутному.

2. Порядок формування та облік статутного капіталу.

Слід зазначити, що потреба встановлення мінімального розміру статутного капіталу обумовлена реалізацією його основних функцій: стартової, регулятивної, гарантійної.

Розмір статутного капіталу реєструється в установчих документах і в статуті, в яких повинен чітко оговорюватися внесок різних видів активів.

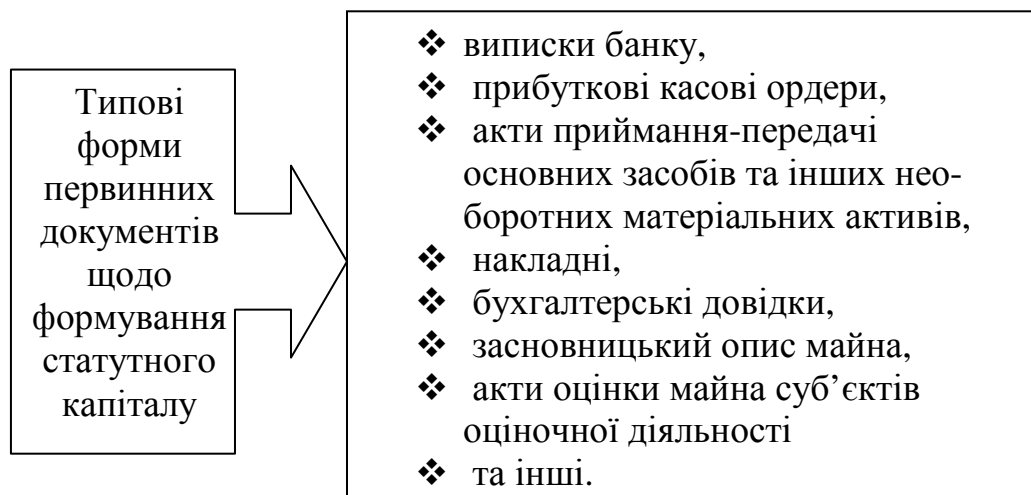
Відповідно до Закону України «Про господарські товариства», Господарського і Цивільного кодексів України до статутного капіталу **можна вносити**:

- ✓ грошові кошти, у т.ч. в іноземній валюті;
- ✓ рухоме майно;
- ✓ нерухоме майно;
- ✓ права користування майном;
- ✓ права користування землею, водою та іншими природними ресурсами;
- ✓ майнові права на об'єкти інтелектуальної власності;
- ✓ майнові права (права вимоги);
- ✓ цінні папери; частку (її частину) у статутному капіталі.

Щодо майна, яке може бути внесене до статутного капіталу, законодавством встановлені **обмеження**:

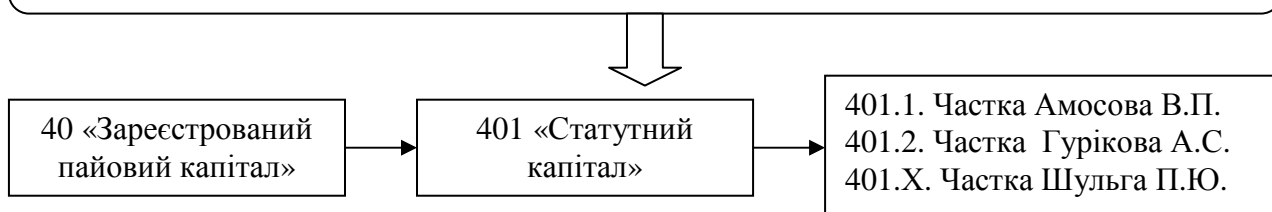
- забороняється використовувати для формування статутного капіталу бюджетні кошти, а також кошти, отримані в кредит і під заставу;
- не може бути внеском до статутного капіталу майно, вилучене із цивільного обороту на території України згідно з постановою Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» (наприклад, бойові отруйні речовини, наркотичні засоби, спеціальні засоби негласного отримання інформації);
- не допускається формування статутного капіталу векселями;
- особисті немайнові права інтелектуальної власності;
- право на земельну частку (пай) до статутного капіталу (заборона діє до 01.01.2016 р.).

Фіксування інформації про формування статного капіталу господарські товариства використовують типові та самостійно розроблені форми первинних документів.

Неменш важливе значення за документування формування статутного капіталу є його облік. Робочим планом рахунків слід передбачити таку деталізацію (субрахунки першого, другого порядку, аналітичні рахунки), яка б забезпечувала оперативну інформацію про склад статного капіталу підприємства, частку кожного власника (учасника) підприємства.

Приклад Робочого плану рахунків з обліку формування статутного капіталу господарських товариств

Кореспонденція рахунків з обліку формування статутного капіталу господарського товариства

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Відображення величини статутного капіталу ТОВ після його реєстрації	46 "Неоплачений капітал"	401 «Статутний капітал»
2	Надходження внесків від засновників у покриття своїх зобов'язань з формування капіталу у вигляді грошових коштів та ін активів		46 "Неоплачений капітал"
3	Відображення суми перевищення справедливої вартості основних засобів, нематеріальних та інших активів над вартістю внеску до статутного капіталу товариства, зафіксовану статутом	10, 11, 12, 14, 20, 22, 28, 30, 31	422 "Інший вкладений капітал"
4	Відображення суми податкового кредиту з ПДВ при отриманні від засновників основних засобів, нематеріальних активів, запасів тощо	641 «Розрахунки за податками»	46 "Неоплачений капітал"
5	Відображення витрат засновників зі створення ТОВ і формування його статутного капіталу	422 "Інший вкладений капітал" 443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"	685 "Розрахунки з ін кредиторами"
6	Оплата засновникам витрат, пов'язаних зі створенням ТОВ	685 "Розрахунки з ін кредиторами"	311 «Поточні рахунки в нац валюті»

Одним з ключових моментів організації обліку на будь-якій ділянці є формування відповідних записів у документі про облікову політику.

Стосовно організації обліку статутного капіталу в цьому документі (наказі чи положенні) доречним буде відобразити:

- номенклатуру робочих бухгалтерських рахунків, а також побудову аналітичних рахунків з обліку статутного капіталу;

- порядок збільшення та зменшення статутного капіталу;
- встановлення порядку визначення складу учасників;
- підхід до оцінки не грошових внесків до статутного капіталу;
- форми первинних документів щодо підтвердження інформації про формування та рух статутного капіталу
- форми внутрішньої звітності щодо операцій зі статутним капіталом

3. Шляхи та облік змін статутного капіталу в господарських товариствах (крім акціонерних).

Протягом терміну діяльності підприємства статутний капітал може змінюватись (збільшуватись або зменшуватись).

На зміни в статутному капіталі впливають багато факторів, які виникають у процесі господарської діяльності підприємства, таких, як отримання чистого прибутку (збитку) за звітний період, розподіл прибутку, виправлення помилок і змін в обліковій політиці, переоцінка необоротних активів, внески учасників, вилучення капіталу та інші події, які безпосередньо призводять до збільшення або зменшення власних коштів підприємства, його чистих активів (загальна сума активів – зобов’язання = капітал). В обліку ці події можна відображати лише після внесення змін до Державного реєстру.

Зменшення статутного капіталу товариства допускається після повідомлення про це в порядку, встановленому статутом, усіх його кредиторів. У цьому разі кредитори мають право вимагати дострокового припинення або виконання відповідних зобов'язань товариства та відшкодування їм збитків.

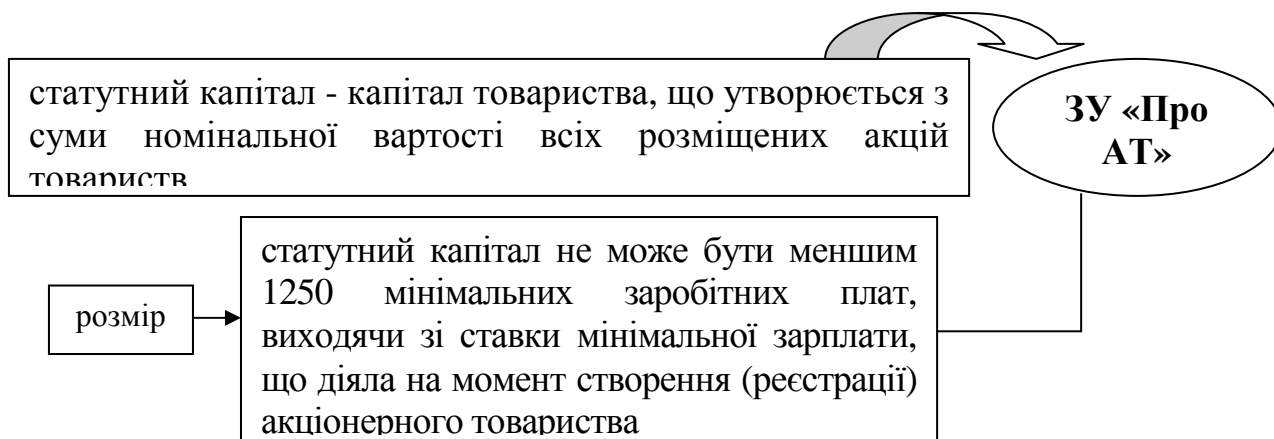
Збільшення статутного капіталу товариства допускається після внесення усіма його учасниками вкладів у повному обсязі.

Рішення товариства про зміни розміру статутного (складеного) капіталу набирає чинності з дня внесення цих змін до державного реєстру.

Кореспонденція рахунків з обліку змін статутного капіталу господарського товариства

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Відображення збільшення величини статутного капіталу ТОВ після його реєстрації	46 "Неоплачений капітал"	401 «Статутний капітал»
2	Надходження внесків від засновників у покриття своїх зобов'язань з збільшення капіталу у вигляді грошових коштів та ін активів	10, 11, 12, 14, 20, 22, 28, 30, 31	46 "Неоплачений капітал"
3	Вдображено збільшення статутного капіталу за рахунок нарахованих дивідендів.	671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами"	401 "Статутний капітал"
4	Зменшено статутний капітал у зв'язку з виходом учасників або за рахунок зменшення номінальної вартості акцій	40 «Статутний капітал»	672 "Розрахунки за іншими виплатами"
5	Викуплено акції власної емісії	451 «Вилучені акції»	30 «Готівка» (31 «Рахунки в банках»)
6	Анульовано викуплені акції: на номінальну вартість	40 «Статутний капітал»	451 «Вилучені акції»

4. Порядок формування, шляхи та облік змін статутного капіталу в акціонерних товариствах.

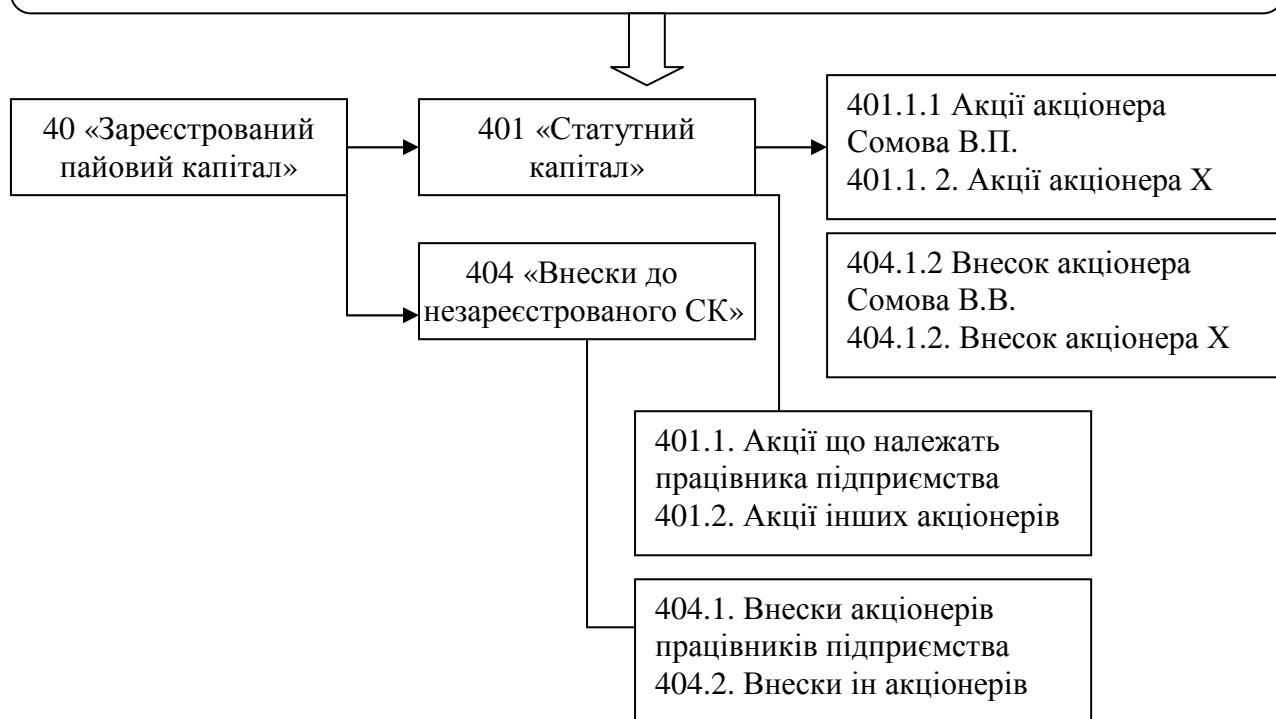
Надходження внесків від засновників (учасників) товариства та їх документальне оформлення можна представити у вигляді такої схеми :

Особливостями формування статутного капіталу акціонерних товариств є:

- формування статутного капіталу акціонерного товариства починається з моменту прийняття зборами засновників рішення про створення товариства та приватного розміщення акцій першого випуску;
- розмір капіталу фіксується у статуті, який затверджується установчими зборами акціонерного товариства, що мають бути проведені протягом трьох місяців з дати повної оплати акцій засновниками;
- кожний засновник акціонерного товариства повинен оплатити повну вартість придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій (тобто немає неоплаченого капіталу);
- у разі неоплати (неповної оплати) вартості придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій акціонерне товариство вважається не заснованим.

Приклад Робочого плану рахунків з обліку формування статутного капіталу акціонерних товариств

Кореспонденція рахунків з обліку формування статутного капіталу акціонерного товариства

№ з/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Надходження внесків (коштів) від засновників товариства до його державної реєстрації в оплату вартості придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій	10, 11, 12, 14, 20, 22, 28, 30, 31	404 «Внески до незареєстрованого СК»
2	Відображення суми податкового кредиту з ПДВ при отриманні від засновників ОЗ, НМА, запасів тощо	641 «Розрахунки за податками»	
3	Відображення величини статутного капіталу після державної реєстрації акціонерного товариства у розмірі, який затверджений його статутом	404 «Внески до незареєстрованого СК»	401 «Статутний капітал»

4	Укладення з депозитарієм цінних паперів договору про обслуговування емісії акцій або з реєстратором іменних цінних паперів договору про ведення реєстру власників іменних цінних паперів (прийняття рахунку на оплату)	443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"
5	Оплата з поточного рахунку послуг депозитарію (реєстратора іменних ЦП)	685 "Розрахунки з ін кредиторами"	311 «Поточні рахунки в нац валюті»
6	Повернення внесків засновникам (учасникам) у випадку, коли створення товариства не відбулося	404 «Внески до незареєстрованого СК»	10, 11, 12, 14, 20, 22, 28, 30, 31
7	Відображення емісійного доходу, який виникає від перевищення ціни реалізації (первинного розміщення) акцій над їх номінальною вартістю	404 «Внески до незареєстрованого СК»	421 "Емісійний дохід"

Витрати засновників на організацію першого випуску акцій, перелік яких наведено нижче відображається кореспонденцією рахунків :

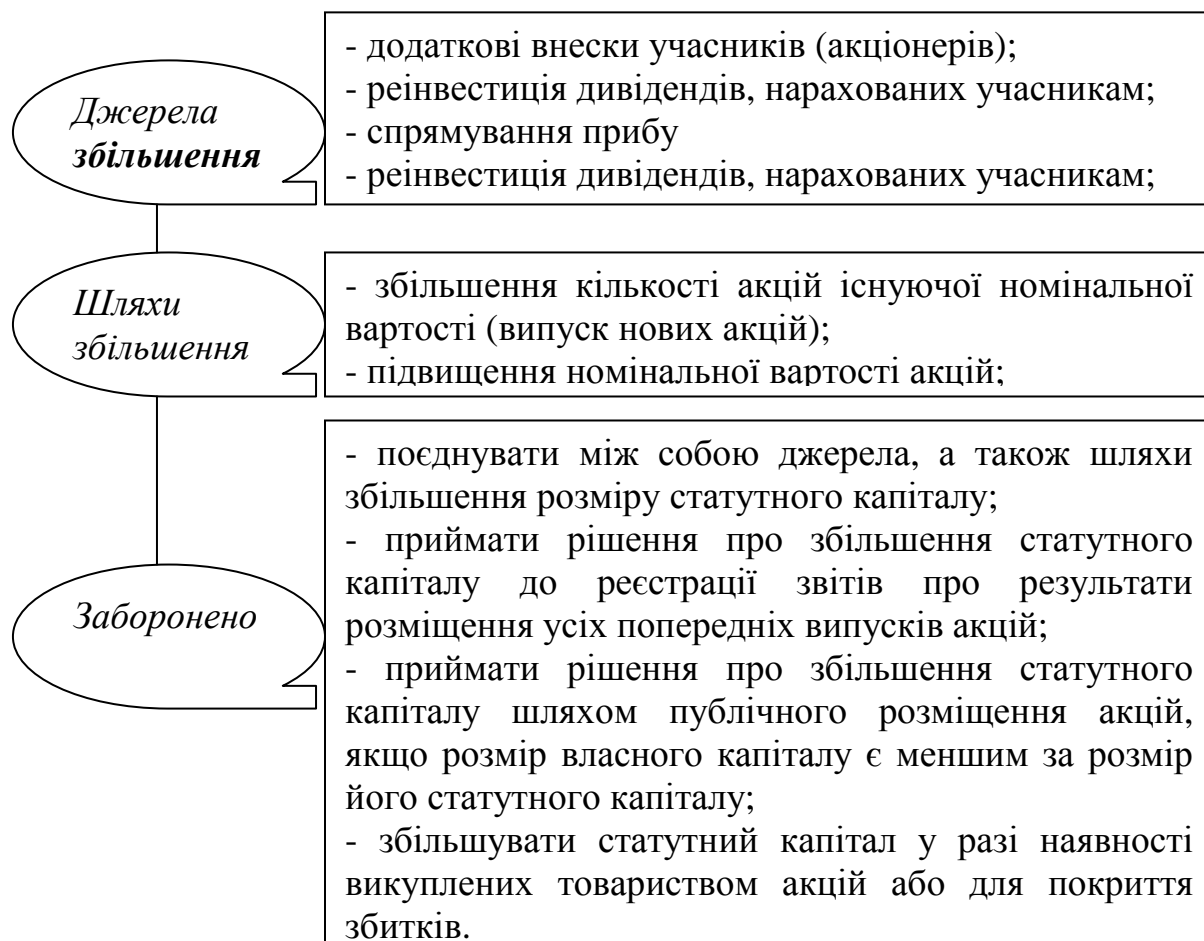
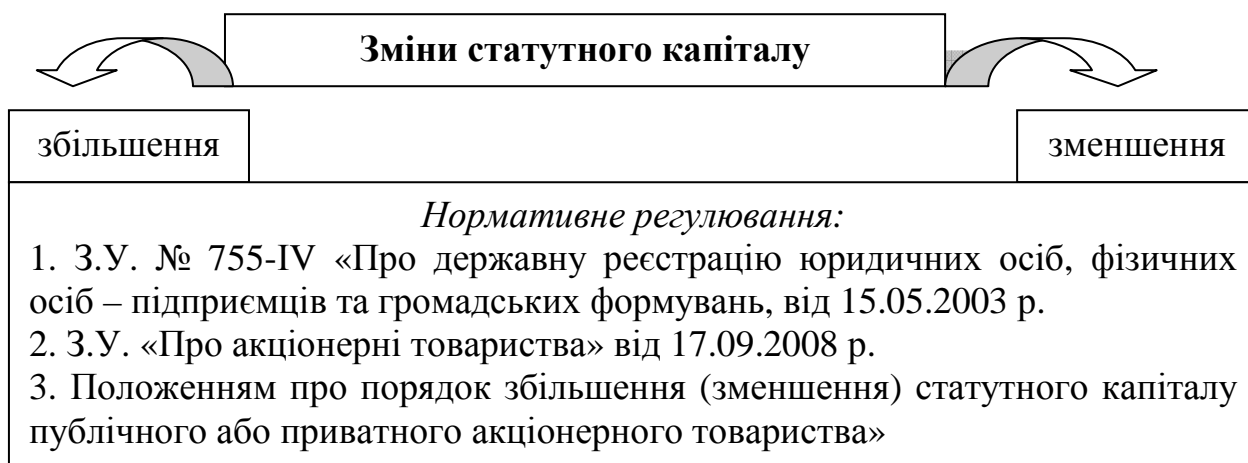
Дебет – 92 «Адміністративні витрати»; 952 «Інші фінансові витрати»

Кредит – 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

У процесі функціонування акціонерне товариство, за рішенням загальних зборів учасників (акціонерів), має право збільшувати або зменшувати свій статутний капітал у порядку, передбаченому законодавством України.

Всі зміни статутного капіталу передбачають їх внесення до реєстраційних документів, порядок реєстрації яких регламентовано Законом №755 (ст. 29).

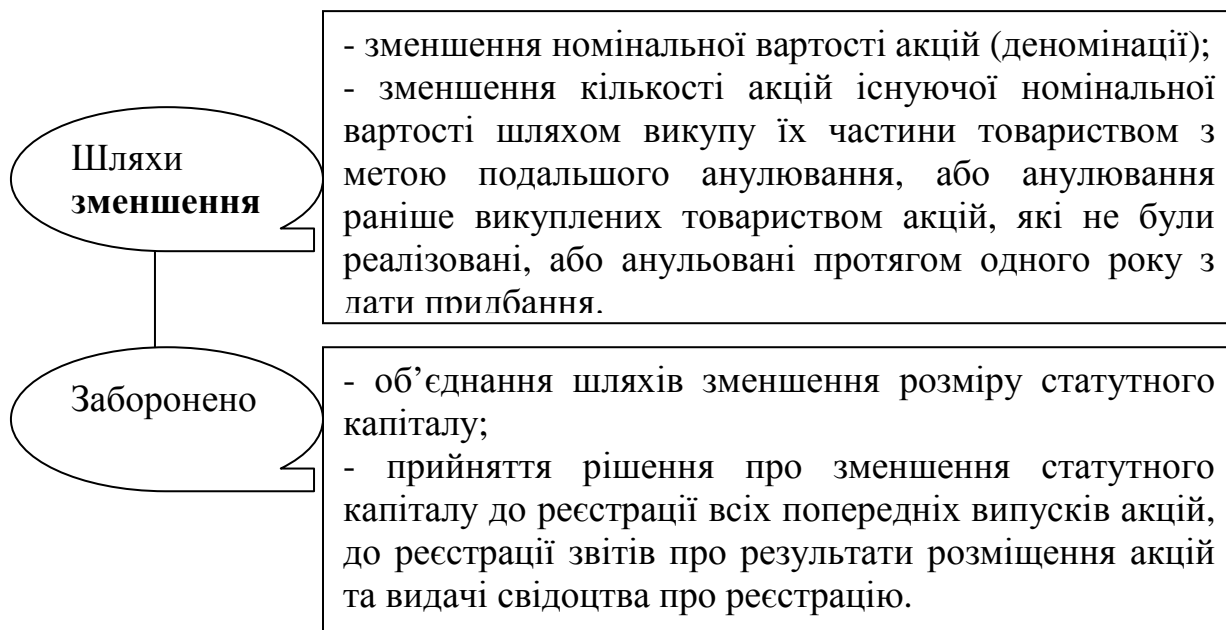

При цьому розмір статутного капіталу після його збільшення має відповідати вимогам ч. 1 ст. 14 З.У. «Про акціонерні товариства» (1250 мінімальних заробітних плат на момент реєстрації).

Облік збільшення статутного капіталу АТ

Зміст операції	Практика	
	Дебет	Кредит
1	2	3
<i>За рахунок додаткової емісії</i>		
1. відображено збільшення статутного капіталу товариства до реєстрації змін внесених до Статуту;	46"Неоплачений капітал"	404"Внески до незареєстрованого статутного капіталу"
2. відображено фактичне надходження активів від акціонерів товариства з підписки на акції додаткової емісії;	30,31, 10,12,14,22,28	672"Розрахунки за іншими виплатами"
3. відображено погашення заборгованості акціонерами товариства за акції додаткової емісії після реєстрації змін внесених до Статуту;	404"Внески до незареєстрованого статутного капіталу"	401"Статутний капітал"
4. віднесено одержані в сплату за акції активи на зменшення неоплаченого капіталу	672"Розрахунки за іншими виплатами"	46"Неоплачений капітал"
<i>За рахунок реінвестиції дивідендів</i>		
1. відображено спрямування нерозподіленого прибутку на прибуток, що підлягає розподілу у звітному періоді;	441"Прибуток нерозподілений"	443"Прибуток, використаний у звітному періоді"
2. відображено нарахування дивідендів акціонерам;	443"Прибуток, використаний у звітному періоді"	671"Розрахунки за нарахованими дивідендами"
3. відображено збільшення статутного капіталу за рахунок нарахованих дивідендів.	671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами"	401"Статутний капітал"
<i>За рахунок реінвестиції прибутку</i>		
1. збільшення статутного капіталу за рахунок власних коштів (реінвестиції прибутку)	441"Прибуток нерозподілений"	443"Прибуток, використаний у звітному періоді"

Рішення про зменшення статутного капіталу акціонерного товариства приймається аналогічно рішення про його збільшення, в порядку встановленому НКЦПФР.

В обліку зменшення статутного капіталу обліковується на дату реєстрації нової редакції статуту, на підставі статуту товариства (дані про дату зменшення статутного капіталу та його нового розміру), протоколу зборів акціонерів (дані про суму та шляхи зменшення статутного капіталу) та відображається в обліку наступним чином :

Облік зменшення статутного капіталу

Зміст операції	Практика	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Зменшення статутного капіталу шляхом зменшення номінальної вартості акцій:		672"Розрахунк и за іншими виплатами"
- викуп повністю оплачених акцій у акціонерів	451 «Вилучені акції»	
- погашена заборгованість (компенсація) перед акціонерами	672"Розрахунк и за іншими виплатами"	30 «Готівка» (31«Рахунки в банках»)
- зменшення статутного капіталу	401"Статутний капітал"	451«Вилучені акції»
- формування нового статутного капіталу (за рахунок випуску акцій з новою номінальною вартістю)	-	-

1	2	3
Зменшення статутного капіталу шляхом зменшення кількості акцій: - на номінальну вартість викуплених акцій	451 «Вилучені акції»	30 «Готівка» (31 «Рахунки в банках»)
- зменшення статутного капіталу - на суму перевищення ціни викупу над номінал. вартістю	401 "Статутний капітал" 421 "Емісійний дохід"	451 «Вилучені акції» 451 «Вилучені акції»
- на суму різниці між ціною викупу та ціни продажу - на суму, яка перевищує кредитове сальдо рахунка 421	442 "Непокриті збитки") 443 "Прибуток використаний у звітному періоді" (442 "Непокриті збитки")	451 «Вилучені акції» 421 "Емісійний дохід"
- на суму суми перевищення номінальної вартості над ціною викупу	451 «Вилучені акції»	421 "Емісійний дохід"

Необхідно зазначити, що збільшення або зменшення номінальної вартості акцій не завжди призведе до змін величини статутного капіталу. Це впливає з Положення про порядок реєстрації випуску акцій акціонерного товариства при зміні номінальної вартості та кількості акцій без зміни розміру статутного фонду затвердженого рішенням Державної комісії по цінним паперам і фондовому ринку від 14.09.2000 р.

Операція по зменшенню номіналу акцій, яка здійснюється акціонерним товариством – емітентом цих акцій, без зміни статутного капіталу називається дробленням (спліт). При цьому кожна з акцій, яка є в наявності, ділиться на декілька частин з відповідно меншими номіналами.

Дроблення нереалізованих акцій на велику кількість акцій здійснюється з дотриманням існуючої пропорції розподілення акцій між акціонерами. Обернена операція, при якій збільшується номінал акцій шляхом трансформації певної кількості акцій в одну сторону без зміни суми статутного капіталу, називається консолідацією (обернений спліт).

Вибір одного з варіантів зміни статутного капіталу товариства залежить від певних економічних та корпоративних цілей підприємства, можливі наслідки яких наведено в таблиці:

Варіанти змін статутного капіталу акціонерного товариства

<i>Зміни СК</i>	<i>№</i>	<i>Варіант зміни статутного капіталу</i>	<i>Економічні наслідки</i>	<i>Корпоративні наслідки</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Збільшення СК</i>	1	Додаткова емісія акцій	Збільшення оборотних коштів, покращення співвідношення власного та залученого капіталу. До негативних наслідків: збільшення зобов'язань щодо виплати дивідендів за відсутності ЧП - поява впливових акціонерів із числа конкурентів	Зниження долі в статутному капіталу та ступеня впливу (у разі внесків новими акціонерами) тих акціонерів, які не здатні до нарощування своїх вкладів. Можлива поява крупних інвесторів
<i>Збільшення СК</i>	2	Реінвестиція дивідендів	Запобігає відверненню оборотних засобів на грошові виплати акціонерам, покращує співвідношення власного та залученого капіталу	Перерозподіл (відносно невеликий) часток акціонерів та ступеня впливу на користь тих акціонерів, які погодились направити свої дивіденди на інвестування до статутного капіталу
	3	Спрямування прибутку	Не потребує залучення зовнішніх джерел фінансування до того ж не приводить до зміни величини власного капіталу, тільки його пропорцій	Відсутність нарощення вкладів та виплати дивідендів власникам корпоративних прав
<i>Зменшення СК</i>	4	Зниження номіналу акцій	Веде до зменшення реальної величини оборотних засобів й платоспроможності підприємства у разі виплати акціонерам компенсації різниці в номіналах. Проте зменшує зобов'язання акціонерного товариства за дивідендними виплатами	Не веде до перерозподілу часток у статутному капіталі. Зменшення номіналу може значно полегшити подальшу скупку контрольного пакета акцій

Продовження таблиці

	2	3	4	5
	5	Викуп акцій у акціонерів з метою анулювання акцій	Веде до зменшення величини оборотних коштів підприємства, зниження платоспроможності	Веде до виходу ряду акціонерів (перш за все дрібних) із числа учасників товариства та до перерозподілу часток між тими хто залишився
	6	Викуп акцій у акціонерів з метою перепродажу або перерозподілу	Формальне не призводить до зміни співвідношення між власним та залученим капіталом, проте зменшує розмір оборотних коштів й зменшує платоспроможність підприємства. В подальшому такі втрати можуть бути компенсовані за рахунок перепродажу акцій	Призводить до перерозподілу часток, оскільки викуплені акції не ураховуються при визначенні кворуму та голосування на загальних зборах, а також у разі виплати дивідендів. Перерозподіл часток, як правило відбувається в невеликих розмірах, проте може забезпечити досягнення «порогових» значень пакетів акцій – для кворуму зборів та ін.
	7	Деномінація акцій шляхом дроблення акцій	Не призводить до зміни співвідношення власних та залучених коштів, або інших показників. Може привести до спотворення показників, які використовують номінал 1 акції, її ринкову вартість або кількість випущених акцій. У зв'язку з цим, фондові показники до і після номінації необхідно приводити до порівняльних величин	Може посприяти активізації руху акцій та перерозподілу структури їх власників
<i>Без зміни розміру СК</i>	8	Деномінація акцій шляхом консолідації акцій		Свідчить про орієнтацію товариства на інтереси власників крупних капіталів

5. Порядок нарахування та виплати дивідендів за акціями акціонерного товариства.

дивіденд – це платіж, який здійснює юридична особа – емітент корпоративних прав чи інвестиційних сертифікатів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку. Тобто, це частина прибутку підприємства, яку власники корпоративних прав розподіляють між собою.

ПКУ

У бухгалтерському обліку під дивідендами розуміють частину чистого прибутку акціонерного товариства, розподілену між учасниками (власниками) відповідно до їх частки у статутному капіталі підприємства, у розрахунку на одну належну їм акцію певного типу та/або класу

Закон
про
АТ

У діяльності вітчизняних акціонерних товариств, відповідно до чинного законодавства, дивіденди мають бути нараховані на існуючі частки участі та виплачені у строк, що не перевищує шість місяців з дня прийняття загальними зборами рішення про їх виплату за простими акціями (не пізніше 30 жовтня) та у строк, що не перевищує шість місяців після закінчення звітного року – для привілейованих акцій (не пізніше 30 червня).

Слід зазначити, що при нарахуванні дивідендів необхідно пересвідчитися, що товариство має право їх виплачувати.

заборонено
нараховувати
та
виплачувати

- на акції, звіт про результати розміщення яких не зареєстровано НКЦПФР та на акції, що викуплені товариством, до їх повної передачі (відчуження) іншій особі;
- коли власний капітал товариства менший, ніж сума його статутного, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю (тільки за простими акціями);
- якщо товариством не повністю виплачено поточні дивіденди за привілейованими акціями та існує зобов'язання щодо обов'язкового викупу акцій

Ще одна умова, яку необхідно виконати для нарахування та виплати дивідендів, – наявність у товариства прибутку у звітному році або нерозподіленого прибутку минулих років.

У разі його відсутності (недостатності) виплатити дивіденди за простими акціями не вдасться. А от за привілейованими акціями це можна зробити за рахунок ще одного джерела виплати дивідендів із резервного капіталу або спеціально створеного на зазначені цілі резерву. Тобто, дивіденди за такими акціями будуть виплачені незалежно від того, отримано прибуток в даному періоду чи ні.

Рішення про нарахування та виплату дивідендів приймається на загальних зборах акціонерного товариства й оформлюється протоколом або наказом (у разі одноосібного володіння), в якому зазначають загальну суму нарахованих дивідендів, розмір дивідендів на одну акцію, строки початку та закінчення виплат дивідендів і порядок проведення дивідендних виплат.

Після того наглядова рада товариства встановлює дату складання переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів й повідомляє їх про дату, розмір, порядок та строк виплати.

Крім того, публічне акціонерне товариство впродовж 10 днів мусить повідомити таку інформацію ще й фондовій біржі, у біржовому реєстрі якої воно перебуває.

Виплата дивідендів акціонерного товариства здійснюється тільки грошима, шляхом перерахування коштів Центральному депозитарію цінних паперів на рахунок відкритий у Розрахунковому центрі з обслуговування договорів для їх подальшого переказу депозитарними установами на рахунки депонентів або на вказаний акціонером рахунок у банку, поштовим переказом.

Крім того, слід зазначити, що досі зустрічається виплата дивідендів через касу товариства – готівкою, з оформленням видаткового касового ордера та платіжної відомості. У випадку, коли дивіденди не було виплачено з вини акціонера (не з'явився з власних причин), отримані кошти мають бути депоновані.

Нарахування та виплату дивідендів слід оформлювати розрахунково-платіжною відомості, що представлена нижче.

Відповідно до діючого законодавства дивіденди, на етапі їх нарахування та виплати підлягають оподаткуванню, порядок якого залежить від ряду факторів, зокрема від виду акцій, на які нараховують дивіденди (прості або привілейовані), від власника корпоративних прав (резидент України, або нерезидент, юридична чи фізична особа), узагальнений порядок яких наведено нижче.

Зокрема, одночасно із виплатою дивідендів нарахувати та сплатити до бюджету авансовий внесок з податку на прибуток у розмірі, визначеному законодавством, а саме 18 % незалежно від того, знаходиться підприємство на загальній чи спрощеній системі оподаткування, має податкові пільги з нарахування та сплати податку чи ні. При цьому авансовий внесок, нарахований на суму дивідендів, призначених для виплати, не зменшує суму такої виплати.

Не сплачувати авансовий внесок можна у разі:

Не сплачувати авансовий внесок можна у разі

реінвестиції дивідендів, за умови, що вона ніяким чином не змінить пропорцій (часток) участі всіх акціонерів у статутному капіталі товариства;

виплати дивідендів інститутами спільного інвестування (пайовими та корпоративними інвестиційним фондам);

виплати дивідендів платниками фіксованого сільськогосподарського податку;

виплати дивідендів на користь власників корпоративних прав материнської компанії, що сплачуються в межах сум доходів такої материнської компанії, отриманих у вигляді дивідендів від інших осіб

виплати дивідендів на користь фізичних осіб (як резидентів, так і не резидентів, як пересічних громадян, так і підприємців) незалежно від статусу акцій, у т.ч. за акціями, які мають статус привілейованих або інший статус, що передбачає виплату фіксованого розміру дивідендів чи більшої суми, оскільки така виплата прирівнюється до виплати заробітної плати та оподатковується відповідним чином

Слід зазначити, що якщо з будь-яких причин платник дивідендів не перерахує до бюджету авансовий внесок, на емітента може бути накладений штраф у подвійному розмірі від суми авансового внеску.

Сума авансового внеску при виплаті дивідендів відображається в рядку 20 АВ Декларації з податку на прибуток.

Іншим обов'язковим податком з нарахованих дивідендів є податок з доходів фізичних осіб, який утримується за ставкою 5% - за простими акціями, 18 % – за привілейованими.

Відображається сума нарахованих дивідендів на користь акціонерів – фізичних осіб та сума утриманого з них податку в податковому розрахунку за формою 1-ДФ, з ознакою доходу : «101» - для дивідендів, які прирівнюються до заробітної плати; «109» - дивідендів, що включаються до загального місячного оподаткованого доходу згідно пп. 164.2.8 ПКУ або «142» - дивідендів, які не підлягають оподаткуванню.

Ще одним важливим податком з дивідендів для нерезидентів – юридичних осіб залишається податок на репатріацію дивідендів. Його загальна ставка встановлена на рівні 15%.

Крім того справляється податок – «Військовий збір», яким оподатковуються дивіденди за акціями, які мають статус привілейований чи ін. статус з фіксованим розміром виплати. Відповідно до ст. 170 ПКУ такі дивідендні виплати прирівнюються до зарплати, а отже і оподатковуються даним податком за ставкою 1,5%.

Розрахунково-платіжна відомість нарахування і виплати дивідендів

_____ за _____ р.
(назва підприємства)

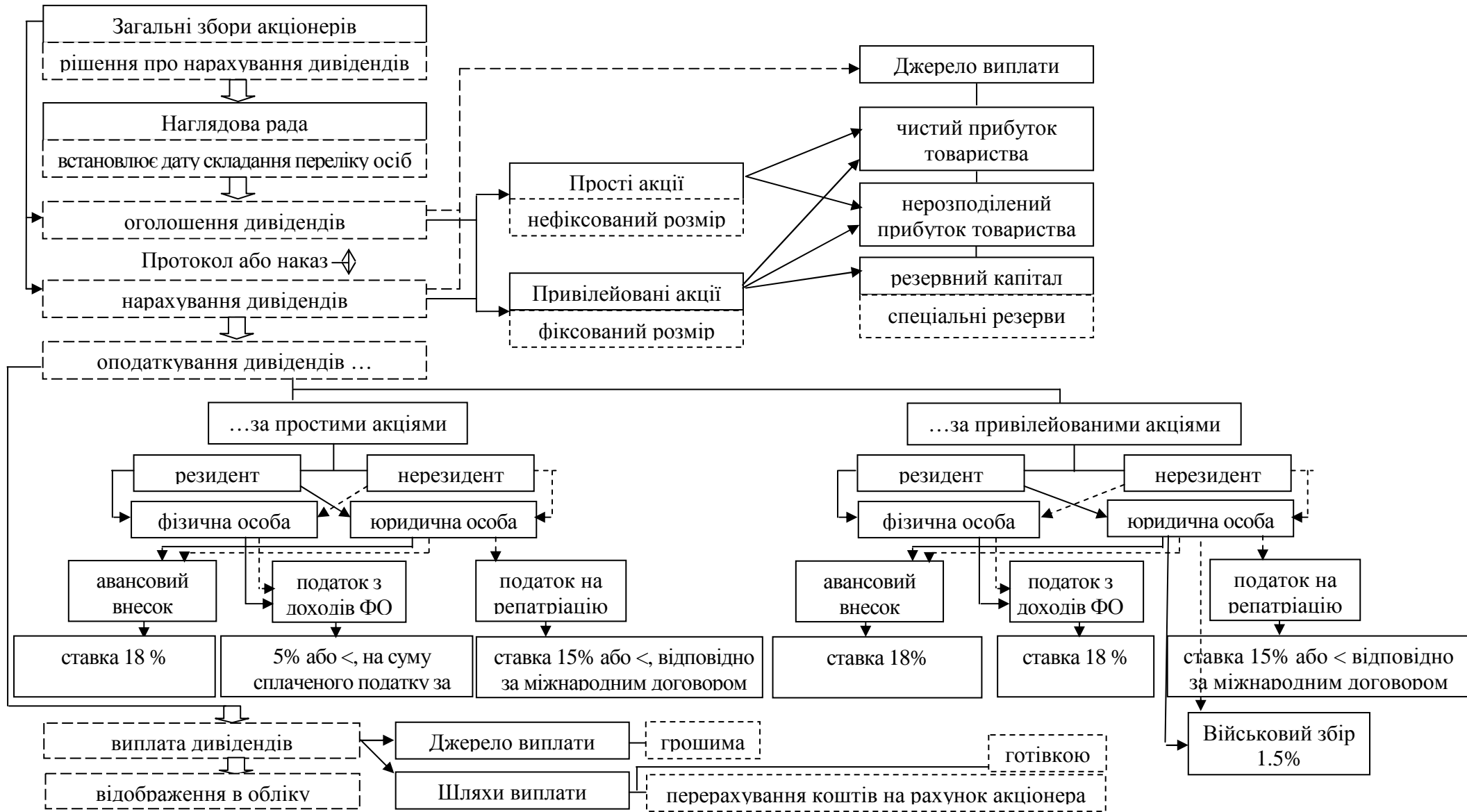
№ з/п	Власник акцій				№ особового рахунка	Частка у статутному капіталі, %	Кількість акцій, шт.		Дата нарахування	Нараховані дивіденди, грн.	Утримання		Всього до виплати, грн.	Дата виплати	Підпис
	Акціонер-резидент		Акціонер-нерезидент				Прості	Привілейовані			Податок з доходів фіз. осіб	Податок на репатріацію			
	Юр. особа	Фіз. особа	Юр. особа	Фіз. особа											
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Всього									X					X	X

За цією відомістю виплачено гривень _____ (_____ грн. __ коп.)
і депоновано гривень _____ (_____ грн. __ коп.)

Відомість склав _____
(підпис, прізвище, ініціали)

Відомість перевірів _____
(підпис, прізвище, ініціали)

Порядок нарахування, оподаткування та виплати дивідендів акціонерного товариства

В обліку для розрахунків з акціонерами за нарахованими та виплаченими дивідендами Планом рахунків призначений субрахунок 671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами».

Дт	671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами»	Кт
відображається зменшення (погашення) заборгованості, а також реінвестиція дивідендів		відображається збільшення заборгованості за дивідендами

Нарахування авансового внеску відображається:

- Дебет 981 «Податок на прибуток від звичайної діяльності»
- Кредит субрахунку 641 «Розрахунки за податками».

Оплата цього податку відображається відповідно до факту його перерахування до бюджету:

- 641 «Розрахунки за податками»
- Кредит 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

Податок з доходів фізичних осіб та податок на репатріацію утримується з суми дивідендних виплат отримувача і відображається в обліку:

- Дебет 671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами»
- Кредит 641 «Розрахунки за податками».

Облік нарахування, оподаткування та виплати дивідендів

Зміст операції	Дебет	Кредит
Використано прибуток звітного періоду на нарахування дивідендів	441 "Прибуток нерозподілений"	443 "Прибуток, використаний у звітному періоді"
Нараховано дивіденди за рахунок прибутку звітного періоду	443 "Прибуток використаний у звітному періоді"	671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами"
Нараховано дивіденди за рахунок нерозподіленого прибутку	441 "Прибуток нерозподілений"	
Нараховано дивіденди за рахунок резервного капіталу	43 «Резервний капітал»	
Нараховано авансовий внесок	981 «Податок на прибуток»	641 "Розрахунки за податками"
Перераховано авансовий внесок	641 "Розрахунки за податками"	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
Виплачено дивіденди :	671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами"	

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення статутного капіталу.
2. В яких документах фіксується формування статутного капіталу ?
3. Як на рахунках бухгалтерського обліку відображається формування та зміни статутного капіталу на підприємствах різних форм власності ?
4. Дайте визначення акціонерному товариству.
5. Які вимоги до розміру статутного капіталу акціонерного товариства в Україні ?
6. Дайте визначення акцій.
7. Як відображається в обліку анулювання акцій ?
8. Дайте визначення дивідендів.
9. Які джерела виплати дивідендів по акціях, передбачених діючим законодавством?
10. Як у бухгалтерському обліку відображається нарахування та виплата дивідендів ?
11. Які існують шляхи збільшення статутного капіталу акціонерного товариства ?
12. Які існують шляхи зменшення статутного капіталу акціонерного товариства ?
13. Як у бухгалтерському обліку відображається зміна статутного капіталу акціонерного товариства ?
14. Який порядок нарахування дивідендів акціонерного товариства?
15. Який порядок оподаткування дивідендів акціонерного товариства ?
16. Що розуміють під дивідендними виплатами?
17. За рахунок чого можна нараховувати дивіденди, а за рахунок чого - ні?

ТЕМА 3.3. ОБЛІК ДОДАТКОВОГО, РЕЗЕРВНОГО, ВИЛУЧЕНОГО КАПІТАЛУ ТА НЕРОЗПОДІЛЕНОГО ПРИБУТКУ.

Лекція 25-26

Цільова спрямованість: розглянути сутність додаткового, резервного, вилученого капіталу, нерозподіленого прибутку; розглянути процес їх формування та організації обліку.

Питання для розгляду

1. Порядок формування та облік додаткового капіталу.
2. Організація обліку резервного капіталу.
3. Організація обліку вилученого капіталу.
4. Організація обліку нерозподіленого прибутку.

1. Порядок формування та облік додаткового капіталу.

Додатковий капітал – це інший капітал, укладений учасниками товариства або одержаний у процесі господарської діяльності підприємства внаслідок дооцінки активів, безоплатного отримання необоротних активів, іншого додаткового капіталу.

Додатковий капітал підприємства відображається на рахунку 42 «Додатковий капітал», який має субрахунки:

- 1) 421 «Емісійний дохід»;
- 2) 422 «Інший вкладений капітал»;
- 3) 423 «Накопичені курсові різниці»;
- 4) 424 «Безоплатно одержані необоротні активи»;
- 5) 425 «Інший додатковий капітал»

Характеристика рахунку 42 «Додатковий капітал» за субрахунками

<i>Назва субрахунку</i>	<i>Характеристика та призначення</i>
421 «Емісійний дохід»	На цьому субрахунку відображається різниця між продажною вартістю акцій та номінальною, що була оголошена до реалізації. При цьому слід зазначити, що додатковий капітал від продажу акцій власної емісії виникає тільки у корпоративних підприємств, тобто створених двома або більшим числом засновників за їх спільним рішенням

422 «Інший вкладений капітал»	Даний вид капіталу притаманний партнерським та індивідуальним підприємствам і створюється шляхом внесення засновниками додаткових сум на добровільних засадах з метою сприяння розвитку підприємства. Рішення про додаткові внески приймається загальними зборами колективу. Додаткові внески не збільшують суму статутного капіталу, не порушують співвідношення часток у статутному капіталі і не реєструються в державних органах
423 «Накопичені курсові різниці».	На цьому субрахунку відображається узагальнена інформація про курсові різниці, які НП(С)БУ відображаються у складі власного капіталу та визнаються в іншому сукупному доході.
424 «Безоплатно одержані необоротні активи»	Даний субрахунок використовується для обліку необоротних активів, які були безоплатно передані підприємству від фізичних та юридичних осіб.
425 «Інший додатковий капітал»	На цьому субрахунку відображаються вкладення до власного капіталу, які не є зареєстрованими, отриманими в результаті господарської діяльності підприємства і не відносяться до видів додаткового капіталу, що наведені раніше.

Слід також зазначити, що в Україні відсутній конкретний порядок формування додаткового капіталу підприємств.

Основні бухгалтерські проводки із відображення руху додаткового капіталу

<i>Господарська операція</i>	<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>
Відображено емісійний дохід (різниця між продажною і номінальною вартістю первісно розміщених акцій)	301 «Готівка в національній валюті (311)	421 "Емісійний дохід"
Внесені засновником кошти понад встановлений установчим договором розмір до зміни величини статутного капіталу (крім акціонерних товариств)	301 «Готівка в національній валюті	422 "Інший вкладений капітал"
Оприбутковано безоплатно отримані основні засоби в сумі залишкової вартості	10 «Основні засоби»	424 "Безоплатно одержані необ активи"
Оприбутковані безоплатно отримані основні засоби в сумі нарахованого зносу	10 «Основні засоби»	131 "Знос ОЗ"
Збільшено інший додатковий капітал	311 «Поточний рахунок в національній валюті»	425 "Інший додатковий капітал"

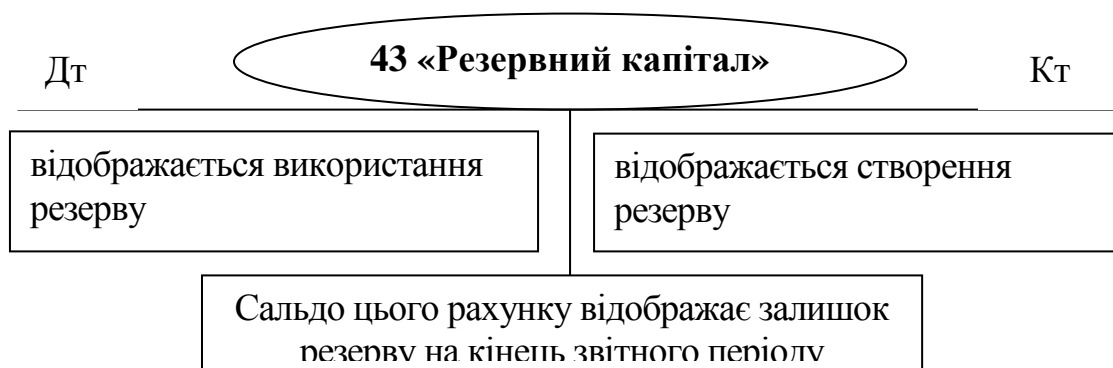
2. Організація обліку резервного капіталу

Однією із складових власного капіталу є резервний капітал, який формує внутрішні резерви товариства за рахунок щорічних відрахувань із прибутку та є джерелом для соціального розвитку підприємства, відшкодування втрат та непередбачених збитків, а також для виплати дивідендів у випадках недостатності прибутку. Тобто, це так зване запасне фінансове джерело, яке в повному або частковому обсязі може захистити підприємство від банкрутства, забезпечити більш стійкий розвиток і протистояти зовнішнім негативним факторам.

Резервний капітал, представляє собою суму резервів, створених згідно з чинним законодавством або статутними документами за рахунок нерозподіленого прибутку у розмірі **не менше 5%** від прибутку щорічно.

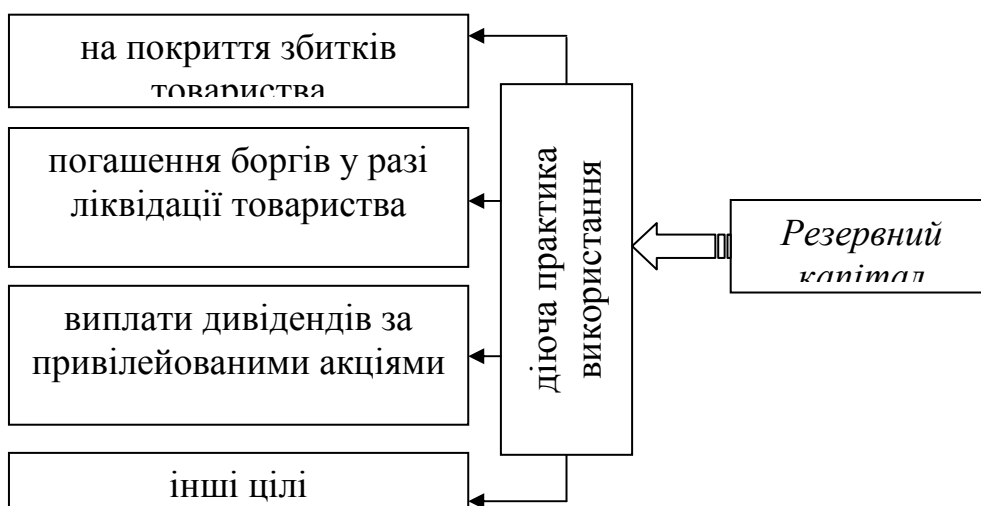
Цей вид капіталу притаманний всім видам підприємств.

Інформація про наявність та рух резервів відображається на рахунку 43 «Резервний капітал».

Аналітичний облік резервного капіталу ведеться за його видами, джерелами утворення та напрямками використання.

Використання резервного капіталу визначено на законодавчому рівні й має виключно цільовий характер.

Кореспонденція рахунків з обліку резервного капіталу

Зміст операції	Практика	
	Дебет	Кредит
1	2	3
1. відображено спрямування прибутку на створення резервного капіталу	443 "Прибуток використаний у звітному періоді"	43 «Резервний капітал»
2. відображено покриття збитків товариства за рахунок обов'язкового резерву створеного на підприємстві;	43 «Резервний капітал»	442 «Непокриті збитки»
3. нараховані дивіденди за рахунок створеного на це резерву.	43 «Резервний капітал»	671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами»

3. Організація обліку вилученого капіталу

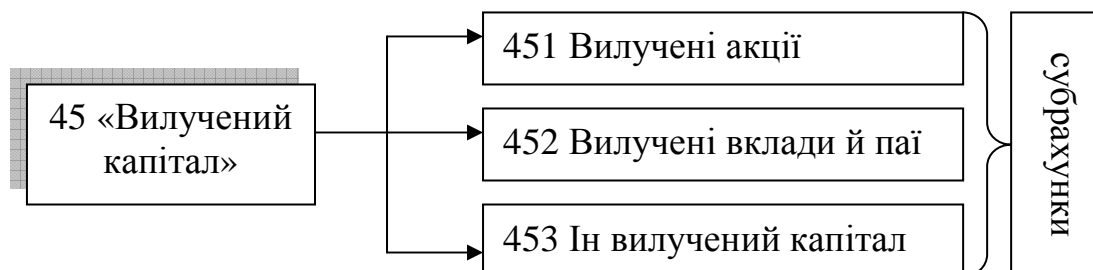
Вилучений капітал може бути створений тільки на корпоративних підприємствах.

Згідно з законодавством акціонерне товариство може викупити у акціонера, оплачені ним раніше акції. Вилучений капітал являє собою фактичну собівартість викуплених акцій власної емісії. Викуплені акції мають бути реалізовані чи анульовані протягом року.

Облік вилученого капіталу ведеться на рахунку 45 «Вилучений капітал».

Дт	45 «Вилучений капітал»	Кт
відображається фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників	вартість анульованих або перепроданих акцій (часток).	

Аналітичний облік вилученого капіталу ведеться за видами акцій (вкладів, паїв).

Облік вилученого капіталу

№ зп	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	Викуплено акції власної емісії у акціонерів	45 «Вилучений капітал»	311 «Поточний рахунок в національній валюті»
2	Зменшено статутний капітал на суму викуплених акцій, які анульовані	40 «Статутний капітал»	45 «Вилучений капітал»

4. Організація обліку нерозподіленого прибутку

Однією з найважливіших складових власного капіталу є нерозподілений прибуток.

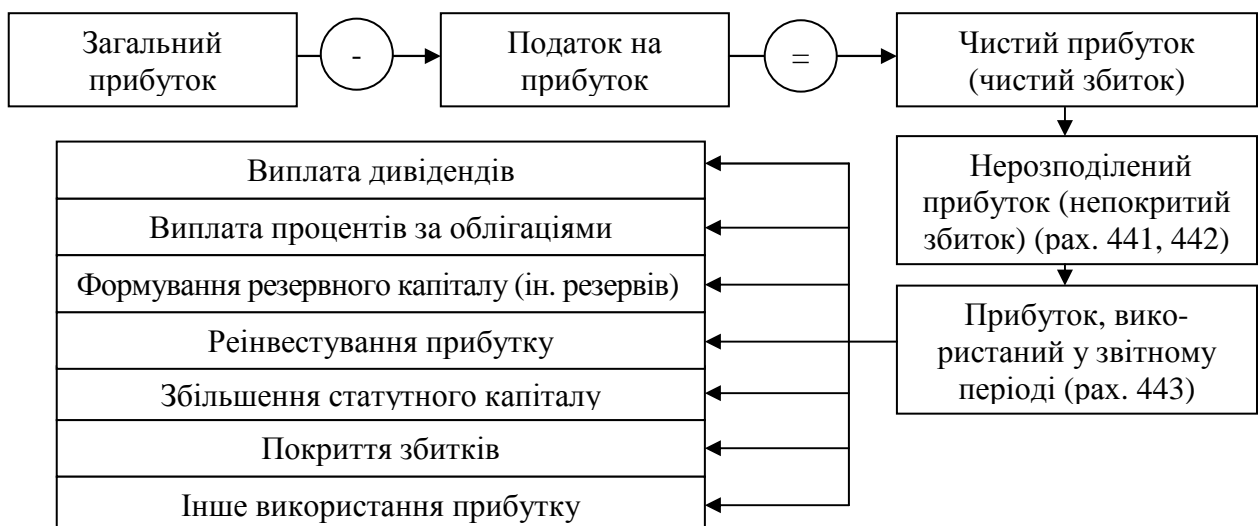
Прибуток є кінцевим фінансовим результатом діяльності підприємства, що залишається у розпорядженні товариства після задоволення всіх вимог власників капіталу, формування резервів, сплати податків.

Відповідно до законодавства нерозподілений прибуток – це або сума нерозподіленого прибутку, або сума непокритого збитку

Згідно з міжнародними стандартами нерозподілений прибуток представляє собою частину прибутку, отриманого від ведення господарської діяльності, яка була не розподілена серед акціонерів, а знову вкладена в діяльність підприємства

Розподіл і використання одержаного прибутку приймається власником (засновниками) товариства згідно з статутом товариства.

Принципову схему формування та використання прибутку представлено нижче:

В обліку формування та використання прибутку товариства відображається на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». Аналітичний облік на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» слід вести за напрямками використання коштів підприємства : нарахування дивідендів, збільшення статутного і резервного капіталу та ін.

44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»	
Дт	Кт
виплати товариством дивідендів, процентів за облігаціями, відрахування до резервного капіталу та ін.	кредитом відбувається нарахування чистого прибутку за період

Законодавством не передбачено для господарських товариств будь-яких нормативів щодо розподілу (використання) чистого прибутку, за винятком обов'язкових відрахувань до резервного капіталу. Розподіл прибутку товариство здійснює на власний розсуд, відповідно до установчих документів.

Бухгалтерські проводки за рахунком 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»

№	Зміст операції	Дебет	Кредит
1	Відображено фінансовий результат: - прибуток	79 «Фінансовий результат»	441 «Прибуток нерозподілений»
2	Відображено фінансовий результат: - збиток	442 «Непокриті збитки»	79 «Фінансовий результат»
3	За підсумками року зменшено суму нерозподіленого прибутку на суму прибутку, використаного у звітному році	441 «Прибуток нерозподілений»	443 «Прибуток використаний у звітному періоді»
4	Списано непокриті збитки за рахунок нерозподілу прибутку	442 «Непокриті збитки»	441 «Прибуток нерозподілений»
5	Списано непокриті збитки за рахунок резервного капіталу	441 «Прибуток нерозподілений»	43 «Резервний капітал»
6	Нараховано дивіденди за підсумками звітнього року	443 «Прибуток використаний у звітному періоді»	671 «Нараховані дивіденди учасникам»
7	Нараховано суму премії на випущені облігації	443 «Прибуток використаний у звітному періоді»	522 «Премія за випущеними облігаціями»
8	Створено резервний капітал згідно з чинним законодавством	443 «Прибуток використаний у звітному періоді»	43 «Резервний капітал»

Питання для самоконтролю:

1. Що таке додатковий вкладений капітал ?
2. Дайте визначення резервного капіталу.
3. На які цілі можна використовувати резервний капітал ?
4. Облік резервного капіталу.
5. Дайте визначення нерозподіленого прибутку.
6. Дайте визначення неоплаченого та вилученого капіталу. В чому полягає різниця між поняттями ?
7. Чому неоплачений і вилучений капітал та непокриті збитки вираховують із загальної суми власного капіталу?
8. На які цілі можливо використовувати нерозподілений прибуток підприємства?
9. Які шляхи надходження прибутку підприємства ?
10. На яких рахунках ведеться облік неоплаченого та вилученого капіталу? Дайте характеристику цих рахунків.

ТЕМА 3.4. ОБЛІК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ, ЦІЛЬОВОГО ФІНАНСУВАННЯ ТА ЦІЛЬОВИХ НАДХОДЖЕНЬ.

Лекція 27

Цільова спрямованість: засвоїти поняття забезпечення, його призначення; опанувати облік операцій з забезпечення майбутніх витрат і платежів; облік цільового фінансування; облік страхових резервів.

Питання для розгляду

1. Облік забезпечення майбутніх витрат і платежів.
2. Облік цільового фінансування та цільових надходжень.
3. Облік страхових резервів.

1. Облік забезпечення майбутніх витрат і платежів.

Забезпечення – зобов'язання з невизначеною сумою або часом погашення на дату балансу.

Забезпечення можуть створюватися для відшкодування наступних (майбутніх) витрат;

- на виплату відпусток працівникам;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- виконання гарантійних зобов'язань ;
- реструктуризацію.

Забороняється створювати забезпечення для покриття майбутніх збитків від діяльності підприємства.

Для обліку забезпечення майбутніх витрат і платежів призначений рахунок 47 „Забезпечення майбутніх витрат і платежів” на якому узагальнюється інформація про рух коштів, які за рішенням підприємства резервуються для забезпечення майбутніх витрат і платежів і включення їх до витрат поточного періоду.

Дт	47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів»	Кт
за дебетом - їх використання.		за кредитом рахунку відображається нарахування забезпечень.

Аналітичний облік забезпечень майбутніх витрат і платежів ведеться за їх видами, напрямками формування й використання.

Рахунок № 47 має 8 субрахунків, характеристика та призначення яких наведено нижче :

**Характеристика та призначення субрахунків рахунку 47
«Забезпечення майбутніх витрат і платежів»**

№	Назва субрахунку	Характеристика
1	2	3
471	"Забезпечення виплат відпусток"	ведеться облік руху та залишків коштів на оплату чергових відпусток працівникам. Сума забезпечення визначається щомісячно як добуток фактично нарахованої заробітної плати працівникам і відсотку, обчисленого як відношення річної планової суми на оплату відпусток до загального планового фонду оплати праці. На цьому субрахунку також узагальнюється інформація про забезпечення обов'язкових відрахувань (зборів) від забезпечення виплат відпусток на відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування
472	"Додаткове пенсійне забезпечення"	ведеться облік коштів для реалізації програми пенсійного забезпечення.
473	"Забезпечення гарантійних зобов'язань»"	ведеться облік руху та залишків коштів, зарезервованих для забезпечення майбутніх витрат на проведення гарантійних ремонтів проданої продукції, на проведення ремонту предметів прокату тощо.
474	"Забезпечення інших витрат і платежів"	ведеться облік забезпечення інших наступних витрат, що не знайшли відображення на інших субрахунках рахунку 47 "Забезпечення майбутніх витрат і платежів", зокрема забезпечення на виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів, на реструктуризацію та виконання зобов'язань при припиненні діяльності.
475	"Забезпечення призового фонду (резерв виплат)"	підприємства, які здійснюють діяльність з випуску та проведення лотерей на території України, узагальнюють інформацію про призовий фонд - суму, що підлягає виплаті переможцям лотереї відповідно до оприлюднених умов її випуску та проведення, зменшену на розмір джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї

1	2	3
476	"Резерв на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї"	підприємства, які здійснюють діяльність з випуску та проведення лотерей на території України, узагальнюють інформацію про резерв на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї.
477	"Забезпечення матеріального заохочення"	ведеться облік забезпечення на матеріальне заохочення працівників, зокрема на виплату працівникам винагороди, допомоги, премії, які підлягають сплаті протягом дванадцяти місяців по закінченні періоду, у якому працівники виконали роботу, що надає їм право на отримання таких виплат у майбутньому.
478	"Забезпечення відновлення земельних ділянок"	ведеться облік створення за обґрунтованим розрахунком забезпечення на демонтаж, переміщення об'єкта основних засобів та приведення земельної ділянки, на якій він розташований, у стан, придатний для подальшого використання (зокрема на передбачену законодавством рекультивацию порушених земель), за дебетом субрахунку відображається використання створеного забезпечення на здійснювані роботи з демонтажу, переміщення об'єкта основних засобів, рекультиваци порушених земель.

**Бухгалтерські проводки за рахунком
47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів»**

№	Зм іст операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Створено забезпечення на оплату відпусток	23 «Виробництво» 91-94 (рахунки витрат)	471 "Забезпечення виплат відпусток"
2	Нарахований ЄСВ на відпустки 22%		
3	Нарахована відпустка за рахунок забезпечення відпусток	471 "Забезпечення виплат відпусток"	661 «Розрахунки за зарплатою»
4	Відображення нарахування ЄСВ на відпустки		651 "За розрахунками із загальнообов'язкового держсоцстрахування"

Продовження таблиці

1	2	3	4
5	Створений резерв на додаткове пенсійне забезпечення : а) за рахунок витрат підприємства	23 «Виробництво», 91-94 (рахунки витрат)	472 "Додаткове пенсійне забезпечення"
6	б) за рахунок внесків працівників	661 "Розрахунки за заробітною платою»	472 "Додаткове пенсійне забезпечення"
7	Перераховані кошти на виплату пенсій	472 "Додаткове пенсійне забезпечення"	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
8	Створено забезпечення на проведення гарантійних ремонтів	23 «Виробництво»	473 "Забезпечення гарантійних зобов'язань»
9	Списані матеріали на проведення гарантійних ремонтів	473 "Забезпечення гарантійних зобов'язань»	20 «Виробничі запаси»
10	Створено забезпечення для майбутніх витрат на реструктуризацію	949	474"Забезпечення інших витрат і платежів"
11	Списання забезпечення для майбутніх витрат на реструктуризацію	474"Забезпечення інших витрат і платежів"	719"Інші доходи від операційної діяльності"
12	.Відображено створення (формування) призового фонду й резерву, що покриває суму джекпоту, не забезпечену сплатою участі у лотарії.	90 «Собівартість реалізації»	475"Забезпечення призового фонду (резерв виплат)" 476"Резерв на виплату джекпоту, не забезпеченого сплатою участі у лотарії"
13	Виплачений виграш гравцям	475"Забезпечення призового фонду (резерв виплат)" 476"Резерв на виплату джекпоту, не забезпеченого сплатою участі у лотарії"	311 «Поточні рахунки в національній валюті»

Продовження таблиці

1	2	3	4
14	Створено забезпечення матеріального заохочення	23 «Виробництво», 91-94 (рахунки витрат)	477 "Забезпечення матеріального заохочення"
15	Використані забезпечення матеріального заохочення	477 "Забезпечення матеріального заохочення"	661 «Розрахунки за заробітною платою»
16	Створення забезпечення на демонтаж, переміщення об'єкта основних засобів та приведення земельної ділянки, на якій він розташований, у стан, придатний для подальшого використання	23 «Виробництво»,	478 "Забезпечення відновлення земельних ділянок"
17	Використання створеного забезпечення на здійсненні роботи з демонтажу, переміщення об'єкта основних засобів, рекультивації порушених земель	478 "Забезпечення відновлення земельних ділянок"	20 «Виробничі запаси» 23 «Виробництво», 63

2. Облік цільового фінансування та цільових надходжень.

Цільове фінансування та цільові надходження – кошти, які одержані підприємством у вигляді субсидій, дотацій, субвенцій, трансфертів на суворо визначені цілі.

Фінансування здійснюють за рахунок бюджету та коштів отриманих від юридичних та фізичних осіб.

За рахунок коштів цільового фінансування та цільових надходжень здійснюють фінансування:

- витрат на утримання дитячих установ;
- підготовку кадрів;
- науково — дослідні роботи
- витрати на боротьбу з шкідниками рослин та захворюванням тварин

Цільове фінансування не визнається доходом доти, поки не існує підтвердження того, що воно буде отримане та підприємство виконає умови щодо такого фінансування.

Отримане цільового фінансування визначається доходом протягом тих періодів, в яких були зазначені витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування.

Цільове фінансування інвестицій визначається доходом протягом періоду корисного використання відповідних об'єктів інвестування пропорційно сумі нарахованої амортизації

Цільове фінансування для компенсації витрат (збитків), яких зазнало підприємство, та фінансування для надання підтримки підприємству без установлення умов його витрачання на виконання у майбутньому певних заходів визначаються дебіторською заборгованістю з одночасним визнанням доходу.

За рахунок Цільового фінансування здійснюється державна підтримка сільського господарства. Розміри і форми її змінюються, але сам факт її існує.

Є 2 форми бюджетної підтримки с.-

1. Держава відмовляється від надходження до бюджету фіскальних платежів на користь товаровиробником шляхом надання пільг (ФСП, пільги зі сплати ПДВ).
2. Асигнування з державного бюджету для підтримки виробництва с.-г. продукції.

Розмір та порядок використання бюджетних коштів для підтримки с.г. щорічно визначаються законами України про державний бюджет на рік. Бюджетні кошти відповідно з їх призначенням поділяються на:
а) кошти для фінансування поточних витрат суб'єктів господарювання;
б) кошти для часткової компенсації капітальних інвестицій.

Для обліку наявності та руху коштів, отриманих для здійснення заходів цільового призначення (в т.ч. гуманітарна допомога) призначений рахунок 48 „Цільове фінансування і цільові надходження”.

48 «Цільове фінансування та цільові надходження»

Дт	Кт
використання сум за певними напрямками визнання їх доходом, а також повернення невикористаних сум.	відображають кошти цільового призначення, отримані як джерело фінансування певних заходів.

Рахунок має субрахунки:

481 „Кошти, вивільнені від оподаткування”;

482 „Кошти з бюджету та державних цільових фондів”;

483 „Благодійна допомога”;

484 „Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень”

**Бухгалтерські проводки за рахунком
48 «Цільове фінансування та цільові надходження»**

№	Зм іст операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
Облік часткової вартості мінеральних добрив.			
1	1.Придбані добрива	208 «Матеріали сільськогосподарського призначення» 643 «Податкові зобов'язання»	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"
2	Сплачено постачальнику за добрива	631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками"	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
3	Отримана часткова компенсація добрив	13"Знос (амортизація) необоротних активів	48„Цільове фінансування і цільові надходження”.
4	Отримані бюджетні кошти визнані доходом	48„Цільове фінансування і цільові надходження”.	718"Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів"
Цільове бюджетне фінансування.			
5	Отримане бюджетне фінансування на будівництво дитячого комбінату	313«Інші рахунки в банку в національній валюті»	48„Цільове фінансування і цільові надходження”.
6	Відображені витрати на будівництво дитячого комбінату	151"Капітальне будівництво"	20,63,66,65
7	Списані витрати по будівництву дитячого комбінату	48„Цільове фінансування і цільові надходження”.	151"Капітальне будівництво"
8	Повернені невикористані суми		313 «Ін рахунки в банку в національній валюті»
9	Оприбуткований збудований дитячий комбінат	103"Будинки та споруди"	424"Безоплатно одержані необоротні активи"

3. Облік страхових резервів.

Страхові резерви — це фонди, що утворюються страховими компаніями для забезпечення гарантій виплат страхового відшкодування і страхових сум. Вони використовуються, якщо сума виплат страхувальникам у даній операційний період перевищує поточні надходження страхових премій, а також в інших обумовлених випадках. За економічним змістом страхові резерви — це величина відкладених страхових виплат на конкретну дату.

Ст. 30 Закону «Про страхування»

Відповідно до світової практики кожен вид зобов'язань страховика покривається відповідним видом страхового резерву. Визначення розмірів страхових резервів за ризиковими видами страхування і за видами страхування життя має свої відмінності. У ризикових видах страхування формуються технічні резерви, які включають резерв незароблених премій і резерви збитків і є обов'язковими для формування. Спеціальні резерви формуються компаніями, які провадять окремі види обов'язкового страхування (обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності та обов'язкове страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду), і умови проведення яких потребують додаткових гарантій, а у страхуванні життя формуються математичні резерви.

Нормативно-правова база

Податковий кодекс — Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI

Закон про страхування — Закон України від 07.03.96 р. № 85/96-ВР «Про страхування»

Наказ № 97 — наказ ДПА України від 21.02.2011 р. № 97 «Про затвердження форм декларацій з податку на доходи (прибуток) страховика»

Порядок № 123 — Порядок і правила формування, розміщення та обліку страхових резервів з обов'язкового страхування цивільної відповідальності за ядерну шкоду, затверджені розпорядженням Держфінпослуг України від 13.11.2003 р. № 123

Правила № 3104 — Правила формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, затверджені розпорядженням Держфінпослуг України від 17.12.2004 р. № 3104

Методика № 24 — Методика формування резервів із страхування життя, затверджена розпорядженням Держфінпослуг України від 27.01.2004 р. № 24

Страховики, які здійснюють види страхування інші, ніж страхування життя, зобов'язані формувати і вести облік таких технічних резервів за видами страхування:

- незароблених премій (резерви премій), що включають частки від сум надходжень страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), які відповідають страховим ризикам, що не минули на звітну дату;
- збитків, що включають зарезервовані несплачені страхові суми та страхові відшкодування за відомими вимогами страхувальників, за якими не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті страхової суми чи страхового відшкодування.

Страховики можуть прийняти рішення про запровадження з початку календарного року згідно зі встановленою уповноваженим органом методикою формування і ведення обліку таких технічних резервів за видами страхування іншими, ніж страхування життя, таких резервів:

- резерв незароблених премій;
- резерв заявлених, але не виплачених збитків;
- резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- резерв катастроф;
- резерв коливань збитковості.

При цьому страхові компанії зобов'язані письмово повідомити уповноважений орган про запровадження формування і ведення обліку зазначених технічних резервів за видами страхування іншими, ніж страхування життя, не пізніше ніж за 45 днів до початку календарного року.

Страхові резерви зі страхування життя поділяються на:

- резерви довгострокових зобов'язань (математичні резерви);
- резерви належних виплат страхових сум.

Формування технічних резервів здійснюється на підставі обліку договорів і вимог страхувальників щодо виплати страхової суми або страхового відшкодування за видами страхування на відміну від страхових організацій, які здійснюють страхування життя та формують страхові резерви за кожним договором страхування.

Для узагальнення інформації про рух коштів страхових резервів призначено рахунок 49 «Страхові резерви», на субрахунках якого ведуть облік за видами резервів за кожним видом страхування. Субрахунки:

- 491 «Технічні резерви»;
- 492 «Резерви із страхування життя»;
- 493 «Частка перестраховиків у технічних резервах»;
- 494 «Частка перестраховиків у резервах страхування життя»;
- 495 «Результат зміни технічних резервів»;
- 496 «Результат зміни резервів страхування життя».

Дт

49 «Страхові резерви»

Кт

Обчислена на звітну дату сума страхових резервів відображається за **кредитом** субрахунків обліку страхових резервів і **дебетом** субрахунків обліку результатів змін цих страхових резервів.

За **дебетом** субрахунків обліку страхових резервів відображається сума страхових резервів на минулу звітну дату в кореспонденції з відповідними субрахунками обліку результатів змін страхових резервів.

Обчислена на звітну дату сума часток перестраховиків у страхових резервах відображається за **дебетом** субрахунків обліку часток перестраховиків у страхових резервах і **кредитом** субрахунків обліку результатів змін цих страхових резервів.

Розглянемо на прикладі відображення в бухгалтерському обліку операцій з передачі страховиком - цедентом частки страхових премій перестраховику.

Приклад 1

Страхова компанія "Гарантія - С" тільки розпочала свою страхову діяльність. У січні вона отримала 100 000 грн. страхових платежів. Вісімдесят відсотків січневих страхових платежів було передано в перестраховання.

Таблиця

№ з/п	Зміст операції	Дт	Кт	Сума, грн.
1	Нарахування суми страхових платежів	361 "Розрахунки в порядку планових платежів"	76 "Страхові платежі",	100
2	Отримані страхові платежі за січень	31 "Рахунки в банках"	361 "Розрахунки в порядку планових платежів"	100
3	Відображено доход від страхових послуг	76 "Страхові платежі",	703 "Дохід від реалізації робіт і послуг".	100
4	Нараховано частку перестраховиків	705 "Перестраховання"	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"	80
5	Передано в перестраховання частину ризиків	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"	31 "Рахунки в банках"	80
6	Нараховано резерв незароблених премій за січень	495.1 «Результат зміни технічних резервів»;	491.1 «Технічні резерви»;	75
7	Відображено частку перестраховиків у резервах незароблених премій за січень	493.1 «Частка перестраховиків у технічних резервах»;	495.1 «Результат зміни технічних резервів»;	60
8	В порядку щомісячного закриття рахунку 705	703 "Дохід від реалізації робіт і послуг".	705 "Перестраховання"	80
9	В порядку щомісячного закриття рахунку 4951	703 "Дохід від реалізації робіт і послуг".	495.1 «Результат зміни технічних резервів»;	15
10	В порядку щомісячного закриття рахунку 703	703 "Дохід від реалізації робіт і послуг".	791 "Результат операційної діяльності"	5

Питання для самоконтролю:

1. Що таке забезпечення ?
2. Який П(С)БО регламентує облік забезпечення майбутніх витрат і платежів ?
3. З якою метою створюються забезпечення ?
4. Як розраховується резерв на виплату відпускних ?
5. З якою метою підприємство одержує резерв за виконання гарантійних зобов'язань ?
6. Яким чином встановлюється величини резерву ?
7. Яким чином на рахунках бухгалтерського обліку відображається забезпечення наступних витрат і платежів ?
8. Які кошти відносять до цільового фінансування та цільових надходжень ?
9. Хто може бути отримувачем гуманітарної допомоги ?
10. Як на рахунках відображається рух коштів цільового фінансування ?
11. Що таке страхові резерви ?
12. За яких обставин необхідно створювати страхові резерви ?
12. Нормативно-правова формування та виплати страхових резервів.
13. Облік страхових резервів.

ТЕМА 3.5. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ.

Лекція 28

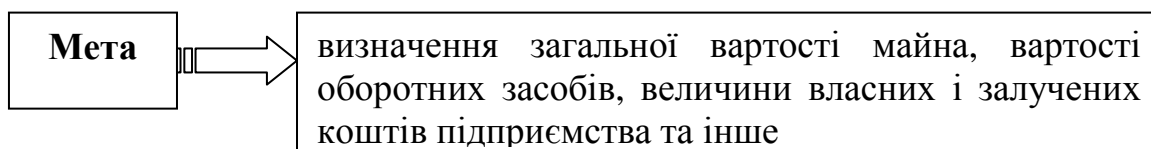
Цільова спрямованість: засвоїти принципи формування фінансової звітності, їх документальне оформлення та строки подання, розглянути сутність консолідованої звітності підприємства, підходи до їх складання.

Питання для розгляду

1. Нормативні джерела та принципи формування фінансової звітності.
2. Розкриття інформації в формах фінансової звітності.
3. Сутність консолідованої звітності та основні підходи до її складання.

1. Нормативні джерела та принципи формування фінансової звітності

Звітність – це система узагальнюючих взаємопов'язаних показників, які відображають стан і використання господарських засобів суб'єкта підприємницької діяльності, їх призначення, джерела формування, фінансові результати, напрями використання прибутку тощо

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації для прийняття обґрунтованих рішень.

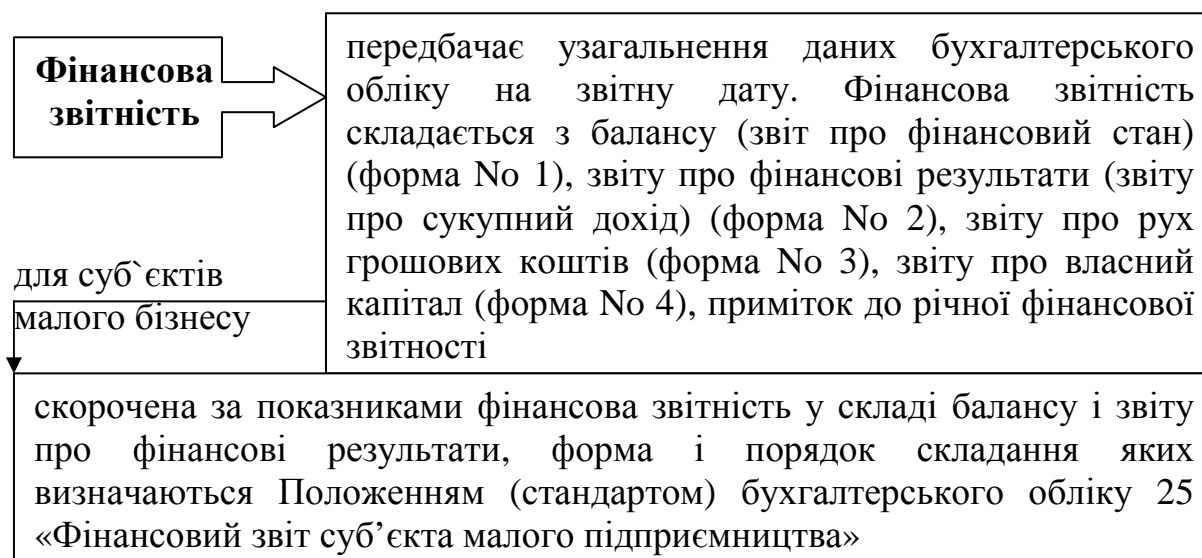
Серед користувачів звітності: власники, засновники господарського суб'єкта, кредитори, інвестори та інші особи, які відповідно до чинного законодавства мають право на отримання інформації, що міститься в бухгалтерській звітності.

Розглянемо інформаційні потреби окремих груп користувачів

Склад і структура звітності підприємства залежить від виду обліку, а також від інформаційних потреб користувачів. Облік підрозділяється на управлінський, фінансовий, податковий, статистичний, і, відповідно, існують види звітності (управлінська, фінансова, податкова, статистична).

2. Розкриття інформації в формах фінансової звітності

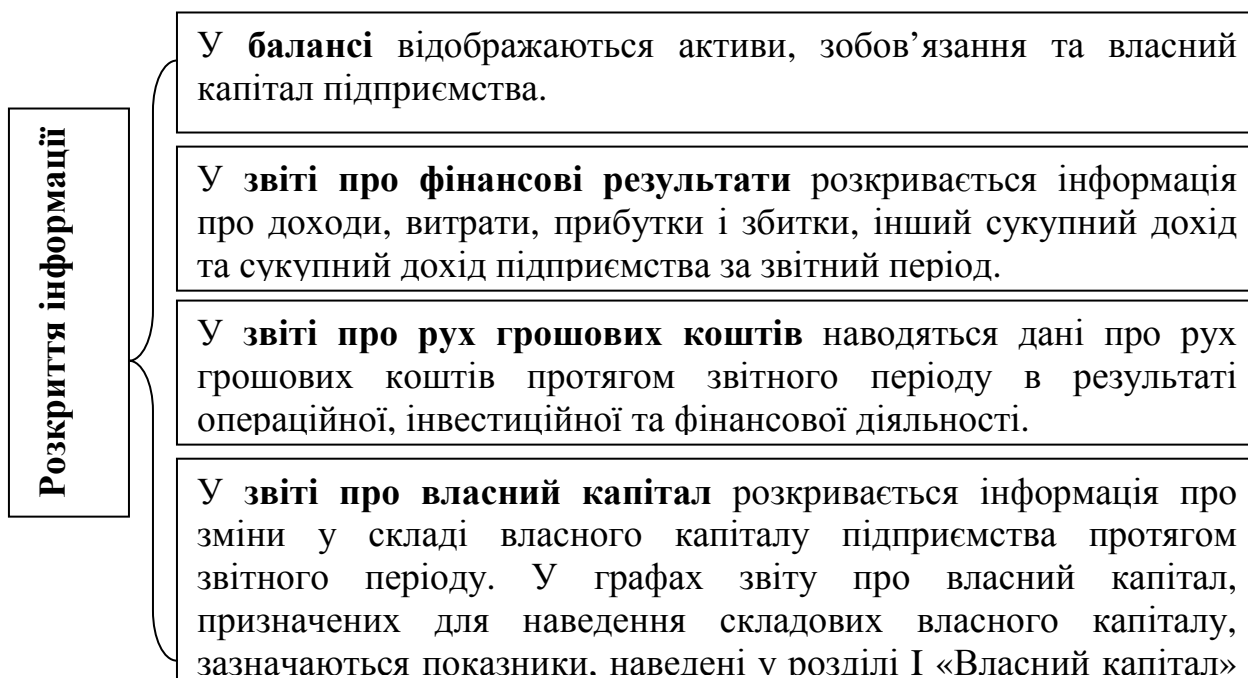
Форма і склад статей фінансової звітності визначаються Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 і наводяться у додатках 1 і 2 до нього.

Підприємства можуть не наводити статті, за якими відсутня інформація до розкриття (крім випадків, якщо така інформація була в попередньому звітному періоді), а також додавати статті із збереженням їх назви і коду рядка з переліку додаткових статей фінансової звітності, наведених у додатку 3 до Національного П(С)БО 1, у разі якщо стаття відповідає таким критеріям:

- інформація є суттєвою;
- оцінка статті може бути достовірно визначена.

Показники про податок на прибуток, витрати і збитки, вирахування з доходу, вибуття коштів, зменшення складових власного капіталу наводяться в дужках.

До фінансової звітності включаються показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відособлених підрозділів підприємства.

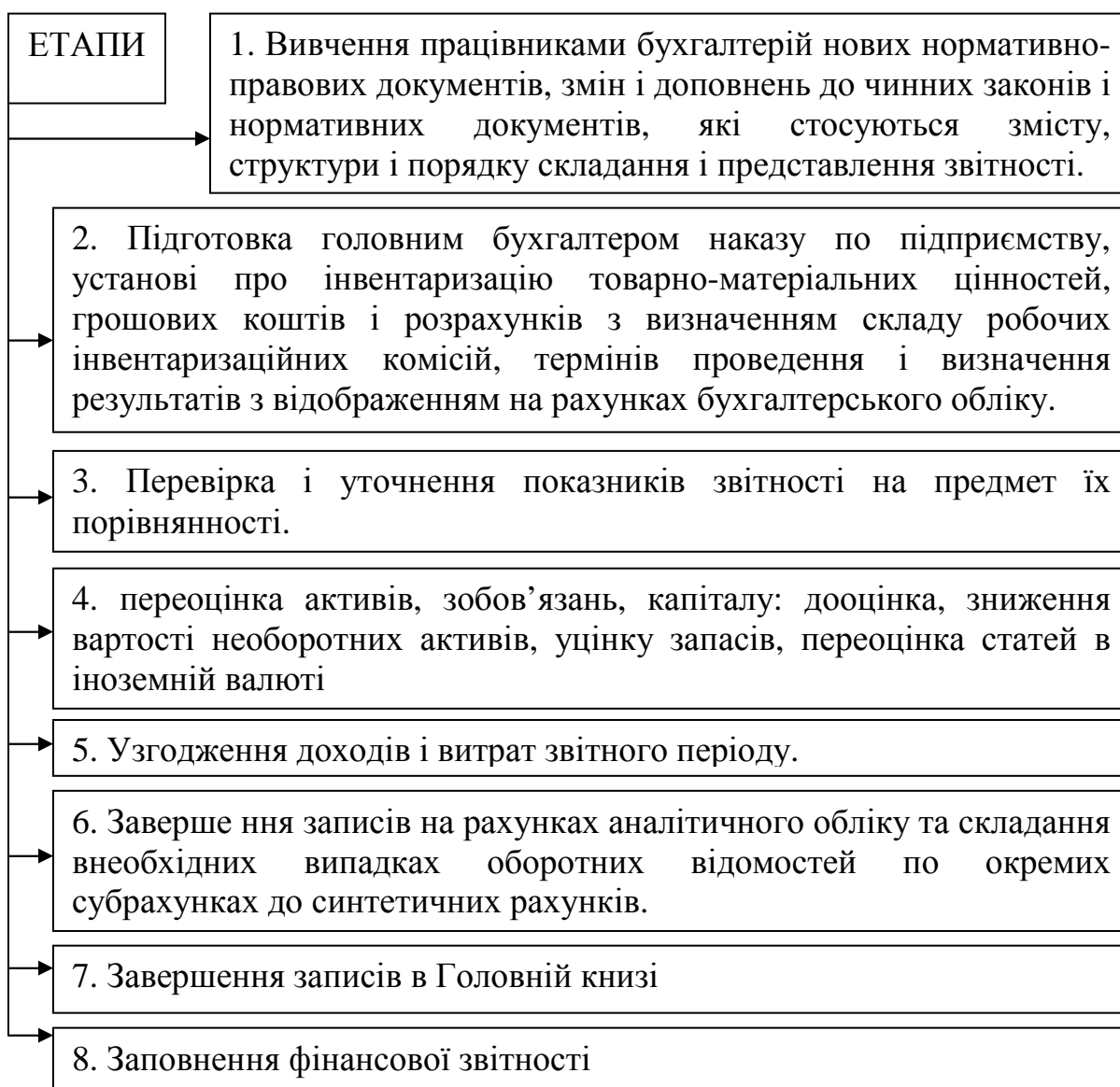
Підприємства, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності та відповідно до МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» подають першу річну фінансову звітність за міжнародними стандартами, у балансі наводять інформацію на початок і кінець звітного періоду, а також на дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності.

Слід зазначити, що при складанні фінансових звітів використовують різні бази оцінок і їх об'єднання.

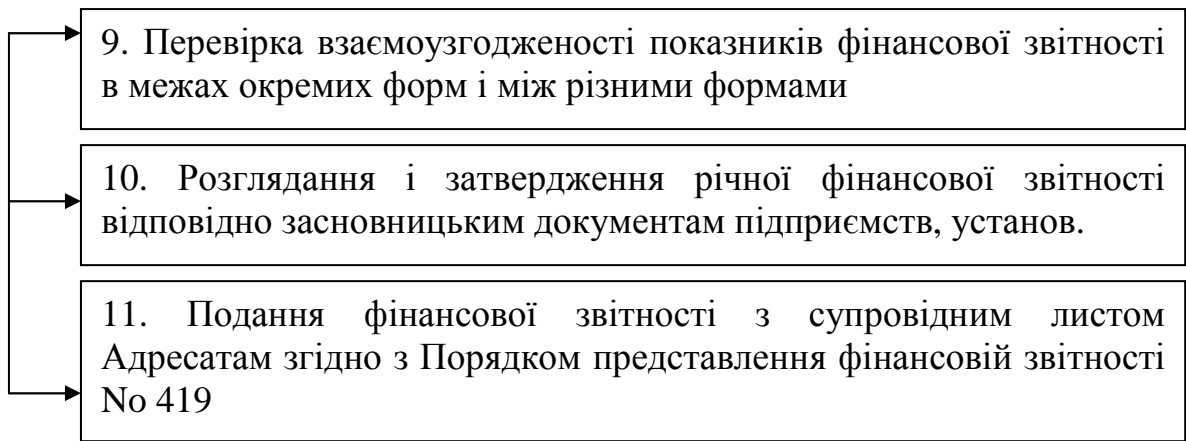
Основні бази оцінки наступні:

- ❖ собівартість та справедлива вартість (вартість при придбанні/виникненні);
- ❖ поточна собівартість (сума при придбанні/погашенні на даний момент);
- ❖ вартість реалізації, чиста вартість реалізації, погашення (вартість під час продажу або погашення в умовах звичайної діяльності підприємства);
- ❖ теперішня або приведена вартість (дисконтована вартість майбутніх чистих грошових надходжень або виплат).

Процес формування фінансової звітності відбувається за етапами.

Фінансова звітність суб'єктами малого підприємництва і представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності складається в тисячах гривень з одним десятковим знаком, всі інші підприємства складають фінансову звітність в тисячах гривень.

До обов'язкових реквізитів форм звітності відноситься повна адреса підприємства і дата, на яку складається звітність.

Інформація про підприємство, яка підлягає розкриттю у фінансовій звітності, включає:

- назву, організаційно-правову форму і місцезнаходження підприємства (країну, де зареєстровано підприємство, юридичну адресу);
- стислий опис основної діяльності підприємства;
- назву материнської (холдинговою) компанії підприємства;
- середню кількість працівників підприємства впродовж звітного періоду;
- дату затвердження фінансової звітності;
- повідомлення про складання фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності.

Кожен фінансовий звіт повинен містити дату, станом на яку приведені його показники, або період, який він охоплює. Якщо період, за який складено фінансовий звіт, відрізняється від звітного періоду, то причини і наслідки цього мають бути розкриті в примітках до фінансової звітності.

У балансі інформація подається на початок звітного періоду (року) і на кінець звітного періоду.

Баланс складається на кінець останнього дня звітного періоду:

- за 1 квартал - на 31 березня;
- за 2 квартал - на 30 червня;
- за 3 квартал - на 30 вересня;
- за рік - на 31 грудня.

У балансі приводять інформацію на початок і кінець звітного періоду, а також на дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності.

Всі інші форми фінансової звітності складаються за звітний період наростаючими підсумками з початку року.

Для порівнянності звітної інформації вона подається за два періоди, а саме, за звітний період і за аналогічний період попереднього року.

Підприємства можуть не наводити статті, по яких відсутня інформація до розкриття (окрім випадків, якщо така інформація була в попередньому звітному періоді), а також додавати статті зі збереженням їх назви і коду рядка з переліку додаткових статей фінансової звітності, наведених в додатку 3 до НП(С)БО 1, у випадку якщо стаття відповідає наступним критеріям:

- інформація є суттєвою;
- оцінка статті може бути достовірно визначена.

Виправлення у формах звітності не допускаються.

Датою подання фінансової звітності вважається день фактичної її передачі за призначенням, а в разі пересилки поштою – дата отримання адресатом звітності, яка позначена на поштовому штампі.

Квартальна фінансова звітність (крім зведеної та консолідованої) подається підприємствами не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна - не пізніше 9 лютого наступного за звітним року.

Квартальна або річна фінансова звітність подається підприємствами органів державної податкової служби у строки, передбачені для подання декларації з податку на прибуток підприємств.

В разі, якщо дата подання звітності випадає на неробочий день, термін подачі переноситься на перший після вихідного робочий день.

3. Сутність консолідованої звітності та основні підходи до її складання.

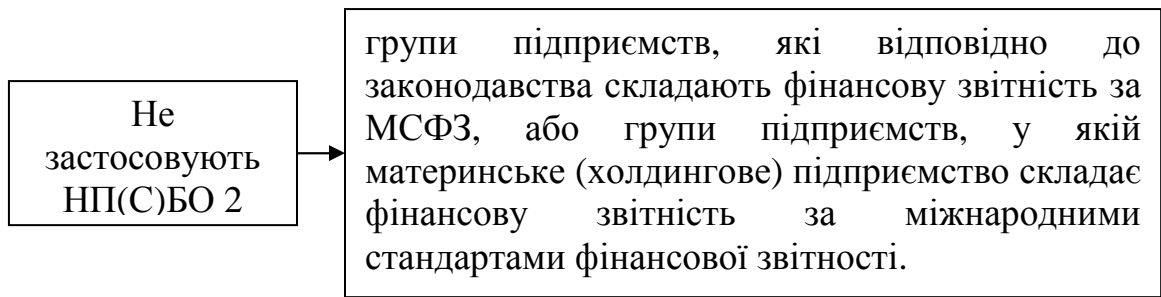
Підприємства, які мають дочірні підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції, складають консолідовану фінансову звітність та подають її власникам (засновникам) у встановлені ними терміни, але не пізніше 45 днів по закінченню звітного кварталу і не пізніше 15 квітня року, наступного за звітним відповідно до п.11 Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України.

консолідована фінансова звітність – звітність, яка відображає фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства та його дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці

НПСБО 1

Порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності визначається Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 Консолідована фінансова звітність», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013р. № 628.

Норми Національного П(С)БО «Консолідована фінансова звітність» застосовуються групою юридичних осіб (групою підприємств), яка складається з *материнського* (холдингового) підприємства та *дочірніх* підприємств.

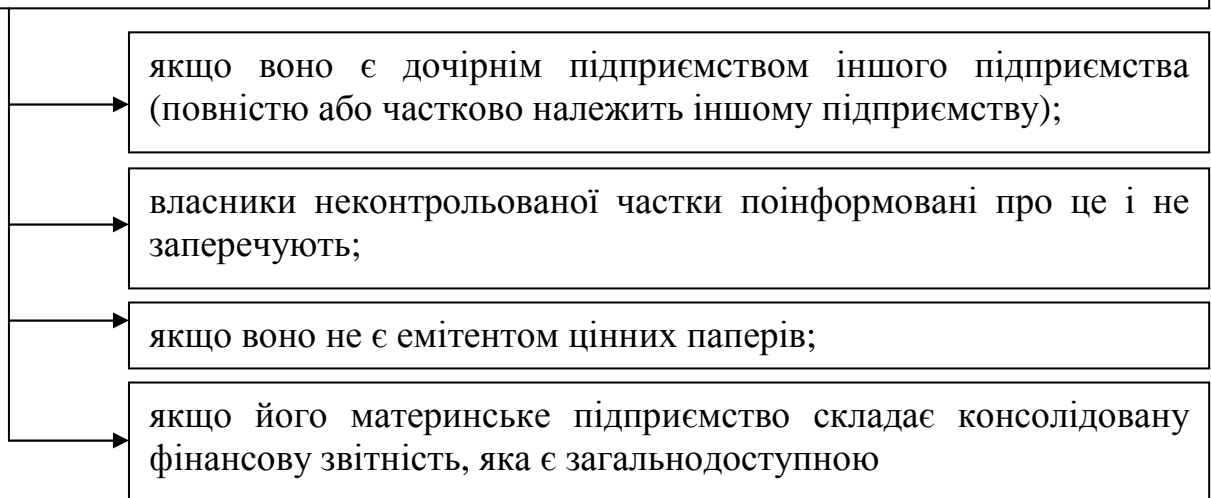
Материнське підприємство контролює діяльність одного або кількох дочірніх підприємств.

Дочірнє підприємство визнається таким, якщо інше підприємство, що називається материнським, здійснює контроль його діяльності, має можливість визначати рішення, що приймаються таким підприємством

Зв'язок материнського та дочірніх підприємств базується на участі першого у статутному капіталі других.

Складання та подання консолідованої фінансової звітності відноситься до обов'язків материнського підприємства.

Материнське підприємство не подає консолідовану фінансову звітність за наявності всіх таких умов:

До консолідованої фінансової звітності включають показники фінансової звітності материнського підприємства та всіх дочірніх підприємств.

У разі якщо дочірнє підприємство перестає бути контрольованим, материнське підприємство:

1) не включає показників такого дочірнього підприємства до консолідованої фінансової звітності;

2) визнає фінансові інвестиції в дочірнє підприємство за справедливою вартістю та відображає їх, а також будь-яку дебіторську заборгованість та зобов'язання у розрахунках з дочірнім підприємством згідно з відповідними національними П(С)БО;

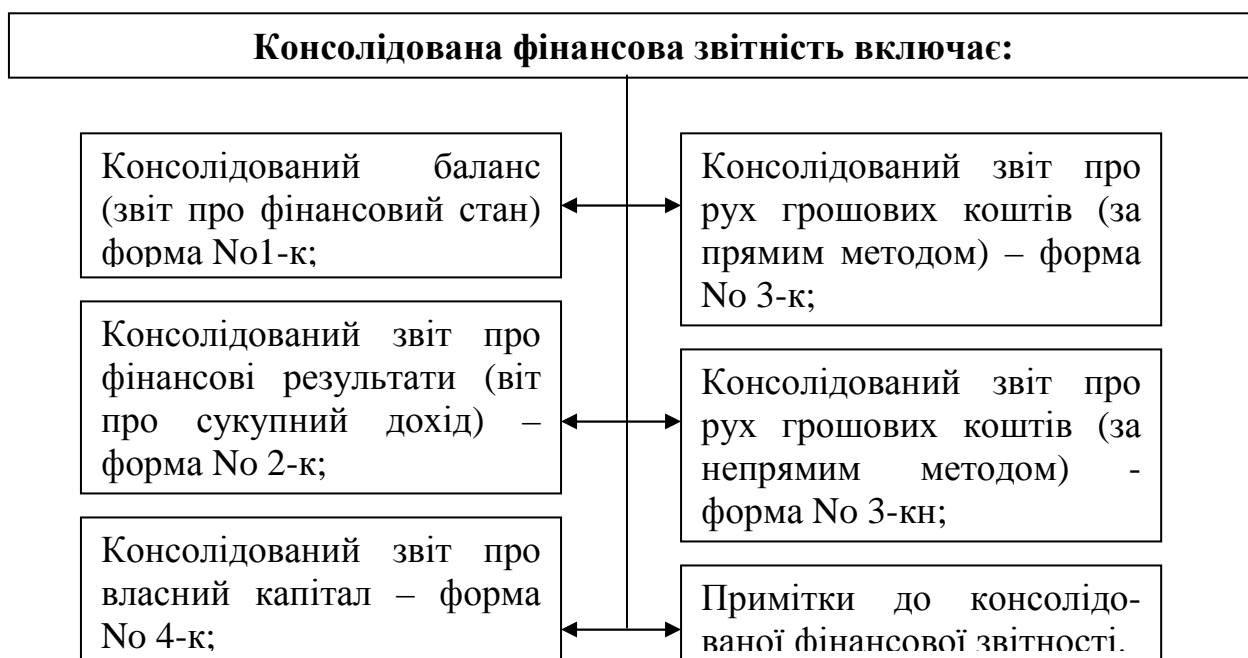
3) припиняє визнавати інший сукупний дохід, пов'язаний з таким дочірнім підприємством, у порядку, передбаченому відповідними національними П(С)БО для вибуття активів та зобов'язань;

4) визнає доходи і витрати, пов'язані з втратою контролю.

Консолідована фінансова звітність відображає майновий стан і результати господарської діяльності всіх підприємств, що входять у сферу консолідації, як єдиного цілого. Консолідована фінансова звітність необхідна всім особам, що мають інтерес або планують його мати у даній групі підприємств.

Материнське та дочірні підприємства ведуть окремий бухгалтерський облік своєї діяльності та складають окремі фінансові звіти. Однак саме материнське підприємство у кінці року складає та подає консолідовану фінансову звітність групи підприємств шляхом включення до її складу інформації про всі дочірні підприємства групи.

Форма і склад статей консолідованої фінансової звітності визначені Національним П(С)БО 1 у додатку 2 до нього.

Консолідований баланс - зведений звітний баланс всіх підприємств, що входять у сферу консолідації. Майно, зобов'язання і капітал дочірнього підприємства включаються в консолідований баланс починаючи з дати фактичного переходу контролю над дочірнім підприємством.

Консолідований звіт про фінансові результати включає результати фінансового-господарської діяльності всіх підприємств, що входять у сферу консолідації. Результати діяльності дочірніх підприємств включаються до консолідованого звіту про фінансові результати починаючи з дати придбання підприємства і визнання його в якості дочірнього.

Консолідований звіт про рух грошових коштів може складатись за прямим або непрямим методом і надає інформацію про рух грошових коштів всіх підприємств, що входять у сферу консолідації.

Консолідований звіт про власний капітал показує зміни у складі власного капіталу всіх підприємств, що входять у сферу консолідації.

Консолідована фінансова звітність складається шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірніх підприємств до аналогічних показників фінансової звітності материнського підприємства.

Процедури консолідації звітності проводять за такими основними напрямками:

- консолідація капіталу;
- консолідація сальдо внутрішньогрупових операцій і розрахунків;
- консолідація фінансових результатів від внутрішньогрупової реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг.

При складанні консолідованої фінансової звітності підлягають виключенню:

- балансова вартість фінансових інвестицій материнського підприємства в кожне дочірнє підприємство і частка материнського підприємства в капіталі кожного дочірнього підприємства;
- сума внутрішньогрупових операцій та внутрішньогрупового сальдо;
- сума нереалізованих прибутків та збитків від внутрішньогрупових операцій (крім збитків, які не можуть бути відшкодовані)

В примітках до консолідованої фінансової звітності наводиться інформація про:

- 1) перелік дочірніх підприємств, які контролюються материнським підприємством, із зазначенням назви дочірніх підприємств, країни реєстрації та місцезнаходження, частки в капіталі, частки в розподілі голосів (у разі якщо вона не збігається з часткою в капіталі), іншої форми контролю;
- 2) причини, з яких показники фінансової звітності дочірнього підприємства не включено до консолідованої фінансової звітності;
- 3) перелік дочірніх підприємств, над якими втрачено контроль протягом звітного періоду;
- 4) назви підприємств, у яких підприємству, яке звітує, прямо або опосередковано (через дочірні підприємства) належить більше половини голосів, але яке з причин відсутності контролю не є дочірнім підприємством;
- 5) вплив придбання або продажу дочірніх підприємств на фінансовий стан (на дату балансу), фінансові результати звітного періоду та такі самі показники попереднього періоду;
- б) статті консолідованої фінансової звітності, до яких застосовувалася різна облікова політика.

Питання для самоконтролю:

1. Якими законодавчими актами України передбачено складання звітності підприємствами та іншими суб`єктами господарювання?
2. Охарактеризуйте склад та інформаційні потреби зовнішніх користувачів звітності.
3. Дайте характеристику видів звітності та назвіть особливості фінансової.
4. Яка мета складання фінансової звітності?
5. Що таке фінансова звітність, яке її призначення ?
6. В чому полягає сутність критерію «достовірність» звітності ?
7. Які суб`єкти підприємницької діяльності мають право обирати спрощену систему обліку, звітності і оподаткування ?
8. В чому полягає сутність критерію «повнота» звітності?
9. Чим викликана вимога обов`язкового подання звітності?
10. Назвіть етапи підготовки до складання річної звітності підприємств.
11. Назвіть річні форми фінансової звітності.
12. Кому подається фінансова звітність?
13. Який порядок подання та оприлюднення фінансової звітності?
14. Який звітний період для складання фінансової звітності ?
15. Назвати склад та елементи фінансової звітності.
16. Які підприємства складають консолідовану звітність?
17. Дайте визначення понять «материнське підприємство», «дочірнє підприємство», «група підприємств».
18. Що таке консолідована фінансова звітність? З якою метою її складають?
19. Назвіть та охарактеризуйте форми консолідованої фінансової звітності.

УЧБОВО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Законодавча база

1. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. № 514 - VI [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.99 р. № 996 - XIV [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Про відпустки: Закон України від 15.11. 96 г. № 504/96-ВР [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців : Закон України [прийнятий Верховною Радою України від 15.05.2003 р. – № 755-IV] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.99 р. № 1105-XIV [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI, зі змін і доп. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
7. Про обіг векселів в Україні»: Закон України від 05.04.2001 р. №2374-III, зі змінами та доповненнями [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
8. Про оплату праці: Закон України від 24.03.95 р. №108/95-ВР зі змін. і доп. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» : закон України від 12.07.2001р. № 2658-III, зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436-IV, зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
11. Земельний кодекс України від 25.10.2001 року № 2768-III зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
12. Податковий кодекс України: за станом на 02.12.2010 р. № 2755-VI [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>

13. Цивільний кодекс України, прийнятий 16.01.2003 р. № 435-IV: за станом на 10.02.2010 на підставі 1822-17 [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

14. Перелік видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які на нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове соціальне страхування [затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.10 р. – № 1170] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

15. Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхування від 26.09.2001 р. № 1266: Постанова КМУ, за станом на 01.01.2016 [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

16. Порядок оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця від 26.06.2015 р. № 440: Постанова КМУ, станом на 01.01.2016 [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

17. Порядок звільнення (зменшення) від оподаткування доходів із джерелом їх походження з України згідно з міжнародними договорами України про уникнення подвійного оподаткування [затв. постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.01 р. – № 470] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

18. Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки" від 12.06.95 р. № 436/95: Указ Президента України, за станом на 07.09.2001 на підставі 802/2001 [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

19. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів бухгалтерського обліку, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://search.ligazakon.ua>

20. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені Міністерством Промислової політики України від 9 липня 2007 року N 373 [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prou4ot.info>

21. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затв.Наказом міністерства фінансів України від 27.06.13 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

22. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 г. № 291. [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://glavbukh.ua>

23. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління НБУ від 19.12.2004 р. № 637. [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.06.13 р. № 627 [Електронний ресурс]. – Режим доступу www.rada.kiev.ua

25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу www.rada.kiev.ua

26. Положенням про порядок збільшення (зменшення) статутного капіталу публічного або приватного акціонерного товариства [затверджене рішенням НКЦПФР від 14.05.2013 р. – № 822] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>.

27. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Закон України від 12.05.2011 р. №3332 – VI Бухгалтерський облік і аудит. - 2011. - № 7. С. – 56

28. Про затвердження змін та доповнень до Інструкції про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті, постанова НБУ 04.02.98 р. № 36 [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

29. Про затвердження типових форм первинного обліку бланків суворої звітності, наказ Міністерства статистики від 11.03.96 р. № 67. [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>

30. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини і матеріалів, затверджені наказом Міністерства статистики України від 21.06.96 р. № 193. [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>

31. Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена наказом Держкомстату від 13.01.2004 р. № 5 [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

32. Інструкція про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на отримання цінностей, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 16.05.96 р. № 99. Документ z0293-96, редакція від 01.06.2008 на підставі z0445-08 [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

33. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою Правління НБУ від N 492, 12.11.2003. [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua>

34. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Затверджена Наказом Міністерства фінансів

України від 30.11.99 N 291 [електронний ресурс]. – Режим доступу : [\[http://zakon.nau.ua\]](http://zakon.nau.ua)

35. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління НБУ від 21.01.2004 р. № 22. Документ z0377-04, редакція від 03.07.2009 на підставі z0496-09 [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

Основні підручники та навчальні посібники

35. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів [Ф.Ф. Бутинець та ін.]; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутинця. – 8-ме вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП “Рута”, 2009. – 912 с.

37. Бухгалтерський фінансовий облік в Україні: навч. посіб. для студент. вищ. навч. закл. / В. М. Добровський [Бондар М. І., Свідерський Є. І.]. – К.: А.С.К., 2009. – 976 с.

38. Бондар М.І. Звітність підприємства : навч. посіб. / М.І. Бондар – К.: ЦУЛ, 2015. – 570 с.

39. Давидов Г.М. Звітність підприємств: навч. посіб. / Г.М. Давидов, Н.С. Шаїмова. – 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2011. – 623 с.

40. Крупка Я.Д. Задорожний З.В., Микитюк Н.Я. та ін. Фінансовий облік: Підруч. [Текст]. – 2 вид., перероб. і доп. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 551 с.

41. Орлова В.К. Фінансовий облік : навч. посіб. / В. К. Орлова. – К.: ЦУЛ, 2010. – 508 с.

42. Петренко Н. І. Бухгалтерський облік і контроль операцій з руху пасивів підприємства: проблеми теорії, методології, практики: монографія / Н. І. Петренко. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – 544 с.

43. Сук Л. К. Фінансовий облік: навч. посіб. / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – 2-ге вид., переробл. і доповн. - К.: Знання, 2012. – 647 с.

44. Фінансовий облік: Підручник: у 2 ч. – Ч. 2 / [М. І. Бондар, В. І. Єфіменко, Л. Г. Ловінська та ін.]; за заг. ред. М. І. Бондаря та Л. Г. Ловінської. – К.: КНЕУ, 2012. – 510 с.

45. Янчева Л. М. Дивіденди: теорія, практика, облік : [монографія] / Л. М. Янчева, Н. С. Акімова, Т. В. Бочуля. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 177 с.

Додаткова література

46. Базась М.Ф. Основи бухгалтерського фінансового та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.Ф. Базась, Є.М. Базась, М.М. Матюха. – К.: МАУП, 2006. – 182 с.: іл.. – Бібліогр.: с. 178–179.

47. Бобяк А. П. Власний капітал підприємства, як економічна категорія, та його облік / А. П. Бобяк // Міжнародний збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 1(19). – С. 55-58.
48. Бутинець Ю. Ф. Економічна сутність капіталу: історичний вимір / Ю. Ф. Бутинець // Вісник ЖДТУ/ Економічні науки. – 2010. – № 1(51). – С. 38-41.
49. Ваніна Н.М. Ринок цінних паперів : практикум / Н.М. Ваніна. – К.: ЦУЛ, 2014. – 176 с.
50. Верхоглядова Н. І Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2010. – 354 с.
51. Вінник В. М. Публічний та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: монографія / В. М. Вінник. – К.: Атака, 2003. – 352 с.
52. Короташ Я. О. Визначення мінімального розміру статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю / Я. О Короташ // Адміністративне право і процес [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://aprlaw.knu.ua>
53. Сопко В.В. Бухгалтерський облік капіталу підприємства (власності, пасивів): навч.посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
54. Хрестоматія бухгалтера. / Н.Білова, А. Бобро, М.Бойцова та інші. – Х.: Фактор, 2006. – 760 с.
55. Шара Є. Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік : навч. посіб. / Є. Ю. Шара. – К. : ЦУЛ, 2011. – 422 с.

Список сайтів

1. www.platnik.com.ua "ПЛАТЕЛЬЩИК" - Сайти бухгалтерської і податкової тематики
2. www.liga.kiev.ua, "LIGA Online", інформаційно-пошуковий сервер по законодавству
3. www.rada.gov.ua Офіційний Web-сервер Верховної Ради України.
4. www.nau.kiev.ua «Нормативні акти України»
5. www.balance.dp.ua "Баланс", всеукраїнський бухгалтерський журнал
6. www.visnuk.com.ua "Вісник податкової служби України", журнал
7. www.dtkk.com.ua "Дебет-Кредит", електронна версія журналу
8. www.uamedia.visti.net/uk "Урядовий кур'єр", газета
9. www.audit.kherson.ua "Домінанта Аудит", закони, податки, аудит, консультації
10. www.dinai.com Бізнес в Україні. Документи, аналіз, новини
11. www.buhgalteria.com.ua "Бухгалтерія" - Сайт газети "Бухгалтерія"
12. www.nalogi.com.ru "Податки і платежі" - Журнал.
13. www.audit.dp.ua/sau Союз аудиторів України
14. www.ufraa.kiev.ua Федерація професійних бухгалтерів и аудиторів України
15. www.liga.net/conf бухгалтерський клуб на «ЛІГЕ»
16. www.sshome.narod.ru «Українські стандарти бухгалтерського обліку»
17. www.contracty.com.ua «Галицькі контракти»
18. www.buhgalter.kharcov.com Журнал "Бухгалтер"
19. www.infobirzha.kiev.ua Форум - податки і облік
20. <http://www.factor.kharkov.com> - сайт видавничого будинка "Фактор"
21. www.interbuh.com.ua – сайт «Інтерактивна бухгалтерія»

Навчальне видання

Укладачі:

Акімова Наталія Сергіївна
Кирильєва Людмила Олексіївна
Говоруха Олена Олександрівна
Шеховцова Дар`я Дмитрівна

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК II

навчально-методичний посібник
у структурно-логічних схемах
для студентів напряму підготовки **6.030509 «Облік і аудит»**

Підписано до друку _____ Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Друк.
офсет.

Ум. друк. арк. _____ Облік. вид. арк. _____ Позиція за планом. № 200